

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 343, Παρασκευή 10 - Πέμπτη 16 Απριλίου 1987

Δρχ. 100

- Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΚΡΙΣΗ:
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΙΝΟ ΣΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ
- ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
- Η ΑΓΡΟΤΙΑ ΣΠΕΡΝΕΙ Η ΑΓΡΟΤΙΑ ΘΕΡΙΖΕΙ
- ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΥΝ

2 - 18Λ. 1999

- 18Λ. 1999

Κάθε κρίση και καλύτερα... (;)

Τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ

ΜΕΣΑ ΣΕΛΙΜΟΒΙΤΣ

Ο δερβίσης και ο θάνατος

Μπισμιθαχίρ-Ραχμανίρ-Ραχίμ!

Καλώ για μάρτυρα την ημέρα της κρίσης, και την γυχή που μέμφεται τον εαυτό της.

Καλώ για μάρτυρα το χρόνο, την αρχή και το τέλος των πάντων — ότι ο άνθρωπος είναι πάντα σε απώλεια.*

Αρχίζω αυτή την διήγηση χωρίς κανένα σκοπό, χωρίς όφελος για μένα και για άλλους, από μια ανάγκη δυνατότερη από οφέλη και από λογική, να μείνει γραπτό δικό μου, για μένα, γραπτή ταλαιπωρία συζήτησης με τον εαυτό μου, με τη μακρινή ελπίδα ότι θα βρεθεί κάποια λύση όταν γίνει ο λογαριασμός, αν γίνει, όταν αφήσω το ίχνος της μελέτης σ' αυτό το χαρτί που περιμένει σαν πρόκληση.

Στο αριστούργημα αυτό της σύγχρονης λογοτεχνίας — που πολλοί συγκρίνουν με τη «Δίκη» του Κάφκα — η εξουσία εμφανίζεται μέσα από πρόσωπα χωρίς πρόσωπο και παρουσιάζεται πολύ πιο αμείλικτη μέσα απ' την απρόσωπη μεσοδιάθεση των οργάνων της. Σ' αυτό το εξαιρετικό βιβλίο η λογοτεχνία βρίσκει την απόλυτη δικαίωσή της.

* Απ' το Κοράνι.

ΖΗΤΕΙΣΤΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ
ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΑΣ

εκδόσεις «γνώση»

Γρηγ. Αυξεντίου 26, 157 71 Ζωγράφος, Αθήνα Τηλ. 7786441 Ζωοδόχου Πηγής 29 106 81 Αθήνα Τηλ. 3620941

30%
φθηνότερα

απίθανη προσφορά

Ο Μικρός
ΗΡΩΣ

ΔΩΡΟ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ολοκληρώθηκε η ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ του θρυλικού αναγνώσματος με την κυκλοφορία και του τόμου 100, του τελευταίου της σειράς!

Έτσι η Διεύθυνση της έκδοσης είναι τώρα σε θέση να προσφέρει στο κοινό, μικρούς και μεγάλους, την ευκαιρία να αποκτήσουν ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟ ΕΡΓΟ δηλαδή και τους

100
ΤΟΜΟΥΣ

αξίας 20.000 στην τιμή των 14.000 δρχ., και με δώρο μια πολύ πρακτική συναρμολογούμενη βιβλιοθήκη!

Το δώρο της βιβλιοθήκης ισχύει και για εκείνους που θα αγοράσουν τουλάχιστον 50 τόμους (τιμή πάντοτε 140 δρχ. ο τόμος αντί των 200 δρχ.).

Επιπλέον, μεταξύ των αγοραστών ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ θα γίνει κλήρωση και θα διανεμηθούν 10 ATARI video computers systems (τα ονόματα και η κλήρωση θα δημοσιευτούν στην εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ»).

Με την παραγγελία σας, θα μας στείλετε συμπληρωμένο το παραπλευρώς κουπόνι και θα πληρώσετε στον ταχυδρομικό διανομέα που θα σας φέρει την παραγγελία σας ΕΠΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ.

Θα στείλετε το κουπόνι μαζί με την παραγγελία σας στη διεύθυνση: ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε. Λ. Συγγρού 224, 17672, ΚΑΛΛΙΘΕΑ - ΑΘΗΝΑ.

ΚΟΥΠΟΝΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Επώνυμο:

Όνομα:

Πατρώνυμο:

Ηλικία: Επάγγελμα:

Διεύθυνση:

Τηλέφωνο:

Παρακαλώ να μου στείλετε με ταχυδρομική αντικαταβολή τους τόμους του ΜΙΚΡΟΥ ΗΡΩΑ:

1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 16 - 17 -

18 - 19 - 20 - 21 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 29 - 30 - 31 - 32 -

33 - 34 - 35 - 36 - 37 - 38 - 39 - 40 - 41 - 42 - 43 - 44 - 45 - 46 -

47 - 48 - 49 - 50 - 51 - 52 - 53 - 54 - 55 - 56 - 57 - 58 - 59 - 60 - 61 -

62 - 63 - 64 - 65 - 66 - 67 - 68 - 69 - 70 - 71 - 72 - 73 - 74 - 75 -

76 - 77 - 78 - 79 - 80 - 81 - 82 - 83 - 84 - 85 - 86 - 87 - 88 - 89 - 90 -

91 - 92 - 93 - 94 - 95 - 96 - 97 - 98 - 99 - 100.

(Κλείστε μέσα σε κύκλο τα νούμερα που παραγγέλλετε)

Σύνολο παραγγελλομένων τόμων

Υπογραφή

(Τιμή προσφοράς 140 δρχ. ο τόμος για παραγγελίες άνω των 20 τόμων. Επιπλέον δώρο μια βιβλιοθήκη σε παραγγελίες άνω των 50 τόμων. Παραγγελίες κάτω των 20 τόμων στην κανονική τιμή των 200 δρχ.)

Περίοδος Β'
• Χρόνος 14ος
• Τεύχος 343
Παρασκευή 10 Απριλίου 1987
δρχ. 100

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΚΗΣ ΚΟΣΩΝΑΣ

Η Ελληνοτουρκική κρίση στον ξένο Τύπο 13

Β. ΖΗΣΗΣ

Ελλάς, Γαλλία... 14

ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ

Η στρατηγική του απρόβλεπτου 16

ΒΑΓΓ. ΓΙΑΧΝΗΣ

Ο Αχελώος ξανακυπά 18

6 6 6

Η παπιά - παπιά ή υπουργός - υπουργός 18

Κ.Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Οι αντιθέσεις της Ι. Συνόδου 22

ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Δεκατρία χρόνια σιωπής 24

ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Οι φωτογραφίες που πλαστογράφησαν την ιστορία 25

Α.Κ.

Η δική του ΑΝΤΙ 32

Δ. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

Η διεθνοποίηση του Κυπριακού 34

Β. ΖΗΣΗΣ

Ενωθείτε σύντροφοι... 36

Πλατούν

ΠΑΝ. ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ 40

Τσερνόμπιλ: Γράμμα μέσα σ' ένα μπουκάλι 41

ΟΛ. ΔΑΦΕΡΜΟΣ

Τα πολυκλαδικά Λύκεια 44

ΕΜ. ΚΡΙΑΡΑΣ

Μονοτονικό, ξιπάσματα και παλαιότερα κείμενα 49

Β. ΖΗΣΗΣ

Τα αντισταθμιστικά οφέλη 50

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ

Περιμένοντας τον Οζάλ... 4

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 9

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ 20

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 38

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 46

ΔΙΑΛΟΓΟΣ 51

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΓΗΣΗΣ

ΤΑ ΖΩΥΦΙΑ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

ΦΘΑΣΑΜΕ λοιπόν στα πρόθυρα του πολέμου πριν δεκαπέντε μέρες; Η επίσημη κυβερνητική πληροφόρηση κάνει ό,τι μπορεί για να ενισχύσει αυτή την εκδοχή, ώστε να είμαστε ευγνώμονες στον πρωθυπουργό γιατί χάρις στην αποφασιστικότητα, την ευφυΐα, την καπατσοσύνη του όχι μόνο απεφεύχθη ο πόλεμος αλλά κερδίσαμε ως χώρα και στα σημεία. Ο Ελληνικός λαός θα πρέπει επομένως να ανταποδώσει το «δώρο» και να ανταμείψει τον Α. Παπανδρέου με την πολιτική του εμπιστοσύνη.

Η ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ πληροφόρηση, αυτή που προωθούν οι εφημερίδες στηριγμένες στις δικές τους πηγές, καλύπτει όλο το φάσμα των δυνατοτήτων: από την εκδοχή του σκηνοθετημένου εμπαιγμού της κοινής γνώμης ως το ότι υπήρξε μεν κρίση αλλά προσεκτικά ελεγχόμενη. Οι αναγνώστες καλούνται, ανάλογα με την πολιτική τους άποψη, να εκτιμήσουν τις προθέσεις πηγών και εφημερίδων και να καταλήξουν σε συμπεράσματα.

ΙΣΩΣ όμως μεγαλύτερη σημασία από το τι πράγματι διαδραματίστηκε έχει το αποτέλεσμα: η απάντηση του πρωθυπουργού στο μήνυμα Οζάλ ήδη εστάλη και αναμένεται σε 10-15 μέρες να αρχίσουν οι συνομιλίες. Για μια ακόμη φορά λοιπόν η κυβέρνηση αναγκάζεται να εγκαταλείψει παλιές της θέσεις και να καταφύγει στην «πολιτική Καραμανλή» που μετά βδελυγμίας απέρριπτε.

ΦΥΣΙΚΑ, η κυβέρνηση θα επιμείνει στον άκρατο νομιναλισμό της και θα βεβαιώνει ότι δεν πρόκειται για «διάλογο». Όμως το ουσιαστικό ερώτημα είναι αν θα συζητηθούν άλλα πέραν του συνυποσχετικού, τι θα λέει (αν υπάρξει) το συνυποσχετικό και, εφ' όσον υπάρξει, τι είδους ανταλλάγματα θα έχει επιτύχει η τουρκική πλευρά. Και ακόμη πιο κρίσιμο είναι το ερώτημα τι μέλει γενέσθαι αν, για μια ακόμη φορά, ο διάλογος καταλήξει σε αδιέξοδο.

Η ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ θα κάνει ό,τι μπορεί για να στριμώξει τον κ. Παπανδρέου στις παλιές του θέσεις ώστε να αποτύχει ο πρωθυπουργός και να ωφεληθεί πολιτικά η ίδια. Οι μετά την κρίση δηλώσεις του κ. Μητσοτάκη μας έδωσαν μια πρώτη εικόνα για το τι πρόκειται να ακολουθήσει. Και εδώ προβάλλει η συμμετρικότητα των ατόμων, των ρόλων, των κομμάτων: αυτά που ο Α. Παπανδρέου πράττει άλλοτε τα κατήγγελλε, αυτά που ο κ. Μητσοτάκης καταγγέλλει άλλοτε τα έπραττε.

ΣΗΜΑΣΙΑ όμως δεν έχει η ηρωική διαφύλαξη, των μυθωδών κοιτασμάτων πετρελαίου του «Μπάμπουρα» αλλά οι ουσιαστικές πλευρές της τουρκικής επεκτατικότητας στο Αιγαίο και την Κύπρο. Αυτές που εκφράζονται με τις απειλές κατά των συνόρων μας και την κατοχή της Κύπρου. Ας μην ξεχνάμε το δάσος απορροφημένοι με τα έντομά του.

ΠΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟ θα επηρεάσουν την πραγματική πλευρά της ελληνοτουρκικής σύγκρουσης οι συνομιλίες που αναμένεται να αρχίσουν; Γιατί αν ολοκληρωθεί η επιστροφή στην προδεκαετίας πολιτική ανοίγει, βήμα προς βήμα, και ο δρόμος του «package deal» της συνολικής διευθέτησης στην Τουρκο-Ελληνο-Κυπριακών διαφορών. Και εδώ δεν είναι ανεκτές οι θεαματικές κινήσεις, οι δημαγωγικές διακηρύξεις, οι πολιτικαντισμοί στους οποίους καθ' εξιν επιδίδονται το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ. Τα εθνικά θέματα ανήκουν στην κατηγορία των «εν ου παικτοίς».

Η ΠΡΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ κρίση οδηγεί σε βήματα που θα εξάψουν τη φαντασία των σεναριογράφων, τη δική μας, των πολιτών. Και ίσως ακολουθήσουν άλλες, σε άλλα πεδία, λιγότερο εντυπωσιακές από τις πολεμικές αλλά «αποδοτικές» πολιτικά, κατά τους εμπνευστές τους —που συνήθως αποκλείουν την πιθανότητα να στραφούν τελικά σαν μπουέμεραγκ εναντίον τους. Αυτές όμως απλώς ταραάζουν τα ήρεμα νερά και σβύνουν, αποτυπώνοντας στη συλλογική συνείδηση εντυπώσεις που, αργά ή γρήγορα, θα εκδηλωθούν πολιτικά.

ΑΥΤΕΣ οι επιμέρους κρίσεις έρχονται και παρέρχονται. Η εθνική κρίση όμως παραμένει. Κι αλλοίμονο αν χρησιμοποιηθεί σαν τις συνηθισμένες, απλώς και μόνο για να δημιουργήσει πολιτικά αποτελέσματα στο εσωτερικό της χώρας.

αντί

Περιμένοντας τον Οζάλ...

«ΑΥΓΙΑΝΗ» και... «Φαϊνάνσιαλ Τάιμς» συμφωνούν: «Ότι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου «απολαμβάνει (σήμερα) αυξημένης δημοτικότητας, που την κέρδισε με τη στάση του στην πρόσφατη κρίση με την Τουρκία». Η μόνη διαφορά είναι ότι οι «Φ.Τ.» δεν προσυπογράφουν την προτροπή της «Α», για διενέργεια πρώτων εκλογών, πάνω στη γνωστή επωδό: «Ανδρέα προχωρά, σε θέλει η χώρα»!

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός ότι οι γνώμες υπουργών και άλλων στελεχών του ΠΑΣΟΚ ως προς το ενδεχόμενο πρώτων εκλογών (μερικοί τις τοποθετούν μέσα στον Ιούνιο...), δίστανται. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η επιτυχής εκτόνωση της ελληνικής κρίσης, προσφέρει στο ΠΑΣΟΚ μοναδική ευκαιρία για να συλλέξει ψήφους. Καθώς μάλιστα οι ελληνοαμερικανικές συνομιλίες για το μέλλον των βάσεων άρχισαν (ή, εν πάση περιπτώσει, αρχίζουν...) και οδηγούν, αναπόδραστα, στην υπογραφή μιας νέας συμφωνίας, οι υπέρμαχοι των πρώτων εκλογών επιμένουν ότι η προσφυγή στις κάλπες πρέπει να προηγηθεί της νέας συμφωνίας, η οποία, έτσι είτε αλλιώς, θα έχει κόστος—τουλάχιστον για την αριστερή πτέρυγα του κυβερνητικού κόμματος. Σύνεπώς, και επειδή η οικονομική κατάσταση της χώρας ολοένα επιδεινώνεται, η εκλογική αναμέτρηση—λένε οι οπαδοί των «πρώτων»—δεν πρέπει να βραδύνει...

ΤΕΛΕΙΩΣ διαφορετική είναι η επιχειρηματολογία των υπουργών και άλλων στελεχών, που ενίστανται στη διενέργεια *εδώ και τώρα* εκλογών: Η πρόσφατη ελληνοτουρκική κρίση στο Αιγαίο—λένε—μπορεί ν' ανέβασε τα χαρτιά του Ανδρέα Παπανδρέου, αλλά όχι και του ΠΑΣΟΚ, το οποίο και στους φοιτητές, και στους γιατρούς («για να μη μιλήσουμε για δημοτικές εκλογές...») σημειώνει κάθετη πτώση. Πώς θα πάμε για εκλογές—λένε—όταν οι νέες ανατιμήσεις στο ρεύμα (11%), στα τηλέφωνα (16,6%), στα ταχυδρομικά τέλη (12%), στις συγκοινωνίες, κ.ά., ξεπερνούν, κατά δύο φορές και πλέον, την αύξηση που δόθηκε (συμπεριλαμβανομένης και της ΑΤΑ), όταν η βαβούρα του κόσμου μεγαλώνει και όταν νομοσχέδια, όπως η υπόθεση, λ.χ. της εκκλησιαστικής περιουσίας, τείνει να στραφεί εναντίον μας;

ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΟΛΟΓΙΑ αυτή—όπως την κατεγράφε τουλάχιστον, ο ημερησious Υποψ—παρενέβη, το Σάββατοκύριακο, ο ίδιος ο Ανδρέας Παπανδρέου, δηλώνοντας (με μια συνέντευξη του στο Γιάννη Φατση των «Νέων»), ότι προωρες εκλογές δεν θα υπάρξουν, αφού η κυβέρνηση προτίθεται να εξαντλήσει ολόκληρη την τετραετία. Η δήλωση αυτή—ιδιαίτερα μετά την εξαγγελία περί νέων συντάξεων στους αγρότες και μεταβίβασης της βασιλικής περιουσίας στο δημοσιο...—μπορεί να εξένισε, αλλά τίποτε δεν αποκλείει την αναιρέση της, υπό το φως κάποιων «νέων δεδομένων», φυσικά!

Ποια η επόμενη κίνηση;

ΤΑ ΝΕΑ αυτά «δεδομένα» ενδέχεται να προκύψουν πολύ σύντομα. Ήδη, η αλληλογραφία Σουλτς - Παπανδρέου είναι ένα το κρατούμενο, ενώ ερωτήματα αναπηδούν από τώρα, για την ανταπάντηση Οζάλ, στην απάντηση Α. Παπανδρέου, αναφορικά με το ενδεχόμενο από κοινού προσφυγής στο Διεθνές δικαστήριο της Χάγης, για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας.

ΜΕΧΡΙ την περασμένη Δευτέρα κάποια ατμόσφαιρα συγκρατημένης—έστω—αισιοδοξίας υπήρχε τόσο στο Καστρί, όσο και στη Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών. Και ήταν κάτι το πολύ φυσικό: Εφόσον ο Ανδρέας Παπανδρέου, με τους *ευφύεις ελιγμούς* του (και, ιδιαίτερα, με την *προειδοποίηση* του προς τους Αμερικανούς, σε ό,τι αφορά τη λειτουργία της βάσης

της Νέας Μάκρης...) ήταν ο «μέγας νικητής» της πρόσφατης κρίσης, δεν θα έπρεπε ν' απορήσει κανείς αν ο Τούρκος πρωθυπουργός θα αποδεχόταν, τελικά, την ελληνική πρόσκληση περί Χάγης. Και αυτό το πνεύμα εξέφραζαν, ως ένα βαθμό, οι δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου Γιάννη Ρουμπάτη: Στο μέτρο—τόνιζε—που η ανταπάντηση Οζάλ θα κινηθεί σ' ένα πλαίσιο που έχει σχέση με τη δική μας απάντηση, τότε, οι προκαταρκτικές συναντήσεις, για τη σύνταξη του συνυποσχετικού, θα μπορούσαν ν' αρχίσουν πολύ σύντομα ή «σε μια ή δυο εβδομάδες», κατά τη δήλωση του Α. Παπανδρέου.

ΠΑΝ ΤΑ όσα δήλωσε, το μεσημέρι της Δευτέρας, ο Τουρκούτ Οζάλ στους δημοσιογράφους (ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα 10 εκατομμυρίων, έναντι μιας Τουρκίας 50 εκατομμυρίων...—ότι δεν είναι δυνατόν η Ελλάδα να διεκδικεί τα 95% του Αιγαίου και η Τουρκία να σιωπά...—ότι τα πετρέλαια του πελάγους ανήκουν στους λαούς και των δυο χωρών...—ότι οι παράγοντες αυτοί πρέπει να παίρνονται υπόψη όταν προσεγγίζονται επιμαχα προβλήματα, κτλ.), συρρικνώσαν το κλίμα ευφορίας που, προς στιγμή, είχε αρχίσει να διαμορφώνεται. Το μόνο, βέβαια, πάντως, είναι ότι το βράδι της Τετάρτης, ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου επεδέωσε, στον πρεσβή Ναζμί Ακιμάν, την απάντησή της Αθήνας, στην επιστολή Οζάλ. Και, από εκείνη, ακριβώς, τη στιγμή, άρχισε η εικοτολογία, σε ό,τι αφορά την επομένη κίνηση της Αγκυρας.

ΠΟΙΑ, ΟΜΩΣ, μπορεί να είναι η κίνηση αυτή; Και μπορεί η αμερικανική παρέμβαση—όπως εκδηλώθηκε στην πρόσφατη κρίση—να επαναληφθεί, με αφορμή, πλέον, όχι την παρουσία ή μη παρουσία του «Σίσμικ» στο Αιγαίο, αλλά την προσφυγή ή μη προσφυγή στη Χάγη; Αν δεχθούμε την άποψη του Σταθή Ευσταθιάδη (στο «Βήμα της Κυριακής»), για πρώτη φορά, ίσως, από την εποχή του Τζόνσον, η Ουάσιγκτον ενεργοποιήθηκε, τόσο αποφασιστικά, στα ελληνοτουρκικά, στην εβδομάδα που άρχισε τη Δευτέρα 23 Μαρτίου... Και η παρέμβαση της στραφίκε, κυρίως, προς την κατεύθυνση της Αγκυρας.

ΓΙΑ ΤΗΝ παρέμβαση αυτή της Ουάσιγκτον δόθηκαν—και δίνονται—διάφορες ερμηνείες: Μια «μοραία κίνηση»—σκέφθηκαν οι επιτελείς του Στέιτ Ντιπάρτμεντ—θα μπορούσε να είχε καταλυτικές επιπτώσεις σε ό,τι αφορά την ενότητα (αλλά και το μέλλον) της διαβόητης νοτιοανατολικής πτέρυγας... Μια «στιγμαία σύγκρουση» στο Αιγαίο (στη θάλασσα ή στον αέρα)—«με τους Έλληνες ευεπίφορους, πάντοτε, να φορτώνουν τις συνέπειες της δικής τους πολιτικής στους Αμερικανούς»...—θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στις ενόψει ελληνοαμερικανικές συνομιλίες για τις βάσεις. (Όπως είναι γνωστό, η νέα τουρκοαμερικανική συμφωνία για τις βάσεις έχει ήδη υπογραφεί)... Μια αμερικανική (διακριτική) παρέμβαση, που θα ανέστελλε την τουρκική πρόκληση, θα μπορούσε να θέσει τέρμα στη μόνιμη ελληνική επωδό περί φιλοτουρκισμού της Ουάσιγκτον και, κυρίως, να εκτιμηθεί—ανάλογα—από τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου... Όσο για την ελληνική «προειδοποίηση» περί Νέας Μάκρης, κτλ., είναι κοινό μυστικό—και το απομολογούν οι πάντες, από τον αρχηγό της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκη, μέχρι το γνωστό στέλεχος της Αριστεράς, Απόλλωνα Ψαρουδάκη, κάτοικο της Νέας Μάκρης...—ότι η αμερικανική αυτή βάση δεν έκλεισε ούτε ένα λεπτό!

Η σύγκρουση «πασάδων» και «μπίζνεσμεν»

ΜΟΝΙΜΗ επιδίωξη των Αμερικανών δεν έπαυσε, βέβαια, να είναι η έναρξη ενός «ευρύτατου» ελληνοτουρκικού διαλόγου,

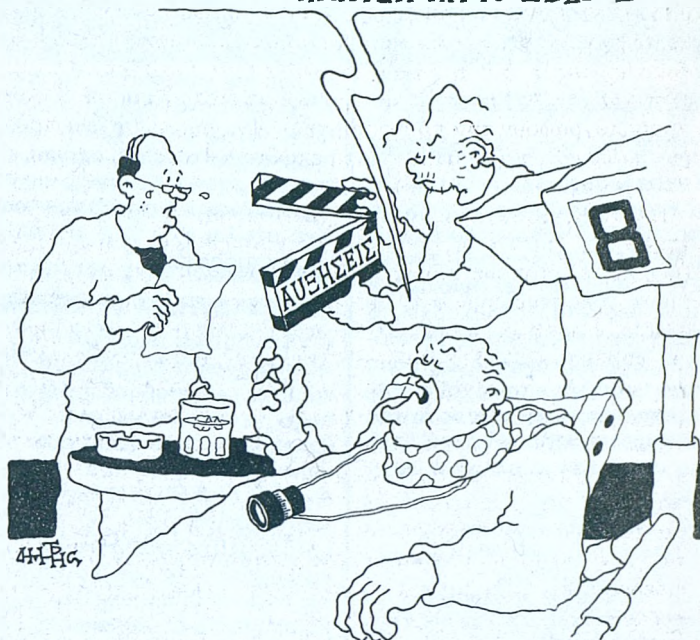
για την επίλυση όλων των —«μεταξύ των δύο αυτών φίλων και συμμάχων μας»— διαφορών. Και η βοηθός υπουργός Εξωτερικών Ρόζαν Ριτζγουέι, καταθέτοντας, την περασμένη Τρίτη, σε υποεπιτροπή του Κογκρέσου, δεν παρέλειψε να υπενθυμίσει ότι «είμαστε πρόθυμοι να βοηθήσουμε, στο βαθμό που μπορούμε, για την επίλυση της πρόσφατης διένεξής τους». Αυτό, όμως, δε σημαίνει, κατ' ανάγκη, νέα αμερικανική παρέμβαση, τη φορά αυτή, υπέρ της... Χαγής! Έτσι, η αναμενόμενη απάντηση Οζάλ θα εξαρτηθεί, κατά κύριο λόγο, από το αν η Άγκυρα θα δώσει προτεραιότητα στα θέματα Αιγαίου (όπως, βέβαια, εκείνη τα αντιλαμβάνεται...) ή στο μέγα θέμα της ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να καταγραφεί και η σύγκρουση μεταξύ των «πασάδων» του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας και του επιχειρηματικού κόσμου της Τουρκίας, εκφραστής του οποίου φέρεται ο ίδιος ο Οζάλ. Οι πρώτοι, φιλοδοξούν να το παίξουν «μεγάλη δύναμη της περιοχής», χωρίς να λησμονούν και την «ένδοξη ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας»... Οι δεύτεροι —μέλη της κυβέρνησης Οζάλ, βιομήχανοι, επιχειρηματίες, αλλά, ακόμα, και ορισμένοι στρατιωτικοί— προτιμούν να προσβλέπουν προς τις Βρυξέλλες, με τη βεβαιότητα ότι το κύρος της Τουρκίας περνά μέσα από την Ευρώπη. Και η σύγκρουση των δύο αυτών τάσεων συνεχίζεται...

Εφόσον οι Αμερικανοί το επιθυμούν!...

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, όλα επιβεβαιώνουν ότι ξεκινά η διαπραγμάτευση (ή η «προκαταρκτική διαδικασία») —όπως επιμένει η κυβέρνηση... για τη νέα συμφωνία περί βάσεων. Η τελευταία σχετική δηλώση προέρχεται από τον ίδιο τον πρωθυπουργό, σε συνεντεύξη του στη νορβηγική τηλεόραση: «Η ελληνική κυβέρνηση —είπε— είναι διατεθειμένη να συζητήσει το μέλλον των αμερικανικών βάσεων, εφόσον οι ΗΠΑ το επιθυμούν». (Λες και οι ΗΠΑ θα μπορούσαν και να μην το... επιθυμούν!). Και, φυσικά, ο πρωθυπουργός «διάνθισε» τη δηλώσή του αυτή με όλα όσα είπε στη συζήτηση —προ ημερησίας διατάξεως— στη Βουλή, στις 23 Ιανουαρίου: Ότι, δηλαδή, άλλο πράγμα είναι η παράταση της υπάρχουσας συμφωνίας για τις βάσεις (πραγμα κακιστών...) και άλλο η υπογραφή μιας νέας συμφωνίας για τις βάσεις!

ΑΛΛΑ, ΑΣΦΑΛΩΣ, ο ελληνικός λαός ολιγον ενδιαφέρεται για το αν η νέα συμφωνία για τις βάσεις θα είναι προέκταση (ανανέωση) της παλαιάς ή νέα (εξ υπαρχής) συμφωνία. Για τον ελληνικό λαό σημασία έχει ότι η αμερικανική στρατιωτική παρουσία συνεχίζεται. Και ότι, για μια ακόμα φορά, επιχειρείται ο εμπαιγμός του, με διάφορα ψευδώνυμα περί «μηδενικής» ή μη «μηδενικής βάσεων» ή περί του αν το «νομικό καθεστώς» των βάσεων τερματίζεται ή δεν τερματίζεται στις 20 Δεκεμβρίου 1988. Αν τερματίζεται την ημερομηνία αυτή, χωρίς να υπάρξει νέα συμφωνία, τότε ασφαλώς όπως λέει ο πρωθυπουργός, «από την επομένη μέρα δεν υπάρχουν βάσεις στην Ελλάδα». Αν παλι τερματι-

ΟΧΙ ΡΕ ΣΗΜΙΤΗ...
ΑΦΟΥ ΤΟ ΒΛΕΠΕΙΣ ΦΑΙ 'ΣΤΟ
ΟΤΙ ΒΓΑΙΝΕΙ ΨΟΦΙΟ
ΣΤΟΛΙΣΤΟ ΛΙΓΑΡΙ
ΒΑΛΕ ΔΥΟ ΤΟΥΡΕΦΟΥΣ ΠΕΧΛΙΒΑΝΗΔΕΣ...
ΕΝΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΜΕ ΠΑΠΑΔΕΣ...
ΓΑΤΙ ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΝΑ ΤΟ ΔΕΞΕΙΣ

ζεται, αλλά υπογράφεται νέα συμφωνία, τότε δεν έχει σημασία αν, στις 20 Δεκεμβρίου 1988, υπάρχουν ή δεν υπάρχουν (θεωρητικά) βάσεις.

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ αυτούς τους λόγους, οι Έλληνες —οπαδοί ή μη του ΠΑΣΟΚ— αξιώνουν, από την κυβέρνησή τους, καθαρές κουβέντες: Αν η απομάκρυνση των βάσεων δεν είναι εφικτή (επειδή ο συσχετισμός δυνάμεων στο εσωτερικό της χώρας ή στην περιοχή δεν το επιτρέπει), τότε, είναι προτιμότερο να το ξέρουν και οι Έλληνες, εφόσον το ξέρουν ήδη οι Αμερικανοί! Αν πάλι η κυβέρνηση εξακολουθεί να ταλαντεύεται και να διερωτάται —όπως αναρωτήθηκε και ο πρωθυπουργός, στη Βουλή.— «αν υπάρχουν, άραγε, ανταλλάγματα, τα οποία θα έδεχτο ο ελληνικός λαός, σε συνάρτηση με την παρουσία στρατιωτικής δύναμης των ΗΠΑ», τότε, ας ερωτήσει το λαό. Οπότε, ο καθείς πηγαίνει στην τιμή και την πεποίθησή του.

ΑΥΤΑ ΟΛΑ, ενώ η άνοιξη άρχισε να μας κυριεύει και δύο κόμματα της Αριστεράς —το Νέο Κόμμα της Αριστεράς και το ΚΚΕ— ετοιμάζονται για το συνέδριό τους.

ΑΝΤΩΝΩΡ

ΑΝΑΣΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ CHARLES KAHN	ΠΡΟΚΛΟΥΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ E. R. DODDS	ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗ VLADIMIR LOSSKY	ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ G.S. KIRK	Σ Ε Ι Ρ Α ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗΣ Ο ελληνικός φιλοσοφικός στοχασμός, από τους Προσωκρατικούς ως τους Νεοπλατωνικούς. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ ΕΛΤΕ
CHARLES KAHN Ο Αναξίμανδρος και οι απαρχές της ελληνικής κοσμολογίας	ΠΡΟΚΛΟΥΣ Στοιχειώσις θεολογική Εισαγωγή: E. R. Dodds	ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ Περί Μυστικής Θεολογίας Εισαγωγή: Vladimir Lossky	G.S. KIRK Ηράκλειτος: Τα κοσμολογικά αποσπάσματα	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινακράτους 131, τηλ. 72.29.237 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία», Τοιμασκή 78

ΤΕΤΑΡΤΗ, 25.3.87

Για πολλοστή φορά εορτάζεται η γνωστή επέτειος. Για πρώτη φορά όμως έχουμε δυο χωριστές δοξολογίες στην Αθήνα. Στον **Άγιο Παντελεήμονα**, με τους δεσποτάδες κυριαρχεί το βυζαντινό κλίμα και τα επεισόδια. Στη **Μητρόπολη** με τους πολιτευτάδες κυριαρχεί ο νεοελληνισμός —με εξαίρεση τον κ. Σαρτζετάκη που αλλού ήταν το σώμα του κι αλλού η ψυχή του.

Το βράδι όμως η εθνική ομοψυχία απεκαταστάθη και σύμπα ο ελληνισμός συμπαραστάθηκε τηλεοπτικός στην **Εθνική** στο Ρότερνταμ. Το γκολ του Σαραβάκου θεωρείται ως η μεσοτέρη και ουσιαστικότερη συμμετοχή στην εθνική επέτειο. Οι αγωνιστές της Εθνικής Ελλάδος θα πάρουν πριν 300.000 δραχμές για το 1-1 με την Ολλανδία. Οι αγωνιστές του '21, αν ζούσαν, θα αισθάνονταν ηλίθιοι να παίζουν με τα καρουφίλια αντί να παίζουν μπάλα.

ΠΕΜΠΤΗ, 26.3.87

Η **Θεσσαλί** είναι από χθες πλημμυρισμένη από τον Πηνειό κι όλοι αναρωτιούνται τι έχει να γίνει αν περάσει από κει κι ο Α-χελώς. Στη **Μυτιλήνη** για 9η μέρα συνεχίζονται καταλήψεις κι απεργίες για να μη φύγει η Παιδαγωγική Ακαδημία. Στην Αθήνα οι παπάδες διαδηλώνουν από το Εθνικό Θέατρο ως την Εθνική Αντιπροσωπεία, μέσω **Πλατείας Ομονοίας**, ζητώντας την κεφαλή του Τρίτη, επί πινακι. Κληρικοί φωνάζουν το γνωστό σύνθημα «μία η ντου-τούκα, τέσσερις εμείς» κι οι πιστοί σείοντας εικόνες και σταυρούς, ψάλλουν:

«Τη υπερμάχω, τη υπερμάχω, τη υπερμάχω, τη υπερμάχω, στρατηγώ, στρατηγώ, στρατηγώ, στρατηγώ, τα νικητήρια, τα νικητήρια, τα νικητήρια, τα νικητήρια», κ.ο.κ.

Τους τίτλους όμως των εφημερίδων κλέβει η ένταση στο **Αιγαίο**. Το Σισμίκ ετοιμάζεται να βγει. Συμβούλια σε Πεντάγωνο, Καστρί, Μαξίμου, στα καφενεία και στα σπίτια. Τα σουπερμάρκετ ανανεώνουν βιαστικά τα στοκ τους, ο Έλλην αντιπρόσωπος στον ΟΗΕ στέλνει επιστολή στον κ. Κουεγιάρ για ν' ανασκευάσει επιστολή που του είχε στείλει στις 23.3. ο Τούρκος εκπρόσωπος.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 27.3.87

Οι προνοητικοί ιδιοκτήτες **σουπερμάρκετ** δικαιώθηκαν. Η κρίση δείχνει σοβαρή, υπάρχει άγχος κι αγωνία για να καταπολεμηθούν χρειάζεται καλοστρωμένο τραπέζι. Αναστέλλονται για 3 ημέρες οι κινητοποιήσεις, οι μητροπολίτες σπεύδουν να εμψυχώσουν τα ποιμνία τους και να τους θυμήσουν ότι βρισκόμαστε σε Σαρακοστή, εποχή νηστείας. Οι Μυτιληνιοί προετοιμάζονται για να υπερασπιστούν την Ακαδημία τους από τους Τούρκους, οι Θεσσαλοί ευλογούν τον Πηνειό που ξεχείλισε και θα δυσκολέψει μια επανάληψη του 1897.

Σύσσωμο ξανά το έθνος μπροστά στην **τηλεόραση** παρακολουθεί τη δημόσια συνεδρίαση του υπουργικού Συμβουλίου. Αν έλειπε ο Τσοβόλας που κάπνιζε το ένα τσιγάρο μετά το άλλο κι ο νέος υπουργός Εσωτερικών (ακόμα δεν μάθαμε το όνομά του) που έχασε να πάρει κομπολόι για να κρύψει την τρεμούλα των χεριών, ο κ. Παπανδρέου θα μας είχε πλήρως πείσει για τη δύναμη, την

ψυχραιμία, την αποφασιστικότητα μας. Ο κ. Παπούλιας τρέχει στη **Σόφια** να δει τον Ζιβκωφ. Ο κ. Μητσοτάκης πάει στην **Πολιτεία** να δει τον κ. Καραμανλή. Ο λόρδος Κάριγκτον βέρνηση κλείνει στις 12.00 τα μεσάνυχτα την αμερικάνικη βάση της **Νέας Μάκρης**.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 28.3.87

Τη νύχτα ο **Οζάλ** έχει δηλώσει πως το «Σισμίκ» θα μείνει στα τουρκικά χωρικά ύδατα, η κρίση εκτονώνεται, οι πολιτικοί αρχηγοί άδικα έτρεχαν πρωί πρωί στο Μαξίμου. Παρ' όλη την εκτόνωση ο κ. **Σαρτζετάκης** δεν χάνει την ευκαιρία να μιλήσει επί ημίωρο από το Πεντάγωνο προς τον ελληνικό λαό για να καταλάβει ο κ. Παπανδρέου ποιος είναι ο Πρώτος Πολίτης της χώρας.

Σαφώς κερδισμένοι από την υπόθεση τα σουπερμάρκετ και ο κ. **Παπανδρέου**. Ο κ. **Μητσοτάκης** αρχίζει να παίρνει αποστάσεις, ίσως γιατί νιώθει ότι κάπου την έπαθε. Η βάση της **Νέας Μάκρης** ξανάνοιξε. Το ανακοίνωσε στις 15.07' το ΑΠΕ. Δεκαπέντε ώρες εθνικής υπερφάνειας.

Για την επόμενη εβδομάδα προβλέπονται εθνική και κοινωνική γαλήνη: Το Σισμίκ στον κόλπο της Σάρου, υπάλληλοι, εκπαιδευτικοί, αρτοποιοί, μητροπολίτες, φορτοεκφορτωτές, ιδιοκτήτες φορτηγών έχουν αναστείλει τις κινητοποιήσεις τους. Οι δασοφύλακες διέκοψαν τη Γενική Συνέλευση του κλάδου τους και πήραν τα όρη και τα δάση. Η ΕΠΟ

έκανε το ίδιο και ανέβαλε 12 αγώνες. Μόνο οι χουντικοί επέμειναν και πραγματοποιήσαν στη μητρόπολη μνημόσυνο για τον αυτόχειρα **Αγγελή**. Ατάραχος παρέμεινε και ο αρμόδιος για θέματα ΕΟΚ Τούρκος υπουργός κ. **Μποζέρ** που ανακοίνωσε επίσημα στον Κλώντ Σεϋσόν στις Βρυξέλες πως η Τουρκία, όπου να 'ναι, υποβάλλει γραπτή αίτηση για την ένταξή της.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 29.3.87

Ήταν μια ήσυχη Κυριακή, αφιερωμένη στην **κατανάλωση** των τροφίμων που είχαν αγοραστεί τις προηγούμενες ημέρες. Αν έλειπε και η ήττα του Θρύλλου με 4-1 από τον ΟΦΗ θα ήταν μια Κυριακή σαν όλες τις άλλες. Αν και όχι ακριβώς, γιατί πολλά ραντεβού μεπερδεύτηκαν λόγω της εαρινής αλλαγής της ώρας. Οι αντεγκλήσεις Ρουμπάτη - Μητσοτάκη περί της ακριβούς σημασίας της συμφωνίας της Βέρνης πέρασαν απαρατήρητες. Προετοιμάζον όμως προφανώς το κλίμα των διενέξεων για το ποιος κέρδισε, ποιος **έχασε**, ποιος **μειοδότησε**, ποιος **πλειοδότησε** κτλ. Οι επαφές πάντως Ακιμάν - Καψή - Παπανδρέου πυκνώνουν. Η Χάγη εμφανίζεται στον ορίζοντα.

Μέσα στη γενική χθεσινή αναμπουμπούλα πέρασε απαρατήρητο το ότι στην Πολιτική και Οργανωτική Επιτροπή του νέου κόμματος της **αριστεράς** πλειοψήφησαν ως ενδεχόμενοι τίτλοι οι **Νέα Ελληνική Αριστερά** και **Νέα Αριστερά**. Μόλις περάσει ο πατριωτικός πυρετός των ημερών, σίγουρα θα επιβληθεί ο δεύτερος.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 30.3.87

Συγκρατημένη αισιοδοξία στην Αθήνα για τις προοπτικές των σχέσεων με την Τουρκία, συγκρατημένη απογοήτευση του λόρδου **Κάριγκτον** που η ελληνική κυβέρνηση δεν δέχθηκε τη μεσολάβησή του. Λεπτεπίλεπτες αποχρώσεις στις τοποθετήσεις Αθηνών - Αγκύρας ερμηνεύονται ως βήματα προόδου για συνομιλίες.

Ο κ. **Τρίτσης** ανυποχώρητος καταθέτει ως επείγον στη Βουλή το νομοσχέδιο για τα εκκλησιαστικά. Ο κ. Μητσotάκης σε συνέντευξη κατηγορεί για μειοδοσία στην κυβέρνηση. Η κυβέρνηση απαντά πως όλοι ξέρουν ποιος είναι μειοδότης. Ο πολιτικός λόγος ανανεώνεται.

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Βουλής κ. **Λυσσαρίδης** είναι εδώ και βλέπει επισήμους και αρχηγούς —οι οποίοι περί άλλων τυρβάζουν. Περί άλλων τυρβάζουν και οι φοιτητές που θα ψηφίσουν την Πέμπτη: μάταια οι κομματικές νεολαίες προσπαθούν να καλλιεργήσουν προεκλογική ατμόσφαιρα.

Όσοι έχουν προθεσμιακές καταθέσεις δυσανασχετούν για τη μείωση 1%-2% των επιτοκίων. Ας επένδυναν σε πίνακες: τα ηλιοτρόπια του **Βαν Γκογκ** πουλήθηκαν 5,5 δισεκατομμύρια στο Λονδίνο.

ΤΡΙΤΗ, 31.3.87

Σύγκρουση τραίνων στην Ξάνθη, έκρηξη νάρκης στον Έβρο. Πέντε νεκροί —σκεφθείτε να γινόταν και πόλεμος. Οι συγκρούσεις Καραμανλικών - Μητσοτακικών στην εκδήλωση της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ, παρουσία του κ. Μητσοτάκη, δεν είχαν θύματα.

Απόφαση του Π.Γ. του ΚΚΕ προτρέπει την κυβέρνηση σε διάλογο για την **υφαλοκρηπίδα** με την Τουρκία. Θεωρεί λαθεμένες τις απόψεις που «ταυτίζουν το διάλογο με την ενδοτικότητα» και ότι είναι επιζήμια στην κυπριακή υπόθεση «η σύνδεση του ελληνοτουρκικού διαλόγου με την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο». Η ΠΟΕ του «νέου κόμματος» (ο τίτλος εκκρεμεί πάντα) από τη μεριά της καταγγέλει την «απαράδεκτη δικομ-

ματική όξυνση» ΝΔ —κυβέρνησης και συνιστά ψυχραιμία και αναζήτηση ερεσιμάτων «ιδιαίτερα στον ευρωπαϊκό χώρο και το **Βαλκανικό**».

Τα εισιτήρια της «Ολυμπιακής» ακριβαίνουν κατά 28%. Έχει άδικο η κ. **Θάτσερ** να πηγαίνει στη Μόσχα με βρετανικό αεροπλάνο; Εκεί είδε όλα τα μνημεία: Κόκκινη Πλατεία, Λένιν, Γκορμπατσώφ, Ζαχάροφ. και συμφώνησε για «βήμα προς βήμα» συμφωνία για τους εξοπλισμούς. Αν μιλήσει και για «ήρεμα νερά» θα σημαίνει ότι οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις μετατρέπονται σε διεθνές πρότυπο.

Η κ. **Νιλντε Γιότι** στην Ιταλία είναι αισιόδοξη και εξακολουθεί να διερευνά τις δυνατότητες ξεπεράσματος μιας ακόμη κυβερνητικής κρίσης «αλά ιταλικά». Πρώτη κομμουνίστρια και πρώτη γυναίκα με τέτοια αποστολή, αυτό της έλειπε να είναι και απαισιόδοξη.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 1.4.87

Ελλάδα δεν είναι μόνο η Λάρισα. **Πλημμύρισε** και η Αθήνα πρωταπριλιάτικα και η κυβέρνηση σκέφτεται να στρέψει τον Αχελώο προς το λεκανοπέδιο. Την κρίσιμη στιγμή η βροχή σταμάτησε, το ουράνιο τόξο έλαμψε, οι πιστοί με τη σειρά τους πλημμύρισαν το **Σύνταγμα**. Ο Δημητριάδης **Χριστόδουλος** συγκλόνισε τα πλήθη. Ο Θρησκευμάτων Αντώνιος στο απέναντι κτίριο συνεχίζει να επειγεται.

Ο κ. Ακιμάν επιστρέφει από την Πόλη και με βάρκα μεταφέρει **γραπτό μήνυμα** του Τουργκούτ Οζάλ στον Ανδρέα Παπανδρέου. Συγκινημένος ο πρωθυπουργός αναβάλλει το ταξίδι για το **Όσλο**. Μας τέλειωσαν τα Νόμπελ.

Συγκρατηθείτε, προειδοποιούν οι καθηγητές Κ. Τσουκαλάς του Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, Β. Φίλιας της Παντείου και Δ. Τριχόπουλος της Ιατρικής με κοινό τους άρθρο στην **Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών**: Σύμφωνα με τα στοιχεία πρόσφατης κοινωνιολογικής -επιδημιολογικής έρευνας το 92,5% των **ελλήνων ενηλίκων ανδρών** έχει αραιές ή τακτικές ομοφυλοφιλικές εμπειρίες. Το έιτζ απειλεί όλους. Θα αρχίσουμε κι εδώ την ευθανασία, όπως στην Ολλανδία;

Σκυταλοδρομία αλά ιταλικά: η κ. Γιότι παρέδωσε τη σκυτά-

λη στον κ. Κράξι από τον οποίο είχε ξεκινήσει. Όλοι αισιόδοξούν. Ο Ζακ Σιράκ φεύγει από την **Ουάσιγκτον**, η Μάργκαρετ Θάτσερ από τη **Μόσχα**. Οι ευρωπύραυλοι για την ώρα μένουν.

ΠΕΜΠΤΗ, 2.4.87

Πρωτιά της ΔΑΠ στα ΑΕΙ, της ΠΣΚ στα ΤΕΙ, ΠΑΣΠ και ΔΑ αργά αλλά σταθερά βυθίζονται. Απεγνωσμένες προσπάθειες παραδοσιοκρατών να θερμάνουν το αγγλοσαξωνικό εκλογικό κλίμα εκφυλίζονται σε φωτιές τ' 'Αη-Γιάννη.

Την πραγματική φωτιά την άναψε η Ιερά Σύνοδος που συζητά το ενδεχόμενο να ξαναεπιστρέψει στο **Πατριαρχείο**. Ο Αντώνιος μαίνεται στη Βουλή αναθυμώμενος τα παλιά: 'Ιμβρος, Τένεδος, Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη αφελληνίσθησαν επί δεξιάς, καταγγέλλει. Η **Μονή Πετράκη** θ' αφελληνισθεί επί ΠΑΣΟΚ.

Οι **Τριπολιτσιώτες** στο δρόμο που άνοιξαν οι Μυτιληνίοι: απεργία για να μείνει η Παιδαγωγική Ακαδημία. Δηλώνουν πως είναι ορκισμένοι να μην αφήσουν να πάρουν τις **δασκάλες** να τις πάνε στα νησιά.

Η κ. Θάτσερ επιστρέφει γοητευμένη από τον κ. **Γκορμπατσώφ**, η Ένωση Σοβιετικών Λογοτεχνιών αντιθέτως τον απειλεί ότι θα υποκύψει μπρος στα τείχη του Στάλιν-γκραντ. Ο Πάπας στη Χιλή, ο Μέγας Δουξ του Λουξεμβούργου στην Αθήνα. Ο κ. Παπανδρέου μελετά το μήνυμα Οζάλ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 3.4.87

Επιβεβαιώνεται ότι η ελληνική Εκκλησία θα κάμει αίτηση προσχώρησης στο **Πατριαρχείο**, διαφεύδεται ότι το ΠΑΣΟΚ έκανε αίτηση προσχώρησης στη **Σοσιαλιστική Διεθνή**.

Ο κ. πρωθυπουργός συνεχίζει να μελετά την επιστολή Ο-

ζάλ. Ο κ. **Γκιωνάκης** καταδικάστηκε σε 15 μήνες φυλακή για τους πυροβολισμούς εναντίον της κ. Κοζανιτά και εξαγόρασε την ποινή του. Ο **Κουρής** καταδικάστηκε σε 8 μήνες φυλακή για συκοφαντική δυσφήμιση του Δημάρχου Αθηνών και έκανε έφεση. Της φυλακής τα σίδερα είναι μόνο για τους λεβέντες.

Η κεντροδεξιά κυβέρνηση της **Πορτογαλίας** κατέρρευσε, στη Χιλή κάθε εμφάνιση του **Πάπα** συνοδεύεται από επεισόδια, στην Αθήνα κάθε μετακίνη-

ση του **Μεγάλου Δουκός** Ιωάννη συνοδεύεται από ημίωρο ρεπορτάζ στην τηλεόραση. Όλοι συμφωνούν με τον πρωθυπουργό πως είμαστε **ευγνώμονες** προς το Μεγάλο Δούκα αλλά ουδείς ξέρει το λόγο.

Οι κ. Σουλτς και Παπανδρέου αντήλλαξαν προ καιρού επιστολές και όρισαν τους Ρόμπερτ Κήλυ και Κάρολο Παπούλια διαπραγματευτές για τις **Βάσεις**. Αναμένεται ότι αυτό θα τονώσει τη ζήτηση καινούργιων **αυτοκινήτων** και **καλλυντικών** που οι πωλήσεις τους μειώθηκαν εφέτος κατά 24% και 40% αντιστοίχως.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 4.4.87

Στο **Κιλελέρ** ο Α. Παπανδρέου διαβεβαιώνει τους Θεσσαλούς πως δεν θα φτιάξει μόνο ποτάμια αλλά και γεφύρια. Οι Λ.

Κύρκος και Χ. Φλωράκης, που είναι παρόντες, δηλώνουν ότι πρέπει να διδαχθούμε από όσα έγιναν με το γεφύρι της Άρτας. Επεμβαίνει η κ. Σου Λαΐου από το Συμβούλιο Ισότητας των Δύο Φίλων και ρωτά τι ακριβώς εννοούν. Η παρεξήγηση λύνεται με παρέμβαση του αρμοδίου υπουργού κ. Κουλουμπή ο οποίος διευκρινίζει ότι, όπως τον πληροφόρησε ο κ. Μπόμπολας, με τη νέα τεχνολογία τα γεφύρια μπορούν να στεριώσουν και με τον εντειχισμό ανδρών.

Ο κ. Παπανδρέου ανακοινώνει επίσης ότι εκτός από τα τσιφλίκια της εκκλησίας θα δοθούν στους αγρότες και αυτά της πρώην βασιλικής οικογένειας. Οι κολλήγοι που θα απελευθερωθούν από όλα αυτά τα τσιφλίκια θα προσληφθούν στο δημόσιο.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 5.4.87

Ο Γιώργος Γεννηματάς δεν έπαιξε στο Κιλελέρ λόγω της γνωστής ποδοσφαιρικής αρρώστιας (θλάσεως προσαγωγών στους μύες του αριστερού ποδιού). Η απουσία του δεν επηρέασε την απόδοση της ομάδας.

Σήμερα ψηφίζουν οι **συνεταίρισμένοι** αγρότες και λέγεται ότι από τα αποτελέσματα των εκλογών τους θα κριθεί το πότε πάμε για εθνικές εκλογές. Ψηφίζουν επίσης και οι **γιατροί**. Από τα δικά τους αποτελέσματα θα κριθεί το εκλογικό σύστημα.

Η ηττημένη στήλη του ΠΡΟ-ΠΟ είναι 1-2-Χ-1-2-Χ-1-2-Χ-1-2-Χ-1. Όλες

οι υπολοίπες κερδίζουν.

Ανεπανάληπτο σόου του ανατέλλοντος σταρ Χριστοδούλου Δημητριάδου στη Θεσσαλονίκη. Διακόσιες χιλιάδες έξαλλοι φανς παραληρούν. «Ξεπεράσαμε και το Γούνταστοκ», δηλώνει ο κ. Μοσκόφ. Ο κ. Παπαθεμελής σε στιγμή έξαρσης έσχισε το Οκτώηχι.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 6.4.87

Μέχρι το **Σάββατο** θα μελετά το μήνυμα Οζάλ ο πρωθυπουργός, ανακοίνωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος. Μετά θα στείλει το δικό του μήνυμα, οπότε θ' αρχίσει να μελετά ο Τούρκος πρωθυπουργός. Αναμένεται να δώσουν εξετάσεις δι' αντιπροσώπων σε 2-3 εβδομάδες.

Πάνω από 60% στους γιατρούς η ΝΔ, κάτω από 20% και στην τρίτη θέση το ΠΑΣΟΚ. Στους συνεταιρισμούς η κατάσταση είναι απλούστερη: **55% ΠΑΣΟΚ + 56% ΝΔ + 18% ΚΚΕ = 129%.**

Η ικανοποίηση που προκάλεσαν τα αποτελέσματα σε όλους αναμένεται ότι θα οδηγήσει στην υιοθέτηση του ίδιου εκλο-

γικού συστήματος και στις βουλευτικές εκλογές.

Εξηγείται, επιτέλους, η τόση βαβούρα για να μην φύγουν οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες: στη Θεσσαλονίκη συνελήφθη δάσκαλος που διηύθυνε μπαρ με «ειδικούς χώρους» στους οποίους οι σερβιτόρες του πρόσφεραν «ειδικές υπηρεσίες».

Παρά την αυστηρή αστυνομική απαγόρευση ο ΕΛΑ, πιστός στο πατροπαράδοτο πασχαλινό έθιμο, έριξε βεγγαλικό σε αστυνομικό τμήμα που όμως δεν έσκασε.

Η φήμη ότι ο κουκουλοφόρος ληστής που επετέθη σε μοναστήρι της περιοχής Θρακομακεδόνων ήταν Κεφαλλονίτης διαψεύστηκε από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο.

ΤΡΙΤΗ, 7.4.87

Ο κ. Ρουμπάτης είχε υποτιμήσει τη νοημοσύνη του πρωθυπουργού. Η μελέτη τέλειωσε σήμερα και μέσω του κ. Ακιμάν η απάντηση φεύγει αύριο για την Άγκυρα.

Χαμένη πήγε τόση αισιοδοξία στην Ιταλία. Οι Χριστιανοδημοκράτες αποσύρουν τους υπουργούς τους και ο κ. Κράξι δεν θα τις αποφύγει τις εκλογές.

Μετά τα τόσα τσιφλίκια που μοίρασε η κυβέρνηση αποφάσισε πως πρέπει ν' αρχίσει και κάτι να μαζεύει, ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, Ολυμπιακή, Λεωφορεία, Φορτηγά, ΔΕΗ ανέλαβαν να υλοποιήσουν τη θεάρεστη απόφαση. Οι **αυξήσεις** κυμαίνονται από 10%-30%.

Αναχωρούν τρεις **μητροπολίτες** για την Πόλη, προκειμένου να συζητήσουν με το Πατριαρχείο την υπαγωγή της ελληνικής εκκλησίας σ' αυτό. Το φαινόμενο καταγράφεται στα ρεκόρ Γκίνες: ποτέ άλλοτε αυτεξούσιοι δεν είχαν επιδείξει τόσο μεγάλη διάθεση υποταγής. Ο κ. Τρίτης παρατηρεί σχετικά ότι θα μπορούσαν να είχαν εξουσιοδοτήσει τον κ. Ακιμάν να δει τον Πατριάρχη, ώστε να μην πληρώνει ο ελληνικός λαός (που με αίμα και αγώνες κατάρκτησε τη δημοκρατία) τα πηγαινέλα των μητροπολιτών.

Η Σοβιετική Ένωση θα αγοράσει τελικά όλη την **αλουμίνη**, 600.000 τόνους. Λέγεται ότι, στα πλαίσια της περεστρόικα, το σιδηρούν παραπέτασμα θα γίνει αλουμινένιο.

Ημεροδότης

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73

τηλ. 36.44.064

Κυκλοφορούν οι μελέτες

του

Γιάννη Δάλλα

για τον

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

**Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΣΤΟΝ ΚΑΒΑΦΗ**

**Ο ΚΑΒΑΦΗΣ
ΚΑΙ Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ**

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ

**ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΤΣΕ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΛΙΕΝΤΕ**

οδοιπορικό στις καυτές περιοχές
της Λατινικής Αμερικής
του δημοσιογράφου

ΓΙΑΝΝΗ Ε. ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

Διαβάστε στο βιβλίο:

ΧΙΛΗ: τότε θα πέσει ο Πινοσέτ

ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ: ο Στρέσνερ και οι Χιτλερικοί

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ: ο Αλφονσίν μετά τους στρατηγούς

ΒΡΑΖΙΛΙΑ: ανάπτυξη και μιζέρια

ΟΥΡΟΥΓΥΑΗ: τουπαμάρος και Αριστερά

ΒΟΛΙΒΙΑ: θύμα της κοκαΐνης

ΠΕΡΟΥ: Αλάν Γκαρσία και Φωτεινό Μονοπάτι

«αχαϊκές εκδόσεις»

τηλ. 82.11.927

Φαύλος κύκλος εις βάρος των εργαζομένων...

Οι νέες αυξήσεις που εξήγγειλε η κυβέρνηση λίγο πριν από το Πάσχα, αυξήσεις στη ΔΕΗ, τον ΟΤΕ, τις συγκοινωνίες και τα ταχυδρομικά τέλη, πέραν του ότι αποτελούν μια ακόμη επιβάρυνση των καταναλωτών, δείχνουν ότι ακολουθούν την κλασική συνταγή της μετακύλησης των μεγάλων ελλειμμάτων δημοσίων επιχειρήσεων στους καταναλωτές. Οι εργαζόμενοι είτε με τους φόρους είτε με τις αυξήσεις καλούνται να μειώσουν τα ελλείμματα του δημοσίου αφού δεν τα καλύπτει ο προϋπολογισμός.

Φαύλος κύκλος που αναπαράγεται όσο δεν εκσυγχρονίζονται οι επιχειρήσεις, όσο δεν διαμορφώνουν πολιτική οι διοικήσεις, ενώ πιέζουν, για την κάλυψη των ελλειμμάτων όσο δεν λαμβάνονται μέτρα εξυγίανσης κλπ.

Υπάρχει όμως και ένα άλλο στοιχείο, που πρέπει να ανησυχεί τους εργαζομένους. Ο μέσος όρος των αυξήσεων που έγιναν βρίσκεται κοντά στον πληθωρισμό που προβλέπει η κυβέρνηση, κι αυτό σημαίνει ότι ορισμένοι βλέπουν μεγαλύτερο τον πληθωρισμό από τον προβλεπόμενο για το 1987 —άρα η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης θα έχει και άλλες επιπτώσεις και στο πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων.

Χωρίς την παραμικρή προσπάθεια εκσυγχρονισμού των δημοσίων επιχειρήσεων η κατάσταση θα ανακυκλώνεται. Επομένως οι καταναλωτές, που στη συντριπτική τους πλειονότητα είναι εργαζόμενοι, και μισθωτοί, κάθε φορά που τα ελλείμματα οδηγούν σε «α-διέξοδο» θα υποχρεώνονται να επωμιστούν επιπλέον βάρος. Από την άλλη μεριά, οι ποιότητες των παρεχόμενων υπηρεσιών ευτελίζονται συνεχώς. Η κυβέρνηση θα μπορούσε π.χ. να δικαιολογήσει τις αυξήσεις αν είχε διαμορφώσει κάποια πολιτική εκσυγχρονισμού. Ούτε πολιτική όμως υπάρχει, ούτε βελτίωση των υπηρεσιών, ούτε καν σωστή διαχείριση...

Είναι νωρίς να προβλεφθούν οι αντιδράσεις των εργαζομένων, μολονότι έχουν ήδη πραγματοποιηθεί οι πρώτες συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας. Υπάρχει ωστόσο και η πολιτική πλευρά. Οι πολιτικές επιπτώσεις, δηλαδή καθώς διαμορφώνεται μια κατάσταση που προκαλεί νέα πολιτικά προβλήματα, ενώ η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης πείθει ολοένα και λιγότερους. Και τότε βέβαια υποσχέσεις τύπου Κιλετέρ δεν μπορεί να έχουν ούτε πολιτικό αντίκρισμα στη φορά των πραγμάτων...

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ

Το «ΑΝΤΙ» ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ!... ... αλλά μόνο τον Απρίλιο

Συνήθως το ΑΝΤΙ στις εκλογές με τα έκτακτα τεύχη μετατρέπεται σε εβδομαδιαίο. Έτσι θα γίνει και αυτό το μήνα, αλλά όχι για εκλογές. Αυτές μπορεί να «μαγειρεύονται» από τώρα, αλλά θα μας αφήσουν να πάρουμε... τα βουνά ή τις θάλασσες. Το Πάσχα δεν προσφέρεται για εκλογές.

Το ΑΝΤΙ θα κυκλοφορήσει πάλι σε μια εβδομάδα. Τη Μ. Παρασκευή 17 Απριλίου. Θα είναι ένα έκτακτο τεύχος - αφιέρωμα με τη συμπλήρωση 20 χρόνων από το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967.

Το επόμενο κανονικό τεύχος (345) θα κυκλοφορήσει —στο δεκαπενθήμερο πάντα ρυθμό μας— την Παρασκευή 24 Απριλίου.

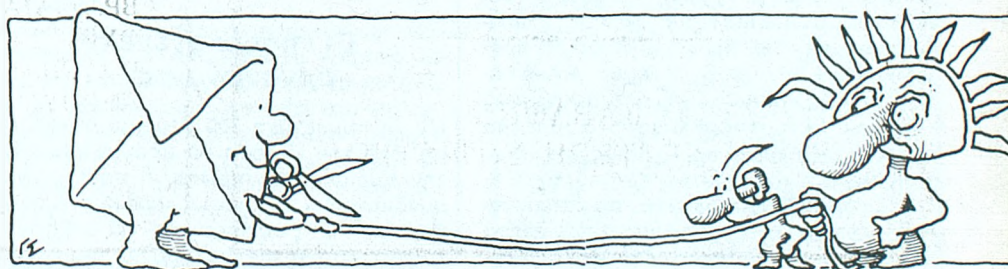

Μετατόπιση των μεσαίων στρωμάτων;

Η πολιτική μετατόπιση των μεσαίων στρωμάτων κρίνει πάντα στη χώρα μας —κι όχι μόνο σ' αυτή— την ανατροπή του συσχετισμού δυνάμεων και λειτουργεί ως πρόκριμα για το αποτέλεσμα της επόμενης αναμέτρησης μεταξύ των κομμάτων σε εθνικό εκλογικό επίπεδο. Το πρόβλημα λοιπόν, δεν περιορίζεται στα αποτελέσματα —τα κέρδη ή τις απώλειες— που επιτυγχάνουν τα πολιτικά κόμματα σε συνδικαλιστικές οργανώσεις που συγκεντρώνουν σημαντικά τμήματα των μεσαίων στρωμάτων. Κυρίως, ενδιαφέρουν οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις κάποιων «μηνυμάτων» σε ευρύτερα στρώματα. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο και η αντιδικία γύρω από τα ακριβή αποτελέσματα των εκλογών στους αγροτικούς συνεταιρισμούς πέρα από τον κωμικό χαρακτήρα της, παίρνει τις διαστάσεις μιας σημαντικής πολιτικής μάχης, διότι γύρω από το «μήνυμα» κρίνεται τελικά αν θα ενισχυθεί αυτό που εμφανίζεται ως ρεύμα μεταστροφής υπέρ της Ν. Δημοκρατίας ή θα αναχαιτισθεί.

Από αυτή τη σκοπιά, η κατάσταση εμφανίζεται μάλλον δυσμενής για το ΠΑΣΟΚ. Από τις Δημοτικές Εκλογές του 1986 μέχρι σήμερα, σε εκλογές συλλόγων και συνδικαλιστικών οργανώσεων (δικηγόροι, φοιτητές, γιατροί κλπ) όπου εκπροσωπούνται σημαντικές μερίδες των μεσαίων στρωμάτων και ιδιαίτερα εκείνες που διαθέτουν ένα ειδικό κοινωνικό βάρος, το ΠΑΣΟΚ χάνει σταθερά δυνάμεις υπέρ της Ν. Δημοκρατίας. Η κατάσταση έχει ήδη αρχίσει να θυμίζει την προεκλογική διετία '79-'81, όταν το ανερχόμενο ΠΑΣΟΚ κέρδιζε όλες τις συνδικαλιστικές αναμετρήσεις και πόνταρε ήδη στο «ρεύμα» που σαρωτικά το ώθησε στην εξουσία.

Όμως το νέο φαινόμενο δεν περιορίζεται εδώ. Είναι εξίσου σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι από τη φθορά του ΠΑΣΟΚ η Αριστερά —παραδοσιακή και ανανεωτική— δεν κερδίζει τίποτα. Ούτε καν κάποια εκατοστά. Με εξαίρεση την περίπτωση του Φ. Κούβελη, όπου η προσωπικότητα του υποψήφιου λειτουργήσει ίσως πιο αποτελεσματικά από την πολιτική του φορέα, που τον υποστήριζε, στις άλλες αναμετρήσεις η Αριστερά δεν εισπράττει από τη δυσάρεσκεια. Χάνει μάλλον κάποια εκατοστά, ή μια ως δύο μονάδες. Αν σ' αυτό προστεθεί το γεγονός ότι ακόμα και τα αποτελέσματα των Δημοτικών Εκλογών του '86 συγκρινόμενα με τα αντίστοιχα του '82 εμφανίζουν μάλλον μια στασιμότητα της Αριστεράς που καταντά πλέον μόνιμο χαρακτηριστικό της, ίσως να διαθέτουμε τον ασφαλέστερο δείκτη για την κοινωνική περιθωριοποίησή της. Ακόμα κι αν αυτό το ερώτημα εμφανίζεται πολύ ισχυρό και απαισιόδοξο, εντούτοις δεν μπορεί παρά να τεθεί, εν όψει, ιδιαίτερα, της κινητικότητας που εμφανίζεται στην Αριστερά, με τη δημιουργία νέων κομμάτων και το συνέδριο του Κ.Κ.Ε.

Το συλληπτικόν της ελευθερίας μηχανήμα

Είναι να γυρνάς πίσω στην ιστορία σου μερικές φορές..., να την ξαναδιαβάξεις χωρίς ταμπού και άμυνες έναντι των αλλοτρίων, των ξένων· να την ξανακοιτάς με τα μάτια που έχεις σήμερα, και έτσι να κρίνεις τα πρόσωπά της και τις πράξεις τους. Γιατί είναι τα πρόσωπά της στο σήμερα που σε αναγκάζουν στην ιστορική τους ανάκληση.

Ο λόγος για τον απότακτο λοχαγό του ΑΣΠΙΔΑ Φάνη Τόμπρα, νυν διοικητή του ΟΤΕ, και δηλωμένο «παλικάρι από το Άργος». Ήταν κι ένας άλλος στον ΑΣΠΙΔΑ: ο συνταγματάρχης Αλεξάκης, που εκτός από το φιάσκο Κρυστάλλη και κάτι δοκιμές πραξικοπημάτων το '82-'83 (μας τις θύμισε κάποιο Κυριακάτικο ΒΗΜΑ του Οκτώβρη του '85), τώρα τιμήθηκε με την ηγετική θέση που του αξίωσαν στην Κυπριακή Εθνοφρουρά.

Είναι να ξανακοιτάξεις πίσω στον ΑΣΠΙΔΑ όταν, αίφνης, ο Τόμπρας από το Άργος, ως συνωμότης ομολογεί —αφού πρώτα τόσα χρόνια μετά βδελυγμίας το διέψευδε— ότι, ναι, είχαν τοποθετηθεί «συλληπτικά μηχανήματα» σε τηλέφωνα δημοσιογράφων, για να... εντοπιστεί η «17η Νοέμβρη», αν τους τηλεφωνούσε.

Δεν είναι ανάγκη να γραφτεί, βέβαια, ότι «κοντά στο βασιλικό ποτιζεται κι η γλάστρα»: βάζουμε «συλληπτικόν μηχανήμα» και, περιμένοντας στο ακουστικό μας για το φάντασμα του «τρομοκράτη», συλλαμβάνουμε συλλήβδην την ελευθερία λόγου, του κ. Βότση, π.χ. (αλλά και άλλων, «υπόπτων» στα μυαλά κάποιων που η σχέση τους με τη δημοκρατία είναι γραμμένη πάνω στο πηλίκιο της αποστρατείας τους...).

Το ζήτημα είναι ότι άμα έχεις ανάγκη «εσωτερικού εχθρού» για την προστασία, υποτίθεται, της δημοκρατίας, αυτός εύκολα μπορεί να γίνει από «17 Νοέμβρη» ομάδα «αναρχικών, εξτρεμιστών»: δεν έχει τέλος ο κατάλογος των «εσωτερικών εχθρών»; απλώς αλλάζει ανάλογα με τις βουλές και τις ανάγκες των εκάστοτε κυρίαρχων μεταξύ των μύριων όσων ιθυνόντων.

Κι αν αρμόδιος για την παρακολούθηση των εσωτερικών εχθρών είναι ένας πρώην αξιωματικός της ΚΥΠ, που όλος τσαμπουκά αναθυμιάται τις παλιές καλές του ημέρες, τότε είναι σίγουρο ότι τη σημερινή θέση του δεν την έχει τυχαία, ούτε τη διατηρεί δύσκολα...

Καλά, δε λέμε: Η δημοκρατία στα αφεντικά του Τόμπρα είναι κάτι που μας τελείωσε καιρό τώρα...

Το «συνέδριο της άνοιξης»

Τελειώνουν την επόμενη εβδομάδα οι ιδρυτικές συνελεύσεις για το ιδρυτικό συνέδριο του νέου κόμματος της Αριστεράς. Χωρίς, τελικά, τη συμμετοχή της «αναβάθμισης» (η οποία αναμένεται να προχωρήσει σε συνέδριο) γίνονται ιδρυτικές συνελεύσεις σε όλους τους μεγάλους και μικρούς δήμους της χώρας, σε επαγγελματικούς και κοινωνικούς χώρους. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, αν και δεν έχουν δοθεί στη δημοσιότητα επίσημα στοιχεία, έχουν συμμετάσχει στις ιδρυτικές συνελεύσεις έως τώρα περίπου 8.000 πολίτες. Ανεξάρτητα πάντως από τους τελικούς αριθμούς το γεγονός είναι ότι η αυτοοργάνωση δεν διευκολύνθηκε με αποτέλεσμα να μην υπάρχει και η αναμενόμενη δυναμική. Αυτό βέβαια δεν οφείλεται μόνο σε «οργανωτικούς» λόγους ή στον «τραυματισμό» που δημιούργησε η τελική στάση της «αναβάθμισης». Θα πρέπει να επισημανθούν οι τρόποι με τους οποίους διαμορφώνεται η πολιτική σήμερα αλλά και το γεγονός ότι προγραμματική διακήρυξη μένει σε γενικές αναφορές σε κρίσιμα ζητήματα αφήνοντας «απέξω» πολιτικά προβλήματα τα οποία θα αποτελέσουν και τα κύρια, προς αντιμετώπιση, θέματα του ιδρυτικού συνεδρίου.

Ήδη όμως διαμορφώνεται μια κατεύθυνση, αλλά και μια νέας μορφής κινητικότητα στο χώρο της Αριστεράς. Η πολιτική γραμ-

μή του υπό ίδρυση νέου κόμματος, αλλά και η τελική διαμόρφωση της φυσιογνωμίας και της λειτουργίας του θα κρίνουν σε σημαντικό βαθμό αν κατορθώσει να δημιουργήσει και άλλους όρους για τις θέσεις της Αριστεράς στην ελληνική κοινωνία. Οι δυνατότητες σήμερα για μια επανοποθέτηση και συζήτηση των πολιτικών προβλημάτων της κρίσης της Αριστεράς διευρύνονται. Το εγχείρημα συνεπώς για την ίδρυση νέου κόμματος της Αριστεράς δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί μόνον μέσα από τις διαμορφωμένες και παγιωμένες αντιθέσεις της μεταπολιτευτικής περιόδου. Ανεξάρτητα επομένως της άμεσης αποτελεσματικότητας που θα έχει ή δεν θα έχει, πρόκειται για διαδικασία η οποία φέρνει αντιμέτωπη την Αριστερά με τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα μιας νέας ιστορικής περιόδου. Σ' αυτά οι πολίτες, κυρίως της Αριστεράς θα περιμένουν την πολιτική και την πρακτική του νέου κόμματος.

Οι «πασοκογενείς» οργανώνονται...

Με τη συμμετοχή 700 περίπου συνέδρων απ' όλη την Ελλάδα θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 12 Απριλίου η πανελλαδική συνδιάσκεψη της «Δημοκρατικής Πρωτοβουλίας». Στη συνδιάσκεψη θα συζητηθεί το πρόγραμμα της διακήρυξης του κόμμα-

τος, το οποίο αναμένεται να πραγματοποιήσει το Α' συνέδριό του στο τέλος του 1987. Επίσης θα υπάρξει και πολιτική εισήγηση από τον βουλευτή Γ. Αρσένη καθώς και εκλογή της πολιτικής και οργανωτικής επιτροπής που θα οργανώσει το συνέδριο. Στο κόμμα που διαμορφώνεται τελικά η «κίνηση Αρσένη» αναμένεται —μετά την απόφαση της ΣΣΕΚ να προχωρήσει στο μετασχηματισμό της σε πολιτικό φορέα— να προσχωρήσουν και συνδικαλιστικά στελέχη που προέρχονται από το ΠΑΣΟΚ, όπως επίσης και συνδικαλιστές από το χώρο των δημοσίων υπαλλήλων.

Πρόκειται ουσιαστικά για διαδικασίες μορφοποίησης σε πολιτικούς σχηματισμούς του «πασοκογενούς χώρου», χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει ότι είναι και διαμορφωμένες οι σχέσεις τους με το ΠΑΣΟΚ ή την Αριστερά. Οι μέχρι τώρα διακηρύξεις, παραπλήσιες με αυτές του ΠΑΣΟΚ, διακρίνονται από την έλλειψη κοινωνικού προσδιορισμού και προσθέτουν κυρίως στοιχεία ρεαλισμού και ηθικής διάστασης στην πολιτική που σε επίπεδο διακηρύξεων έχει διατυπώσει και το ΠΑΣΟΚ, στο παρελθόν ή και πρόσφατα.

Δεν μπορεί βέβαια να συγκριθούν οι σημερινές κινήσεις στον οριζόμενο ως «πασοκογενή χώρο» με άλλες του παρελθόντος. Μια αντίστοιχη όμως «ΔΗΑΝΑ» είναι πολύ δύσκολο να επιβιώσει δίπλα στο ΠΑΣΟΚ του κ. Α. Παπανδρέου...

Για την ιστορία...

Στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ δημοσιεύθηκε ένα εσωτερικό κείμενο μιας ομάδας του ΚΚΕ εσ. τη γνησιότητα του οποίου τελικά δεν αμφισβητεί ούτε το γραφείο Τύπου του ΚΚΕ εσ. στην παρακάτω ανακοίνωσή του που δημοσιεύθηκε την επόμενη ημέρα (28/3) στην εφημερίδα «Αυγή»:

«Χτες είδε το φως της δημοσιότητας — από τις στήλες του περιοδικού ΑΝΤΙ — ένα υποτιθέμενο “εσωτερικό” κείμενο του ΚΚΕ Εσωτερικού.

Το κείμενο αυτό προφανώς διαβιβάστηκε στο ΑΝΤΙ όπως και σε άλλα έντυπα από στελέχη της “αναβάθμισης”, τα οποία διαπιστώνοντας τα αδιέξοδα της χωριστικής τους κίνησης και μη έχοντας άλλο τρόπο να πλήξουν το κύρος και την αξιοπιστία των διαδικασιών του ιδρυτικού συνεδρίου, την απήχηση του νέου κόμματος της Αριστεράς καταφεύγουν σε θλιβερές γι’ αυτούς και γελοίες για τον κοινό νου μεθοδεύσεις.

Το ΚΚΕ Εσωτερικού με απόφαση του Συνεδρίου του αποφάσισε να προχωρήσει μέσα από τις διαδικασίες του Ιδρυτικού Συνεδρίου της Άνοιξης στην ισότιμη μαζί με άλλες δυνάμεις, συνίδρυση ενός νέου κόμματος της Αριστεράς.

Η μέχρι τώρα πορεία των προσυνεδριακών διαδικασιών και η απήχηση που βρίσκει η πρωτοβουλία για το νέο κόμμα της Αριστεράς δικαιώνει την ιστορική πρωτοβουλία του 4ου συνεδρίου.

Η ποιότητα των διαδικασιών αυτών με την πλήρη διαφάνεια, την πλήρη ισότητα και τον βαθιά δημοκρατικό τους χαρακτήρα αποτελούν εγγύηση της επιτυχίας του συνεδρίου.

Αποτελούν ακόμα τη μεγαλύτερη απόδειξη για τη θέληση όλων των συνιδρυτικών δυνάμεων να τηρήσουν μέχρι το τέλος τις αρχές αυτές και να τις καταστήσουν συστατικά στοιχεία της λειτουργίας του νέου κόμματος».

● Για το ίδιο θέμα το γραφείο Τύπου της Κεντρικής Πολιτικής Οργανωτικής Επιτροπής (ΚΠΟΕ) για το ιδρυτικό συνέδριο του νέου κόμματος της Αριστεράς μας έστειλε την παρακάτω επιστολή:

Σχετικά με το πρόσφατο δημοσίευμα του ΑΝΤΙ για τις εσωκομματικές λειτουργίες του ΚΚΕ εσωτερικού, η Κεντρική Πολιτική - Οργανωτική Επιτροπή του Ιδρυτικού Συνεδρίου του νέου κόμματος της Αριστεράς, θεωρεί σκόπιμο να διευκρινίσει ότι όσα συνέβαιναν ή δε συνέβαιναν στο παρελθόν στο ΚΚΕ εσ. όπως και στις άλλες συνιδρυτικές δυνάμεις, δεν αφορούν και δεν θίγουν το υπό διαμόρφωση νέο κόμμα, εφόσον σήμερα έχουν δια-

μορφωθεί και κατοχυρωθεί διαφανείς, ισότιμες και δημοκρατικές διαδικασίες συνίδρυσης του νέου κόμματος.

Οι διαδικασίες αυτές, που περιβάλλονται από την εμπιστοσύνη του συνόλου των ιδρυτικών μελών και που έχουν την επιδοκιμασία όλων όσων παρακολουθούν το ιστορικό εγχείρημα της δημιουργίας του νέου κόμματος, καθώς και οι νέοι ριζοσπαστικοί και δημοκρατικοί θεσμοί λειτουργίας που προτείνονται (τάσεις, διαρκές συνέδριο κτλ.), δεν αφήνουν περιθώρια για την ανάπτυξη παράπλευρων παραπολιτικών διαδικασιών. Ούτε επίσης παρέχουν το έδαφος για να ευδοκιμήσουν υπονομευτικές προσπάθειες που το μόνο που τραυματίζουν είναι την αξιοπιστία όσων τις προωθούν και τις υποστηρίζουν.

Το Γραφείο Τύπου της ΚΠΟΕ

1. Το γραφείο Τύπου του ΚΚΕ εσ. δεν αμφισβητεί το κείμενο, ούτε τοποθετείται. Ισχυρίζεται ότι «προφανώς διαβιβάστηκε από στελέχη της “αναβάθμισης” τα οποία... καταφεύγουν σε θλιβερές γι’ αυτούς και γελοίες για τον κοινό νου μεθοδεύσεις». Δηλαδή ή ότι το ΑΝΤΙ είναι «μέσα» σ’ αυτές τις «μεθοδεύσεις» γιατί δημοσίευσε το κείμενο ή ότι κακώς το δημοσίευσε.

Και στη μία και στην άλλη περίπτωση όμως δεν απαντά επί της ουσίας των όσων διαφαίνονται στο κείμενο που αφορούν το ΚΚΕ εσ. Το ΑΝΤΙ είχε υποχρέωση να το δημοσιεύσει επειδή είναι υποχρέωση ενός δημοσιογραφικού οργάνου να δημοσιοποιεί και όχι να αποκρύπτει.

2. Προφανώς η «αναβάθμιση» ήταν σε γνώση του κειμένου όπως φαίνεται από τα σχόλια του περιοδικού «Κάπα» και πριν τη δημοσίευση του κειμένου. Το γιατί δεν το δημοσιοποίησε στην περίοδο της «εσωκομματικής» πάλης αφορά την ίδια και όχι το ΑΝΤΙ.

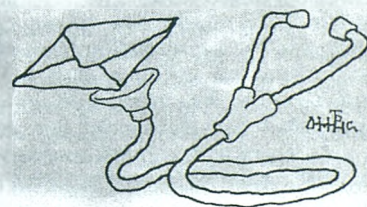
3. Το ΑΝΤΙ θα συνεχίσει να πληροφορεί τους αναγνώστες του με όσα στοιχεία έχει στη διάθεσή του για τις εξελίξεις στα κόμματα και προφανώς θα σχολιάζει αυτές τις εξελίξεις.

4. Ελπίζουμε τα περί «υπονομευτικών προσπαθειών» που αναφέρει το γραφείο Τύπου της ΚΠΟΕ να μην αφορούν το ΑΝΤΙ, ούτε την κριτική που γίνεται είτε στο ΚΚΕ εσ., είτε στο υπό ίδρυση νέο κόμμα της Αριστεράς. Όχι για τίποτε άλλο, αλλά να μην αρχίσουμε πάλι από την αρχή να ορίζουμε την κριτική, την ενημέρωση, την αξιοπιστία κτλ.

Οι εκλογές στους γιατρούς

Τα αποτελέσματα στις εκλογές των γιατρών και κυρίως στους μεγάλους ιατρικούς συλλόγους της χώρας επαναβεβαίωσαν την τάση συσπείρωσης της συντηρητικής παράταξης η οποία υπήρχε ήδη από την προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση του 1984. Μεταξύ των παρατάξεων δεν υπήρξαν «πεζοδρομιακά» φαινόμενα του παρελθόντος αλλά όμως στο εσωτερικό της ΔΗΚΙ εκφράστηκαν ισχυρές αντιθέσεις. Η ΔΗΚΙ με ιδιαίτερα μεγάλη κινητοποίηση σε σχέση με τις υπόλοιπες συνδικαλιστικές παρατάξεις κατόρθωσε να συσπειρώσει το σύνολο των αντιτιθέμενων στο ΕΣΥ δυνάμεων κυρίως στη βάση του ότι όλα θα γίνουν όπως τον παλιό καλό καιρό. Αυτό όμως βέβαια ακόμη και σε περίπτωση εκλογικής νίκης της ΝΔ είναι ιδιαίτερα δύσκολο, ακριβώς επειδή έχουν τροποποιηθεί μια σειρά στοιχεία στο χώρο της κοινωνίας και της υγείας. Δεν είναι τυχαίο π.χ. ότι τώρα μπαίνουν κάθε χρόνο 1.400 περίπου γιατροί στην αγορά εργασίας ενώ αποχωρούν μόνον 350-400. Οι υποσχόμενοι από μια αποψη την «ήττα των κακών» και την επαναφορά στο παρελθόν θα έχουν να αντιμετωπίσουν στην περίπτωση μιας νίκης της παράταξης τους αντίστροφα την ίδια λογική.

Οι μεταπολίσεις αυτές των συγκεκριμένων στρωμάτων είναι μία πλευρά των αποτελεσμάτων στους γιατρούς. Η άλλη πλευρά είναι η κατάσταση στο χώρο της υγείας, η μέχρι τώρα πορεία του ΕΣΥ και η πολιτική την οποία διαμορφώνει η κάθε συνδικαλιστική παράταξη απέναντι στα σημερινά προβλήματα της υγειονομικής περίθαλψης. Σ’ αυτόν τον τομέα θα έχει ενδιαφέρον να δούμε ποια θα είναι η αντιμετώπιση του ΕΣΥ από την κυβέρνηση από δω και πέρα...

ΥΓ.: Το ΕΣΥ στην αρχή ήταν «απειλητικό» για τους γιατρούς. Η αποτυχία του στην πράξη αποτέλεσε ευεργεσία για τους ελεύθερους επαγγελματίες. Η πελατεία τους αυξήθηκε. Την «ευτυχία» ήρθε και τάρaxe η νομοθετική ρύθμιση του υπουργού Οικονομικών κ. Τσοβόλα με τα θεωρημένα διάτρητα συνταγολόγια, για τον «περιορισμό» της φοροδιαφυγής. Το 2/3 όμως τουλάχιστον του εκλογικού σώματος της Αθήνας είναι ελεύθεροι επαγγελματίες...

του Τύπου, της Τηλεόρασης, του Ραδιοφώνου...

● Να στηριζόμαστε στις δικές μας δυνάμεις. Από τις 57.666.065 δρχ. έσοδα που είχε η ΕΣΗΕΑ το 1986, τα 45.472.604 εισπράχθηκαν με βάση τον αναγκαστικό νόμο 248/1967 για το περιφημο «αγγελιόσημο» (ποσοστό επί των διαφημίσεων). Τα έσοδα από τις εισφορές των μελών ήταν μόνο 4.263.780 δρχ. από τόκους 3.245.295 δρχ. και από ενοίκια 4.537.386 δρχ.

Τα έξοδα της Ένωσης Συντακτών το ίδιο έτος ανήλθαν στο ποσό των 47.045.416 δρχ. Καταλαβαίνει κανείς ότι αν η όποια κυβέρνηση αποφάσιζε να αλλάξει ένα νόμο, θα μπορούσε να διαλύσει οικονομικώς την ΕΣΗΕΑ. Η διαφορετικά, καταλαβαίνει κανείς πώς η ΕΣΗΕΑ, δεν μπορεί να τα βάλει με την εξουσία...

● Νεώτερα υπάρχουν από μια ενδιαφέρουσα δίκη στο Λονδίνο. Συνεκδικάζονται αυτές τις μέρες 3 αγωγές: του «Έθνους» εναντίον του «Economist», του «Economist» εναντίον της Α.Ε. «Έθνος» και του «Economist» εναντίον του εκδότη κ. Μπόμπολα. Το θέμα και των τριών αγωγών είναι το δημοσίευμα του «Economist» με το οποίο κατηγορούσε το «Έθνος» ότι χρηματοδοτείται μέσω ελεγχόμενων δυτικών τραπεζών από τους Σοβιετικούς. Η δίκη δεν έχει ακόμα τελειώσει, όμως πληροφορίες από το Λονδίνο μιλούν για έντονες διαφωνίες μεταξύ των ενόρκων που κινδυνεύουν τελικά να οδηγήσουν σε καταδίκη του «Έθνους». Δύσκολα μπορεί να προδικάσει κανείς το αποτέλεσμα, όμως η κατάσταση εμφανίζεται εξαιρετικά λεπτή.

● Στις 6/4, η «Γραμμή» του κ. Κοσκωτά διοργάνωσε στο Χίλτον μια δεξίωση για να γιορτάσει τα τέσσερα χρόνια του σταθερά παθητικού «ΕΝΑ». Στη δεξίωση ήταν προσκεκλημένοι και παρέστησαν όλοι από το ΠΑΣΟΚ και τη Ν. Δημοκρατία. Την πολιτική της «Γραμμής Α.Ε.» για την επίτευξη της μεγάλης εθνικής συνενόησης μες στην πλατιά αγκαλιά του κ. Κοσκωτά δεν αμφισβήτησε κανείς: ούτε ο κ. Λεωνίδας Κύρκος. Βεβαίως, ο φίλος της στήλης που μας πληροφόρησε για τη συρροή όλου του πολιτικού κόσμου στο πάρτι της εθνικής συμφιλίωσης δεν παρέλειψε να μας μιλήσει και για τα εδέσματα. Σημείωσε τις εξαιρετικές σαλάτες και το μαιντανό!

● Όμως ο κ. Κοσκωτάς δεν είναι μόνο πρόθυμος να σερβίρει ποτά στους καλεσμένους του, χειρίζεται έξυπνα και τις οικονομικές του υποθέσεις. Έτσι ενώ έχει τελειώσει την υπόθεση της «Καθημερινής» δεν προβαίνει στην επίσημη ανακοίνωση της αγοραπωλησίας. Αφήνει την υπόθεση να ξεχαστεί σιγά σιγά, να αποδραματοποιηθεί όπως θα λέγαμε κόσμια, ή στην απλή ελληνική να εκφυλιστεί. Οι μόνοι που αντιδρούν σ' αυτή τη «step by step» απορρόφηση του Τύπου, είναι οι

συντάκτες της «Καθημερινής» που έχουν αρχίσει να εκνευρίζονται με την αναμονή.

● Ίσως αυτή η «step by step» γιγάντωση της «Γραμμής» είναι που άρχισε να εκνευρίζει και τον κ. Χρ. Λαμπράκη, ο οποίος μέσα από το δικό του συγκρότημα άρχισε τις πρώτες αψιμαχίες. Πρώτος στόχος, οι πρώην συνεργάτες του συγκροτήματος «Καλούδης και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις» που βάλλονται από τον «Βηματοδότη». Βήμα το βήμα λοιπόν, οργανώνεται κι απ' εδώ η αντεπίθεση. Κι αναζητούνται οι σύμμαχοι. Το «Έθνος», που παλιότερα ήταν ο βασικός αντίπαλος του συγκροτήματος —θυμάστε τις ιστορίες με τα Bingo και τα Ταμεία Τυπογράφων— είναι σήμερα μάλλον ο καλύτερος σύμμαχος. Λέτε η σύγκρουση να πάρει το χαρακτήρα εκ του συστάδην μάχης μεταξύ κεφαλαίων της Ενωμένης Ευρώπης (Ανατολικής και Δυτικής) και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής; Και να επεκταθεί ακόμα και στα συμβόλαια για σήριαλ με την Αλίκη Βουγιουκλάκη;

● Διαφημιστική εξόρμηση με ευκαιρία τα «γενέθλιά» της, ετοιμάζει η «Πρώτη», η οποία κλείνει έναν χρόνο παρουσίας στον καθημερινό Τύπο. Λέγεται μάλιστα ότι θα αλλάξει το «σήμα» της πρώτης σελίδας, δύο χέρια μ' ένα κόκκινο γαρύφαλλο στη μέση. Προμήνυμα πολιτικής μεταβολής ή απλώς κίνηση αισθητικής βελτίωσης;

● Χρειάζεται πράγματι τόλμη για να επιχειρήσει κανείς στην επαρχία την έκδοση μιας νέας εφημερίδας. Στην Άρτα κυκλοφορούσαν ήδη 4 ημερήσιες εφημερίδες, 1 εβδομαδιαία 2 σελίδων, και δύο ακόμη οι οποίες εκδίδονται περιστασιακά. Η «Τόλμη» είναι μια νέα εβδομαδιαία εφημερίδα με πολιτικό ρεπορτάζ, πολλές έρευνες για τοπικά προβλήματα, επιλεγμένη διαφήμιση και καθόλου αντιγραφές άρθρων από αθηναϊκές εφημερίδες.

Μια μικρή ομάδα νέων παιδιών, δουλεύει με κέφι για την έκδοση του 4ου φύλλου της «Τ». Ελλείψεις, βέβαια, υπάρχουν, αλλά ας ελπίσουμε ότι το εγχείρημα θα αποδείξει τελικά ότι «ο τολμών νικά».

● Οι κρίσεις βοηθάνε τον Τύπο. Ας δούμε μια χαρακτηριστική μέρα, την Παρασκευή 27 Μαρτίου, δηλαδή, που κορυφώθηκε το ενδιαφέρον για την ελληνοτουρκική διένεξη. Την προηγούμενη Παρασκευή τα πρωινά φύλλα πούλησαν συνολικά 50.779 αντίτυπα και τα απογευματινά 446.643. Στις 27 Μαρτίου οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 79.267 για τις πρωινές και 605.515 για τις απογευματινές. 187.360 φύλλα είναι μια αύξηση της τάξης του 40%. Δεν είναι και λίγο! Αλίμονο, όμως, η κρίση ξεχάστηκε σχεδόν αυθημερόν.

● ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ...

1 Την ύστατη ώρα πήραμε μια επιστολή από το δικηγόρο του Γιώργου Β. Κοσκωτά. Θανάση Βαρλάμη που αναφέρεται σε όσα γράψαμε για τον πελάτη του. Στο επόμενο τακτικό τεύχος (24 Απριλίου) θα δημοσιευτεί η επιστολή γιατί παρουσιάζει αρκετό ενδιαφέρον. Και μαζί, ό,τι ήθελε προκύψει στο μεταξύ.

2 Από τον διευθυντή του εβδομαδιαίου περιοδικού ΚΑΙ, Γιώργο Τσούτσια, πήραμε την παρακάτω επιστολή:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,
αναφορικά με σχόλιο —του προηγούμενου τεύχους σου— που με αφορά, σε γενικότερο θέμα σου για τη ΓΡΑΜΜΗ, σου απαντώ:

«Ναι, και μετέχω και συμπράττω στα φιλόδοξα σχέδια της ΓΡΑΜΜΗΣ, με το να διευθύνω το φιλόδοξο και ένα από τα πλέον επιτυχημένα έντυπα της εταιρίας».

3 «Κι ενώ το 'πιασαν αμέσως το μήνυμα αυτοί που έπρεπε, ξαφνικά κάποιος συνεργάτης του ΑΝΤΙ... πήρε επάνω του το πράγμα». Αυτό αναφέρει μεταξύ άλλων ένα γράμμα του διευθύνοντα συμβούλου της «ΑΕ Ποντίκι» κ. Μπαρτζινόπουλου προς το ΑΝΤΙ. Στο σχόλιο του περασμένου τεύχους του ΑΝΤΙ, είχε προκαταβολικά σημειωθεί η εκδοχή το «Π» να μην αναφέρονταν σε μένα, κάτι που επιβεβαιώνεται από την επιστολή του κ. Μπαρτζινόπουλου.

Απορεί βέβαια κανείς, γιατί η απάντηση μιας δημόσιας κριτικής είναι ένα «ιδιωτικό γράμμα» αλλ' αυτό είναι θέμα του «Π». That's all που λένε και στην Αμερική.

Σ. Κούλογλου

4 Κάπως καθυστερημένα μου αφιέρωσε —με αφορμή πάλι το άρθρο για το «Ι-ρανγκέιτ»— ένα σχόλιο και το «Καλάμι». Το σατιρικό περιοδικό διαψεύδει ότι αντλεί πληροφορίες από τον Α. Λιβάνη, όπως επίσης ότι μέτοχος του «Κ» είναι ο Κ. Κουλούρης. Περιέργως, διαψεύδει, επίσης ότι ένας από τους χρηματοδότες του, είναι ο Α. Λιβάνης: το ΑΝΤΙ δεν έγραψε ποτέ κάτι τέτοιο...

Με αρκετή δόση χιούμορ, αντιπαρέρχεται το γεγονός ότι ο εκδότης του Ν. Κακαουνάκης και ο Α. Κούρτης συνεργάζονται στα πλαίσια του συνδέσμου ιδιοκτητών ξενοδοχείων. Τέλος σε καμία περίπτωση δεν ήθελα να βάλω «τα σατιρικά περιοδικά Ποντίκι και Καλάμι να τσακώνονται αδικώς», όπως μου καταλογίζει το «Κ». Εγώ δεν ήξερα καν ότι τα είχαν φτιάξει, ώστε να επιχειρήσω να ...χαλάσω τέτοιο δεσμό.

Σ.Κ.

Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

η μετεξέλιξή της σε διάλογο...

Μια «περίεργη» σύμπτωση απόψεων διαπιστώνει κανείς στις πολλές και μεγάλες αναλύσεις που αφιέρωσε ο ξένος Τύπος στην ελληνο - τουρκική κρίση. Τα τέσσερα σημεία ανάφοράς του που ξεχωρίζουν και παρουσιάζονται στην καταγραφή που ακολουθεί είναι αποκαλυπτικά ως προς τις επιλογές και χαρακτηριστικά ως προς τον τόνο που δίνουν για τη συνέχεια. Επιγραμματικά, τα τέσσερα σημεία έχουν ως εξής:

1. Τεχνητή κρίση, η συσπείρωση του εκλογικού σώματος γύρω από τον πρωθυπουργό Α.Γ. Παπανδρέου.
2. Τουρκία και εσωτερικές διαφορές, αμερικανικός παράγων.
3. Σχέση Τουρκίας με την ΕΟΚ.
4. Προοπτικές και λύση στα υπάρχοντα ελληνοτουρκικά προβλήματα.

...και ο σχολιασμός από τον ξένο Τύπο

του Άκη Κοσώνα

1 Να δούμε πώς αξιολογούν το πρώτο σημείο, διαπιστώνοντας παράλληλα την καχύποψια ή την καλή διάθεση που εκφράζει η κάθε μια από τις αναμφισβήτητες έγκυρες δυτικές εφημερίδες. Στις 29 Μαρτίου, η αρχή γίνεται από την Claire Trean, στη MONDE: «Από ελληνικής πλευράς οι αψιμαχίες με την Άγκυρα χρησιμοποιήθηκαν πολλές φορές από τον κ. Παπανδρέου για να γαλβανίσει την κοινή γνώμη, όταν αντιμετώπιζε εσωτερικές δυσκολίες», για ν' ακολουθήσει η ίδια διαπίστωση σε άλλους σεμνότερους τόνους, από την DAILY NEWS, την επόμενη μέρα: «Σαν αποτέλεσμα της κρίσης στο Αιγαίο, οι Έλληνες συσπειρώθηκαν γύρω από την κυβέρνηση τους και ανέστειλαν σειρά απεργιακών κινητοποιήσεων». Την ίδια πάντα μέρα (30/3) η γαλλική FIGARO διαπιστώνει ότι «η ένταση με την Τουρκία θα θέσει σε δεύτερη μοίρα τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα του Α. Παπανδρέου και ήδη προκάλεσε ένα κύμα αλληλεγγύης στη χώρα που είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη απέναντι στην τουρκική απειλή», για να συμφωνήσει μαζί της η επίσης γαλλική QUOTIDIEN DE PARIS πως «η κυβέρνηση Παπανδρέου ξέρει να χρησιμοποιεί προς όφελός της τις κρίσεις με την Τουρκία, αυξάνοντας την ένταση αυτή τη φορά τη στιγμή που αντιμετώπιζε ισχυρή εσωτερική κοινωνική πίεση και εφιστώντας την προσοχή των εταίρων της ΕΟΚ, την

παραμονή της αίτησης της Τουρκίας για ένταξη».

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού η γνωστή —φιλότουρκη— εντιτοριαλίστ των NEW WORK TIMES Φλώρα Λιούις επιχειρούσε ιδιαίτερα σκληρή τοποθέτηση του ζητήματος, προβάλλοντας παράλληλα στο κείμενό της μια τάση «πραγματισμού». «Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας ακροβατεί στο χείλος του γκρεμού για χρόνια, ξεσηκώνοντας εθνικιστικά αισθήματα κατά της Τουρκίας, πράγμα εύκολο, και κατά των ΗΠΑ, που είναι λίγο δυσκολότερο αλλά δημοφιλές στην αριστερά, με σκοπό να ενισχύσει την εσωτερική πολιτική του κατάσταση. Η πολιτική του έχει προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στην ελληνική οικονομία και γι' αυτό χρησιμοποιεί εθνικισμό τύπου Ντε Γκωλ για να κερδίσει τη συμπάθεια των συναισθηματικών Ελλήνων». Στα πλαίσια ενός «πραγματισμού» ίσως, η κ. Λιούις τονίζει πως «αυτή η πολιτική δεν είναι η σωστή. Εκείνο που χρειάζεται είναι μια χειρονομία τύπου Σαντάτ για διαπραγματεύσεις και συμφιλίωση που θα υπηρετούσε τα συμφέροντα των δύο χωρών και τη Συμμαχία σαν σύνολο». Και μιλώντας τη γλώσσα που κάθε (;) αμερικανός θα μίλαγε, αγριεύει: «Η υπονοούμενη απειλή ήταν ότι η Ελλάδα θα ζητούσε βοήθεια από τη Βουλγαρία, πράγμα που σε τελευταία ανάλυση σημαίνει βοήθεια από τη Σοβιετική Ένωση σε περίπτωση πολέμου, και ίσως α-

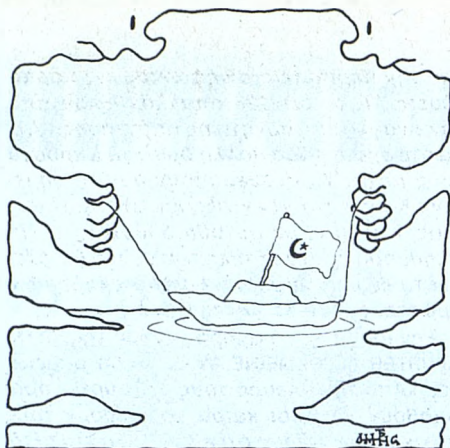
κόμα αλλαγή συμμαχιών». Για την ιστορία λέμε, ότι το εντιτοριαλ της Φλ. Λιούις κατέληγε με τη γνωστή πλέον παραίτηση: «Οι υπεύθυνοι Έλληνες θα έπρεπε να περιορίσουν τον ευμετάβλητο πρωθυπουργό τους, ή ακόμα καλύτερα για το δικό τους συμφέρον, να βρούν έναν ηγέτη για να τον αντικαταστήσουν».

Στη γραμμή της Φλώρα Λιούις εξακολούθησαν και την άλλη μέρα (1/4) οι NEW YORK TIMES, αφού στο κύριο άρθρο τους επεσήμειναν: «Πραγματικές διαφορές, για θαλάσσια σύνορα και για δικαιώματα γεώτρησης πετρελαίου, χωρίς αμφιβολία έφεραν την Ελλάδα και την Τουρκία στο χείλος της στρατιωτικής σύγκρουσης στο Αιγαίο. Αλλά η ταχύτητα με την οποία αυτή η καταιγίδα ξέσπασε και στη συνέχεια εξατμίστηκε, δίνει την εντύπωση ότι ήταν τεχνητά δημιουργημένη από πολιτικούς βροχοποιούς. Σίγουρα το επεισόδιο βοήθησε τον λαϊκίστη πρωθυπουργό της Ελλάδας Ανδρέα Παπανδρέου: Χειροκροτήθηκε από τη δεξιά επειδή κατήγγειλε την Τουρκία, και από την αριστερά επειδή απείλησε να κλείσει ένα αμερικανικό κέντρο εφοδιασμού». Και ο κύκλος της συγκεκριμένης δυτικής «συναντίληψης» κλείνει με την ανταπόκριση από την Αθήνα του Richard Carpenter, για τους WASHINGTON TIMES της 1ης Απριλίου: «Η ελληνική σοσιαλιστική κυβέρνηση υπό τον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου δεν έκανε τίποτα για να κα-

τευνάσει τους φόβους επικείμενου πολέμου. Στην πραγματικότητα, κάποιος θα μπορούσε εύκολα να υποστηρίξει ότι ο κ. Παπανδρέου εκμεταλλεύτηκε αυτούς τους φόβους για όλο το πολιτικό όφελος που θα μπορούσε να κερδίσει, ελπίζοντας να πετύχει μια προπαγανδιστική νίκη με την αντιμετώπιση μιας κατασκευασμένης κρίσης».

Ανεξάρτητα από τον τρόπο γραφής που επέλεξε ο καθένας από τους αρθρογράφους των παραπάνω εφημερίδων —τρόπο, που βέβαια δίνει και το μέτρο αντίθεσης της κάθε εφημερίδας στη σημερινή ελληνική κυβέρνηση— είναι προφανές ότι υπάρχει κοινή εκτίμηση, κοινή αντίληψη ίσως, αναφορικά με το ρόλο που κατά τη γνώμη τους έχει το ΠΑΣΟΚ στην ελληνική και διεθνή σκηνή. Από τα κείμενα —και τέτοια «ανοικτά» κείμενα βρίσκει κανείς μπροστά του μόνο σε συνθήκες όξυνσης— διαφαίνεται ότι μεγάλα δημοσιογραφικά συγκροτήματα που επηρεάζουν και σε μεγάλο βαθμό καθορίζουν τη διεθνή κοινή γνώμη έχουν άρει και τον τελευταίο κόκκο εμπιστοσύνης τους στην ελληνική κυβέρνηση: παρακάμπτοντας πολλές φορές τα ίδια τα γεγονότα μιλούν αποκλειστικά για τεχνητή κρίση χρεώνοντας στον Α.Γ. Παπανδρέου εκμετάλλευση και πολιτικό καιροσκοπισμό.

2 Δεν είναι λίγοι οι πολιτικοί αναλυτές που επισημαίνουν ή υπαινίσσονται την ύπαρξη κάποιας καθοριστικής αντίθεσης στους κόλπους της τουρκικής κυβέρνησης, αλλά και των σχέσεων της με τη στρατιωτική ηγεσία. Έτσι, στις 29/3, ο δημοσιογράφος του OBSERVER Kenneth Mackenzie αναφέρει: «Η εξέλιξη των γεγονότων προκάλεσε έκπληξη στους ξένους διπλωμάτες στην Άγκυρα. Πολλοί πιστεύουν ότι με την απουσία του Οζάλ οι Τούρκοι στρατιωτικοί και οι σκληροπυρηνικοί εναντίον της Ελλάδας κυριάρχησαν στη διαμόρφωση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής - θεωρία που υποστηρίζει και η Αθήνα» ενώ η εφημερίδα της Βοστώνης BOSTON GLOBE διατυπώνει ανοιχτά την άποψη ότι «ο πόλεμος απεφεύχθη επειδή οι ΗΠΑ

πίεσαν τους Τούρκους να υποχωρήσουν» (1/4). Παράλληλα, σε ανταπόκρισή του από την Αθήνα και την Κωνσταντινούπολη για τους SUNDAY TIMES του Λονδίνου, ο Μάριο Μοντιάνο τονίζει: «Ωστόσο, οι ελληνικές υποψίες παραμένουν αφού ο Οζάλ απουσίαζε από την Τουρκία επί 52 μέρες. Η απόφαση για σύγκρουση με την Ελλάδα πάρθηκε, εντελώς ασυνήθιστα, κατά τη διάρκεια της απουσίας του, από τον Πρόεδρο Εβρέν και το εθνικό του Συμβούλιο Ασφαλείας».

Η εκδοχή αυτή σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές έχει κάποιο ποσοστό αλήθειας, στο βαθμό που και σε άλλες περιπτώσεις υπήρξε διχονομία ανάμεσα στην κυβέρνηση Οζάλ και τους στρατιωτικούς. Τονίζεται χαρακτηριστικά ότι «τα εθνικά θέματα της Τουρκίας τα χειρίζεται ο στρατηγός Κενάν Εβρέν με τους συμβούλους του, πράγμα που ενοχλούσε κι εξακολουθεί να ενοχλεί τον Τουρκοκύ Οζάλ», ενώ διπλωματικοί κύκλοι επιβεβαιώνουν ότι σε πολλές περιπτώσεις παρεκάμφθη από τους στρατιωτικούς ο κ. Οζάλ «κυρίως όταν αυτοί εκτιμούσαν ότι η Τουρκία παρουσιάζεται μειωμένη στο διεθνή χώρο». Πάντως, δεν αρκεί αυτή η —δεδομένη έστω— αντιπαλότητα για να ερμηνευτεί η προκλητική στάση της Τουρκίας και σε καμιά περίπτωση η στάση της Ελλάδας δεν καθορίζεται από τις εκφάνσεις των εσωτερικών προβλημάτων της Τουρκίας.

3 Οδηγούμαστε άραγε σε εφ' όλης της ύλης διαπραγματεύσεις; Οι σχετικές αναλύσεις οδηγούν προς αυτή την κατεύθυνση, επισημαίνοντας ότι η Τουρκία χρειάζεται νέες διαπραγματεύσεις, αφού όπως γράφει ο Michel Farrere για τη MONDE της 31/3, «ο κ. Οζάλ δεν ενέκρινε μια μεσολάβηση, αλλά ζήτησε διμερείς διαπραγματεύσεις για "δίκαιο και τίμιο μοίρασμα του πλούτου της υφαλοκρηπίδας" χωρίς να κάνει νύξη για την ελληνική πρόταση για προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Για την Άγκυρα, το ιδιαίτερο πρόβλημα του Αιγαίου, δεν μπορεί να ρυθμιστεί από τα υπάρχοντα κείμενα». Την προηγούμενη άποψη είχε προβάλλει μια μέρα πριν ο Denis Scribe στη LIBERATION:

«Ο Παπανδρέου πήρε από τον Καραμανλή την ιδέα προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και της χωριστής διαπραγμάτευσης για υφαλοκρηπίδα. Οι Τούρκοι θα παρακινήθούν να συνεχίσουν τις πιέσεις για μια συμφωνία - πακέτο, στο σύνολο της διαφοράς, περιλαμβανομένης της Κύπρου». Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και το άρθρο του Robert Mauthner στους FINANCIAL TIMES της 30ης Μαρτίου: «Πάντως φαίνεται απίθανο ότι μια καθαρά νομική απόφαση θα μπορούσε να λύσει ικανοποιητικά ένα εξαιρετικά περίπλοκο πολιτικό πρόβλημα μεταξύ δύο χωρών, που ποτέ δεν κατόρθωσαν να ξεπεράσουν την παλιά τους εχθρότητα». Εύλογα υποθέτει κανείς, ότι πέρα από τις ικανότητες πρόβλεψης που διαθέτουν οι αναλυτές, διέθεταν και κάποια "οφ δη ρέκορντ" πληροφόρησης πληροφόρησης που εξέφραζε τάσεις κι όχι ειλημμένες αποφάσεις. Πολιτικοί παρατηρητές πάντως υπογράμμιζαν το γεγονός ότι «η προσφυγή στη Χάγη, είτε ιδέα του Καραμανλή ήταν είτε του Παπανδρέου, αποτελεί στρατηγική υποχώρηση, αφού επιλέγεις να καθήσεις σε ένα τραπέζι με μειωμένη διαπραγματευτική δυνατότητα. Η Χάγη θα επαναποθετήσει το ζήτημα του Αιγαίου, και είναι η πόρτα για μια σειρά συζητήσεις που έχουν άγνωστη έκβαση για την Ελλάδα».

ΕΛΛΑΣ, ΓΑΛΛΙΑ...

Στους παρεπιδημούντες εις Παρισίους Έλληνες είναι από καιρό γνωστό ότι ο Ζακ Σιράκ ακολουθεί μια εντελώς διαφορετική πολιτική από αυτήν των σοσιαλιστών στο θέμα της διένεξης Ελλάδας - Τουρκίας. Το «ξεπάγωμα» των γαλλοτουρκικών σχέσεων άρχισε με την άνοδο του Σιράκ και του συνασπισμού του στον έτερο θώκο της συγκατοίκησης και εκφράζεται σε πολλούς τομείς: επενδύσεις γαλλικών εταιρειών στην Τουρκία, πωλήσεις όπλων, διπλωματική —αν και διακριτική— υποστήριξη κτλ.

Με το θέμα αυτό θα ασχοληθούμε εκτενέστερα σε επόμενο τεύχος μας. Η ελληνοτουρκική κρίση όμως μας δίνει την ευκαιρία να επισημάνουμε την αντίστοιχη φιλοτουρκική στροφή που παρατηρείται και στο γαλλικό Τύπο. Κορυφαίο παράδειγμα ο «Μοντ».

Η εφημερίδα την ελληνοτουρκική κρίση στην έκδοσή της με ημερομηνία 31.3.87. Σε άρθρο με τον τίτλο «Η πίεση των συμμάχων σπρώχνει στην αποφυγή του κινδύνου σύγκρουσης» ο Μοντ δημοσιεύει ανταπόκριση του Μισέλ Φερέρ από την «Άγκυρα», χωρίς αντίστοιχη από την Αθήνα. Να τι γράφει, μεταξύ άλλων, ο Φερέρ. «Αν η κρίση της Παρασκευής και του Σαββάτου αντιμετωπίστηκε με τη μεγαλύτερη ηρεμία στην Τουρκία, προκάλεσε μια πολύ έντονη ανησυχία στην Ελλάδα». Δηλαδή ο τουρκικός στρατός δεν τέθηκε σε κατάσταση συναγερμού, δεν έγιναν ασκήσεις του τουρκικού στόλου, ο τουρκικός Τύπος δεν καλλιέργησε πολεμοκάπηλη ατμόσφαιρα «Η κρίση άρχισε στις 24 Φεβρουαρίου από ένα κονσόρτσιουμ πετρελαίου (η Ελλάδα διαθέτει μετοχές του κονσόρτσιουμ και επιδιώκει να πάρει την πλειοψηφία τους) το οποίο εξεδήλω-

σε την πρόθεσή του να προχωρήσει μέχρι τις 28 Μαρτίου σε γεωτρήσεις 10 μίλια ανατολικά της Θάσου...».

Ο κ. Φάρερ αποπληροφορεί, συστηματικά στο σημείο αυτό του άρθρου του με αποτέλεσμα η διεύθυνση της Μοντ να αναγκαστεί να βάλει υποσημείωση —που υπογράφεται με τα αρχικά NDLR («εκ της συντάξεως»)— στην οποία «υπενθυμίζει» ότι η Ελλάδα απαγόρευσε αυτές τις γεωτρήσεις. Η εντύπωση όμως που δημιουργεί ο Φάρερ στον αναγνώστη μένει. Αλλά ο ανταποκριτής συνεχίζει: «δοθέντος του αριθμού των ελληνικών νησιών στο Αιγαίο και της εγγυήτητάς τους στις τουρκικές ακτές, η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα δώδεκα μίλια, όπως απαιτεί η Αθήνα, θα έκλεινε «ντε φακτο» το Αιγαίο για την τουρκική ναυσιπλοία».

Στη συνέχεια ο Μισέλ Φάρερ παρουσιάζει την εκτόνωση της κρίσης περίπου ως προσω-

4 Τι κερδίζει η Τουρκία από την κρίση; Ότι κι αν πιθανώς κερδίζει, χάνει σίγουρα τη στήριξη των έντεκα εταίρων της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Σ' αυτό συμφωνούν πολλοί έγκυροι αναλυτές, όπως ο Henri de Kergrat, στη FIGARO της 31ης Μαρτίου: «Ο Τούρκος πρωθυπουργός λοιπόν δεν είχε κανένα λόγο να προδιαθέσει δυσμενώς τους μελλοντικούς εταίρους του δίνοντας την εντύπωση πολεμοχαρών διαθέσεων και επιδεινώνοντας την ένταση στο Αιγαίο. Ορισμένες χώρες-μέλη της ΕΟΚ ανάμεναν μάλιστα κάποιο στραβοπάτημα της Τουρκίας για να αναβάλουν τις συζητήσεις μιας προσεχούς ένταξης ενός 13ου κράτους-μέλους. Είναι γνωστό ότι η Γερμανία δεν είναι καθόλου ευνοϊκή».

Τι λένε όμως οι γερμανικές εφημερίδες για το συγκεκριμένο ζήτημα; Αξίζει να παρακολουθήσουμε το σκεπτικό του Τύπου που στο σύνολό του σχεδόν διάκειται πράγματι δυσμενώς κατά της Τουρκίας —κι όχι φυσικά από άκραιο φιλελληνισμό. Γράφει ο Erich Hauser στη FRANKFURTER RUNDSCHAU της 31/3: «Αν ποτέ γίνει η Τουρκία μέλος της ΕΟΚ, αυτό σίγουρα δεν θα συμβεί στον αιώνα μας. Η πλειοψηφία όμως των Τούρκων δεν το γνωρίζει αυτό και έτσι ο Τουρκοκούντ Οζάλ μπορεί να απογοητεύσει τους συμπατριώτες του σε τέτοιο βαθμό, που να οδηγηθεί ίσως κάποτε η Τουρκία μακριά από τη Δύση και έξω από το ΝΑΤΟ... «Η Άγκυρα διάλεξε μόνη

της την περιπέτεια αψηφώντας τις παραινέσεις. Έτσι οι «12» απαλλάχθηκαν από την ανάγκη της αρνητικής απάντησης. Άλλωστε έχουν τόσο πολλή δουλειά μπροστά τους μέχρι να σταθεροποιήσουν τη σημερινή Κοινότητα. Η ένταξη και ενσωμάτωση μιας Τουρκίας με ασταθή δημοκρατία και πληθυσμό, που στα τέλη του αιώνα θα φτάσει τα 60 εκατομμύρια, θα αποτελούσε δυσβάστακτο βάρος για την ΕΟΚ».

Την ίδια μέρα, ο αρθρογράφος της FRANKFURTER ALLGEMEINE, W.G. Lerch σημειώνει: «Από την πλευρά τους οι Τούρκοι προσαθούν εδώ και καιρό να πείσουν τους Δυτικοευρωπαίους ότι είναι πολύ πιο αξιόπιστοι εταίροι από τον άστατο Παπανδρέου, έχοντας βέβαια σαν στόχο την πλήρη ένταξη της χώρας τους στην ΕΟΚ, για την οποία επιμένει η Άγκυρα. Όπως συχνά επαναλαμβάνουν τουρκικές πηγές, η σχετική αίτηση θα υποβληθεί μέσα στο 1987. Ο υπουργός Εξωτερικών Βαχίτ Χαλέφογλου είναι μαζί με τον πρωθυπουργό Τουρκοκούντ Οζάλ οι βασικοί υπέρμαχοι της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΟΚ. Μήπως η πρόσφατη κρίση στο Αιγαίο και κυρίως η ταχεία εκτόνωσή της έχουν τις ρίζες τους στις προθέσεις της Άγκυρας; Μήπως ήθελαν οι Τούρκοι να δείξουν στους Ευρωπαίους και τους Αμερικανούς πόσο ψύχραιμα αντιδρούν σε δύσκολες καταστάσεις και πόσο «υστερικά» αντιδρά η Αθήνα;».

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο δημοσιογράφος αντιστρέφει τη λογική των αμερικανικών εφημερίδων που θέλουν την ελληνική κυβέρνηση υπεύθυνη για την κρίση, κατηγορώντας τη μάλιστα για κατασκευή. Αυτό που πάντως βγαίνει σαν τάση της δυτικής αρθρογραφίας είναι η παραπομπή των «ανοιχτών ζητημάτων» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σε δικαστήρια, σε διαιτησίες, σε κάποιου είδους διάλογο. Το ζητούμενο για μας είναι ποιος ευνοείται από την απαρχή διαδικασιών για ένα διάλογο το περιεχόμενο του οποίου υποτίθεται ότι ήταν σαφές και λυμένο, από προηγούμενες διεθνείς συμβάσεις, συμφωνίες και αποφάσεις. □

Κείμενα των

• Κ. Φιλίνη • Μπ. Θεοδωρίδη • Α. Αξελού • Γ. Παπαγιαννόπουλου-Κ. Πετρογιάννη • Μπ. Δρακόπουλου-Α. Ελευθερίου-Κ. Κωσταράκου • ΔΗΚΑ • Γ. Λύτρα • ΝΕΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ • Α. Παπά • Π. Πιζάνια • Ν. Ράπτη • Κ. Ραβάνη • Θ. Καλκάνδη-Θ. Δημητρακόπουλου • Δ. Αρβανιτίδη • Δ. Δημογεροντάκη • Γ. Τούντα • Στελεχών ΚΚΕεσ. Α' Αθήνας • Δ. Φύσσα

Κυκλοφορεί ο 23ος ΤΟΜΟΣ του ANTI

πικό κατόρθωμα του Οζάλ.

Βέβαια ο «Μοντ» δεν είναι το μόνο παράδειγμα της στάσης που κρατά ο γαλλικός Τύπος απέναντι στην ελληνοτουρκική διένεξη. Με εξαίρεση τη «Λιμπερασιόν», τη «Φιγκαρό» και μια δύο άλλες εφημερίδες, όλες οι άλλες γαλλικές εφημερίδες εθνικής κυκλοφορίας παρουσίασαν τη διένεξη με έναν τρόπο που έβαζε την Ελλάδα και την Τουρκία στην ίδια μοίρα. Η διένεξη για την υφαλοκρηπίδα, τον εναέριο χώρο, τα χωρικά ύδατα κτλ. παρουσιάζονται «αντικειμενικά», με «ίσες αποστάσεις», με παραθέσεις δηλώσεων αμοιτέρων των πλευρών κλπ. Αποτέλεσμα; Η γαλλική κοινή γνώμη πιστεύει ότι «και οι δύο έχουν άδικο και αν κάνουν αμοιβαίες υποχωρήσεις θα βρεθεί μια λύση». Είναι προφανές ποιον ευνοεί αυτή η συλλογιστική.

Δεν θα ασχοληθούμε τώρα με τις αιτίες της στάσης αυτής του γαλλικού Τύπου. Το θέμα

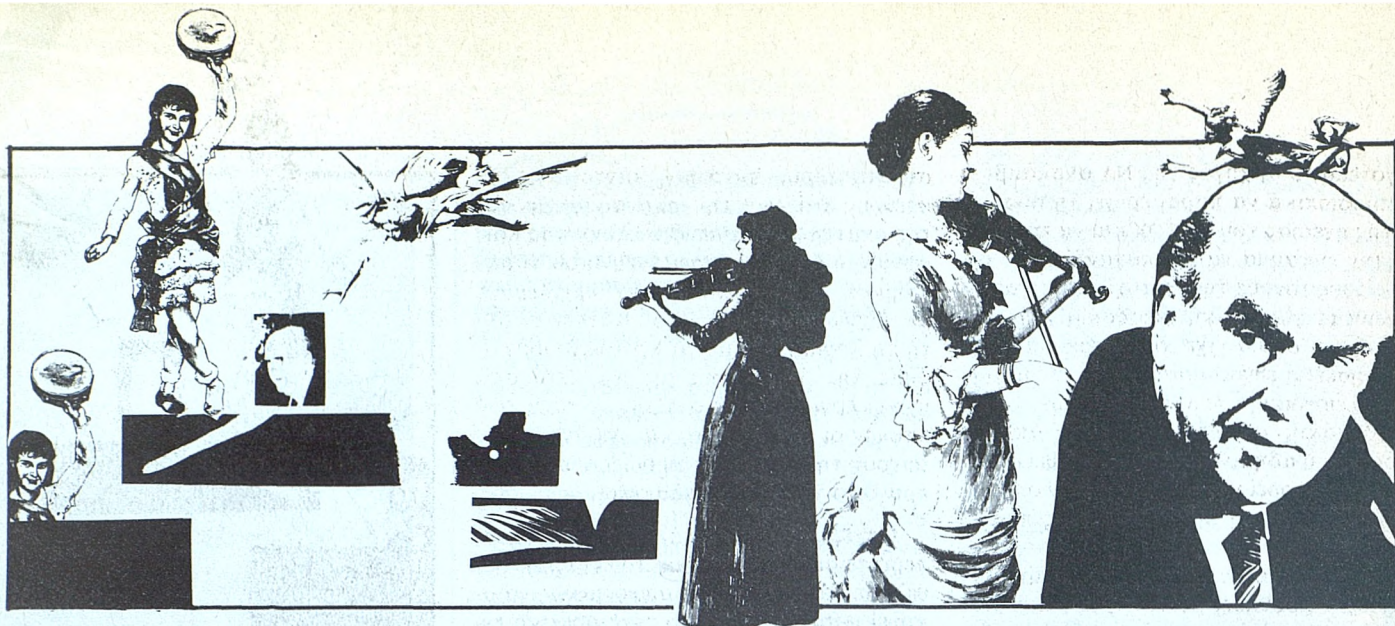
είναι σοβαρό και χρειάζεται περισσότερο χώρο για να αναπτυχθεί. Θα σημειώσουμε μόνο ότι η αλλαγή της στάσης του γαλλικού Τύπου συνδέεται με την έντονη δραστηριότητα που αναπτύσσει τελευταία στην Ευρώπη η τουρκική διπλωματία. Και το ερώτημα είναι βεβαίως τι κάνει η κυβέρνηση για να αντιμετωπίσει αυτήν την επίθεση, εκτός από το να αλλάζει τους πρέσβεις και το προσωπικό των Γραφείων Τύπου.

Ένα πρόσφατο παράδειγμα της τουρκικής διπλωματικής επίθεσης είναι η ιδιαίτερα αποτελεσματική επίσκεψη του Χαλέφογλου στο Παρίσι, η οποία επιβεβαίωσε την αναθέρμανση των σχέσεων των δύο χωρών σε βάρος φυσικά της Ελλάδας.

Ο Ζακ Σιράκ είναι «φιλότουρκος» και δεν το κρύβει. «Έπρεπε να διώξουμε αυτόν τον σοσιαλδημαγωγό Παπανδρέου από την ΕΟΚ και ναβάλουμε τους Τούρκους» δήλωσε τις προ-

άλλες στον έκπληκτο πρωθυπουργό της Πορτογαλίας Καβάκο ντα Σίλβα. Κι αν το «Βήμα» έγραψε ότι σε μια δημόσια αντιπαράθεση τους ο Έλληνας πρεσβευτής Χρήστος Ροκόφυλλος περίπου «κατετρόπωσε» τον Χαλέφογλου, όσοι ήταν παρόντες έχουν άλλη, αντίθετη, γνώμη.

Δημιουργώντας λοιπόν η Τουρκία την πρόσφατη κρίση δεν επεδίωκε τίποτα άλλο από το να βάλει κάτω από το φως των διεθνών προβολών το πρόβλημα της υφαλοκρηπίδας και να προκαλέσει τη μεσολάβηση των ξένων δυνάμεων. Από τη στιγμή που εκτιμά ότι η συγκυρία είναι ευνοϊκή γι' αυτήν δεν μπορεί παρά να εκτιμά ότι και τα αποτελέσματα αυτής της μεσολάβησης θα είναι ευνοϊκά για τις επιδιώξεις της. Αν κρίνουμε από τον ξένο Τύπο έχει βάσιμες ελπίδες για κάτι τέτοιο. Γιατί όταν παίζει κανείς «πόκερ» δεν φτάνει να είναι καλός παίκτης. Πρέπει να έχει το «χαρτί». **B.Z.**

Η στρατηγική του απρόβλεπτου

του Στέλιου Κούλογλου

Πριν μερικές εβδομάδες σε μία πρόσφατη συνομιλία του με ορισμένους πολιτικούς συντάκτες ο Κ. Μητσοτάκης εξηγώντας το ολοκληρωτικό πολιτικό αδιέξοδο του Α. Παπανδρέου, απέρριπτε μεταξύ των άλλων και την περίπτωση μίας τεχνητής εθνικής κρίσης, η οποία θα συσπειρωνε ξανά τους ψηφοφόρους γύρω από το ΠΑΣΟΚ: «*μπορεί ο Ανδρέας να είναι καιροσκόπος, ίσως και τυχοδιώκτης, αλλά δεν πρόκειται ποτέ να τα βάλει με τους Αμερικανούς ή την Τουρκία, γιατί κατά βάθος είναι δειλός. Έχει καρδιά καναρινιού*».

Τα χιόνια από την κακοκαιρία —κατά τη διάρκεια της οποίας έγιναν οι εκμυστηρεύσεις— δεν είχαν λιώσει ακόμα, και το πράσινο καναρίνι κεληδούσε τον εθνικό ύμνο, επιτυγχάνοντας μία —προσωπική κυρίως— επιτυχία. Φυσικά η πρόσφατη ελληνοτουρκική κρίση δεν ήταν τεχνητή, έστω και αν ο πρωθυπουργός φρόντισε να τη δραματοποιήσει: προκλήθηκε από την επιθετική συμπεριφορά της Τουρκίας, η οποία εκτίμησε σαν κατάλληλο το συσχετισμό των δυνάμεων, για τη δημιουργία τετελεσμένων καταστάσεων στο Αιγαίο και την αποσταθεροποίηση της ελληνικής πλευράς. Απλούστατα ο Α. Παπανδρέου ήξερε από καιρό το «σενάριο», είχε μελετήσει τους πρωταγωνιστές και τις αντιθέσεις τους και ήταν προετοιμασμένος για να το ακυρώσει, όταν θα άρχιζε να υλοποιείται.

Το σενάριο έχει —με την ευκαιρία της υπόθεσης Πρίνου— αναλυθεί και από τις στήλες του ΑΝΤΙ. Το κενό εξουσίας στην Ουάσιγκτον μετά το «Ιρανγκέιτ», δίνει τη δυνατότητα στα «γεράκια» να κινηθούν με μεγαλύτερη αυτονομία, προς όφελος της «στρατηγικής» γεωπολιτικής Τουρκίας.

Η αποδυνάμωση της κυβέρνησης Παπανδρέου στο εσωτερικό μέτωπο την κάνει περισσότερο ευάλωτη στις πιέσεις, ε-

νώ η απουσία Οζάλ από την Τουρκία, ήταν μία καλή ευκαιρία για τα τουρκικά «γεράκια». Έτσι, μετά την υποχώρηση και στον Πρίνο, η ελληνική πλευρά θα αναγκαζόταν να συρθεί σε διαπραγματεύσεις εφ' όλης της ύλης με την Τουρκία, και να υποχωρήσει λόγω της αρνητικής συγκυρίας. Η κυβέρνηση του «σοσιαλιστή Παπανδρέου» που προκαλεί κάθε τόσο τις ΗΠΑ, θα είχε υποστεί μία ταπεινωτική ήττα.

Ο «ΤΡΕΛΟΣ» ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΣΜΟΣ

Σε κάθε σχεδιασμό επί χάρτου, είναι πάντα μοιραίο να γίνεται κάποιο λάθος: στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν είχε προβλεφθεί σωστά η αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης. Οι σχεδιαστές πίστευαν ότι με την αναγγελία της εξόδου του Χόρα-Σισμίκ, θα υπήρχαν οι κλασικές αντιδράσεις για την περίπτωση, δηλαδή η προσφυγή στην ΕΟΚ, η έκτακτη σύγκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ κτλ.

Διαθέτοντας τη συμπαράσταση —ίσως και με τη συνεργασία— του Στέητ Ντηπάρτμεντ— ο Α. Παπανδρέου δούλευε για την αποτυχία του σχεδίου: ήδη από τον Ιανουάριο —με ευκαιρία τη συζήτηση στη Βουλή για την Εθνική Άμυνα— τροποποιούσε τη θέση του, αποδεχόμενος ή και προτείνοντας την προσφυγή στο δικαστήριο της Χάγης για τον καθορισμό της υφαλοκρηπίδας. Λίγο αργότερα «εθνικοποιούσε» την εταιρεία Ντένισον για να αφαιρέσει το τελευταίο επιχείρημα από την Τουρκία, ενώ συγχρόνως διαβίβαζε αρμοδίως, ότι ήταν έτοιμος να ξεκινήσει τις διαδικαστικές —αλλά όχι μηδενικές— συνομιλίες για την παραμονή των αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα.

Ουσιαστικά, ο Α. Παπανδρέου εφάρμοζε στα ελληνοτουρκικά την κλασική συνταγή του Κ. Καραμανλή: μερικώς έστω, αλλά διάλογος με την Τουρκία,

προσφυγή στους διεθνείς οργανισμούς, και «ανήκομεν στη Δύση», σε ό,τι αφορά τους προσανατολισμούς της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Συγχρόνως, όταν η κρίση ξεσπούσε, στρέφονταν προς το Σύμφωνο της Βαρσοβίας— χωρίς μεγάλες αυταπάτες για τη σχετική ανταπόκριση, «έκλεινε» τη βάση της Ν. Μάκρης και απειλούσε ότι δεν θα δίσταζε να κτυπήσει.

Έστω και αν οι ΗΠΑ, θεωρούσαν το τελευταίο αυτό ενδεχόμενο απίθανο, φοβήθηκαν για κάποια στιγμή μία πολεμική σύγκρουση, με προφανείς τις συνέπειες για την ενότητα της Ν. Ανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ. Ενώ στην ουσία ο Α. Παπανδρέου, ακολουθεί μία Καραμανλική πολιτική, την επενδύει με τα προσωπικά του χαρακτηριστικά, με το «απρόβλεπτο» που η κάθε κίνηση Παπανδρέου μπορεί να εμπεριέχει. Πρόκειται ουσιαστικά για το βασικό ατού που διαθέτει σήμερα ο Α. Παπανδρέου, και στα εξωτερικά θέματα, αλλά και στα εσωτερικά.

Ο ΑΠΟ ΜΗΧΑΝΗΣ ΘΕΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Στη συνεδρίαση του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο της κρίσης πριν δηλαδή επέλθει οριστική εκτόνωση, ο πρόεδρος του κινήματος επέστησε την προσοχή των συνεργατών του, σε ένα βασικό σημείο: ότι για ορισμένες μέρες, θα έπρεπε να αποτραπεί με κάθε τρόπο η προσπάθεια κομματικής εκμετάλλευσης του θέματος, επειδή κάτι τέτοιο θα υπονόμει την ενότητα που είχε επιτευχθεί γύρω από την κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ. «*Καμία θριαμβολογία*», είπε ο Α. Παπανδρέου, τουλάχιστον για τέσσερις - πέντε μέρες.

Ήταν άραγε μία αυτόνομη πολιτική κίνηση ή μήπως ο πρωθυπουργός είχε προβλέψει την έλευση του «από μηχανής θεού»; Σε κάθε περίπτωση, μία μόλις μέρα

αργότερα, ο αρχηγός της ΝΔ αναλάμβανε προσωπικά να παραμερίσει τη συστολή της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ και να της δώσει την ευκαιρία να προπαγανδίζει σε όλους τους τόνους την επιτυχία της: κατηγορώντας για εθνική μειοδοσία μία κυβέρνηση η οποία είχε καταφέρει να ικανοποιήσει τα εθνικά αισθήματα της μεγάλης πλειοψηφίας των ψηφοφόρων, ο Κ. Μητσοτάκης απεδείκνυε για μια ακόμα φορά, ότι η αδημονία του να ανέλθει στην εξουσία, μπορεί να επισκιάσει την οποιαδήποτε ψύχραιμη προσέγγιση της πραγματικότητας.

Θα μπορούσαν φυσικά να υπάρξουν πολλές συμβουλές, για τον τρόπο που μία σώφρων αντιπολίτευση θα αντιμετώπιζε μία επιτυχία της κυβέρνησης: μυστικό γράμμα στον πρωθυπουργό με τις επιφυλάξεις για τους χειρισμούς ή και τις πληροφορίες της αντιπολίτευσης, το οποίο διαρρέει στις φιλικές εφημερίδες, αναμονή της εκτόνωσης και στη συνέχεια πρόταση συζήτησης των χειρισμών στη Βουλή. Λεπτομέρειες...

Απογοητευμένος από την αναζωογόνηση του πνέοντος τα λοιόθια... καναρινιού, ο αρχηγός της ΝΔ δεν μπορούσε να κρατηθεί ούτε για μία εβδομάδα. Το ερώτημα που απομένει είναι —όπως έλεγε και ένας βουλευτής της ΝΔ— αν παίζοντας το ρόλο του καλύπτου υπουργού του ΠΑΣΟΚ, ο Κ. Μητσοτάκης «ενεργεί αυθόρμητως, ή λαμβάνει και μισθόν υπουργού»...

Χωρίς αμφιβολία, αρκετές από τις επισημάνσεις του Κ. Μητσοτάκη, δεν στερούνται σημασίας. Η κυβέρνηση βαδίζει αντικειμενικά προς ένα διάλογο με την Τουρκία με αντικείμενο και την ουσία της υφαλοκρηπίδας, ενώ συγχρόνως δεσμεύεται να απέχει των γεωτρήσεων ακόμη και σε περιοχές που δεν αμφισβητούν ούτε από τους πιο επιθετικούς κύκλους της γειτονικής χώρας. Αλλά αυτές οι υποχωρήσεις, περισσότερο από ενδοτικότητα, υπογραμμίζουν απλώς τον αρνητικό συσχετισμό των δυνάμεων που έχει διαμορφωθεί στην περιοχή. Έχοντας εδώ και καιρό διαφοροποιήσει τις σχετικές του θέσεις, ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ δεν έβρισκε την κατάλληλη αφορμή να τις διακηρύξει επισήμως. Ο ομόλογός του της ΝΔ αναλάμβανε το σχετικό έργο, δίνοντας συγχρόνως στην κυβέρνηση την ευκαιρία να επιστρέψει στο χάος των καθημερινών προβλημάτων.

ΟΙ ΠΡΩΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Λέγεται ότι ο πρωθυπουργός δεν μπορούσε να συγκρατήσει τα νεύρα του, όταν του ανακοινώθηκαν τα πρώτα αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών. Ορισμένοι σύμβουλοι του τον είχαν διαβεβαιώσει ότι μετά τα εκκλησιαστικά και την κρίση στο Αιγαίο, τουλάχιστον η διατήρηση των δυνάμεων της ΠΑΣΠ, ήταν εξασφαλισμένη. Μερικά μέλη του κυβερνητικού

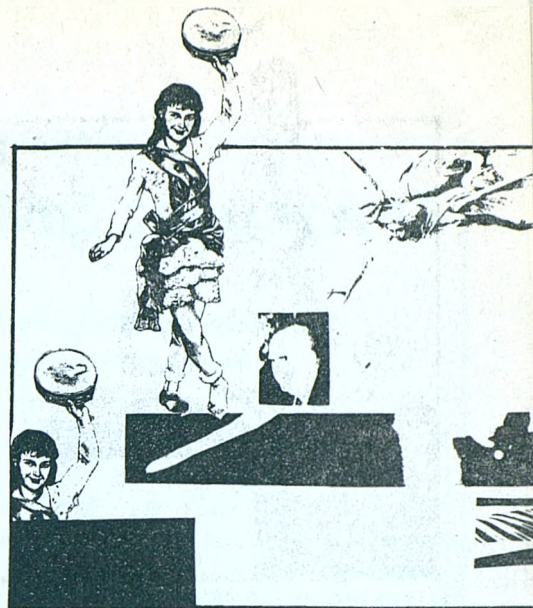
στρατοπέδου, πίστευαν πάντα και πιστεύουν ότι για την επανασυσπείρωση της «κατακερματισμένης» ελληνικής κοινωνίας αρκούν κινήσεις «εθνικού χαρακτήρα», που ενοποιούν τα «επιμέρους συντεχνιακά συμφέροντα». Κάτω από αυτή τη λογική και με το πρόσθετο επιχείρημα της διάσπασης της ΝΔ μετά από μία εκλογική ήττα, στελέχη μεταξύ των οποίων οι κ. Αλευράς και Λιβάνης προτείνουν τη διενέργεια πρόωρων εκλογών πριν από το φετινό καλοκαίρι.

Όπως συμβαίνει σε όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δεν θέλησε να πάρει θέση, αρκούμενος να ακούει μετά προσοχής τις «εξαιρετικά ενδιαφέρουσες» αντικρουόμενες εισηγήσεις. Στην πραγματικότητα, ο Α. Παπανδρέου έχει να αντιμετωπίσει έναν φαύλο κύκλο. Στο εξωτερικό μέτωπο, είναι αναγκασμένος να προχωρήσει το αμέσως προσεχές διάστημα σε διαπραγματεύσεις για την παραμονή των αμερικάνικων βάσεων στην Ελλάδα. Ακόμη και αυτοί οι κύκλοι των ΗΠΑ που τον υποστηρίζαν κατά τη διάρκεια της πρόσφατης κρίσης, επιμένουν τώρα ότι ο Α. Παπανδρέου πρέπει να ανταποδώσει τις καλές υπηρεσίες των ΗΠΑ που πίεσαν την Τουρκία να υποχωρήσει. Τονίζουν ότι το θέμα των βάσεων, δεν πρέπει να μετατραπεί σε θέμα προεκλογικής δημαγωγίας, που θα όξυνε τον αντιαμερικανισμό. Συμπέρασμα: είτε τώρα γίνουν οι εκλογές ή αργότερα, «τα ήρεμα νερά» θα πρέπει να συνεχιστούν, ανεξάρτητα από τα όποια ενδεχόμενα προεκλογικά μωφώρ.

Τα πράγματα είναι χειρότερα στο εσωτερικό μέτωπο. Η κακοκαιρία αλλά και η γενικότερη κατάσταση της οικονομίας, απομακρύνουν την εκδοχή των παροχών στις αρχές ή το τέλος του 1988, και τη διενέργεια εκλογών. Η λιτότητα θα πρέπει με τη μία ή την άλλη μορφή να συνεχιστεί τουλάχιστον για μερικά ακόμη χρόνια.

Ιδού λοιπόν το πρωθυπουργικό δίλημμα: εάν μεν γίνουν τώρα οι εκλογές, οι βάσεις θα μπορούσαν να υπογραφούν στη συνέχεια χωρίς άμεσο κόστος, και η λιτότητα να συνεχισθεί. Ακόμη όμως και στην περίπτωση της εκλογικής νίκης απέναντι σε έναν παραπαίοντα Κ. Μητσοτάκη, η ενδεχόμενη μείωση της κοινοβουλευτικής δύναμης του ΠΑΣΟΚ και η βέβαιη συρρίκνωση της δύναμης της ΔΗΑΝΑ, θα καθιστούσαν εντελώς ανέφικτη την τελευταία λύση, που διαθέτει ο πρωθυπουργός αφού γνωρίζει καλά ότι και μια αναβαπτισμένη κυβέρνηση θα βρεθεί σύντομα μπροστά στα ίδια αδιέξοδα: τη μετάβαση στην Προεδρία της Δημοκρατίας.

Αν η λύση των άμεσων εκλογών απορριφθεί, οι προοπτικές δεν διαγράφονται πιο ευοίωνες. Οι διαπραγματεύσεις για τις βάσεις πρέπει να αρχίσουν και η λιτό-

τητα να μην τελειώσει μεγαλώνοντας τη φθορά της σημερινής «αχαρακτήριστης» (σύμφωνα με μία τελευταία επιτυχημένη έκφραση του Γ. Αρσένη) κυβέρνησης. Με δεδομένη τη θέση της ΝΔ, για άμεσες εκλογές, η κυβέρνηση θα έχει να αντιμετωπίσει από το φθινόπωρο μία παρατεταμένη προεκλογική περίοδο.

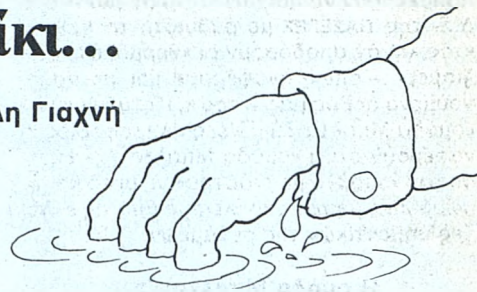
Τα εκλογικά αποτελέσματα από επιμέρους χώρους, και σωματεία δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά και ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ μάλλον θα αποφύγει τις εκλογές: σε μία αναμέτρηση και μάλιστα με τον Κ. Μητσοτάκη, ο Α. Παπανδρέου πρέπει να είναι σίγουρος για τη νίκη του. Για τη συνέχεια όμως δεν υπάρχουν παρά μερικές απρόβλεπτες κινήσεις, το «χαρτί από το μανίκι που θα βγάλει ο Ανδρέας» είτε αυτό λέγεται μετάβαση στην Προεδρία, είτε εθνική «συσπείρωση» λόγω εξωτερικών προβλημάτων.

Με την απρόβλεπτη «ρήξη» της 9ης Μαρτίου, ο Α. Παπανδρέου κέρδισε τις εκλογές του 1985, με την αναπάντεχη ελληνοτουρκική κρίση που έφτασε στα πρόθυρα της πολεμικής σύγκρουσης, κατάφερε να ανακάμψει ύστερα από μία παρατεταμένη περίοδο φθοράς που είχε ξεκινήσει μετά τις φοιτητικές εκλογές.

Αλλά όσοι παρακολούθησαν τη δραματική πρωθυπουργική ομιλία στην τηλεόραση, είδαν ότι υπουργοί, όπως επί παραδείγματι ο κ. Τσοβόλας, κρατούσαν... σημειώσεις από την ομιλία, αφού το υπουργικό Συμβούλιο άκουγε τη γραμμή της κυβέρνησης συγχρόνως με τους τηλεθεατές: αυτή τη φορά —και τα επιμέρους εκλογικά αποτελέσματα το επιβεβαιώνουν— ανέκαμψε μόνο ο Α. Παπανδρέου, σε αντίθεση με την κυβέρνηση ή το χεμαζόμενο ΠΑΣΟΚ. Η εφεύρεση ενός νέου απρόβλεπτου —που έχει ήδη προβλεφθεί— θα είναι αυτή τη φορά, μόνο η μεταπήδηση στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Απομένει σε κάθε περίπτωση να αποδειχθεί, αν αυτή η επιτυχημένη ως σήμερα «στρατηγική του απρόβλεπτου» μπορεί να αποδώσει σε μία χώρα, που βρίσκεται στο χείλος της οικονομικής —τουλάχιστον— χρεωκοπίας.

Ο Αχελώος ξαναβγήκε απ' το μανίκι...

του Βαγγέλη Γιαχινί

Μέσα σ' ένα κλίμα που θύμιζε έντονα το προεκλογικό Κιλελέρ του '81 ο πρωθυπουργός ανταποκρινόμενος στις απαιτήσεις των ενθουσιωδών οπαδών του, για μια ακόμη φορά επιβεβαίωσε τη δημαγωγική του ικανότητα. Με ύψος «δηνού στρατηλάτη» που κατατρόπωσε τους «προαιώνιους εχθρούς» (αυτοί δεν τόλμησαν κλπ.) μοίρασε ξανά στη «φτωχή αγροτιά» εκατομμύρια στρέμματα γης (απαλλοτριώσεις επί χάρτου δηλαδή) που «μέχρι σήμερα καταχρώνται οι σύγχρονοι τσιφλικάδες».

Εν αρχή υποσχέσεις

Και δεν υποσχέθηκε μόνον αυτά:

Πενταπλασίασε τις αγροτικές συντάξεις προκαλώντας τον εντυπωσιασμό του «ΕΘΝΟΥΣ» που κυκλοφόρησε την επόμενη μέρα με τον πηχιαίο πρωτοσέλιδο τίτλο «ΕΚΤΟΞΕΥΣΗ» παρέλειψε μόνο να επεξηγήσει ότι το νέο Ταμείο Ασφάλισης και περίθαλψης των αγροτών θα λειτουργήσει κατά το πρότυπο των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιριών (ΝΝ, INTERAMERICAN κλπ.) αφού βασικός πόρος συνταξιοδότησης των αγροτών θα είναι οι εισφορές τους. Το ύψος της σύνταξής τους θα εξαρτάται δηλαδή από το ποσό της εισφοράς τους. Έτσι οι συντάξεις θα κυμαίνονται από 3.000 μέχρι 35.000 δραχμές, ενώ ανάλογη με το ύψος της εισφοράς θα είναι και η ιατρική περίθαλψη. Οι 35.000 όμως προκάλεσαν τον ακράτητο ενθουσιασμό (μαζί σου Ανδρέα, για μια Ελλάδα νέα κλπ.) του ακροατηρίου. Αυτό ήθελαν ν' ακούσουν και αυτό άκουσαν. Τα υπόλοιπα θα τ' ακούσουν από τον τοπικό ασφαλιστή του ΟΓΑ, όταν αγανακτισμένοι από τις αφελείς ερωτήσεις θα εξηγήει ότι στην κατώτατη εισφορά των 600 δρχ. που ανέφερε ο πρωθυπουργός αντιστοιχούν μόλις στις 3.000 δρχ. σύνταξη. Αλλά δεν ξέχασε ούτε τον Φ.Π.Α. ο πρωθυπουργός, οικειοποιούμενος την «ευεργετική επίδραση στο αγροτικό εισόδημα από την εφαρμογή του» αποκρύπτοντας όμως ότι με τη φορολογική διαδικασία του Φ.Π.Α. τερματίζεται και η «εθιμικά δίκαια» φοροδιαφυγή των αγροτών. Δεν απέφυγε ούτε τον πειρασμό να ξαναβγάλει τον Αχελώο απ' το μανίκι παρά το γεγονός ότι «ο ίδιος διέκρινε ορισμένα μειδιάματα» και ισχυριζόμενος ότι «δεν είναι όραμα αλλά πραγματικότητα» ανέφερε ότι ήδη έχουν δαπανηθεί 6 δισ. δραχμές. Για να μην υπάρχει δε καμία αμφιβολία στο πανεθνικό ακροατήριο, την επομένη —από την ομιλία του στο Κιλελέρ— μέρα, όλα τα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, πρόβαλαν σαν πρώτη είδηση την επίσκεψη του κ. Μπιρδημίρη (διευθυντής στη ΔΕΗ) στο χώρο εκτέλεσης των έργων του Αχελώου. Ωστόσο και για άλλα έργα έχουν δαπανηθεί

πολύ μεγαλύτερα ποσά (π.χ. για το αεροδρόμιο των Σπάτων ξοδεύτηκαν ήδη 20 δισ. δρχ. για απαλλοτριώσεις, προσχώσεις κλπ.) χωρίς αυτό να σημαίνει και εγγύηση για την ολοκλήρωση της κατασκευής τους.

Κι όμως μ' αυτή την εντυπωσιακή υποσχεσιολογία ο κ. Παπανδρέου για μια ακόμη φορά κατάφερε ν' αποφύγει οποιαδήποτε δέσμευση για σημερινά «ζέοντα» προβλήματα του αγροτικού κόσμου. Αναφέρθηκε ελάχιστα στις τραγικές επιπτώσεις της πρωτοφανούς Μαρτιάτικης κακοκαιρίας και πάντως δεν εξήγγειλε κανένα μέτρο προστασίας του αγροτικού εισοδήματος για τα επόμενα χρόνια, όταν είναι γνωστό ότι σε ορισμένες περιοχές η παγωνιά και τα χιόνια προκάλεσαν τόσες ζημιές που δύσκολα θα αποκατασταθούν την προσεχή πενταετία. Δεν είπε ούτε λέξη για τους τρόπους αντιμετώπισης των μηδενικών αυξήσεων, που καθόρισε η ΕΟΚ, για τις τιμές των αγροτικών μας προϊόντων για το επόμενο έτος, ενώ είναι επίσης γνωστό ότι απαγορεύονται (από την ΕΟΚ) οι εθνικές επιδοτήσεις. Τι θα γίνει; Πώς θα καλυφτεί το κόστος παραγωγής τους; Δεν υπήρξε καμιά ουσιαστική δέσμευση για την άρση των πιστωτικών περιορισμών που επιβλήθηκαν από τη γενικότερα ασκούμενη περιοριστική πιστωτική πολιτική στα πλαίσια του «προγράμματος σταθεροποίησης» παρά τις έκτακτες ανάγκες που προέκυψαν από την κακοκαιρία στον αγροτικό χώρο. Πώς θα αντιμετωπίσουν οι αγρότες τη νέα καλλιεργητική περίοδο; Αυτά είναι τα προβλήματα που απαιτούν «εδώ και τώρα» λύσεις. Και γι' αυτά ουδείς λόγος. Θα ήταν βεβαίως αντιπολιτευτική εμπάθεια αν δεν επισημαίναμε ότι ορισμένα μέτρα κινούνται πράγματι σε μια ορθή διαρθρωτική κατεύθυνση, αλλά επισκιάστηκαν από το δημαγωγικό τόνο που δόθηκε στις προαναφερόμενες εξαγγελίες.

Τα μέτρα εκσυγχρονισμού

Τέτοια μέτρα με μακροπρόθεσμες μεν αλλά εκσυγχρονιστικές επιπτώσεις μπορούν να θεωρηθούν:

α) Η δημιουργία του ασφαλιστικού οργανισμού ΕΛ.Γ.Α. (Ελληνικές Γεωργικές Ασφαλίσεις) που θα αντικαταστήσει την ανεπαρκέστατη ασφαλιστική κάλυψη του ζωικού και φυτικού κεφαλαίου που προσφέρει ο σημερινός ΟΓΑ και θα ξεμπλέξει το ερμαφρόδιτο ασφαλιστικό καθεστώς του.

Η ασφαλιστική κάλυψη της φυτικής και ζωικής παραγωγής εκ μέρους της πολιτείας θα ενθαρρύνει ασφαλώς τους αγρότες να προχωρήσουν σε νέες και δυναμικές καλλιέργειες που θα μπορέσουν ν' ανταγωνιστούν ισότιμα στην ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά.

β) Το νομοσχέδιο απαλλοτρίωσης της εκκλησιαστικής (έστω μόνο της μοναστηριακής) περιουσίας, αλλά και της βασιλικής που αποτελούσαν «φεουδαρχικές νησίδες» εμποδίζοντας κάθε προγραμματισμό αναδιάρθρωσης και γεωργικού εκσυγχρονισμού, σε συνδυασμό με τις προθέσεις για την παραχώρηση μεγάλων εκτάσεων του δημοσίου (καλλιεργήσιμων ή και βοσκοτόπων) στους συνεταιρισμούς θα συμβάλει στη σημαντική βελτίωση (ποσοτική και ποιοτική) του παραγόμενου γεωργικού προϊόντος.

γ) Η αναγγελία ίδρυσης ειδικής υπηρεσίας για τις αναδιρθρώσεις (αν και εντάσσεται στον κοινοτικό προγραμματισμό) καθώς και η επίσπευση κατάθεσης νομοσχεδίου στη Βουλή (επιτέλους) για την προώθηση του εθνικού κτηματολογίου, αποτελούν αναμφίβολα σημαντικές τομές στην κατεύθυνση του συνολικότερου εκσυγχρονισμού της γεωργίας. Επειδή όμως η αξία των όποιων μέτρων δεν προσμετράται στο στάδιο της εξαγγελίας τους ούτε καν σ' αυτό της θεσμοθέτησής τους, αλλά στην εφαρμογή τους, δικαιολογείται η έκφραση επιφυλάξεων και υποψιών για τον ενδεχόμενο προεκλογικό τους χαρακτήρα.

Και οι υποψίες αυτές ενισχύονται και από το γεγονός ότι αυτή τη στιγμή διεξάγεται ήδη οι εκλογές στους συνεταιρισμούς που θα δώσουν αναμφισβήτητα κάποιες ενδείξεις των τάσεων του εκλογικού σώματος.

Όπως επισημαίνουν έγκυροι παρατηρητές, γνώστες των αγροτικών πραγμάτων διαθέτει τόσο η αντιπαράθεση με την εκκλησία, όσο και ο χειρισμός της ελληνιστικής κρίσης, αλλά και η όλη εμφάνιση του πρωθυπουργού στο Κιλελέρ βελτίωσαν σημαντικά την εικόνα του ΠΑΣΟΚ στον αγροτικό χώρο, ανατρέποντας την κατηφορική του πορεία, χωρίς να έχει ωστόσο πολλές πιθανότητες να ξανακερδίσει την απόλυτη πλειοψηφία στην ΠΑΣΕΓΕΣ. Οι ι-

διοι παρατηρητές μετά τις νέες εξελίξεις προβλέπουν να παιχθεί το «μισό-μισό» στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ με ρυθμιστή το ΚΚΕ. Εκτός και αν αποδόσουν οι «θερμοί ενσγκαλισμοί» —όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο άρθρο μας— του κ. Ποτάκη με την «ομάδα Μπαλτατζή». Νέες πληροφορίες αναφέρουν ότι η «ομάδα Μπαλτατζή» ζήτησε τον «ουρανό με τ' άστρα» γι' αυτό και τιμωρήθηκε με τον αποκλεισμό από τις εκλογές σημαντικών της δυνάμεων.

Η ομάδα Μπαλτατζή

Από τις εκλογές των πρωτοβάθμιων οργανώσεων αποκλείστηκαν οι λεγόμενοι «συνεταιρισμοί ευρείας περιφέρειας» (αγροτοβιομηχανικοί συνεταιρισμοί ομοειδών προϊόντων) στους οποίους και διαθέτει η ομάδα Μπαλτατζή τις περισσότερες δυνάμεις της. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα στερηθεί παντελώς αντιπροσώπευσης στις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις. Αντίθετα οι δυνάμεις της παραμένουν σημαντικές καθότι διαθέτει ερείσματα σε όλες σχεδόν τις πρωτοβάθμιες οργανώσεις της Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Διατηρεί δηλαδή την ικανότητα του ρυθμιστή γι' αυτό και τα στελέχη της δεν ενοχλήθηκαν και τόσο από τις εκλογικές ρυθμίσεις συνεχίζοντας το παιχνίδι σε διπλό ταμπλό. Έτσι ο κ. Σπυρούδης (συμπαίχων στέλεχος της ομάδας) ενώ διαπραγματεύεται με το ΠΑΣΟΚ για μετεκλογικό συνασπισμό στην ανάδειξη του προεδρείου της ΠΑΣΕΓΕΣ συνεχίζει παράλληλα τις συζητήσεις με τη Ν.Δ. πιέζοντας να του δοθεί το χρίσμα της ηγεσίας της παράταξης της, υποσκελίζοντας τον γνήσιο νεοδημοκράτη κ. Γιαννάκο (τσιφλικάς της Θεσσαλίας και όχι με τόσο καλή φήμη) που προαλείφεται για την ίδια θέση.

Το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε βέβαια να λύσει το πρόβλημά του, συνεργαζόμενο με το ΚΚΕ, αλλά μετά την εμπειρία του από τη συνεργασία στη ΓΕΣΑΣΕ προτιμάει να μη σκέφτεται μια τέτοια λύση.

Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι το εκλογικό σύστημα που ισχύει σ' αυτές τις εκλογές δεν είναι η απλή αναλογική όπως λανθασμένα αναφέρεται σε πολλά δημοσιεύματα, αλλά «ένα είδος απλής αναλογικής» ή όπως βαφτίστηκε αυτάρεσκα από τους δημιουργούς του «εκλογικό σύστημα συνδυασμών» που προσεγγίζει περισσότερο στην ενισχυμένη αναλογική και πάντως ενισχύει τις μεγάλες δυνάμεις αποκλείοντας σχεδόν τις μικρές, που πρέπει να διασφαλίσουν ένα μίνιμουμ ποσοστό για να συμμετέχουν στη διεκδίκηση αντιπροσώπων. Έτσι αποκλείστηκε εντελώς το ΚΚΕ εσ. αλλά και άλλες μικρότερες δυνάμεις, ενώ το ΚΚΕ σε πολλές περιοχές που δεν συγκεντρώνει το απαιτούμενο ποσοστό συμμετοχής αναγκάστηκε να συνεργασθεί σε ενιαία ψηφοδέλτια με το ΠΑΣΟΚ. Με αυτή την έννοια προβλέπεται σημαντική συρρίκνωση των δυνάμεων του ΚΚΕ που θα μετατοπισθούν ασφαλώς στο ΠΑΣΟΚ. Παρ' όλα αυτά, το τελευταίο για να πάρει την προεδρία στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ θα υποχρεωθεί σε συνεργασία.

Εκτός κι αν άλλες εξελίξεις ανατρέψουν όλες τις προβλέψεις. □

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:

Ο «γνωστός - άγνωστος» της Πολιτικής Ιστορίας μας και η επικαιρότητα του ελληνικού μεσοπολέμου

Τα 50 χρόνια από το θάνατο του Αλ. Παπαναστασίου είναι μια καλή ευκαιρία για να ξεπεράσουμε λίγο τις στερεότυπες επιφανειακές αναδρομές και τους μεγαλόστομους χαρακτηρισμούς του τύπου: «ο πατέρας της δημοκρατίας», κ.τ.λ. και να γνωρίσουμε από πιο κοντά όχι μόνο αυτόν τον «γνωστό - άγνωστο» της πολιτικής ιστορίας μας αλλά και την εποχή του δηλ. κυρίως την *κοινωνία, την πολιτική, τους θεσμούς και την ιδεολογία του μεσοπολέμου* στη χώρα μας για να συνδεθούμε έτσι γόνιμα με τη *σημερινή πολιτική πραγματικότητα*, καθώς αρκετά από τα προβλήματα της εποχής εκείνης δεν είναι καθόλου άσχετα με τα σημερινά: *Το εκλογικό σύστημα της απλής αναλογικής* είναι ένα χαρακτηριστικό αλλά όχι και το μόνο παράδειγμα.

Ευκαιρία λοιπόν για δημιουργικό προβληματισμό και εποικοδομητικές αναζητήσεις πάνω στα *ουσιώδη* της ιστορίας μας που είτε δεν έχουν επαρκώς ερευνηθεί είτε δεν έχουν διατυπωθεί με τον απαιτούμενο επιστημονικό λόγο. Αυτές τις μέρες θα κυκλοφορήσει από το «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ένας τόμος αφιερωμένος στον Αλ. Παπαναστασίου και την εποχή του, με τίτλο: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ - Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο.

Περιέχει εκτός από σπάνιο φωτογραφικό υλικό και ντοκουμέντα, τα κείμενα που ανακοινώθηκαν από ειδικούς πανεπιστημιακούς της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης στο επιστημονικό συνέδριο που τον Απρίλιο του 1983 οργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη από τους διδάσκοντες πολιτική και συνταγματική ιστορία στη Νομική Σχολή της, Παύλο Πετρίδη και Γιώργο Αναστασιάδη καθώς και τους καθηγητές Αρ. Μάνεση και Δ. Τσάτσο.

Ο τόμος αυτός φαίνεται ότι έρχεται στην κατάλληλη ώρα και για να καλύψει ένα αναμφισβήτητο κενό στο χώρο της ιστορίας των νεοελληνικών πολιτικών και συνταγματικών θεσμών, εμπλουτίζοντας τη σχετική βιβλιογραφία και για να αναζωογονήσει την τόσο εξουθενωμένη σήμερα ιστορική μνήμη και για να προσφέρει εναύσματα και ερείσματα για βαθύτερη έρευνα και ευρύτερο στοχασμό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία και Πολιτική στο Μεσοπόλεμο

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Κείμενα:
• Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
• Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
• Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
• ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
• Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
• Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
• Η. ΗΛΙΟΥ
• Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
• Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
• Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
• Μ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
• Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
• Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
• Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
• Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
• ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
• ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
• Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
• ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Τις επόμενες ημέρες κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» το βιβλίο:

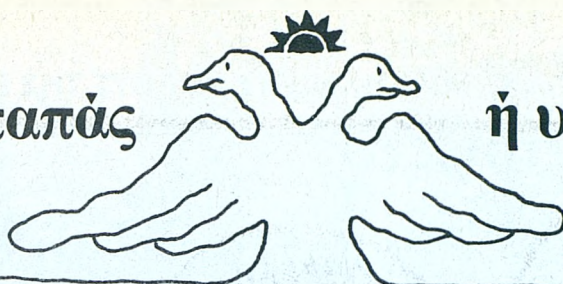
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:
Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο.

Με επιμέλεια των καθηγητών Γ. Αναστασιάδη, Π. Πετρίδη και Γ. Κοντογιώργη. Ο τόμος περιλαμβάνει στις 450 σελίδες του, ανέκδοτα ντοκουμέντα, φωτογραφίες και μελέτες για το μεγάλο ελληνικό πολιτικό από τους:

• Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
• Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
• Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
• ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
• Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
• Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
• Η. ΗΛΙΟΥ
• Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
• Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
• Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
• Μ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
• Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
• Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
• Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
• Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
• ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
• ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
• Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
• ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ».
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

Οι διακριτικές υποχωρήσεις και οι δημαγωγικές προσθήκες που πραγματοποίησε στο νομοσχέδιο του ο κ. Τρίτσης ούτε το πρόβλημα εκκλησίας-κυβέρνησης έλυσαν, ούτε νέους συμμάχους προσεπόρισαν στον υπουργό Θρησκευμάτων. Οι υποχωρήσεις βρίσκονται στο ότι μόνο η σκιά του νομάρχη και της πολιτικής εξουσίας μένει πλέον στο νομοσχέδιο, σε ό,τι αφορά τα ενοριακά και μητροπολιτικά συμβούλια. Η δημαγωγία έγκειται στις ρυθμίσεις για τα εκκλησιαστικά δικαστήρια (υποτίθεται ότι προστατεύουν τον απλό κλήρο από την αυθαιρεσία των ιεραρχών) και στη δυνατότητα παραχώρησης των διαβόητων «εκκλησιαστικών τσιφλικιών» απ' ευθείας σε αγρότες και όχι μόνο σε συνεταίρισμους.

Αρχίζοντας από το τελευταίο, πρέπει να επισημάνουμε την αποουσία από όλη αυτή τη διαμάχη εκείνων για τους οποίους υποτίθεται ότι κόπτονται τόσο η κυβέρνηση όσο και η ιεραρχία: των ακτημόνων αγροτών. Και αυτό οφείλεται σε δύο λόγους. Πρώτο, ότι στην πραγματικότητα οι ακτήμονες είναι πρακτικά ανυπαρκτοί. Η κοινωνική διαφοροποίηση της υπαίθρου έσπρωξε εδώ και καιρό τους πράγματι ακτήμονες σε εξωγεωργικά επαγγέλματα. Πιο πριν, είχαν φύγει μετανάστες στην Αθήνα ή στο εξωτερικό. Σύλλογοι ακτημόνων υπάρχουν σε ορισμένα χωριά της Θεσσαλίας και της Βόρειας Ελλάδας. Αποτελούνται κυρίως από νέους αγρότες που δεν έχουν ακόμη τη διαχείριση (της μικρής έστω) οικογενειακής περιουσίας και δημιουργούνται όταν πράγματι υπάρχει στην περιοχή γη για να διατεθεί —συνήθως κοινωτικές εκτάσεις. Η ανάμνηση της μεταρρύθμισης του μεσοπολέμου και της διανομής του 1950, είναι ακόμη ζωντανή σ' αυτές τις περιοχές. Αυτά όμως δεν αρκούν για να δημιουργηθεί «κίνημα ακτημόνων» που θα ενισχύσει κάποια από τις δύο πλευρές.

Δεύτερο, γιατί οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις που κατέχει η εκκλησία είναι ελαχιστες. Τα περιφημα «τσιφλίκια» είναι κυρίως λειβάδια και δάση και να καλλιεργηθούν είναι απίθανο. Το να οικοπεδοποιηθούν όμως, είναι πιθανότερο. Το πρόβλημα λοιπόν το έχουν οι εργολάβοι και οι οικοπεδοφάγοι και όχι οι ακτήμονες. Η κυβέρνηση, με τους συνεταίρισμους, στην αρχή και με τους μεμονωμένους αγρότες στη συνέχεια, απλώς δημαγωγεί —όπως και η εκκλησία που θυμήθηκε τους πολύτεκνους, σε μια χώρα που έχει δημογραφικό πρόβλημα. Ο κ. Τρίτσης λοιπόν δεν βρήκε συμμάχους διότι ουδείς ενδιαφέρεται. Η εκκλησία τους είχε έτσι ή αλλιώς εξασφαλισμένους ευθύς εξ' αρχής διότι οι δικοί της δεν απαιτούν επιχειρήματα για να στρατευθούν.

Με τα περί δικαστηρίων ο κ. Τρίτσης προσπάθησε ν' απομονώσει την ηγεσία από την ιερωμένη βάση. Όμως μπορεί για την ιεροσύνη ν' αρκεί η βάπτιση, για τη στρατηγικότητα όμως δεν αρκεί. Θα μπορούσε να σκεφθεί ευφρεστερα μέτρα ο κ. Τρίτσης. Π.χ. τη δυνατότητα διαζυγίου στους ιερείς, ή τη δυνατότητα να γίνονται μητροπολίτες και οι παντρεμένοι. Δεν έχει καλούς συμβούλους ούτε ο υπουργός Θρησκευμάτων.

Το μόνο που κατάφερε ο κ. Τρίτσης με τη διάταξη αυτή (όπως και με τις απαλυμένες έστω, διατάξεις περί συμβουλίων) ήταν να εμπλέξει ακόμη περισσότερο εκκλησία και κράτος. Αν ο κ. Τρίτσης, ως καλός χριστιανός, ενδιαφέρεται για τον εκδημοκρατισμό, την ηθική και οικονομική τάξη μέσα στην εκκλησία, δεν έχει παρά να προχωρήσει σε ανώτερους βαθμούς ιεροσύνης και να δώσει «από τα μέσα» τον αγώνα. Ως υπουργός και εκπρόσωπος πολιτών (και όχι πιστών) το μόνο που μπορεί να κάνει για να ξεμπλέξει κι αυτός κι εμείς, είναι να προωθήσει το χωρισμό της εκκλησίας από το κράτος.

Υπάρχουν όμως αυτοί που, για το καλό το δικό μας υποτίθε-

ται, επιμένουν πως δεν πρέπει να γίνει χωρισμός για να μπορεί η πολιτεία να ελέγχει τους «έξαλλους δεσποτάδες». Αυτοί είναι που δίνουν γραμμή, χρόνια τώρα, στις διάφορες κυβερνήσεις. Στην πραγματικότητα οι «έξαλλοι δεσποτάδες» είναι οι τελευταίοι που θέλουν το χωρισμό κράτους - εκκλησίας. Γιατί αυτή η σχέση τους επιτρέπει να ασκούν πολιτική εξουσία — που θα τη χάσουν με το χωρισμό. Ας αναφερθούμε μόνο στα θέματα εκπαίδευσης: ποιος καθορίζει το περιεχόμενο του μαθήματος των θρησκευτικών; Το υπουργείο ή η εκκλησία; Και ποιος θα χάσει αν το μάθημα καταργηθεί; Η εκκλησία ή οι ελληνόπαιδες;

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο τραβάει το σχοινί ως τα άκρα η Ιεραρχία. Γιατί θέλει την όσωση Κράτους - Εκκλησίας ώστε να εξυπηρετεί τα συμφέροντά της. Αν οι μητροπολίτες υπόκεινται στον έλεγχο των νομαρχών, η εξουσία τους (οικονομική, πολιτική, ηθική) τερπιλίζεται. Αν τους αφαιρεθούν οι παράλληλοι προς την κρατική επιχορήγηση πόροι, η γοητεία του επαγγέλματος μειώνεται. Να καταλήξουν υπάλληλοι που θα περιμένουν προαγωγή και καλή σύνταξη και θα διεκδικούν επίδομα αμφίων, και μίτρας, υπερωρίες τη Μεγάλη Εβδομάδα και επίδομα για ανηψιές; Αυτοί που τους φιλούν το χέρι οι χήρες και τα ορφανά;

Η θρησκεία, η πίστη, δεν μπορούν να γίνουν λειτουργίες του κράτους που (υποτίθεται τουλάχιστον) πως στηρίζεται στον ορθό λόγο. Το κράτος δεν μπορεί να ενσωματώσει την εκκλησία παρά μόνο ως θεοκρατικό. Από κει και πέρα υπάρχουν οι «ισσοροπίες» και ο χωρισμός.

Ως τώρα υπήρχε ισορροπία με την εκκλησία να έχει το επάνω χέρι σ' αυτά που ενδιέφεραν άμεσα τους ιεράρχες: εξουσία, χρημα, δόξα. Ο κ. Τρίτσης προσπάθησε να ανατρέψει την ισορροπία αυτή υπέρ της πολιτικής εξουσίας. Για όσους στο δίλημμα «Καίσαρ ή Θεός» απαντούν «Καίσαρ» ο κ. Τρίτσης έχει δικίο και αντιστρόφως. Δεν είναι δυνατό όμως εν έτει 1987 να μπάινουν τέτοια διλήμματα και να ταλανίζομεθα για το αν έχουμε κατάσταση «νόμω κρατούσα» ή «συναλληλία». Με τα 6,7 Ριχτερ μάθαμε σεισμολογία, με το Ισερνομπιλ πυρηνική φυσική, με το Έιτς μοριακή βιολογία. Ας μην πούμε και στα χαράφια του Κανονικού, Εκκλησιαστικού ή άλλου τινος Δικαιού.

Η επέκταση της εξουσίας των Καισάρων αφορά τους ίδιους, τους Πραιτωριανούς τους και τους υπηκόους τους. Δεν μπορεί να αφορά πολίτες δημοκρατικού κράτους. Μπορεί ο κ. Τρίτσης να ήθελε να προσφέρει δώρο στον κ. Παπανδρέου την εκκλησία, για να διευρύνει ο τελευταίος τον έλεγχο που ασκεί στους θεσμούς. Θεμιτή η φιλοδοξία και κατανοητός ο στόχος του. Αλλά ας μην ελπίζει να βρει συμμάχους δημοκρατικούς και αριστερούς πολίτες στο όνομα κάποιου αγώνα «κάθαρσης της εκκλησίας». Αυτή η τελευταία αφορά τους χριστιανούς. Ας τα βρουν μεταξύ τους, ας κάνουν ό,τι νομίζουν καλύτερο. Ο κ. Τρίτσης όμως δεν μπορεί να επικαλείται την ιδιότητα του χριστιανού για τις πράξεις του: δεν εξελέγη βουλευτής και δεν έγινε υπουργός λόγω βαπτίσματος αλλά λόγω πολιτικής (και όχι θρησκευτικής) βούλησης του ελληνικού λαού.

Ας θυμηθεί επιτέλους ο κ. Τρίτσης ότι δεν είναι μόνο υπουργός Θρησκευμάτων αλλά και Εθνικής Παιδείας. Κι ας αποφασίσει τι τον ενδιαφέρει περισσότερο: το ν' απαλλαγούν οι μαθητές από την ιουδαική μυθολογία και ιστορία ή να επαναφέρει τους δεσποτάδες στην «αποστολική καθαρότητα»; Ας αποφασίσει κι ας διαλέξει: η παπὰς-παπὰς ή υπουργός-υπουργός. Γιατί αλλιώς θα επαναλάβουμε πως το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι η δημαγωγία — πεδίο στο οποίο οι δεσποτάδες διαπρέπουν αιώνες τώρα.

Εγκόσμιες φατρίες, ομάδες, τρώικες, «γέροντες»...

του Κ.Β. Σακελλαρίου

Η ψηφισή κι εφαρμογή του νόμου για την εκκλησιαστική περιουσία, εκτός από την κλιμακώση των αντιδράσεων και διαμαρτυριών στο εξωτερικό λόγω των προγραμματιζομένων προσφυγών σε διεθνείς οργανισμούς και δικαστήρια από την Ελλαδική Εκκλησία, πρόκειται να σημάνει και την έναρξη κινήσεων και αγκατατάξεων μέσα στην Ιεραρχία με κύριο στόχο την ισχυροποίησή της.

Έτσι, μετά το θείο δώρο, που της προσφερε ο άγευστος από εκκλησιαστικές γνώσεις, υπουργός Θρησκευμάτων κ. Α. Τρίτσης που κατόρθωσε να πραγματοποιήσει το ακατόρθωτο, δηλαδή να συνενώσει όλες τις δυνάμεις της Ελλαδικής Εκκλησίας εναντίον του και εναντίον ολόκληρης της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ και να προκαλέσει σ' αυτούς πελώριο πολιτικό κόστος, αναμένεται, ότι θα επακολουθήσει μια σειρά από μεταβολές, οι οποίες θα αλλάξουν το σκηνικό μέσα στην Ιεραρχία. Πάντως, σημαντικό ρόλο σ' αυτές τις πιθανολογούμενες αλλαγές θα παίξει και η στάση που θα τηρήσει στο μέλλον η κυβέρνηση απέναντι στην Εκκλησία, γιατί από τη λήψη ορισμένων νομοθετικών και άλλων μέτρων, που θα αναφέρονται στη διοίκηση της Εκκλησίας της Ελλάδος και στη συγκρότηση της Ιεραρχίας, θα εξαρτηθεί και η τακτική των μελών της Ιεραρχίας, τόσο μέσα στο σώμα της, όσο και απέναντι στην πολιτεία. Συγκεκριμένα:

- Το υφιστάμενο ενιαίο μέτωπο όλων των μητροπολιτών απέναντι στην κυβέρνηση δεν θα μπορέσει να κρατηθεί αρραγές για πολύ χρονικό διάστημα. Αν η κυβέρνηση —προς Θεού όχι ο κ. Α. Τρίτσης— θελήσει να εκμεταλλευθεί την πραγματική κατάσταση, που επικρατεί μέσα στην Ιεραρχία και προχωρήσει με σύνεση και σύστημα, μπορεί να διασπάσει αμέσως το εκκλησιαστικό αντικυβερνητικό μέτωπο.

Έτσι, η προειδοποίηση και μόνο, ότι η κυβέρνηση μελετά την καθιέρωση ορίου ηλικίας για τους μητροπολίτες, θα προκαλέσει φόβο και τρόμο σ' αυτούς, οι οποίοι το έχουν υπερβεί ή πλησιάζουν το

σχεδιαζόμενο όριο ηλικίας. Σημάδια τέτοιου πανικού έδειξε τις προάλλες ο μητροπολίτης Κασσανδρείας κ. Συνέσιος, αλλά και άλλοι που παριστάνουν τα «παλικάρακια».

Ειδικότερα, σε περίπτωση που η κυβέρνηση αποφασίσει να βάλει ως όριο το 67ο έτος —αυτό το όριο ακούγεται— τότε απομακρύνονται από την ενεργό υπηρεσία, τουτέστιν χάνουν τους μητροπολιτικούς τους θρόνους οι μητροπολίτες Άρτης Ιγνάτιος, Αττικής Δωρόθεος, Γυθείου Σωτήριος, Ελασσώνος Σεβαστιανός, Ζιχνών Σπυριδών, Θεσσαλιώτιδος Κλεόπας, Καισαριανής Γεώργιος, Κασσανδρείας Συνέσιος, Κορίνθου Παντελεήμων, Λευκάδος Νικηφόρος, Λήμνου Παντελεήμων, Μαρωνίας Δαμασκηνός, Μεσογαίας Αγαθόνικος, Μεσσηνίας Χρυσόστομος, Μυτιλήνης Ιάκωβος, Ν. Ιωνίας Τιμόθεος, Νικαίας Γεώργιος, Ξάνθης Αντώνιος, Παροναξίας Επιφάνιος, Πατρών Νικόδημος, Σάμου Παντελεήμων, Κοζάνης Διονύσιος, Σιδηροκάστρου Ιωάννης, Σισανίου Αντώνιος, Σύρου Δωρόθεος, Τριφυλίας Στέφανος, Υδρας Ιερόθεος, Φθιώτιδος Δαμασκηνός και Φλωρίνης Αυγουστίνος. Δηλαδή σύνολο τριάντα μητροπολίτες, πράγμα που

σημαίνει ο μισός αριθμός περίπου των μελών της Ιεραρχίας. Αν μάλιστα, σ' αυτό το όριο υπαχθεί και ο αρχιεπίσκοπος, τότε φεύγει και ο κ. Σεραφείμ, που είναι σήμερα 74 ετών.

- Άσχετα με οποιαδήποτε κυβερνητική παρέμβαση, που θα της κοστίσει για μια ακόμη φορά, γιατί θα θεωρηθεί ότι παραβιάζει το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτοδιοίκητο της Ελλαδικής Εκκλησίας, η πλειοψηφία των μητροπολιτών θα διασπάσουν το υφιστάμενο αρραγές μέτωπο. Κι αυτό θα γίνει, γιατί οι μητροπολίτες θα αναζητήσουν ευθύνες από τον υπαίτιο της απώλειας της εκκλησιαστικής περιουσίας. Και ο πρώτος τους στόχος θα είναι ο αρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ, επειδή αυτός ευθύνεται για τις μυστικές διαπραγματεύσεις που έκανε με την κυβέρνηση επί πέντε ολόκληρα χρόνια (γεγονός που ανέφερε ο υπουργός Προεδρίας της κυβέρνησης κ. Α. Κακλαμάνης κατά τη σχετική συζήτηση στη Βουλή) και ταυτόχρονα, σε στενή συνεργασία με τον δυσπόστατο δικηγόρο κ. Γ. Λιλαίο-Παπαδόπουλο, παραπλανούσαν την Ιεραρχία και τους έδιναν αναληθείς πληροφορίες για το περιεχόμενο και την πορεία του εκκλησιαστικού νομοσχεδίου. Μετά την αποκάλυψη των αρχιεπισκοπικών μεταμορφώσεων προβλέπεται, ότι πολύ δύσκολες ώρες αναμένουν τον κ. Σεραφείμ και θα είναι αδύνατο να παραμείνει πια αυτοδύναμος στο θρόνο. Ωστόσο, δεν αποκλείεται να τον στηρίξει και η κυβέρνηση για όσο χρονικό διάστημα νομίσει ότι της συμφέρει. Αλλά μέχρι σήμερα οι κρίσεις και οι εκτιμήσεις της κυβέρνησης για τα εκκλησιαστικά θέματα έχουν αποδειχθεί πολύ εσφαλμένες κι ολέθριες για την ίδια.

- Πάντως κι αν ακόμη ο κ. Σεραφείμ παραμείνει στον αρχιεπισκοπικό θρόνο χάρη στην κυβερνητική υποστήριξη —αυτή άραγε δεν καταλύει το αυτοδιοίκητο της Εκκλησίας;— αυτός θα είναι εντελώς αποδυναμωμένος και αποξενωμένος από το σώμα της Ιεραρχίας.

- Ήδη ο αρχιεπίσκοπος τελεί υπό «μητροπολιτική κηδεμονία», γιατί εδώ κι ένα

περίπου μήνα όλες τις υποθέσεις και τα προβλήματα της Ιεραρχίας τα χειρίζεται μία άτυπη επιτροπή μητροπολιτών, η οποία έχει αφαιρέσει από τον κ. Σεραφείμ το δικαίωμα να εκπροσωπεί την Ιεραρχία ή να προβαίνει στην παραμικρή δήλωση.

Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός, ότι στο συλλαλητήριο που έγινε την περασμένη εβδομάδα στο Σύνταγμα, ο κ. Σεραφείμ περιορίστηκε σε ένα απλό χαιρετισμό ενώ ο κύριος ομιλητής, δηλαδή ο εκφραστής των απόψεων της Ιεραρχίας, ήταν ένας προσωπικός του αντίπαλος, ο μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, από τους σκληροπυρηνικούς και μέλος της διαβόητης «τρίικας» που συγκροτείται από τον ίδιο και τους εν Χριστώ αδελφούς μητροπολίτες Πειραιώς

όνειρα για τον αρχιεπισκοπικό θρόνο, αλλά για να γίνει κάτι τέτοιο πρέπει να γίνουν μεγάλες ανακατατάξεις μέσα στην Ιεραρχία και να ευλογήσει την επιθυμία του κ. Χριστόδουλου και ο αρχηγός της τρώικας, ο μητροπολίτης Πειραιώς κ. Καλλίνικος Καρούσος. Ωστόσο, αυτό είναι μάλλον απίθανο, γιατί και ο κ. Καρούσος θέλει να γίνει αρχιεπίσκοπος. Επειδή όμως και οι δύο «άγιοι», αδελφοί είναι φιλόδοξοι δεν αποκλείεται να φαγωθούν μεταξύ τους, ο Πειραιώς με τον Δημητριάδος, οπότε, από τον αδελφικό τρωικό πόλεμο θα διαλυθεί κι η τρώικα... Ύδρας, Λευκάδος, Καρυστίας, Βερροίας, Κυτρου, Πατρών (που ονειρεύεται να γίνει αρχιεπίσκοπος) και κάτι άλλοι, που έχουν καιροσκοπικές τάσεις.

κής του κ. Α. Τρίτση απέναντι στην Ιεραρχία, που ξεσήκωσε ένα ολόκληρο κόσμο, το φανατισμένο και φορτισμένο πλήθος που πλημμύρισε την πλατεία Συντάγματος στο προχθεσινό συλλαλητήριο.

Σ' αυτή τη παράταξη που πρόκειται να αποτελέσει ρυθμιστή αρκετών εξελίξεων μέσα στην Ιεραρχία, ανήκουν οι «άγιοι», μητροπολίτες Νικαίας, Αιτωλοακαρνανίας, Σιδηρόκαστρου, Δρυϊνούπολεως,

Με τους ιερωνυμικούς συνεργάζεται στενά και ο μητροπολίτης Φλώρινης κ. Αυγουστίνος, που διαθέτει και τη δική του δύναμη με τις διάφορες οργανώσεις του στην Αθήνα, Φλώρινα και τη Θεσσαλονίκη. Χάρη σε αυτές ο κ. Αυγουστίνος Καντιώτης κινητοποίησε μεγάλο αριθμό οπαδών του στα συλλαλητήρια της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και γι' αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ο κ. Καντιώτης πως είναι ο συγκεντρωσάρχης της Ιεραρχίας, δηλαδή ο κ. Κίμων Κουλούρης του ΠΑΣΟΚ!

Η δύναμη των οργανώσεων του κ. Καντιώτη είναι ιδιαίτερα αισθητή στη Θεσσαλονίκη όπου, χάρη σ' αυτή, έβγαине και βουλευτής ο σημερινός υπουργός του ΠΑΣΟΚ κ. Στ. Παπαθεμελής. Από εδώ και πέρα κανείς δεν ξέρει, αν οι καντιωτικοί ξαναψηφίσουν τον κ. Παπαθεμελή...

Μέσα στην Ιεραρχία υπάρχει μια ανεξάρτητη ομάδα, που την αποτελούν οι μητροπολίτες Κορίνθου, Λήμνου, Φιλίππων, Μεγάρων, Μηθύμνης και σαν επικεφαλής ο Ζακύνθου (που θέλει να φύγει από το ωραίο νησί και να έρθει στην Αθήνα) και μια άλλη ανεξάρτητη ομάδα, που συγκροτείται από τους μητροπολίτες Κοζάνης, Δράμας, Αλεξανδρουπόλεως και Καρπενησιού.

Τέλος, απόλυτα οργανωμένη και με συγκεκριμένο στόχο την κατάληψη του αρχιεπισκοπικού θρόνου έχει η αδελφότητα της «Χρυσοπηγής» κοινώς η «τρώικα». Από τη «τρώικα» που παρουσιάζει τελευταία μεγάλη κινητικότητα, ηγετικές εμφανίσεις έκανε ο μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος που κάνει και

Τη σημερινή τρώικα υποστηρίζουν ο μητροπολίτης Κεφαλληνίας κι ο μητροπολίτης Πρεβέζης κ. Μελέκος ο οποίος δεν θέλει να τον ονομάζουν μητροπολίτη Πρεβέζης, αλλά Νικοπόλεως, για να μη γίνεται σύγχυση με τον μητροπολίτη Πρεβέζης κ. Στυλιανό, που έγινε πασίγνωστος με τα παιχνίδια του με την παπαδιά, τις φωτογραφίες τους και τα τοιαύτα.

Μέσα στην Ιεραρχία υπάρχουν κι άλλες ομάδες, όπως του μητροπολίτη Ν. Ιωνίας κ. Τιμόθεου με 3-4 μητροπολίτες και η ανεξάρτητη σήμερα ομάδα των γερόντων, οι οποίοι αποκλειστικά ενδιαφέρονται να παραμείνουν στις μητροπόλεις τους μέχρι να πεθάνουν και να μη τους βάλει ο κ. Σεραφείμ με τη κυβέρνηση κανένα όριο ηλικίας.

Αυτήν την αδυναμία των γερόντων μητροπολιτών εκμεταλλεύτηκε ο κ. Σεραφείμ και σε συνεννόηση με τον πασίγνωστο πια κ. Λιλαίο-Παπαδόπουλο, που σκόπιμα διοχέτευε κάθε τόσο την πληροφορία για καθιέρωση, ορίου ηλικίας, τους είχε αναγκάσει να συμφωνούν μαζί τους και να μην αντιδρούν στη κυβέρνηση για το θέμα της εκκλησιαστικής περιορισίας. Τώρα οι γερόντες μητροπολίτες πνευματικά μένεα κατά του κ. Σεραφείμ, γιατί τους εξαπάτησε, αλλά και πάλι τρεμουν για το όριο ηλικίας...

και Καλαβρύτων.

Η υποβάθμιση του αρχιεπισκόπου καθώς και η διαγραφόμενη απειλή για την καθιέρωση ορίου ηλικίας έχουν επιφέρει διάβρωση και διάλυση στην αρχιεπισκοπική παράταξη.

Ήδη από το στενό περιβάλλον του κ. Σεραφείμ έχουν απομακρυνθεί και τηρούν αποστάσεις ασφαλείας οι άλλοτε ηρακλείς του αρχιεπισκοπικού θρόνου μητροπολίτες Αττικής κ. Δωρόθεος και Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός, αλλά εξακολουθούν να παραμένουν ως πρωτοπαλικάρα του οι μητροπολίτες Ιωαννίνων κ. Θεόκλητος Σετάκης —ο πασίγνωστος για τα σκάνδαλά του στον ΟΔΕΠ και τη δημόσια εκκλησιαστική σχολή Βελλάς— και ο Λαρίσης κ. Σεραφείμ Ορφανός, που θέλει να μετατεθεί κοντά στην Αθήνα και ονειρεύεται να πάρει την πολύφερνη μητρόπολη Αττικής.

Στην αρχιεπισκοπική παράταξη κάνουν ότι ανήκουν μερικοί νέοι και καιροσκόποι μητροπολίτες, ενώ λίγοι από τους νέους, όπως π.χ. ο μητροπολίτης Γρεβενών κ. Σέργιος πολλές φορές τα λέει στον αρχιεπίσκοπο και μάλιστα έξω από τα δόντια.

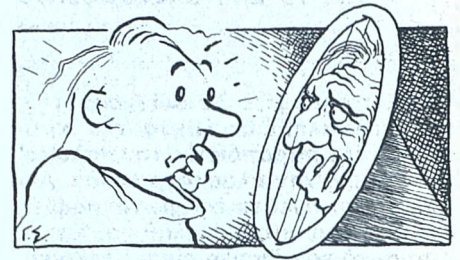
● Μεγάλη κινητικότητα παρουσιάζει πρόσφατα η παράταξη των χουντικο-ιερωνυμικών μητροπολιτών. Αποτελεί κι αυτό ένα επίτευγμα της άκριτης πολιτι-

Δεκατρία χρόνια σιωπής

του Χρ. Κυριαζή

Η μεταπολίτευση άργησε να 'ρθει στους άλλοτε προσαγορευόμενους ως ακαδημαϊκοί πολίτες· ακόμα και σήμερα, εδώ σέρνει αργά και κάπως περιέργα τα βήματά της, όταν αλλού έχει προ καιρού τελειώσει.

Όμως είναι περίτρανα παρούσα πια, όχι στο πρόσωπο της θριαμβεύουσας ΔΑΠ αλλά στα άδεια αμφιθέατρα και στις βουβές αφίσες που σαν δυσθεόρατα κουρέλια κοσμούσαν και πάλι φέτος —με «μέτρο» όμως, αυτή τη φορά— τις αποκατεστημένες προσόψεις του κτιρίου της Σόλωνος (της πάλαι ποτέ «Νομικής»), ή το κτίριο Γκίνη (στην πάλαι ποτέ εστία εκείνης της «εξέγερσης του Νοέμβρη»).

Η μεταπολίτευση είναι παρούσα στα Πανεπιστήμια: στη συστοιχία του 60% που συγκεντρώνουν οι «δημοκρατικές δυνάμεις» με το σχεδόν ισοδύναμο ποσοστό των άλλων, των εθνικών «δημοκρατικών δυνάμεων», στις εκλογές της 2ας Ιουνίου 1985. Μόνον που στον, και πάλι διαστροφικό, εκλογικό χάρτη των ψηφοφόρων της ανώτατης Παιδείας μας η «Δεξιά» είναι πρώτη πια —παστρικά, και όχι όπως πέρσι που έπρεπε να αθροιστούν οι φρόνιμοι του Κρητός με τους άτακτους του Πατρινού για να πάρουν οι κυανοί την κεφαλή με 0,42% από τους ερυθρούς...

Η μεταπολίτευση ήταν παρούσα στα Πανεπιστήμια: χρόνια πολλά πριν, όταν στις παμμεγέθεις συνελεύσεις το όραμα των κραταίων, τότε, ερυθρών μπερδευόταν στην ξύλινη γλώσσα του «σοσιαλισμολογισμού» και του «αγώνα» για την κουβάνικη σοδειά της ζάχαρης.

Η μεταπολίτευση ήταν παρούσα στα Πανεπιστήμια: από εκείνα τα χρόνια που αποστεωνόσουν στα αμφιθέατρα, περιμένοντας με τις ατέλειωτες ώρες για να λυθεί το «επί της διαδικασίας συνάδελφε» ζήτημα — αυτό το άλλοθι του παραταξιασμού.

Κι έφτασε η εποχή των «δέντρων»: παρατεταγμένες στρατιές στις φοιτητικές κάλπες, έτοιμες να θυσιαστούν στις επιταγές της παράταξης, και όχι να αντιπροσωπευθούν σε κάποια δική τους πρόταση (ο στρατιώτης δεν έχει τέτοια) που συλλογικά θα μετουσιωνόταν —τάχα— σε ένα πρόγραμμα - μήτρα κάποιου οράματος για μιαν άλλη γνώση, σε ένα άλλο Πανεπιστήμιο.

Η παράταξη της όποιας αριστεράς ή συλλήβδην των «δημοκρατικών δυνάμεων», θλιβερό ντουμπλάρισμα του κόμματος και, μέσω αυτού, της αναντιστοιχίας του Πανεπιστημίου με την κοινωνία. Η παράταξη, αναπαραγωγός του γνωστού πολιτικισμού των νεοελλήνων, ντυμένου εδώ τον κώδικα των ιερών γραφών μιας σειράς σχολών «μαρξιστικής» ορθοδόξιας· και οι φοιτητές είχαν περισσότερο χρόνο να ενδιατρίβουν σε αυτήν, αλλά λειψό πολιτικό τόπο για να μεθερμηνεύσουν στα καθ' εαυτών τα διατρίβόμενα.

Αποστεωνόσουν στα αμφιθέατρα, περιμένοντας με τις ατέλειωτες ώρες για να λυθεί το «επί της διαδικασίας συνάδελφε» ζήτημα...

Και μετά, μετά την «αλλαγή», ο μύθος των θεσμικών αλλαγών —με πρώτη απ' όλες τον νόμο-πλαίσιο— πριν καν εφαρμοσθεί, ανεπαρκής έστω και αντιφατικός, εκφυλίστηκε σε άθυρμα παραταξιακών συσχετισμών δυνάμεων ή / και σε εξαργύρωση συντεχνιακών, ακόμα και ατομικών, ωφελημάτων. Κι όλα αυτά, όπως και τα προηγούμενα, με τη διαχείριση, την κάλυψη ή την ανοχή αυτών που για μια εικοσιπενταετία, κοντά, διεκδικήσαν την αποκλειστική αντιπροσώπευση της πρωτοπορίας της «νεολαίας», όπως λογίζονταν οι φοιτητές.

Γιατί άραγε να 'κλεισε η περίοδος της μεταπολίτευσης στο Πανεπιστήμιο τον Απρίλιο του 1985 (ΒΗΜΑ, 5 Απριλίου 1987); Επειδή η ΔΑΠ πήρε τότε κοντά 27%; Μα και το 1984; Δεν αξίωσε τότε 23%; Όταν για 7 χρόνια δεν διεκδικούσε παρά 12%; Και το 1983; Τότε δεν ήταν που έκανε το πρώτο άλμα της με 18%, για να συνεχίσει προς τη δόξα της φετινής της πρωτιάς —όπως ποτέ μέχρι τώρα; Ή μήπως η μεταπολίτευση ή η «Αλλαγή» στα Πανεπιστήμια αρχίζουν και τελειώνουν με την άνοδο ή τη συρρίκνωση της ΔΑΠ; Μήπως η δεξιά ηγεμονία στους φοιτητές (επ' ολίγον και στους σπουδαστές, ίσως, για να σεβαστούμε τον διοικητικό ή παραδοσιακό διαχωρισμό ενός κοινωνικού σώματος, που ούτως ή άλλως συναρτάται ενιαία κάπου με το κοινωνικό σώμα, μέσω της γνώσης), μήπως λοιπόν η δεξιά ηγεμονία προσμετράται μόνο με την ιδεολογία που φέρει κάποια παράταξη; Μήπως δεν προσμετράται και με τα προαπαιτούμενά της αυτή η δεξιά ηγεμονία, που τα περισσότερά της θα πρέπει να ανιχνευθούν στους μοναστικούς και σχολαστικούς μονολόγους μιας θέσμιας αριστεράς ενώπιον ενός τραγικά σιωπηλού πλήθους, ή στους ανέστιους, έστω και ευφάνταστους, φιλιππικούς της ανένταχτης «παραλίας»;

Η ιστορία κράτησε πεισματικά τα σκήπτρα στα Πανεπιστήμια, ντυμένη σε α-

τροπους μύθους. Ένας απ' αυτούς θέλει τη «νεολαία» να αντιδρά βιταλιστικά σε κάθε κυβέρνηση. Γι' αυτό και, μεσούσης της αλλαγής, την άνοιξη του 1983, με κάποια οράματα δήθεν ζωντανά ακόμα, οι «νέοι», έτσι επειδή είναι γενικώς «κατά», φέρανε τη «Δεξιά» κοντά στο 20% στα ΑΕΙ. Κι αυτός ο μύθος δεν μπορεί να δει (καθ' ότι μύθος) ότι είναι μέσα του που κάτι δεν πάει καλά, ότι από τότε, δηλαδή, η κοινωνία μπήκε μέσα στο Πανεπιστήμιο κι άρχισε να συμμορφώνει κάπως την «αριστερή» του στρέβλωση. Γιατί πριν ακόμα την άνοιξη του 1983 η ιδώτευση είχε κερδίσει έδαφος σ' αυτούς που είχαν ηλικία επτά ή οχτώ χρονών όταν παιζόταν το ιντερμέτζο του Πολυτεχνείου.

Όταν είχαν αλλάξει οι δρόμοι που γνώριζαν τον εαυτό τους και τον κόσμο, και κάποιοι «πρωτοπόροι» φορούσαν διόπτρες νυκτός για να κρατηθούν στην ενόπνια —κι αυτή άχρωμη— περιδιάβαση τους στους τόπους του σεληνιακού τους οράματος.

Είναι αυτοί οι «πρωτοπόροι» που δίδαξαν στους πολλούς άλλους τη σημασία ενός ρόλου μέσα στα Timberland (ή μέσα στ' όνειρο γι' αυτά), χωρίς ποτέ να δουν πόσο όμορφα είναι...

Αυτοί οι «πρωτοπόροι» αγόρασαν τις πρώτες μετοχές στην αλυσίδα των ταχυφαγείων κι έστειλαν με τον τρόπο που μπορούσαν («μαζικά», δηλαδή) πολλούς άλλους στον παράδεισο του video, ή τους είπαν ότι δεν είναι σπουδαίο να γίνεσαι ιδιώτης προς πάσαν χρίσιν.

Κι όταν άρχισαν κάποια προβλήματα με τους σωρούς των άξεστων και άχρηστων πτυχίων δεν μπορούσαν να πουν τίποτα, έτσι όπως μίλαγαν για τις «στρατιές των νέων προλεταρίων», στη χώρα που, λίγο πάνω - λίγο κάτω, ανθεί το οικογενειακώς επιδοτούμενο «enduro».

Φέτος κανείς σχεδόν δεν πήρε χαμπάρι ότι είχαμε φοιτητικές εκλογές. Καλύτερα ίσως έτσι για μια εθνική κοινότητα που, χρόνια τώρα, δεν δέχεται «παραξενιές» και «περιέργα».

Ακριβώς. Δεκατρία χρόνια, κομμάτια σωριασμένα από μια παλιά εταζέρα, αριστερά όπως μπαίναμε στο «χωλό». □

Οι φωτογραφίες που πλαστογράφησαν την ιστορία

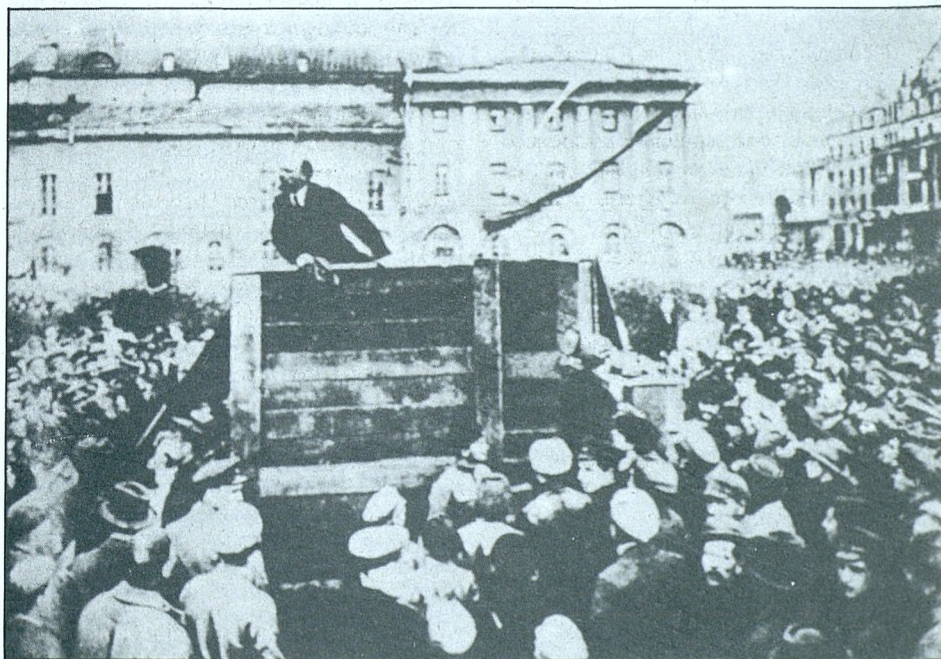
της Τέτας Παπαδοπούλου

Οι φωτογραφίες δε δείχνουν π' ν-τα την αλήθεια. Συχνά την κρύβουν, την παραποιούν, την παραχάρασσουν, την πλαστογραφούν. Αλλά και οι «ψεύτικες» φωτογραφίες εκφράζουν κάποια αλήθεια. Και από αυτή την άποψη είναι αληθινές, γιατί είναι τα ντοκουμέντα της παραποίησης, της παραχάραξης και της πλαστογράφησης.

5 Μαΐου 1920, ο Λένιν στην πλατεία Σβερντλόφ στη Μόσχα, ανεβασμένος σε μια μικρή ξύλινη εξέδρα, απευθύνεται στα πλήθη των στρατιωτών που φεύγουν για το πολωνικό μέτωπο. Στα σκαλιά της εξέδρας περιμένουν για να μιλήσουν ο Κάμενεφ και ο Τρότσκι. Η φωτογραφία αυτή κυκλοφόρησε ευρύτατα τότε λόγω των γεγονότων. Ευτυχώς κάποιοι την κράτησαν κι έτσι διασώθηκε, γιατί από την αρχή της δεκαετίας του '30 έως σήμερα κανένας σοβιετικός πολίτης δεν την ξαναείδε στην αυθεντική της μορφή, παρ' ότι δημοσιεύτηκε κατ' επανάληψη σε εφημερίδες, περιοδικά και σε ιστορικά βιβλία. Μυστηριωδώς όμως ο Κάμενεφ κι ο Τρότσκι χάθηκαν από το κλισέ, σβήστηκαν, εξαφανίστηκαν. Βεβαίως αυτό δεν ήταν ό,τι χειρότερο τους επεφύλαξε η τύχη, αρκεί να θυμηθεί κανείς ότι ο πρώτος εκτελέστηκε το 1936 στη Μόσχα και ο δεύτερος δολοφονήθηκε με εντολή του Στάλιν όντας εξόριστος στο Μεξικό, το 1940.

Αλλά αυτή η φωτογραφία δεν αποτελεί παρά μια σταγόνα στον ωκεανό των πλαστογραφημένων φωτογραφικών ντοκουμέντων, που έχει να επιδείξει η επίσημη ιστορία της ΕΣΣΔ. Και για να αρθούν οι οποιεσδήποτε παρεξηγήσεις:

Κανένα πολιτικό σύστημα δεν εξαιρείται, δεν είναι αθώο τέτοιων καταστάσεων. Η προπαγάνδα, η αποπληροφόρηση, οι παραποιήσεις και οι αλλοιώσεις των φωτογραφιών δεν γνωρίζουν πολιτικά σύνορα. Ωστόσο ο «υπαρκτός σοσιαλισμός» έχει καταρρίψει, σε αυτόν τον τομέα, όλα τα ρεκόρ. Έχει κυριολεκτικά ξαναγράψει και ξαναφωτογραφίσει την ιστορία του στο σύνολό της. Καθώς δε η εξουσία απορρέει από ένα ανεξέλεγκτο και μοναδικό κέντρο το οποίο κατέχει, παράγει, ελέγχει, αναπλάθει και διανέμει την αλήθεια, κάθε άποψη διαφορετική από την επίσημη εκμηδενίζεται. Κάθε αντίπαλος ρίχνεται στο πυρ το εξώτερο και τις φωτογραφίες του τις τρώει το μαύρο σκοτάδι. Ενδεικτική περίπτωση ο Λέων Τρότσκι. Το πρόσωπό του είναι άγνωστο στην ΕΣΣΔ εδώ καιεξήντα χρόνια. Για τη σοβιετική εξουσία, από τη σταλινική ως την τωρινή γκορμπατσόφικη εκδοχή της, ο αρχηγός του Κόκκινου Στρατού ισχυδυναμεί με τον αντίχρηστο των φανατικών χριστιανών.

Στις ανελεύθερες αλλά πάντως όχι ολοκληρωτικές δυτικές κοινωνίες, η υποτυπώδης έστω ύπαρξη πλουραλισμού, κυκλοφορίας ιδεών και κριτικής σκέψης εμποδίζουν τη δημιουργία τέτοιων φαινομένων που μόνο με το «1984» του Τζορτζ Όργουελ συγκρίνονται.

Πριν λίγο καιρό κυκλοφόρησε στη Γαλλία το βιβλίο - άλμπουμ του Αλέν Ζομπέρ «Η Υποδιεύθυνση των Αρχείων»¹. Πρόκειται για μια έκδοση που σπάει κόκκαλα. Αποτελείται από δεκάδες φωτογραφίες, όλες μνημεία ψεύδους. Δεκάδες παραδείγματα διαστρέβλωσης και παραχάραξης του παρελθόντος και του παρόντος. Δεκάδες α-

νακατασκευασμένα «ντοκουμέντα». Από τον Λένιν, στον Στάλιν, στον Μίκο Τσε Τουνγκ ως τον Φίντελ Κάστρο... ίδια γεύση.

Ο Αλέν Ζομπέρ, παλιός συνεργάτης της εφημερίδας *Le Monde* και ανταποκριτής της στο Πεκίνο στη διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης, συγκέντρωσε μετά από έρευνα πολλών ετών στα αρχεία διαφόρων χωρών αυτό το εντυπωσιακό και ταυτοχρόνως φρικτό υλικό. Το ξεφύλλισμα και μόνο του βιβλίου προκαλεί συναισθήματα τα οποία κυμαίνονται μεταξύ της θλίψης και του τρόμου. Στ' αλήθεια η συνάντησή του σοσιαλισμού με τη φωτογραφία παρήγαγε σημεία και τέρατα, που το ακριβές ανάλογο

τους απαντάται μόνο στη ναζιστική Γερμανία και τη φασιστική Ιταλία.

Η συνταγή των φωτο-λογοκριτών έχει αρκετές παραλλαγές οι οποίες χρησιμοποιούνται ανάλογα με την περίπτωση και το θέμα, όμως πάντα υποκαθύνουν στον ίδιο κανόνα: *Αφού η επίσημη ιστορία δεν ανταποκρίνεται στις φωτογραφίες, δεν υπάρχει άλλη λύση παρά να ανταποκριθούν αυτές σε εκείνη.*

ΤΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΑ

Η πιο απλή επέμβαση είναι το ρετούς που μπορεί να αποδοθεί στο ...πρωτόκολλο. Οι λογοκριτές διορθώνουν τις μικρές καθημερινές αδεξιότητες, τις οποίες δεν μπορούν να αποφύγουν ούτε οι «μεγάλοι ηγέτες», όπως πχ. μια άτσαλη χειρονομία, ένα χασμουρητό, μια τσαλακωμένη μανσέτα. Οι επεμβάσεις αυτού του τύπου πολλαπλασιάζονται στις περιόδους έξαρσης της προσωπολατρίας. Η ιερότητα του Μεγάλου Πατερούλη δεν συμβιβάζεται με το γεγονός ότι ο Στάλιν κάπνιζε. Τι ποιο απλό, εξαφάνιζαν τα τσιγάρα από τα χέρια του. Ο Θεός Μάο έπρεπε να είναι άπιαστος, απλησίαστος ...γι' αυτό συνήθως περπατούσε χωρίς φρουρά, μόνος και έρημος — αυτός και η φύση — στην Κίνα των πεντακοσίων εκατομμυρίων κατοίκων.

Μια άλλη επέμβαση είναι η αλλαγή του κάδρου. Πρόκειται για τον πιο αθώο εύκολο και νομιμοφανή τρόπο για να ξεφορτωθεί κανείς τους ανεπιθύμητους. Αρκεί βεβαίως να βρίσκονται στα άκρα, στο περιθώριο του κλισέ.

Τι γίνεται, όμως, όταν πρέπει να διατηρηθεί μια ιστορική φωτογραφία στο σύνολό της, αλλά ο ανεπιθύμητος βρίσκεται στο κέντρο ή τέλος πάντως σε κάποιο «άβολο» σημείο; Τότε τα σαΐνια της λογοκρισίας εξοπλίζονται με ψαλίδια, πινέλα, μπογιές και σινική μελάνη. Στην κυριολεξία κόβουν, ράβουν, σβύνουν και βάφουν. Είναι η χρυσή στιγμή του ρετούς και του τρικάζ. 'Αλλοτε για να καλύψουν το κενό που άφηνε ο σβησμένος, οι φωτο-λογοκριτές μεταβάλλονται και σε σκηνογράφους. Ζωγραφίζουν πόρτες, κολώνες, τοίχους, κουρτίνες, φυλλωσιές και ό,τι άλλο μπορεί να φανταστεί κανείς για να ξανααποκτήσει η φωτογραφία τη χαμένη της ισορροπία.

Οι ρετουσαρισμένες σε κάποια συγκριμένη χρονική στιγμή φωτογραφίες... εξαναρετουσάρονται ανάλογα με τις μεταβολές της πολιτικής γραμμής, τις εσωκομματικές ανακατατάξεις και τις διαγραφές. Έτσι ορισμένες φορές δεν είναι πλέον σαφές ποιος σβύστηκε και για ποιο λόγο...

Το φωτομοντάζ αποτελεί μια ακόμα τεχνική στην υπηρεσία είτε της κατασκευής είτε της ανάπλασης των ντοκουμέντων. Από χοντροκομμένο φωτομοντάζ προέκυψαν οι περισσότερες φωτογραφίες του Λένιν με τον Στάλιν, με τις οποίες εικονογραφήθηκε η ανύπαρκτη στενή πολιτική συνεργασία τους. Στην πραγματικότητα οι δύο άντρες φωτογραφήθηκαν για πρώτη και τελευταία φορά μαζί, το καλοκαίρι του 1922 όταν ο Στάλιν επισκέφθηκε στο Γκόρκι τον βαριά άρρωστο Λένιν.

ΤΑ ΠΟΡΤΡΕΤΑ ΜΕ ΤΑ ΤΕΧΝΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Εδώ βασιλεύει η αιωνία νεότης. Κανόνας απαράβατος: οι ηγέτες δε γερνάνε ποτέ.

Δεν έχουν ρυτίδες ούτε σακούλες κάτω από τα μάτια ακόμα κι όταν διανύουν την όγδοη δεκαετία της ζωής τους. Το δέρμα τους διατηρείται πάντα ροζ και παραπέμπει στα μωρά που διαφημίζουν παιδικές τροφές. Ένα από τα πιο εξωφρενικά παραδείγματα είναι οι επίσημες φωτογραφίες του Λεονίντ Μπρέζνιεφ που διένειμε το πρακτορείο Τας και δημοσίευσε η εφημερίδα *Πράβδα* στις αρχές του Ιανουαρίου 1980. Σ' αυτές τις φωτογραφίες ο Μπρέζνιεφ «φοράει» το πρόσωπό του του ...1960 ενώ στο σακάκι του φαίνεται το παράσημο του βραβείου Λένιν για την λογοτεχνία που ο ίδιος απένειμε στον εαυτό του το 1979! Εκείνες ακριβώς τις μέρες επισκέφθηκε τη Μόσχα ο Ζακ Σαμπάν - Ντελμάς, πρόεδρος τότε της γαλλικής Βουλής, ο οποίος συναντήθηκε και με τον αρχηγό της ΕΣΣΔ. Τι διαφορά όμως... Στις φωτογραφίες των Γάλλων δημοσιογράφων ο Λεονίντ Μπρέζνιεφ είναι ένας υπέργνηρος καταβεβλημένος άνθρωπος με πρόσωπο φρικτά παραμορφωμένο από την αρρώστια.

Εκτός από τα διάφορα είδη ρετούς, τρικάζ και φωτομοντάζ υπάρχει και ένας άλλος τρόπος πλαστογράφησης της αλήθειας. Στην ΕΣΣΔ χρησιμοποιούν με πολύ άνεση σκηνές ολόκληρες από ιστορικά φιλμ ως ...επίκαιρα εποχής. Κατά κανόνα τα κινηματογραφημένα ντοκουμέντα από τις ημέρες της Οκτωβριανής Επανάστασης, δεν είναι τίποτα άλλο παρά κομμάτια — που δεν χρησιμοποιήθηκαν στην τελική κόπια — από την περίφημη ταινία «Οκτώβριος» που ο Σεργκέι Αϊζενστάιν γύρισε δέκα χρόνια μετά την επανάσταση. Τα ιστορικά αλλά και τα σχολικά βιβλία «κοσμούνται» συχνά με φωτογραφίες από αυτό το κινηματογραφικό υλικό και έτσι παρουσιάζεται ως Λένιν ο ...ηθοποιός που τον ερμήνευσε και ως μπολσεβίκος ...οι κομπάρσοι.

Η ΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

Όλες οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης που «κατέκτησαν» το σοσιαλισμό χρησιμοποιούν το ίδιο σύστημα λογοκρισίας και ελέγχου των εικόνων που πρωτοεμφανίστηκε και τελειοποιήθηκε στη Μόσχα. Συχνά σοβιετικοί «σύμβουλοι» βοήθησαν τις αδελφές κυβερνήσεις να στήσουν ειδικές υπηρεσίες για την παραποίηση των φωτογραφικών ντοκουμέντων στα πλαίσια των οικείων υπουργείων Πληροφοριών. Παρ' ό,τι ορισμένες από αυτές τις χώρες συγκρούστηκαν κάποια στιγμή με την ΕΣΣΔ και διαφοροποίησαν κάπως την εξωτερική τους πολιτική από αυτήν ή προτίμησαν την αγκαλιά της Κίνας, η ουσία του πολιτικού τους συστήματος δεν άλλαξε. Το κόμμα-κράτος παραμένει ο μοναδικός χορηγός, ελεγκτής και διανομέας της αλήθειας. Γι' αυτό ούτε ο μηχανισμός της πληροφόρησης διαφοροποιήθηκε ούτε το σύστημα παραχάραξης των φωτογραφιών ατόνησε.

● Στην Αλβανία στα Μουσεία του Επαναστατικού Αγώνα βλέπει κανείς μια σειρά ιστορικές φωτογραφίες στις οποίες φιγουράρει ο Εμβέρ Χότζα ανάμεσα σε παλιά και νεότερα ηγετικά στελέχη. Σε πολλές από αυτές, ορισμένα πρόσωπα έχουν επιδεικτικά σβηστεί με σινική μελάνη. Πρόκειται για εκείνους που διαφώνησαν, διαγράφηκαν ή «αυτοκτόνησαν», όπως ο μέχρι το 1981 πρωθυπουργός Μεχμέτ Σεχού.

● Στη Γιουγκοσλαβία οι φωτογραφίες του Μίλοβαν Τζίλας έχουν υποστεί τα πάνδεινα. Οι ελάχιστες που διασώθηκαν αποτελούν είδος σπάνιας συλλεκτικής αξίας.

● Στην Τσεχοσλοβακία το πρόσωπο του Αλεξάντερ Ντούμπτσεκ έχει εξαφανιστεί ακόμα και από τα πιο επίσημα ντοκουμέντα, όπως λόγου χάρη από την ορκωμοσία του προέδρου Λούντβικ Σβόμποντα, τον Μάρτιο του 1968.

ΣΤΟ ΡΕΤΟΥΣ ΕΝΩΜΕΝΟΙ

Η εξαγωγή της λογοκρισίας δεν εξαπλώνεται μόνο στην ανατολική Ευρώπη. Στον ευγενικό αυτόν αγώνα όλοι οι σύντροφοι ρετουσέρ αμιλλώνται με ζήλο που ...σκαλώνει. Αξέχαστες θα μείνουν οι φωτογραφίες της κηδείας του Μάο Τσε Τούνγκ στις 9 Σεπτεμβρίου 1976 τις οποίες διένειμε το κινέζικο πρακτορείο Τύπου. Σε πρώτο πλάνο εικοσιένα μέλη της ηγεσίας του κομμουνιστικού κόμματος σε στάση προσοχής τηρούν τρία λεπτά σιγής στη μνήμη του προέδρου. Πίσω το τεράστιο πλήθος που συμμετείχε στην τελετή. Λίγες μέρες αργότερα τέσσερα από αυτά τα εικοσιένα μέλη — ανάμεσά τους και η χήρα του Μάο — θα συλληφθούν. Πρόκειται για την περίφημη «Συμμορία των τεσσάρων» ή «Συμμορία της Σαγκάης». Αμέσως οι σιλουέτες τους θα σβηστούν από τις φωτογραφίες της κηδείας με ένα απλό πινέλο. Κανένα τρικάζ δεν θα επιχειρηθεί για να καλυφθεί το κενό. Η νέα εξουσία της Κίνας θέλει να φαίνονται οι σβησμένοι.

Με αυτόν τον τρόπο είναι σαν να δηλώνει: δέστε πώς τους εξαφανίσαμε, έτσι μπορούμε να εξαφανίσουμε και εσάς.

Η πλαστογράφηση των φωτογραφιών ασκείται με ...ευσυνειδησία και στην Κούβα. Στους διαφωνούντες πρώην στενούς συνεργάτες του Φιντέλ Κάστρο, επιφυλάσσονται τα δέοντα, δηλαδή σβησίματα, κοψίματα και εξαφανίσεις πίσω από άσπρο ή μαύρο φόντο. Αλλά εκτός από αυτά τα τετριμμένα και κλασικά ο Κουβανός ηγέτης πρωτοτύπησε. Έσβησε έως και τους ...συγγενείς του, εκείνους που δεν συμφωνούν με τις απόψεις του! Έτσι από το επίσημο οικογενειακό άλμπουμ του προέδρου απουσιάζουν οι δύο αδελφές του...

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Παρά την πολυδιατυμπανιζόμενη «διαφάνεια» —γκλασνόςτ— του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ οι παραποιήσεις των φωτογραφιών στην ΕΣΣΔ συνεχίζονται και επί των ημερών του. Πριν μια βδομάδα δημοσιεύτηκαν στο γαλλικό περιοδικό *Εξπρές* τρεις τέτοιες φωτογραφίες. Στη μία σβήστηκε το προκλητικό δαχτυλίδι της κυρίας Γκορμπατσόφ. Στη δεύτερη εξαφανίστηκαν οι γορίλες του σοβιετικού ηγέτη επιτρέποντάς του έτσι μια πιο αυθόρμητη επαφή με το «λαό». Στην τρίτη χάθηκαν από το φόντο διάφοροι δημοσιογράφοι. Παλιά μου τέχνη κόσκινο...

1. Alain Jaubert "Le commissariat aux Archives", εκδόσεις Bernard Barrault.

Άρθρο του Alain Jaubert και ορισμένες φωτογραφίες γύρω από το ίδιο θέμα δημοσίευσε το περιοδικό *Η επόμενη μέρα*, 1, Μ'ιος 1985.

ΤΟ ΕΝΟΧΛΗΤΙΚΟ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ

Αύγουστος ή αρχές Σεπτεμβρίου 1922. Ο Λένιν μαζί με τη γυναίκα του Ναντέντζα Κρούπσκαγια στο Γκόρκυ. Ο Βλαδίσληρος Ουλιάνωφ είναι πολύ άρρωστος. Απέχει πια από κάθε πολιτική δραστηριότητα. Τις ατελείωτες ελεύθερες ώρες του τις περνάει κυρίως διαβάζοντας.

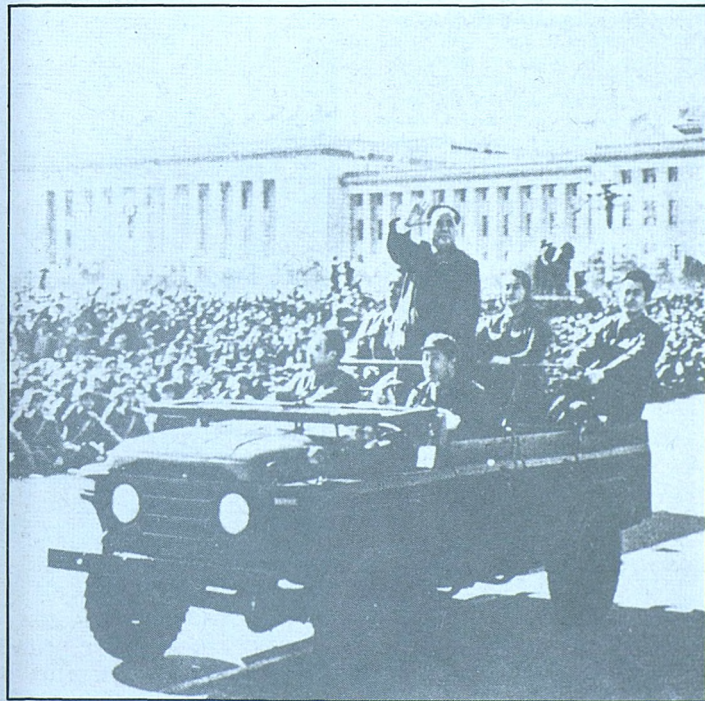
Μερικές φορές όμως του αρέσει να χαζεύει μ' ένα τηλεσκόπιο τον ουρανό. Στη φωτογραφία αυτή την οποία τράβηξε η αδελφή του Μαρία Ουλιάνοβα η άκρη του τηλεσκοπίου φαίνεται καθαρά.

Όμως, όποιος έχει τη μύγα μυιάζεται. Οι «ειδικοί» σκέφθηκαν ότι το τηλεσκόπιο μοιάζει με κανόνι που στοχεύει τον... κρόταφο της Κρούπσκαγια. Γι' αυτό το κόντηναν κάπως, μετά περισσότερο, ακόμα περισσότερο, έως ότου το εξαφάνισαν τελείως και ησύχασαν.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Εφημερίδα *Πράβδα*, 24 Σεπτεμβρίου 1922.
2. Πρακτορείο *Νοβόστι*, 1970.
3. Στο βιβλίο *Ο Λένιν, η ζωή του και το έργο του*, 1985.
4. Στο βιβλίο *Βλαδίσληρος Λένιν του Α. Νεναρόκωφ*, πρακτορείο *Νοβόστι* 1985.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Καλοκαίρι του 1966, ο Μάο Τσε Τουνγκ όρθιος στο τζιπ επιθεωρεί ερυθροφρουρούς που έχουν καταφθάσει στο Πεκίνο από τα πέρατα της Κίνας. Η θέση ακριβώς δίπλα του είναι κενή.

Η ίδια φωτογραφία ξαναδημοσιεύεται στα τέλη του 1976 όταν πέθανε ο μεγάλος

τιμονιέρης. Μέχρι εδώ πάει καλά.

Λίγους μήνες αργότερα ξεσπάει η υπόθεση της «συμμορίας των τεσσάρων». Η χήρα του Μάο και οι περί αυτήν συλλαμβάνονται, ενώ πολλά θύματά τους —όσα βεβαίως επέζησαν— αποκαθίστανται. Ένα από αυτά είναι ο πρώ-

ην δήμαρχος του Πεκίνου Πενγκ Σεν, στον οποίο μάλιστα επιφυλάσσεται... αναδρομική φωτογραφική αποκατάσταση. Ιδού το ίδιο ακριβώς κλισέ. Τώρα η θέση δίπλα στο Μάο δεν είναι πια κενή! Εκείνη την ημέρα του 1966 ήταν και ο Πενγκ Σεν στο τζιπ.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Επιθεώρηση *Κινέζικη λογοτεχνία*, αρ. 11-12, 1976.
2. Επιθεώρηση *Η Κίνα και Μιντσού Χουαμπάο*, αρ. 8, 1977.

Η ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΝΤΟΥΜΠΤΣΕΚ

Πράγα 30 Μαρτίου 1968. Σε πρώτο πλάνο αριστερά από τον αξιωματικό με τα χιλιάδες παράσημα, ο Λούντβικ Σβόμποντα πρόεδρος της Δημοκρατίας. Δίπλα του ο Αλεξάντερ Ντούμπτσεκ γενικός γραμματέας του τσεχοσλοβακικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Αμέσως μετά ο Γιόζεφ Σμρκόφσκι πρόεδρος της Εθνικής Αντιπροσωπείας.

Κι οι τρεις αλλά κυρίως ο Ντούμπτσεκ εκφράζουν το νέο άνεμο που πνέει στην Τσεχοσλοβακία. Εκφράζουν αυτήν την άνοιξη που κράτησε μόνο λίγους μήνες, μέχρι τις 20 Αυγούστου 1968, όταν τα αδελφά τανκς και τα σοβιετικά στρατεύματα εισέβαλαν στη χώρα και αποκατέστησαν τη «σοσιαλιστική τάξη».

Το τι έγινε τότε το γνωρίζουν όλοι, εκτός βεβαίως από εκείνους που θεωρούν τις στρατιωτικές εισβολές ορισμένου τύπου ως έξοχα δείγματα διεθνιστικής αλληλεγγύης.

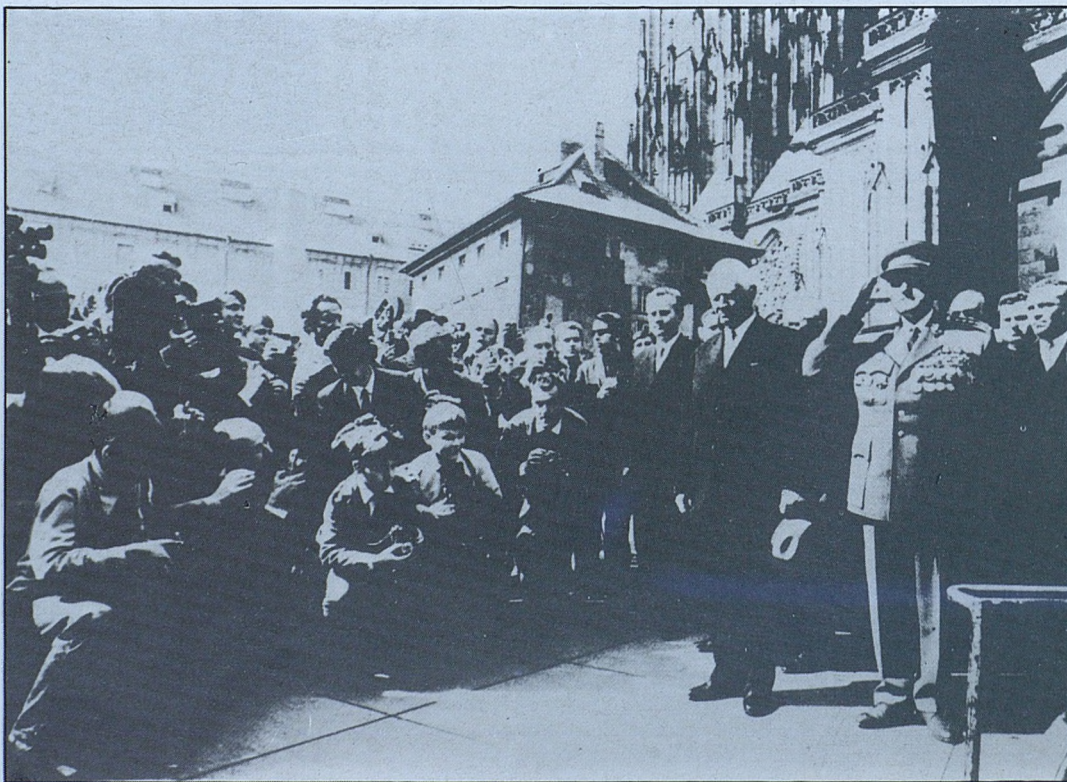
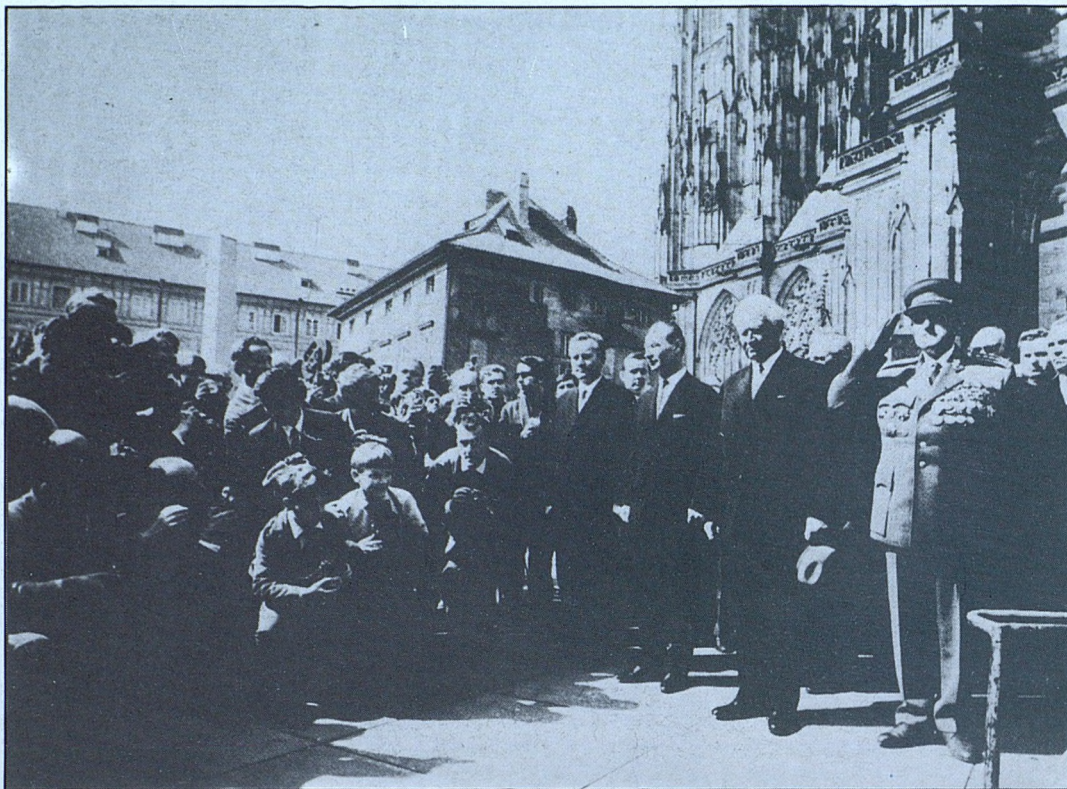
Για τη νέα υπό τον Γκούσταβ Χούζακ ηγεσία ο δημοφιλέστατος στον κόσμο Αλεξάντερ Ντούμπτσεκ αποτελεί ένα μισητό σύμβολο, ένα πρόσωπο που πρέπει να εξευτελιστεί.

Στην αρχή λοιπόν τον διορίζουν —τον εξορίζουν θα ήταν ο ακριβέστερος χαρακτηρισμός— πρεσβευτή στην Τουρκία. Στη συνέχεια τον ανακαλούν και τον τοποθετούν... κηπουρό σε κάποια ασημαντή κωμόπολη, θέση στην οποία παραμένει ως σήμερα.

Η φιγούρα του πρώην γενικού γραμματέα εξαφανίζεται από όλα τα φωτογραφικά ντοκουμέντα. Ενδεικτικό παράδειγμα το ανωτέρω. Ομολογουμένως οι τεχνικοί της λογοκρισίας έκαναν καλή δουλειά.

Μόνο που για να χαθεί ο Ντούμπτσεκ από την φωτογραφία, μετακινήθηκε αρκετά το σπίτι, που υπάρχει στο φόντο, προς την εκκλησία.

Και κάτι άλλο. Οι φωτο-λογοκριτές έξεχασαν να σβήσουν την άκρη του δεξιού του παπουτσιού. Αλλά αυτό αποτελεί μια εντελώς ασημαντή λεπτομέρεια.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Στον τσέχικο Τύπο, την πρώτη εβδομάδα του Απριλίου 1968.
2. Στον τσέχικο Τύπο, και δια του πρακτορείου CTK, από το φθινόπωρο του 1969 μέχρι τώρα.

«Και αυτή η αίθουσα με τους πενήντα περίπου υπαλλήλους δεν ήταν παρά μόνο ένα τμήμα, ένα μικρό κομματάκι από το απέραντο σύμπλεγμα της Υποδιεύθυνσης των Αρχείων. Πιο πέρα υπήρχαν άλλα τμήματα γεμάτα επίσης υπαλλήλους οι οποίοι επιδίδονταν σε πληθώρα δραστηριοτήτων που η φαντασία αδυνατούσε να συλλάβει.

Υπήρχαν τεράστιες αίθουσες αποκλειστικά για τις εκθεσιακές εργασίες, με τους αρχισυντάκτες τους, τους τυπογράφους τους και με καλά εξοπλισμένα εργαστήρια

για την παραποίηση των φωτογραφιών. Υπήρχε επίσης τμήμα τηλεοπτικών προγραμμάτων με τους τεχνικούς του, τους παραγωγούς του και με ομάδες ηθοποιών ειδικά επιλεγμένων και ικανών να μιμούνται τη φωνή άλλων ανθρώπων.

Υπήρχαν στρατιές αρχειοθετών των οποίων η εργασία ήταν η απαρίθμηση των βιβλίων και των περιοδικών που έπρεπε να αποσπρθούν από την κυκλοφορία. Υπήρχαν τεράστια αρχεία όπου είχαν ταξινομηθεί τα «αλλοιωμένα» ντοκουμέντα, όπως ε-

πίσης και φάυνοι στους οποίους καταστρέφονταν τα πρωτότυπα.

Και σε κάποια σημεία σπέρνουν βρισκόνταν οι επιτελικοί εγκέφαλοι που συντόνιζαν όλες τις προσπάθειες και καθόριζαν την πολιτική γραμμή σύμφωνα με την οποία αυτή ή εκείνη η χρονική περίοδος του παρελθόντος έπρεπε να διαφυλαχθεί ή να πλαστογραφηθεί ή και να εξαφανισθεί».

Τζορτζ Όργουελ, 1984

ΕΝΑΣ ΗΤΑΝ Ο ΔΕΛΦΙΝΟΣ

Σόφια 31 Ιανουαρίου 1946. Αριστερά ο «θρύλος» Γκεόργκι Δημητρώφ. Ο ομιλητής δεξιά είναι ένα νεαρό μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Βουλγαρίας. Το όνομά του, Τοντόρ Ζίφκωφ.

Σιγά σιγά αλλά σταθερά το νεαρό μέλος ανέρχεται στην ιεραρχία. Το 1961 με τις ευλογίες της Μόσχας «παρακάμπτει» τον Βίλκο Τσερβένκωφ και γίνεται γενικός γραμματέας του κόμματος.

Τον επόμενο χρόνο με προσωπική παρέμβαση του Νική-

τα Χρουσώφ καταλαμβάνει και τη θέση του πρωθυπουργού. Και έκτοτε καλά κρατεί.

Οι παλιές φωτογραφίες του «χτενίζονται» και ρετουσάρονται. Εδώ βλέπουμε το μικρόφωνο να χαμηλώνει αρκετά, για να αποκαλυφθεί όλο το πρόσωπο του μέλλοντος αρχηγού. Επίσης ο μεταξύ του Δημητρώφ και του Ζίφκωφ σύντροφος ...σβήνεται. Έτσι διασφαλίζεται και φωτογραφικά η ιστορική συνέχεια μεταξύ των δύο ηγετών.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Εσύ, εγώ και ο Δημητρώφ των Λούκα Ζουλάμσκυ και Γκουόγκι Στόιφσεφ, Σόφια 1968.
2. Τοντόρ Ζίφκωφ, βιογραφία, Σόφια 1981.

ΤΑ ΠΟΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΟΥ ΜΙΛΟΒΑΝ ΤΖΙΛΑΣ

1944 παράνομη συνάντηση του επιτελείου του Γιουγκοσλαβικού απελευθερωτικού στρατού, σε μια σπηλιά στο νησί Μπις στις δαλματικές ακτές.

Στο κέντρο ο Γιόζεφ Μπροζ Τίτο. Στα δεξιά του ο Βλαντιμίρ Μπόκαριτς, ο Ιβάν Μιλουτινόβιτς ο Έντβαρντ Καρντέτζ. Στα αριστερά του ο Αλεξάντερ Ράνκοβιτς, ο Σβετοζάρ Βουκμάνοβιτς — Τέμπο και ο

Μίλοβαν Τζίλας.

Δέκα χρόνια αργότερα, το 1954, ο Μίλοβαν Τζίλας εκδιώχθηκε από το κόμμα. Αφορμή υπήρξε η έκκλησή του για εκδημοκρατισμό του καθεστώτος. Ακολούθησαν τα γνωστά, δίκες, καταδίκες, φυλακίσεις.

Επιπλέον οι λογοκριτές της ιστορικής φωτογραφίας έθεσαν τον Τζίλας ...εκτός κάδρου με τρόπο χοντροκομμένο και μακάβριο: άφησαν

τα πόδια και τα χέρια του και αφαίρεσαν το υπόλοιπο σώμα!

Το 1966 εκδιώχθηκε από το κόμμα και ο Αλεξάντερ Ράνκοβιτς. Οι λογοκριτές σήκωσαν ψηλά τα χέρια. Δύο προδότες στην ίδια φωτογραφία πάει πολύ. Τι να κόψουν και τι να αφήσουν.

Έτσι στα τέλη της δεκαετίας του '60 από το ιστορικό ντοκουμέντο έχει απομείνει μόνο το κεφάλι του

Τίτο. Αργότερα όμως ξαναδημοσιεύεται σε ένα βιβλίο στην αρχική και αυθεντική του μορφή. Πώς και συνέβη αυτό; Συγγραφέας του βιβλίου είναι ο Σβετοζάρ Βουκμάνοβιτς — Τέμπο, ένας δηλαδή από τους απαθανατισθέντες τότε φωτογραφικά στη σπηλιά του νησιού Μπις.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Στη διάρκεια της επανάστασης: αναμνήσεις του Σβετοζάρ Βουκμάνοβιτς — Τέμπο, Βελιγράδι 1971.
2. Ο πόλεμος και η επανάσταση των λαών της Γιουγκοσλαβίας, 1941-1945, εικοστή επέτειος της εξέγερσης των Πέρο Μοράτσα και Βίκτορ Κουτσάν, Βελιγράδι 1961.

ΟΠΟΙΟΙ ΔΙΑΦΩΝΟΥΝ ΧΑΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΣΠΡΟ ΦΟΝΤΟ

1 Ιανουαρίου 1959, στην Πάλμα Σοριάνο κοντά στην πόλη Σαντιάγκο της Κούβας. Ο Φιντέλ Κάστρο στο μικρόφωνο του ραδιοφωνικού σταθμού των επαναστατών καλεί τις δυνάμεις του Καμίλο Σιενφουέγκος και του Τσέ Γκεβάρα να κατευθυνθούν προς την Αβάνα. Απέναντί του ο Χόρχε Ενρίκε Μεντόζα ένας από τους εκφωνητές. Δεξιά

του ο Κάρλος Φράνκι στενός συνεργάτης του, υπεύθυνος του σταθμού, μέλος του εκτελεστικού γραφείου του κινήματος της 26 Ιουλίου και διευθυντής της εφημερίδας «Επανάσταση» μέχρι το 1963.

Όταν ο Φιντέλ Κάστρο επικρότησε τη σοβιετική εισβολή στην Τσεχοσλοβακία τον Αύγουστο του 1968, ο Κάρλος Φράνκι διαφώνησε

και αυτοεξορίστηκε στην Ιταλία.

Από τότε το πρόσωπό του εξαφανίστηκε από όλα τα φωτογραφικά ντοκουμέντα της επανάστασης.

Στο Μουσείο του Παράνομου Αγώνα μπορεί να δει κανείς σήμερα αυτή τη φωτογραφία τοποθετημένη σε περίοπτη θέση. Μόνο που ο Κάρλος Φράνκι έχει χαθεί πίσω από ένα άσπρο φόντο...

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Η φωτογραφία αυτή δημοσιεύεται άπειρες φορές μέχρι το 1968.
2. Στην επιθεώρηση *Γκράνμα* που τυπώνεται στα γαλλικά, 18 Μαρτίου 1973.

Ο ΗΘΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΑΦΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕ ΜΑΡΤΙ

Ιούλιος 1929 στην αυλή της φυλακής Ντε λα Σαντέ μια σειρά μέλη και στελέχη του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Στο κέντρο ο Μωρίς Τορέζ με τη βέργα και τα χαρτιά.

Μεταξύ των δύο εκδοχών αυτής της φωτογραφίας μεσολαβεί μια από τις πιο μεσαιωνικές ιστορίες του Γαλλικού Κόμματος, η υπόθεση Αντρέ Μαρτί (τέταρτος από αριστερά, στη δεύτερη σειρά). Την μεθόδευσαν και την κατασκεύασαν από κοινού ο Μωρίς Τορέζ και ο Ζάκ Ντυκλό για πολύ απλό λόγο: φοβόντουσαν ότι θα τους υπερσκελίσει — ο Μαρτί ήταν τότε τρίτος στην ιεραρχία.

Το σκάνδαλο ξέσπασε το 1952. Ο Αντρέ Μαρτί κατηγορείται ότι είναι ...εγκάθετος της γαλλικής αστυνομίας στο κόμμα.

Τον ανακρίνουν με τρόπους που θυμίζουν Ιερά Εξέταση. Τον διώχνουν από το Πολιτικό Γραφείο και την Κεντρική Επιτροπή. Κλέβουν τα αρχεία του. Εξαναγκάζουν τη γυναίκα του να ζητήσει διαζύγιο! Και για να τον αποπειρώσουν δημοσιεύουν τον Ιανουάριο του 1953 στην *Ουμανιτέ* άρθρο με τίτλο «Οι αστυνομικές διασυνδέσεις του Μαρτί». Ο κομματικός μηχανισμός δεν θα του αφήσει κανένα περιθώριο να υπερασπισθεί τον εαυτό του.

Τι ειρωνεία όμως. Όσο είναι πέραν πάσης αμφιβολίας ότι ο Αντρέ Μαρτί υπήρξε θύμα των ραδιοουργιών του κόμματος, άλλο τόσο δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι ο ίδιος υπήρξε εξέχων κομματικός θύτης. Υπεύθυνος των διεθνών ταξιαρχιών στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο, εξόντωσε οκ ολίγους. Οι αναρχικοί τον αποκαλούσαν «χασάπη του Αλμπασέτε» και ο Έρνεστ Χεμινγκουέι στο βιβλίο του *Για ποιον χτυπά η καμπάνα* τον χαρακτηρίζει ...σφαγέα.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. *Μωρίς Τορέζ, ο γιγώς του λαού*. Έκδοση του 1949.
 2. *Μωρίς Τορέζ, ο γιγώς του λαού*. Έκδοση του 1954.
- Το αυτό ισχύει και στις επανεκδόσεις του 1960 και 1970.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

**δύο νέα
βιβλία**

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ-ΠΑΙΔΕΙΑ

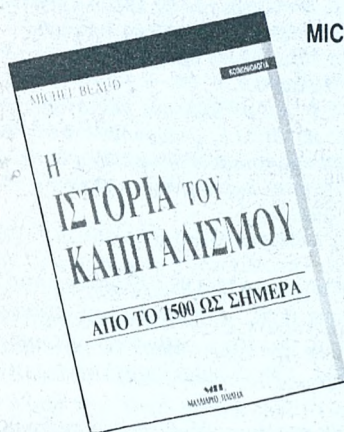
ΚΩΣΤΑ ΔΙΓΚΑΒΕ

μαζί
κυκλοφορούν
και τα ΑΛΜΑΝΑΚ
1983, 84, 85 και 86

Καταγράφει όλα τα γεγονότα του 1986 που έγιναν στον πολιτικό, οικονομικό, επιστημονικό, καλλιτεχνικό και αθλητικό χώρο, με πλούσιο φωτογραφικό υλικό και ευρετήρια.

MICHEL BEAUD

Μια εμπειριστατωμένη μελέτη 12 χρόνων, του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος σε σχέση με τα προβλήματα των κοινωνικών τάξεων.

ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ-ΠΑΙΔΕΙΑ Α.Ε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 9, 546 24 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. (031) 278.707, 260.309 - TELEX: 410083 MP AE GR
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 11, 106 79 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. (01) 3600.900

28 ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ο Μανώλης ο
Μπαρμπάρης
οι οδοί οδοί οδοί
οι οδοί οδοί οδοί

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 9, 546 24 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

2 ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ 150, ΤΗΛ. 222 916

3 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 9, ΤΗΛ. 221 822

4 ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΗΤΗ 2, ΤΗΛ. 222 246

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

ΒΙΒΛΙΑ
ΣΧΟΛΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΓΓΛΙΚΑ

**Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ
ΑΙΣΙΟΔΕΞΑΜΕΝΟΤ**

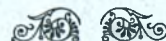
Με βιβλία, χάρτες, φωτογραφίες, οδοιπορτήρια, οδηγούς, κ.λπ. για την ιστορία της Μακεδονίας.

**85 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΙΟΝΟΤΗΤΑΣ
ΑΙΣΙΟΔΕΞΑΜΕΝΟΤ**

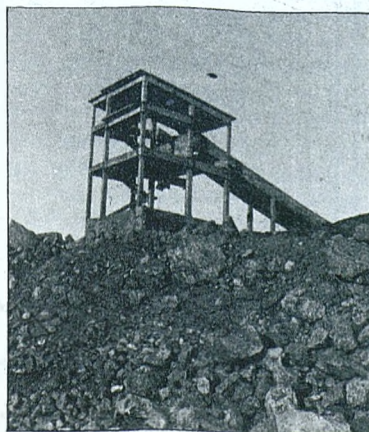
Τώρα -

**ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία**

**Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Εύκολίες πληρωμής**

**ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΗΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92, ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258**

ΑΥΤΟ ΤΟ ΜΗΝΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

- **Λάρκο:** η αρχή του τέλους
- **Γερμανία:** σε κρίση οι σχέσεις Πράσινων και Σοσιαλδημοκρατών
- **Μυτιλήνη:** το απολιθωμένο δάσος πρέπει να σωθεί
- **Τσερνομπίλ:** απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα

Πληροφορίες-συνδρομές: Μαυρομιχάλη 39, Αθήνα 106 80, τηλ. 3619837

30.000.000 ζητάει ο Θ. Λιακουνάκος από το ANTI

Ο πρόεδρος του Δ.Σ. της ΑΧΧΟΝ

και ιδιοκτήτης της οικ. εφημερίδας ΚΕΡΔΟΣ σε επίθεση χωρίς όπλα.

Απο μερα σε μερα αναμένεται η απόφαση του δικαστηρίου επί της αγωγής του Θωμά Λιακουνάκου και της ΑΧΧΟΝ κατά του ANTI. Η υπόθεση εκδικάστηκε στις 27 Μαρτίου και το περιοδικό ύστερα από τη σημαντική κατάθεση του καθηγητή Δημητρή Τσάτσου, αλλά και την αμηνία του μάρτυρα κατηγορίας και μελους του Δ.Σ. της ΑΧΧΟΝ κ. Παπουτσή, έχει κάθε λόγο να αισθάνεται δικαιωμένο για τον τρόπο που κάλυψε το ζήτημα της αγοράς των αρμάτων μάχης «Λέοπαρντ». Να δούμε όμως μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τη δίκη, αποσπάσματα από τη μαρτυρία του κ. Παπουτσή τα οποία βεβαιώνουν ότι:

- Η ΑΧΧΟΝ μετέφερε, εξέθεσε και προέβαλε το άρμα Λέοπαρντ στην Ελλάδα.

- Η ΑΧΧΟΝ μεσολάβησε για την επίδειξή του σε στρατιωτική μονάδα της Αυλώνας και αυτή υπέβαλε αντιγραφή της ΚΡΑΟΥΣ ΜΑΦΑΤ' προς τη στρατιωτική ηγεσία.

- Εκπρόσωποι της ΑΧΧΟΝ παρέστησαν κατά τις συνομιλίες και η ΑΧΧΟΝ ανέλαβε όλες τις σχετικές με την τεχνική και διαπραγματευτική υποστήριξη της ΚΡΑΟΥΣ ΜΑΦΑΤ' ενέργειες, για τις οποίες εισέπραξε ως πρώτη δόση 900.000 μάρκα, πάνω δηλαδή από 500 εκατομμύρια δραχμές.

Και άλλα, και άλλα. Τόσα, που ο μάρτυς της ΑΧΧΟΝ αναρωτήθηκε σε κάποια στιγμή ποιος δικάζεται: «Με συγχωρείτε, εδώ δικάζεται το ANTI, δεν δικάζεται η ΚΡΑΟΥΣ ΜΑΦΑΤ'...».

Να παρακολουθήσουμε τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα της εξέτασης του μάρτυρα κ. Παπουτσή από τους δικηγόρους του ANTI Νίκο Κωνσταντόπουλο, και Χριστόφορο Αργυρόπουλο:

Κωνσταντόπουλος: Επικαλεστήκατε την ύπαρξη ενός βουλεύματος αθωωτικού. Το βούλευμα ξέρετε αν ασχολήθηκε μόνον με την κατηγορία της εξαγωγής συναλλάγματος;

Μάρτης Κατηγορίας: Αυτή ήτο η μια από τις καταγγελίες...

Κωνστ: Μάλιστα. Το βούλευμα λοιπόν ασχολήθηκε μόνο με την κατηγορία της εξαγωγής συναλλάγματος. Ξέρετε εάν αυτήν τη στιγμή εκκρεμεί εισαγγελική έρευνα για όλη τη διαδικασία;

Μαρ: Όχι.

Κωνστ: Όχι. Εσείς λοιπόν που μετείχατε τότε ως τεχνικός σύμβουλος ή ως αντιπρόσωπος δεν είναι θέμα ορολογίας, είναι θέμα πραγματικής καταστάσεως, διαμεσολαβήσατε και πληρωθήκατε. Αυτή είναι η πραγματική κατάσταση. Το νομικό όρο αφήστε τον. Εγώ σας ερωτώ, εσείς που διαμεσολαβήσατε, διαμεσολαβήσατε και για άλλα τμήματα της συμβάσεως όπως τα ανταλλακτικά και ορισμένα άλλα τμήματα;

Μαρ: Και συνεχίζουμε να μεσολαβούμε και να προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας.

Κωνστ.: Και πληρώνεστε από κονδύλια, από τι κονδύλια πληρώνεστε;

Μαρ: Της ΚΜ.

Κωνστ.: Της ΚΜ, η οποία ΚΜ τα παίρνει από πού;

Μαρ: Τα οποία η ΚΜ χρειάζεται, δεν ξέρω όταν προσλαμβάνεις έναν δικηγόρο...

Κωνστ.: Κύριε σας ρωτώ από πού πληρώνεται;

Μαρ: ...ή έναν εκτελωνιστή, από πού παίρνεις τα χρήματα για να τα πληρώσεις...

Κωνστ.: Πληρώνεται κύριε η ΚΜ πριν τα βάλει στο ταμείο της, παίρνει εν μέρει και από το κονδύλι της γερμανικής βοήθειας προς την Ελλάδα;

Μαρ: Τότε είχε συμμετάσχει και η γερμανική βοήθεια.

Και αλλού:

Κωνστ.: Ο κ. Λιακουνάκος είναι εμπορικός αντιπρόσωπος και είναι δηλωμένος στο αντίστοιχο Επιμελητήριο, εμπορικός αντιπρόσωπος ξένων οίκων;

Μαρ: Είναι και...

Κωνστ.: Είναι λοιπόν και εμπορικός αντιπρόσωπος.

Μαρ: Και εμπορικός αντιπρόσωπος.

Κωνστ.: Και εμπορικός αντιπρόσωπος. Επιλέγει, άλλοτε εμφανίζεται ως εμπορικός αντιπρόσωπος και άλλοτε ως τεχνικός σύμβουλος.

Μαρ: Δεν επιλέγει...

Κωνστ.: Τίποτε άλλο.

Μαρ: Να απαντήσω κυρία Πρόεδρε.

Κωνστ.: Να απαντήσει.

Μαρ: Είναι και εμπορικός αντιπρόσωπος.

Κωνστ.: Και η ΑΧΧΟΝ αντιπροσωπεύει ξένους οίκους.

Μαρ: Κυρία πρόεδρε, με πάρα πολλές εταιρείες όπως με την ΚΜ έχουμε σε θέματα τα οποία δεν μπορούν να περιμένουν χρόνια έχουμε σύμβαση αντιμισθίας. Παρέχουμε υπηρεσίες και πληρωνόμαστε για τις υπηρεσίες μας.

Κωνστ.: Πείτε μου, η αντιδικία σας στα γερμανικά δικαστήρια, η αντιδικία Τσάκου - ΚΡΑΟΥΣ ΜΑΦΑΤ', ήταν περί την εισπραχή προμήθειας;

Μαρ: Ήταν μια αγωγή του Τσάκου.

Κωνστ.: Που ζητάγε προμήθεια.

Μαρ: Μάλιστα.

Κωνστ.: Η ΚΜ αντέκρουσε την αγωγή λέγοντας, ότι δεν δίνω εγώ προμήθεια στον Τσάκο διότι χρησιμοποίησε στην Ελλάδα ως σύμβουλο τον Λιακουνάκο και την ΑΧΧΟΝ;

Μαρ: Μάλιστα.

Κωνστ.: Μάλιστα. Τίποτα άλλο.

Ο μάρτυς της ΑΧΧΟΝ άλλωστε υπήρξε αποκαλυπτικός —άθελά του πιθανότατα— στις εύστοχες και συγκεκριμένες ερωτήσεις του Χριστόφορου Αργυρόπουλου:

Αργ.: Να σας πω τι θέλω. Θέλω την ταμπακιέρα. Θέλω το νούμερο της αμοιβής της ΑΧΧΟΝ.

Μαρ: Το νούμερο της αμοιβής είναι μέσα...

Αργ.: Την ξέρετε ή δεν την ξέρετε;

Μαρ: Είναι περίπου 900.000 μάρκα...

Και αλλού:

Αργ.: Για πείτε μου και κάτι ακόμα: Πέραν του Τύπου, υπάρχει δημόσιον έγγραφο το οποίο να ομιλεί περί παρανομών πράξεων για την προμήθεια αυτών των αρμάτων μάχης, ναι ή όχι;

BBC ENGLISH VIDEO COURSES

ΣΕΙΡΕΣ για: αρχάριους προχωρημένους, ειδικά θέματα

ΝΕΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

"MUZZY IN CONDOLAND"

Για παιδιά 5-9 ετών
Μαθαίνουν Αγγλικά διασκεδάζοντας
— Μόνιμη έκθεση —
Τηλ. 36.45.608

ΑΓΓΛΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ

BIBΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

ΟΔΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 11
τηλ. 36.23.673

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ

ΠΛΟΥΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ & ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΠΙΣΗΣ: BBC ENGLISH COURSES
Σ' όλο τον κόσμο η επιτυχία του BBC στη
διδασκαλία Αγγλικών είναι αναγνωρισμένη

BBC ENGLISH COURSES HELLAS

ΑΜΕΡΙΚΗΣ 9 - ΑΘΗΝΑ 106 72

BBC ENGLISH AUDIO COURSES

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ
"FINANCIAL
ENGLISH"

Ειδικό Επιστήμονες
ετοίμασαν αυτή τη σειρά με
τη συνεργασία του
περιοδικού "ECONOMIST".
Ένα βιβλίο και δύο
κασσέτες, εξηγούν την
Οικονομική Ορολογία με
ζωντανά παραδείγματα.

Μαρ.: Αναφέρεστε στον έλεγχο της Τραπεζής Ελλάδος...

Αργ.: Ένα, δεύτερο, άλλο πέραν της Τρ. Ελλάδος, άλλο υπάρχει;

Μαρ.: Αποτέλεσμα της μηνύσεως που έγινε από τον Τσάκο που κατέληξε στο απαλλακτικό βούλευμα ήταν να γίνει ένας αιφνιδιαστικός έλεγχος από την Τρ. Ελλ. στα βιβλία της ΑΧΧΟΝ, ο οποίος έκανε ορισμένες παρατηρήσεις στις βεβαιώσεις αγοράς συναλλάγματος, τις οποίες παρατηρήσεις έκρινε η δικαιοσύνη και απέρριψε.

Αργ.: Πέραν αυτής της εκθέσεως, υπάρχει άλλο πόρισμα από πλευράς υπουργείου Εθνικής Αμύνης το οποίο να χαρακτηρίζει αυτήν την αγορά, ότι κατά τη διάρκεια αυτής της προμήθειας έγιναν παράνομες πράξεις. επί λέξει;

Μαρ.: Θα ήθελα να ζητήσω την έγκριση του δικαστηρίου, εάν μπορώ, αναφέρεται το ερώτημα στη διαδικασία η οποία ξεκίνησε μετά το πόρισμα του κ. Φωτάκη, του ΓΕΣ, για το θέμα των ΛΕΟΠΑΡΝΤΣ. Έχω την εντύπωση ότι όταν ξεκίνησε μια τέτοια διαδικασία, απαγορεύονται τα σχόλια και οι κρίσεις πάνω στη διαδικασία αυτή. Εάν έχω την έγκριση του δικαστηρίου, είμαι στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε ερώτηση.

Αργ.: Δε σας ζήτησα σχόλια και κρίσεις. Σας είπα εάν στην έκθεση αυτή αναφέρεται...

Μαρ.: Στον Τύπο, edιάβασα και εγώ όπως και πάρα πολλοί άλλοι, ότι έχει υποβληθεί ένα πόρισμα στη δικαιοσύνη για να αποφανθεί η δικαιοσύνη εάν τυχόν υπάρχουν...

Αργ.: Σκάνδαλο...

Μαρ.: Δεν θα χρησιμοποιήσω τη λέξη σκάνδαλο, αν υπάρχουν παρανομίες, αταξίες...

Αίσθηση προκάλεσε η μεστή και επιστημονικά τεκμηριωμένη κατάθεση του καθηγητή Δημήτρη Τσάτσου. Παραθέτουμε τα πιο σημαντικά κατά τη γνώμη μας αποσπάσματα, διατηρώντας το κείμενο της απομαγνητοφώνησης. Το όποιο φραστικά λάθη ή επαναληψεις, είναι εύλογο ότι οφείλονται στη «ρύμνη» του προφορικού λόγου:

Τσ.: Το ΑΝΤΙ όπως ξέρετε κυρία πρόεδρος γεννήθηκε στη φάση της δικτατορίας, εξεδόθη ένα φύλλο, και λόγω του περιεχομένου στο οποίο είχα την τιμή να συμμετάσχω. Συνέχισε την έκδοσή του ως ΑΝΤΙ, μετά τη δικτατορία προσπαθώντας κατά τη δική μου ερμηνεία πάντοτε να χαράξει ένα νέο δρόμο δημοσιογραφίας, τον οποίο λίγο επιστημονικά θα έλεγα, αντί να είναι δημοσιογραφία AD PERSONAM, είναι δημοσιογραφία AD REM. Είναι δημοσιογραφία η οποία ανάγει τα προβλήματα στο θεσμό και στα πράγματα και όχι στα πρόσωπα. Γι' αυτό και δική μου επιλογή είναι τα πιο βασικά μου κείμενα να τα δημοσιεύω στο ΑΝΤΙ και γι' αυτό πιστεύω ότι πληροφορικά εισάγει στην Ελλάδα μια άλλη δημοσιογραφική δεοντολογία ανάλυσης πραγμάτων και όχι ανάλυσης προσώπων.

Κωνστ.: Έχει ασχοληθεί κατ' επανάληψη με κρίσιμα θέματα του δημόσιου βίου της πολιτείας, της κοινωνικής ζωής, υπεύθυνα, ανεύθυνα, αποσπασματικά, ολοκληρωμένα;

Τσ.: Πιστεύω ότι στα κρίσιμα θέματα και κυρίως στα θέματα που ανάγονται στη δική μου τη σφαίρα της πολιτείας της πολιτειακής ζωής, πιστεύω ότι έχει ασχοληθεί κατά τρόπο πρωτοποριακά υπεύθυνα και για να κάνω και

μια τοποθέτηση του θέματος αν μου επιτρέψει το δικαστήριο, να πω ότι και αυτές οι δημοσιεύσεις άσχετα με το αν έχει περιπέσει σε ολισθημα ο ενάγων —δεν είναι αυτό το θέμα μας— υποκαίνουν σ' αυτή τη δημοσιογραφική δεοντολογία.

Τσ.: Θα έλεγα ότι αυτό είναι το κύριο, κατά την κρίση μου χαρακτηριστικό κ. Πρόεδρε, των δημοσιευμάτων αυτών και όχι μόνον, του ΑΝΤΙ πάντα. Ότι δεν κάνει μια αρθρογραφία εικασίων αλλά κάνει μια αρθρογραφία ανάλυσης ντοκουμέντων που άσχετα αν περιέχουν αυτή την αλήθεια —γιατί και εγώ δεν μπορώ να τη γνωρίζω— τα ντοκουμέντα από τη φύση τους φέρνουν μαζί τους το τεκμήριο της αλήθειας. Ένα παράδειγμα: Μια επίσημη έκθεση της Τράπεζας, επίσημη έκθεση του αρχηγού της στρατιωτικής δικαιοσύνης άσχετα με την ποιότητά της που δεν μπορεί ο κοινός πολίτης να την γνωρίζει, αυτό που συμβαίνει είναι ότι αυτά τα ντοκουμέντα δικαιούνται η κοινή γνώμη να τα γνωρίζει. Και υποχρεούνται οι φορείς του λειτουργήματος του Τύπου να τα θέτουν υπό την κρίση της κοινής γνώμης αναλύοντάς τα. Δηλαδή, δεν ενεργείται ένα είδος —όχι άγνωστο στον τόπο μας— δημοσιογραφικού κουτσομπολιού αλλά γίνεται παράθεση στοιχείων. Έχω εδώ μπροστά μου το τελευταίο άρθρο, που περιέχει κομμάτια, στοιχεία από τη γερμανική δίκη, με μαύρα γράμματα, εδώ δεξιά. Αυτά δεν είναι δημοσίευμα, δημιουργήματα αν θέλετε του ΑΝΤΙ, είναι παραθέσεις ντοκουμέντων. Θα μου πείτε, μπορεί αυτά τελικά να αποδειχθεί ότι δεν ήταν έτσι. Αυτό είναι άλλη υπόθεση, δεν έχει σχέση με τη δίκη που κάνουμε τώρα, δεν έχει σχέση με το ΑΝΤΙ, δηλαδή δημοσιεύοντας κατά τον τρόπο αυτό κ. Πρόεδρε, κ. συνήγοροι, το ΑΝΤΙ δεν διαπράττει αδικολογία. Κι εκεί είναι κατά τη γνώμη μου το αντικείμενο της δίκης και το αντικείμενο της ενδεχόμενης κατάθεσης που θα μου επιτρέψετε ίσως να σας υποβάλλω.

Κωνστ.: Στη συνέχεια, ξέρετε αν εμφανίστηκε σαν γεγονός αυτή η υπόθεση της συμβάσεως σε ξένες εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας; Ξέρτε από πού αποκαλύφθηκε αυτή η υπόθεση για πρώτη φορά;

Τσ.: Ενθυμούμαι ότι έχει αποκαλυφθεί από τον ξένο Τύπο.

Κωνστ.: Από την «Ουάσινγκτον Ποστ» και εκπληκτικό όλοι διάβασαν στην αμερικανική αυτή εφημερίδα ότι έλληνες στρατηγοί πήγαιναν και κατέθεταν στο γερμανικό δικαστήριο ως ιδιωτικοί μάρτυρες, ως προσωπικοί μάρτυρες των μεγαλεμπορών όπλων και των μεσασόντων. Αυτό σαν γεγονός αποτελεί σύμπτωμα που πρέπει να κριθεί από τον κάθε πολίτη και πολύ περισσότερο από τις εφημερίδες;

Τσ.: Άσχετα λοιπόν με τη συγκεκριμένη ευθύνη των ανθρώπων που πήγαν αυτό κάθε αυτό το γεγονός δεν έχω ως πολίτης απλώς τη δυνατότητα να το πληροφορηθώ, θα είχα το δικαίωμα. Δηλαδή αν μπορούσα να υποβάλλω στην κρίση σας μια κίρια σκέψη κατά τη γνώμη μου για την αξιολόγηση της αδικολογίας κ. Πρόεδρε. Το άρθρο 14 δεν προστατεύει απλά το αγαθό να δύναμαι να ομιλώ δύναμαι να ομιλώ, να δύναμαι να δημοσιεύω δύναμαι να δημοσιεύω, δεν υπάρχει... Το πρόβλημα του άρθρου 14 και του αγαθού που κι εσείς με την απόφασή σας θα κληθείτε να αξιολογήσετε και ίσως να προστατεύσετε είναι το δικαίωμά μου να πληροφορούμαι. Και ακριβώς επειδή η έννοια του άρθρου 14 κορυφώνεται στο δι-

καίωμά μου να πληροφορούμαι, πιστεύω ότι ο Τύπος δεν αποτελεί μόνο δικαίωμα αλλά λειτουργία συνταγματικά υποχρεωτικό που ανταποκρίνεται στην αξίωσή μου να γνωρίζω τι συμβαίνει γύρω μου. Και αυτό εδώ που ανέφερε ο κ. συνήγορος είναι η μεταφορά πραγματικού γεγονότος. Τώρα, πώς θα το κρίνω εγώ; Εάν πω καλά κάνανε και πήγανε, ή αν πω δεν κάνανε καλά που πήγανε, αυτό είναι ένα θέμα εσωτερικής μου επεξεργασίας. Αλλά για να κάνω αυτή την εσωτερική επεξεργασία, πρέπει να μου δώσετε σεις παράγοντες του Τύπου, τη δυνατότητα να γνωρίζω.

● Αλλά, όλα τα παραπάνω, δεν αποτελούν παρά μία γνώμη από την πολυτιμή διαδικασία της δίκης. Τα πρακτικά στο σύνολό τους προσφέρουν ιδιαίτερα ενδιαφέρον υλικό για τους μελετητές παρομοίων υποθέσεων, ενώ θα πρέπει να σημειώσουμε τη σημαντική και επιστημονικά τεκμηριωμένη ερμηνεία του καθηγητή Δημήτρη Τσάτσου για το συγκεκριμένο θέμα.

Ο ΤΣΑΚΟΣ ΞΑΝΑΧΤΥΠΑ

Έγινε στο Β' Τριμελές Πλημμελειοδικείο η δίκη του κ. Θ. Σακελλαρίου πρώην συνεργάτη του γνωστού εμπόρου όπλων Βασίλη Τσάκου. Ο Β. Τσάκος είχε μηνύσει τον πρώην συνεργάτη του και η δίκη που είχε αναβληθεί επτά φορές, είχαν κληθεί μάρτυρες από το διευθυντή της CIA... μέχρι τον αρχηγό της ελληνικής ΚΥΠ δεν τελείωσε. Ο κ. Θ. Σακελλαρίου καταδικάστηκε βέβαια σε φυλάκιση 8 μηνών αλλά έκανε έφεση που έχει ανασταλτικό χαρακτήρα. Έπεται συνέχεια...

Ο Β. Τσάκος είχε μηνύσει τον Θ. Σακελλαρίου για συκοφαντική δυσφήμιση ότι «διέδωσε» δηλαδή «προφορικά αλλά και με ανώνυμη επιστολή του στο εσωτερικό και εξωτερικό συκοφαντικούς χαρακτηρισμούς για τον κ. Τσάκο». Η δίκη έφερε στην επιφάνεια νέες και πολύ ενδιαφέρουσες πλευρές για το εμπόριο όπλων και τον αξιότιμο κ. Β. Τσάκο. Για αυτά όμως θα αναφερθούμε σε επόμενο τεύχος.

Σημειώνουμε μόνο ότι ο Β. Τσάκος απαντώντας σε ερωτήσεις της υπεράσπισης αρνήθηκε ότι η εταιρεία του ασχολείται με όπλα, όπως επίσης ότι έχει προμηθεύσει τα «Λεοπαρντ» στην Ελλάδα. Ακόμη ότι δεν ζήτησε να πάρει προμήθειες για τα «Λεοπαρντ» και ότι «ουδέποτε πρότεινε στον κ. Αβέρωφ 1.500.000 δρχ. προκειμένου να παρουσιαστεί να καταθέσει». Οι γνωρίζοντες, κρίνουν την αξιοπιστία του μάρτυρος...

Ο κ. Θεοδ. Σακελλαρίου στην απολογία του κατέθεσε ότι: «Ο Τσάκος είχε ψέμματα. Πούλαει όπλα. Και στη Σαουδαραβία πούλησε όπλα και στο Σουδάν πολεμικό υλικό και αλφούρα. Αρνούμαι παντελώς την κατηγορία».

Η δίκη και η συνέχεια της έχει πολύ ενδιαφέρον και το ΑΝΤΙ, θα κρατήσει ενήμερους τους αναγνώστες του, για όλη τη διαδικασία που ακολουθεί. Και για πόσα κρύβονται στις δραστηριότητες του αξιότιμου κ. Τσάκου...

Η ιδέα για τη ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ του Κυπριακού κερδίζει έδαφος

του Δώρου Δημόκριτου

Η σοβιετική κινητικότητα γύρω από το κυπριακό, που εκδηλώθηκε με τις περσινές ολοκληρωμένες σοβιετικές προτάσεις, φαίνεται να ενοχλεί και να ανησυχεί τον αμερικανικό παράγοντα.

Για τους Αμερικανούς, το σοβιετικό ενδιαφέρον, που έχει σαν επίκεντρο την πρόταση για σύγκληση διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, εντάσσεται μέσα στα γενικότερα πλαίσια της αμερικανο-σοβιετικής διαμάχης για την αύξηση της επιρροής των δυο υπερδυνάμεων στις ουδέτερες και τριτοκοσμικές χώρες. Συνταυτίζεται επίσης με την επιθετική διπλωματία που χαρακτηρίζει τον νέο σοβιετικό ηγέτη Μ. Γκορμπατσόφ, η διπλωματία του οποίου έχει φέρει σε δύσκολη θέση την αντιστοιχη αμερικανική· ιδιαίτερα όμως σε ό,τι αφορά στον αφοπλισμό την έχει περιορίσει σε απλές αντιδράσεις.

Στο κυπριακό, παρόλο ότι η αμερικανική πλευρά παρουσιάζει τη σοβιετική πρόταση σαν ανεδαφική και σαν σκέτη προπαγάνδα, ανησυχεί για την ανταπόκριση που φαίνεται να βρίσκει στην Κύπρο σε πολιτικά στρώματα εκτός της παραδοσιακής αριστοκρατίας. Και φαίνεται, επίσης, να είναι ενοχλημένη από το σοβαρό ενδιαφέρον της κυβέρνησης Κυπριανού προς τις προτάσεις αυτές. Ακόμη και πρόσφατα στην Αμερικανική Πρεσβεία στη Λευκωσία επικρατούσε η άποψη ότι το κυβερνητικό ενδιαφέρον για τις σοβιετικές προτάσεις εξεδήλωνε για εσωτερικούς λόγους και ως αντίβαρο στην αμερικανική αδράνεια και την μεροληπτική στάση του Γ.Γ. των Η.Ε. προς τους Τούρκους.

Κυπριανού και ΑΚΕΛ

Είναι γεγονός ότι το ενδιαφέρον της κυβέρνησης Κυπριανού, για τις σοβιετικές προτάσεις απέβλεπε επίσης, στο να πειστεί το ΑΚΕΛ από τη Μόσχα να εγκαταλείψει την ανταγωνιστική του πολιτική έναντι του Κυπριανού και τελικά να τον υποστηρίξει στις προεδρικές εκλογές του 1988. Αλλά οι διαπιστώσεις της αμερικανικής πλευράς, που προέρχονται από αναλύσεις και σφυγμομετρήσεις της κυπριακής κοινής γνώμης δείχνουν μια επικίνδυνη για τους Αμερικανούς πολιτική τάση στην Κύπρο. Δώδεκα χρόνια μετά την εισβολή, αρχίζει να διαμορφώνεται η άποψη ότι ο «δυτικός παράγοντας» όχι μόνο δεν έχει καμία διάθεση να προωθήσει ένα έντιμο συμβιβασμό του Κυπριανού, αλλά αντίθετα, προωθεί την παγιοποίηση των τετελεσμένων με τέτοιο τρόπο ώστε μια μέρα η πλειοψηφία του κυπριακού λαού να αναγκαστεί να δεχθεί de facto τη διάλυση του κυπριακού κράτους και τη δημιουργία δύο κρατιδίων, που να εξαρτώνται πλήρως από τη Νατοϊκή συμμαχία. Μέχρι τελευταία, η πιο πάνω άποψη εξέφραζε την αριστερή παράταξη στην Κύπρο. Το ανησυχητικό για τους Αμερικανούς είναι ότι η άποψη αυτή αρχίζει να γίνεται αποδεκτή και από σημαντικούς συντηρητικούς πολιτικούς παράγοντες.

Ματαφιάς και αντιαμερικανισμός

Δυο πρόσφατα συμβάντα, ένα στην Κύπρο και ένα στο εξωτερικό, ενισχύουν τα παραπάνω. Στην Κύπρο, αλλού υποβόσκει ενώ αλλού αρχίζει να γίνεται συνείδηση ότι κανένας και ειδικά ο δυτικός παράγοντας δεν πρόκειται να βοηθήσει ή να ασχοληθεί με την Κύπρο, αν πρώτα το κυπριακό κράτος δεν ενισχυθεί στρατιωτικά έτσι που η τουρκική πλευρά να μην εκβιάζει ανοικτά και ανενόχλητα και να μην απαιτεί ξεδιάντροπα την πολιτική (και εθνική) ατίμωση μισού εκατομμυρίου Ελλήνων. Η όλη συζήτηση στην κυπριακή Βουλή για το νομοσχέδιο που προνοούσε τη φορολογική αύξηση για την ενίσχυση της Άμυνας, που τελικά καταψηφίσθηκε, παρακολουθήθηκε με λεπτομέρεια από την αμερικανική πλευρά τόσο για την ουσία του όσο και για τις πολιτικές συνέπειες και τις κατευθύνσεις της πολιτικής ζωής στην Κύπρο.

Για τον ίδιο ακριβώς λόγο παρακολούθηθηκε εκτενέστατα η υπόθεση της παραιτήσεως του Στρατηγού Ματαφιά και συντάχθηκαν και οι ανάλογες εκθέσεις από το πολιτικό και στρατιωτικό τμήμα της πρεσβείας. Η υπόθεση έρριξε αρκετό φως στο επίμαχο θέμα της άμυνας στη μεγαλύτερη και έδωσε πολύ διαφωτιστικές εξηγήσεις σε εχθρούς και φίλους για τις διάφορες συμμαχίες και διασυνδέσεις που υπάρχουν στα πολιτικά και στρατιωτικά στρώματα της Κύπρου και της Ελλάδας.

Παράλληλα, από την αμερικανική πλευρά εξετάζονται επίσης με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα αντιδυτικά άρθρα ή οι αντιδυτικές αιχμές που περιέχονται στην αρθρογραφία συντηρητικών εφημερίδων. Εδώ πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στην αρθρογραφία του εβδομαδιαίου «Κήρυκα», που κατά τους Αμερικανούς εκφράζει την πιο επικίνδυνη για τα δυτικά συμφέροντα τάση: πρώτον, διότι απορρίπτει ασυζητητί τις διαλυτικές για το κυπριακό κράτος προτάσεις Cuellar· δεύτερον, διότι η ιδεολογική τοποθέτηση της εφημερίδας είναι καθαρά δεξιά του κέντρου· και τρίτο και σημαντικότερο, διότι η επιρροή της εφημερίδας στη διαμόρφωση της κυπριακής κοινής γνώμης είναι πολύ μεγαλύτερη από όσο γενικά πιστεύεται.

Αυτό, όμως, που συμβαίνει στο εξωτερικό και αφορά στις πρόσφατες αποκαλύψεις για την ποιοτική και αριθμητική αύξηση των τουρκικών (Νατοϊκών δηλαδή) στρατευμάτων κατοχής στην Κύπρο σχετίζεται με τον τρόπο αντιμετώπισης των αποκαλύψεων αυτών από τους αμερικανούς επισήμους.

Πιέσεις του Κονγκρέσου

Ανεπίσημα και λόγω συγκεκριμένων πιέσεων από το Κονγκρέσο, η αμερικανική πλευρά παραδέχθηκε την ποιοτική και ποσοστική αύξηση των στρατευμάτων αυτών. Επίσημα όμως αρνήθηκε να παραδεχθεί ότι η κατάσταση αυτή εγκυμονεί κινδύνους για την Κύπρο και την περιοχή. Αντίθετα μάλιστα, Αμερικανοί επίσημοι

—ο υπουργός Shults και η υφυπουργός Ridgeway, σε κλειστές και ανοικτές συνεδριάσεις επιτροπής του Κονγκρέσου— διακαιολόγησαν τον εκμοντερνισμό του νατοϊκού στρατού, σαν φυσικό επακόλουθο του εκμοντερνισμού του τουρκικού στρατού, που πραγματοποιείται αυτό τον καιρό στην Τουρκία. Σαν επιπρόσθετη δικαιολογία υποστηρίζουν ότι και η «άλλη πλευρά», η κυπριακή κυβέρνηση δηλαδή, ασχολείται με τον εκμοντερνισμό της Κυπριακής Εθνοφρουράς. Ένας άλλος δε αξιωματούχος, ο υφυπουργός Edward Fox υπεύθυνος για τις σχέσεις της εκτελεστικής εξουσίας με το Κονγκρέσο, σε απαντητικές του επιστολές προς μέλη του Κονγκρέσου που έθεσαν το θέμα, πρόσθεσε μεταξύ άλλων και τα εξής: ο εκμοντερνισμός του τουρκικού στρατού γίνεται μέσα στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, για τις ανάγκες της Ατλαντικής συμμαχίας, και είναι φυσικό εφόσον η Τουρκία εκμοντερνίζει το στρατό της στην ηπειρωτική της επικράτεια, να τον εκμοντερνίζει και στην Κύπρο όπου επίσης σταθμεύει.

Νατοϊκά συμφέροντα εξυπηρετεί η τουρκική κατοχή στην Κύπρο. Τουρκονατοϊκά λοιπόν και όχι μόνο τουρκικά είναι τα κατοχικά στρατεύματα στο νησί. Αυτή είναι η πικρή αλήθεια για τον ελληνισμό, την οποία επίσημα και για πρώτη φορά παραδέχεται η ηγετίδα της Ατλαντικής Συμμαχίας.

Αυτή η αλήθεια είναι που υποβόσκει ή αρχίζει να γίνεται συνείδηση στην Κύπρο έξω από την παραδοσιακή αριστερά. Και ό,τι και να πράξει η κυπριακή κυβέρνηση (μαζί με τη φιλο-αμερικανική δεξιά) για να επηρεάσει την Ατλαντική Συμμαχία (και στην περίοδο της λιβανικής κρίσης και κυρίως κατά τη διάρκεια της θητείας του κ. Βένιαμιν στα υπουργεία Εσωτερικών και Άμυνας έχει πράξει πάρα πολλά) η πολιτική της Αμερικής θα παραμείνει αναλλοίωτη.

Η πάγια αμερικανική θέση στο κυπριακό συνοψίζεται ως εξής: οποιαδήποτε «λύση» πρέπει να γίνεται αποδεκτή από την Άγκυρα. Η αμερικανική κυβέρνηση δεν είναι διαθετιμένη να ριψοκινδυνεύσει τα συμφέροντά της στην Τουρκία πιέζοντας την Άγκυρα να δεχθεί μια συμβιβαστική λύση.

Γεγονός είναι ότι το φθινόπωρο του 1984 η αμερικανική πλευρά πίεσε την Άγκυρα να αποδεχθεί ένα συμβιβασμό και απέσπασε από τον Στρατηγό Εβρέν την αποδοχή του περιβόητου 29% στο εδαφικό (Μαγικός αριθμός θεωρείτο το ποσοστό αυτό διότι λέγεται ότι ο Μακάριος ήταν διατεθειμένος να συζητήσει σοβαρά μόνο αν οι τουρκικές απαιτήσεις πέφτανε κάτω από το 30% στο εδαφικό. Εξ ου και η τουρκική θέση του 29.99%. Ο Αμερικανός υφυπουργός Άμυνας R. Perle μετέφερε στην Άγκυρα την εποχή εκείνη επιστολή του προέδρου Reagan προς τον στρατηγό Εβρέν για το σκοπό αυτό. Αλλά το τέχνασμα του Perle —διότι αυτός ήτο ο επινοητής και εκτελεστής της πολιτικής αυτής—, δεν αποσκοπούσε στο να βρεθεί λύση. Σκοπός του επινοήματος Perle ήτο να φανεί η κυπριακή πλευρά σαν αδιάλλακτη. Αυτό αν πετύχαινε θα παρουσίαζε τους Τούρκους «καθαρούς» στο Κονγκρέ-

σο, το μόνο σώμα που ενδιέφερε τον Perle και την αντίσταση του οποίου ο Perle προ-σπαθούσε να εξουδετερώσει. Το τέχνα-σμα του Perle που με αλλαγή -σερβιρή-σθηκε στους Κύπριους από τον Cuellar, πέτυχε. Πέτυχε διότι σερβιρήθηκε με τέ-τοιο τρόπο ώστε αν το δεχόταν ο Κυπρια-νός θα διαλύετο το κυπριακό κράτος και αν δεν το δεχότανε θα αναγκάζοταν αυ-τός και η κυπριακή (και ελληνική) πλευρά να δεχθούν ως δικό τους το σφάλμα.

Είναι γι' αυτό ακριβώς το λόγο που δέ-χθηκαν οι Τούρκοι το 29.99%. Πείσθηκαν από τον Perle ότι η προσφορά του ποσο-στού αυτού θα τους γινόταν με το αζη-μειώτο. Διότι οι προτάσεις Cuellar είχαν προεξοφλημένη την αποτυχία τους.

Η πλάνη Παπανδρέου - Κυπριανού

Το τραγικό ήταν ότι και η κυβέρνηση Κυπριανού και η κυβέρνηση Παπανδρέου, πείστηκαν ότι οι προτάσεις Perle/Cuellar θ' ανοίγαν το δρόμο για έναν έντιμο συμ-βιβασμό. Μια προσεκτική όμως μελέτη του πολιτικο-στρατηγικού περιβάλλοντος του φθινόπωρου του 1984 και συγκεκριμένα των Τουρκο-Αμερικανικών σχέσεων, σε συνδυασμό με τον παράγοντα Κονγκρέ-σο, θα αποκάλυπτε το όλο σκεπτικό του τεχνάσματος Perle.

Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι η αποτυ-χία της συνάντησης κορυφής του Γενάρη του 1985 ήταν η πιο σημαντική ήττα της κυπριακής διπλωματίας μετά τη «συμφω-νία» Κληρίδη - Ντενκτάς το 1975 για την «ανταλλαγή» πληθυσμών. Την πράξη του 1975 οι Τούρκοι χρησιμοποιούν σαν από-δειξη της συναίνεσης της ελληνοκυπρια-κής πλευράς για τον διαμελισμό της Κύ-πρου. Η δε επιτυχία των Τούρκων το 1985 εξέθεσε την κυπριακή πλευρά σαν αδιάλ-λακτη και σαν υπαίτια για την μη εξεύρε-ση λύσης. Μέχρι τότε η ρετσινιά αυτή α-νήκε στους Τούρκους. Με την άμεση ανά-μιξη και καθοδήγηση του αμερικανικού παράγοντα, η ρετσινιά αυτή μεταφέρθηκε στους ώμους της κυπριακής πλευράς. Το αμερικανικό τεχνασμα ήτο πανέξυπνο, ό-πως πανέξυπνη ήτο και η εκτέλεσή του.

Αποτελεί επίσης και παράδειγμα το τι μπορεί να πετύχει η αμερικανική διπλωμα-τία, εφόσον βέβαια το αποφασίσει, σε πε-ριπτώσεις όπου υπάρχει μια πελατειακή σχέση και εξάρτηση όπου οι επικυρίαρχοι θα είναι οι Αμερικανοί.

Μπορεί η κυπριακή και ελληνική πλευ-ρά να μην γνωρίζουν όλες τις πιο πάνω λεπτομέρειες. Λίγο πολύ, όμως, ξέρουν πού το πάνε οι Αμερικανοί. Αλλά και οι ι-διοί οι Αμερικανοί γνωρίζουν ή αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι δεν μπορούν να παί-ζουν το παιχνίδι τους αυτό επ' αόριστον. Όπως λένε και στη χώρα τους — το είπε ο μεγάλος Lincoln — δεν μπορείς να κοροϊ-δεύεις όλο τον κόσμο πάντοτε.

Επανερχόμαστε, λοιπόν, στην αρχή της συζήτησης: Τις σοβιετικές προτάσεις και την αντίδραση γι' αυτές. Οι Αμερικανοί ξέ-ρουν ότι δεν έχουν να προσφέρουν τίποτα (εκτός βέβαια από εμπαιγμό) κι αυτό αρχί-ζει να γίνεται αντιληπτό και από μερίδα της κυπριακής δεξιάς. Αυτήν την αλλαγή αρχίζουν να τη διαισθάνονται οι πολιτικοί σύμβουλοι της αμερικανικής πρεσβείας στη Λευκωσία.

Η μερίδα αυτή της δεξιάς μπορεί να μην θέλει να ασπασθεί τις σοβιετικές προτά-σεις για ιδεολογικούς λόγους. Αντικειμε-νικά όμως δεν μπορεί να τις απορρίψει διότι περιέχουν όλα τα συστατικά για μια αποδεκτή (όχι δίκαιη) λύση του κυπρια-κού. Σιγά-σιγά θα την αποδεχθούν. Διότι αντίθετα οι δυτικόπνευστες προτάσεις ό-χι μόνο δεν επιφέρουν καμιά λύση, αλλά το πρακτικό τους αποτέλεσμα είναι ο εν-ταφιασμός του προβλήματος ή η διάλυση του κυπριακού κράτους.

Η παρέμβαση Γκορμπατσόφ

Αργά ή γρήγορα λοιπόν, οι σοβιετικές προτάσεις, κι εδώ μιλάμε δηλ. για διεθνή διάσκεψη κάτω από την αιγίδα του ΟΗΕ, θα γίνουν αποδεκτές όχι μόνο από την προαναφερόμενη μερίδα της κυπριακής δεξιάς, αλλά από ολόκληρη τη δεξιά, με ε-ξαίρεση τους κομμουνιστοφάγους. Και εί-ναι αυτό που εννοχεί και ανησυχεί τους Α-μερικανούς.

Όταν πολύ πρόσφατα σε κλειστή συνε-δρίαση επιτροπής του Κονγκρέσου, Αμε-ρικανός βουλευτικής παρομοίασε την τουρκική κατοχή στην Κύπρο με τη σοβιε-τική εισβολή και κατοχή στο Αφγανιστάν ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Sh-ults μόνο που δεν έγινε... Ρώσος (κοκκίνη-σε βέβαια σαν Τούρκος). Διαφώνησε ριζι-κά με το βουλευτή λέγοντας του με αυ-στηρό ύφος ότι δεν μπορούσε να γίνει κα-μιά απολύτως σύγκριση. Γεγονός βέβαια είναι ότι στρατεύματα του συμφώνου της Βαρσοβίας κατέχουν μια χώρα, το Αφγα-νιστάν, και στρατεύματα της Ατλαντικής Συμμαχίας κατέχουν μιαν άλλη χώρα, την Κύπρο. Με μεσάζοντα τον κ. Weller οι Α-μερικανοί σκίζονται κυριολεκτικά για την αποχώρηση όλων των σοβιετικών βαρσο-βικών στρατευμάτων με συγκεκριμένο σχεδιάγραμμα που να μην υπερβαίνει τους έξι μήνες. Δεν θέλουν όμως να ακού-ουν τίποτα για τα τουρκονατοικά στρατεύ-ματα στην Κύπρο. Συμβουλευούν δε τους διάφορους, off the record, ότι η κυπριακή απαίτηση για αποχώρησή τους είναι ανε-δαφική.

Αν βέβαια ο Σοβιετικός ηγέτης Μ. Γκορ-μπατσόφ είναι πράγματι ειλικρινής για την αποχώρηση των σοβιετικών στρατευ-μάτων από το Αφγανιστάν τότε θα είναι σε θέση να συζητήσει και την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύ-προ. Αφγανιστάν και Κύπρος πέφτουν μέ-σα στα περιφερειακά προβλήματα των υ-περδυνάμεων.

Εκτός όμως από μια σοβιετική αποχώ-ρηση από το Αφγανιστάν, που θα ενδυνά-μωνε τις σοβιετικές θέσεις για λύση του Κυπριακού, μια άλλη εξέλιξη θα έχει θετι-κές επιπτώσεις για την Κύπρο: η σύγκλη-ση διεθνούς διάσκεψης για το Μεσανατο-λικό, υπό την αιγίδα, του ΟΗΕ.

Αργά ή γρήγορα μια τέτοια διάσκεψη θα γίνει πραγματικότητα διότι θα αποδει-χτεί ως ο μόνος αποδεκτός φορέας για μια λύση που να απευθύνεται και προς τους Παλαιστίνιους. Το Κυπριακό βέβαια δεν εγκυμονεί τόσους κινδύνους για την παγκόσμια ειρήνη όσο το Μεσανατολικό. Αλλά μια διεθνής διάσκεψη για το θέμα αυτό θα δημιουργήσει προηγούμενο.

ΧΑΡΗ ΛΑΜΠΙΔΗ

ΧΑΡΗ ΛΑΜΠΙΔΗ

Αντί-επιθέσεις

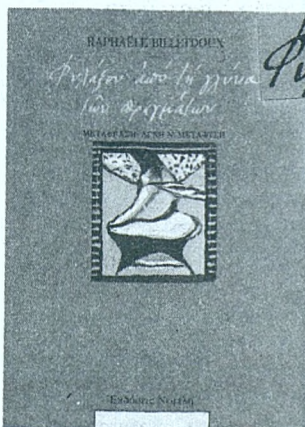
για την Γλώσσα,
για τον Έλληνισμό

ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΡΙΤΙΚΗΣ
- ΑΝΤΙΘΕΣΗ -

Στά κεντρικά βιβλιοπωλεία

ΤΩΡΑ Τό καινούργιο μυθιστόρημα της

ΡΑΦΑΕΛ ΜΠΙΓΕΝΤΟΥ

Φυλάξα 'από /ή γλώσσα
/ών αφερμάτων

ΝΕΦΕΛΗ

Μ. Γκορμπατσόφ: Ενωθείτε σύντροφοι...

του Βασίλη Ζήση

Γκορμπατσόφ και Χόνεκερ

Ρώμη, Μάρτιος 1987. «Τώρα μπορούμε να αρχίσουμε να μιλάμε πάλι, σύντροφε» είπε ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ. Ο Αλεσσάντρο Νάττα, Γραμματέας του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, ένευσε καταφατικά. Ήταν η 27η Ιανουαρίου 1985, λίγες ώρες μετά την κηδεία του Κωνσταντίν Τσερνιένκο.

Πριν μπει στο γραφείο του νέου ΓΓ του ΚΚΣΕ ο Νάττα πίστευε ότι θα υπέβαλλε μόνο τα συλληπητήρια του και θα έφευγε, όπως άλλωστε συμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις. Αντίθετα, ο Γκορμπατσόφ τον κράτησε πολύ περισσότερο και του ζήτησε να επισκεφθεί επισήμως τη Μόσχα, προς μεγάλη έκπληξη των άλλων κομμουνιστών ηγετών που περίμεναν στην «ουρά».

Ο Νάττα ξαναπήγε στη Μόσχα ακριβώς ύστερα από ένα χρόνο, στις 26 Ιανουαρίου 1986, και οι Σοβιετικοί τον υποδέχθηκαν με τιμές που επιφυλάσσουν μόνο σε αρχηγούς κρατών - κόκκινα χαλιά στο αεροδρόμιο κλπ. Ακολούθησαν πολλές ανταλλαγές επισκέψεων και συνομιλίες μεταξύ των ηγετών των δύο κομμάτων, όπως εκείνη η τετράωρη μεταξύ του Γκορμπατσόφ και του δελφίνου του Νάττα, του Ακίλε Οκέτο, στα τέλη του περασμένου χρόνου. Το μεγαλύτερο κομμουνιστικό κόμμα του Κόσμου και το μεγαλύτερο της Δύσης μιλάνε πάλι μεταξύ τους.

Τέσσερα χρόνια πριν η κατάσταση ήταν εντελώς διαφορετική. Από το βήμα του 16ου Συνεδρίου του ΙΚΚ ο Ενρίκο Μπερλιγκουέρ διακήρυττε ότι «η κινητήρια δύναμη της Επανάστασης του Οκτώβρη έχει εξαντληθεί» και η «Πράβδα» απαντούσε ότι «η γραμμή των Ιταλών κομμουνιστών ισοδυναμεί με άμεση στήριξη του ιμπεριαλισμού».

Σήμερα έχουν και οι δύο ξεπεραστεί:

Ο Μπερλιγκουέρ επειδή ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ αποδεικνύει αν όχι ότι η επανάσταση κινείται πάλι τουλάχιστον όμως ότι αυτός προσπαθεί να ξαναβάλει μπροστά τη μηχανή της. Η «Πράβδα» πάλι, επειδή ο ΓΓ του ΚΚΣΕ όχι μόνο τιμά ιδιαίτερως τους Ιταλούς συντρόφους του, αλλά επιπλέον δείχνει να συμφωνεί με πολλές από τις «αναθεωρητικές» απόψεις τους. Όπως θα έλεγε και ο Κάρολος Μαρξ «τίποτα δεν μένει αμετάβλητο σε αυτόν τον κόσμο».

Παρ' όλα αυτά οι ηγέτες του ΙΚΚ δεν δείχνουν και πολύ ενθουσιασμένοι με τον αγώνα δρόμου που ξεκίνησε ο Γκορμπατσόφ, αν και θα είχαν κάθε λόγο για

να αισθάνονται δικαιωμένοι. Αντίθετα, επιμένουν περισσότερο από ποτέ στην αυτονομία του κόμματός τους «όχι μόνο για να υπερασπισθούν την εξωτερική εικόνα του, αλλά και για να του δώσουν έναν προσανατολισμό, επειδή θα μπορούσε να γοητευθεί πολύ από τον Γκορμπατσόφ», όπως έγραφε το «Πανόραμα» (8.2.87).

«Από τη στιγμή που ένα μοντέλο αμφισβητείται από το εσωτερικό του δεν υπάρχει κανένας λόγος για να διακηρύξουμε ότι αυτό το μοντέλο μας αρέσει» λέει ο Αλεσσάντρο Νάττα. «Ανάμεσα στη δική μας αντίληψη για το σοσιαλισμό και στην πραγματικότητα στην ΕΣΣΔ υπάρχει αναμφισβήτητο ένα μεγάλο πεδίο αλλαγών» προσθέτει ο Ακίλε Οκέτο.

Ο «ειδικός» της ΚΕ του ΙΚΚ για την ΕΣΣΔ Τζιουσέπε Μπόφα, είναι σαφέστατος για τους λόγους αυτής της επιφυλακτικότητας σε συνέντευξη που έδωσε στο ANTI:

«Το ΙΚΚ και το ΚΚΣΕ είναι σήμερα δύο εντελώς διαφορετικά κόμματα, παρ' όλο

που έχουν το ίδιο όνομα. Ακόμα και η μελέτη των κλασικών του μαρξισμού γίνεται με διαφορετικό τρόπο». Αν ο Γκορμπατσόφ τρέχει να προλάβει το ραντεβού του με την ιστορία της ΕΣΣΔ, σ' εκείνο που είχε με τους Ιταλούς κομμουνιστές άργησε σίγουρα.

Παρ' όλο που σήμερα τίθεται πιο έντονα από ποτέ το θέμα της φυσιογνωμίας του ΙΚΚ δεν μπορεί με κανένα τρόπο να χαρακτηριστεί «κομμουνιστικό». Βεβαίως δεν είναι ακόμα «σοσιαλδημοκρατικό» —όπως θα εύχονταν ο Τζιόρτζιο Ναπολιτάνο και η δεξιά πτέρυγιά του— αλλά οι πολιτικοί και πολιτιστικοί δεσμοί του με το ΚΚΣΕ και την Τρίτη Διεθνή έχουν κοπεί οριστικά.

Το μόνο που μένει είναι να βρει τη θέση του μέσα στον ευρύτερο χώρο της ευρωπαϊκής αριστεράς. Ποια θα είναι αυτή κανείς δεν το ξέρει ακόμα. Οι «μιλιονιστές» του Ναπολιτάνο τάσσονται ανοικτά υπέρ της ένταξης στη σοσιαλδημοκρατία, αλλά παρ' όλο που ο Χεράρδο Ιγκλέσιας (ΓΓ του ΚΚ Ισπανίας) τονίζει ότι το ΙΚΚ είναι «το μόνο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα του Νότου», το Ιταλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (PSI) και το Ιταλικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (PSDI) προσπαθούν να μειώσουν τις επαφές του ΙΚΚ με τη Σοσιαλιστική Διεθνή στο ελάχιστο.

Από την άλλη μεριά οι οπαδοί του «τρίτου δρόμου» και οι φιλοσοβιετικοί του Αρμάντο Κοσσούτα δεν θέλουν ούτε ν' ακούνε για «σοσιαλδημοκρατικοποίηση» του κόμματός τους. Αλλά χάνουν κι αυτοί συνεχώς έδαφος αφού ακόμα και η αριστερή πτέρυγα του πάλαι ποτέ ισχυρού ανδρός του ΙΚΚ Πιέτρο Ινγκράο φλερτάρει με τους αριστερούς σοσιαλδημοκράτες, υιοθετώντας τα θέματά τους (πασιφισμός, κατάργηση της πυρηνικής ενέργειας, σχέσεις Δύσης - Ανατολής, Ευρωπαϊκή Συνεργασία κλπ).

Αυτά τα θέματα αποτελούν και το προνομιακό πεδίο ελιγμών της ηγεσίας του ΙΚΚ στην προσπάθειά της να γεφυρώσει το «ιστορικό σχίσμα» σοσιαλιστών - κομμουνιστών και να πολλαπλασιάσει τα σημεία επαφής με τη σοσιαλδημοκρατία, ιδιαίτερα τη γερμανική (SPD). Και παρ' όλο που οι αντιδράσεις της βάσης εμποδίζουν μέχρι στιγμής την πλήρη «σοσιαλδημοκρατικοποίηση» του ΙΚΚ, κανείς δεν έχει αντίρρηση για συγκλίσεις αυτού του είδους.

Τι σχέση έχει λοιπόν ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ με όλα αυτά; Γιατί ο ΓΓ του ΚΚΣΕ μεταχειρίζεται με προνομιακό τρόπο ένα κόμμα που διακηρύσσει ανοικτά ότι δεν έχει πλέον καμιά σχέση με την Επανάσταση του Οκτώβρη; Πρόκειται μόνο για μια ακόμα —εντυπωσιακή κατά τα άλλα— κίνηση δημοσίων σχέσεων ή η στάση του Γκορμπατσόφ υπονοεί κάτι άλλο;

Η απάντηση βρίσκεται κατά τη γνώμη μας στην αντίληψη του ΙΚΚ για το ξεπέρασμα του «ιστορικού σχίσματος» της ευρωπαϊκής αριστεράς και την ενότητα κομμουνιστών - σοσιαλιστών. Ο Μιχαήλ Γκορμπάτσφ έχει έναν πολύ σημαντικό λόγο για να επιδιώκει την προσέγγιση κομμουνιστών-σοσιαλιστών στο ευρωπαϊκό επίπεδο: Μόνον έτσι μπορεί να ελπίζει ότι ο δυσμενής για την ΕΣΣΔ σημερινός συσχετισμός δυνάμεων στην Ευρώπη μπορεί να αλλάξει προς όφελος των θέσεών του. Και μόνον έτσι θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι νεοσυντηρητικοί και οι νεοφιλελεύθεροι. Η εποχή που ο Λεονίντ Μπρέζνιεφ επιχειρούσε να αλλάξει το συσχετισμό δυνάμεων στην Ευρώπη με «στρατιωτικά» μέσα —όπως η εγκατάσταση των πυραύλων SS-20— έχει περάσει ανεπιστρεπτή. Ξαναήρθε ο καιρός της πολιτικής.

Επιπλέον η κρίση που μαστίζει σήμερα την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία —βλέπε την αποχώρηση του Βίλλυ Μπραντ από την ηγεσία του SPD— και η διάσταση ανάμεσα στη δεξιά και την αριστερή πτέρυγά της μετά την αποτυχία των κυβερνητικών πειραματισμών, υποδεικνύουν ότι η ΕΣΣΔ έχει πολλά να κερδίσει αν επενδύσει στην ανάπτυξη των σχέσεων κομμουνιστών - σοσιαλιστών.

Υπάρχουν πολλές μαρτυρίες για την διαφανιζόμενη αλλαγή στάσης του ΚΚΣΕ απέναντι στην ευρωπαϊκή αριστερά. Ο Τζουσέππε Μπόφα, για παράδειγμα, κάνει ιδιαίτερη μνεία στη συνέντευξή του

για τη σημασία που δίνει ο Γκορμπάτσφ στις απόψεις της σοσιαλδημοκρατίας και ιδιαίτερα του SPD για τα διεθνή θέματα.

Στη Μαδρίτη ο Σαντιάγο Καρίγιο επιμένει ότι ο ΓΓ του ΚΚΣΕ ετοιμάζεται να υιοθετήσει μια νέα στάση απέναντι στο κομμουνιστικό κίνημα και ιδιαίτερα τις σχέσεις κομμουνιστών-σοσιαλιστών. Και πως, άραγε, να μην ετοιμάζεται, όταν δεν έχει να περιμένει τίποτα, ή σχεδόν τίποτα, από τα σημερινά κομμουνιστικά κόμματα της Ευρώπης, πλην του ιταλικού; Αν εξαιρέσουμε τα ΚΚ της Πορτογαλίας και της Ελλάδας που διατηρούν ακόμα κάποια σημαντική επιρροή —κι αυτή λόγω του αρχαϊσμού που κυριαρχεί ακόμα στην πολιτική ζωή αυτών των δύο χωρών— όλα τα άλλα, συμπεριλαμβανομένου και του γαλλικού αρχίζουν να ζουν πλέον πέρα και από το περιθώριο.

Στην Ιταλία, λέγεται ότι συνομιλώντας με τον Αρμάντο Κοσσούτα ο Βαντίμ Ζαγκλάντιν του είπε: «Σύντροφε, η Σοβιετική Ένωση δεν θα επιτρέψει ποτέ στον εαυτό της να κάνει το ίδιο λάθος με τη δεκαετία του '30, όταν χαρακτήριζε τους σοσιαλδημοκράτες "εχθρούς του λαού"».

Βρισκόμαστε, λοιπόν ενώπιον σημαντικών εξελίξεων στο χώρο της ευρωπαϊκής αριστεράς; Πολύ νωρίς για να το πούμε. Ένα πάντως είναι σίγουρο: Δεν γίνεται να επιχειρούνται σημαντικές αλλαγές στην ΕΣΣΔ και η ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή να μένει ανεπηρέαστη. Αλλά

κι αν ακόμα δεν γίνουν όλα όσα αναμένουν πολλοί για την ενότητα σοσιαλιστών - κομμουνιστών, θα υπάρξουν πολλές αλλαγές στην εκείθεν των ΚΚ αριστερά. Για τον απλούστατο λόγο ότι αν ο Μιχαήλ Γκορμπάτσφ ξαναβάλλει μπροστά το «τραίνο της ιστορίας» όλοι όσοι προσδιορίστηκαν στο παρελθόν με βάση την κριτική τους απέναντι στην ΕΣΣΔ, θα χρειαστεί να επαναπροσδιορισθούν.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Το κομμάτι αυτό είχε σταλεί για δημοσίευση, όταν τα «Νέα» δημοσίευσαν (28.3.87) ανταπόκριση του συνεργάτη του «Νόβοστι» Ιγκόρ Πάβλωφ, ο οποίος μετέδωσε μεταξύ άλλων και τα εξής:

Το μηνιαίο θεωρητικό περιοδικό της ΚΕ του ΚΚΣΕ «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤ» που εκδίδεται σε 1.100.000 αντίτυπα, αναφέρεται δια μακρόν στο τελευταίο του τεύχος σε δημοσιεύματα του περιοδικού «SOCIALIST AFFAIRS» που εκδίδεται από τη Σοσιαλιστική Διεθνή.

Αυτό είναι το πρώτο και ιδιαίτερα σημαντικό δημοσίευμα τέτοιου είδους στο θεωρητικό όργανο των Σοβιετικών κομμουνιστών, που θετικά εκτιμά πολλές από τις θέσεις του «SOCIALIST AFFAIRS». Δείχνει όχι μόνο το μεγάλο κύρος της Σοσιαλιστικής Διεθνούς αλλά και τη μεγάλη σημασία που αποδίδει η Κ.Ε. του ΚΚΣΕ στην ανάπτυξη της αλληλοκατανόησης και της αμοιβαίας δράσης με τη διεθνή σοσιαλδημοκρατία.

Στη Δύση —το δημοσίευμα στο θεωρητικό όργανο της ΚΕ του ΚΚΣΕ μαρτυρεί την ετοιμότητα των κομμουνιστών της ΕΣΣΔ να επεκτείνουν αυτή την αλληλοκατανόηση και στα προβλήματα, στα οποία ανάμεσα σε αυτούς και τους σοσιαλδημοκράτες υπάρχουν σημαντικά πιο θεμελιακές ιδεολογικές διαφορές.

Το SEX στην Ελλάδα

Δρ. ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΓΑΛΑΝΟΥ
Ένα βιβλίο ΣΟΚ

Για τις σεξουαλικές νευρώσεις και τη θεραπεία τους.
Εκδόσεις ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ

ΑΙΟΛΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ

Για σας και τα παιδιά σας

Οι Ναυαγοί του Ιωνάθαν
Μετάφραση: ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΜΑΞΙΜΟΥ

Ξεχειμώνιασμα στους πάγους
Μετάφραση: ΝΙΚΟΣ ΓΟΥΤΣΟΤΗΝΗΣ

Δόκτωρ Οξ
Μετάφραση: ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΥΤΡΟΒΙΚ

Ο μαστρο-Ζαχαρίας
Μετάφραση: ΝΙΚΟΣ ΓΟΥΤΣΟΤΗΝΗΣ

Οι περιπέτειες της οικογένειας Ποντικήα
Μετάφραση: ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΥΤΡΟΒΙΚ

Το νησί με τη σιδερένια έλικα
Μετάφραση: ΟΛΓΑ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Κυκλοφορούν για πρώτη φορά στην Ελλάδα,
σε σωστές μεταφράσεις
χωρίς περικοπές και συντομεύσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Ο Βαν Γκογκ της λήθης και των δισεκατομμυρίων

Όσο ζούσε ο Βαν Γκογκ δεν κατόρθωσε ποτέ να πουλήσει τα έργα του, όχι σε αστρονομικές τιμές, αλλά σε τιμές που θα του επέτρεπαν να ζήσει. Σε μια εποχή και σ' έναν κόσμο που αδιαφορούσαν για τη δουλειά του, που δεν την καταλαβαίνουν, που την αγνοούσαν, βυθίστηκε αργά στην απόγωση και τέλος οδηγήθηκε στην αυτοκτονία. Απομονωμένος, παράξενος, εκκεντρικός, δημιούργησε δίχως προγόνους την τεραστία ηπειρο της ζωγραφικής που την κατοίκησε μόνος.

Εκατό περίπου χρόνια μετά το θάνατό του, ένα από τα έργα του, «Τα Ηλιοτρόπια» πουλιούνται σε πλειστηριασμό, στους Κρίστις, στο υπέρογκο ποσό των 4,5 περίπου δισεκατομμυρίων δραχμών. Μ' ένα μέρος αυτού του ποσού ο Βαν Γκογκ θα μπορούσε να βγει από τη μιζέρια, να ζήσει μια ικανοποίηση που ένωθε πάντα ότι του τη χρωστούσαν κι ότι παράλληλα του τη στερούσαν.

Το γεγονός ενέχει ένα στοιχείο τραγικής ειρωνείας. Βεβαίως, το ρομαντικό μοντέλο του καλλιτέχνη που υπερβαίνει την εποχή του και γι' αυτό τιμωρείται, για να κατακτήσει όμως την αιωνιότητα, βρίσκεται εδώ μια ακόμα ψευδωνυμη επιβεβαίωση. Όπως βρίσκουν υλικό για το σχολιασμό τους όσοι επέμεναν ότι τα έργα τέχνης εξακολουθούν να αποτελούν μια από τις καλύτερες τοποθετήσεις κεφαλαίων. Μπορεί τα κρασιά να εμφάνισαν υψηλότερες επιδόσεις στις μεγάλες δημοπρασίες, όμως οι «κάθε λογής Βαν Γκογκ» αποτελούν πάντα μια σίγουρη αξία. Ιδιαίτερα σήμερα, που το ενδιαφέρον των Ιαπώνων συλλεκτών, σε συνδυασμό με τις επιδόσεις του γιεν στα διεθνή χρηματιστήρια, τους προσφέρουν ένα άνετο περιθώριο πλειοδοσίας. Ο γιραιο κύριος Σεντζιγίρο Ματσουόκο, παρ' όλα τα 93 χρόνια του, εξελίσσεται σε μια εξέχουσα φιγούρα του κόσμου των συλλεκτών, ενώ οι Ιάπωνες συλλέκτες και τα ιαπωνικά μουσεία της Δυτικής Τέχνης δίνουν μια νέα ώθηση στην αγορά έργων τέχνης.

Κι όμως το στοιχείο της ειρωνείας παραμένει. Η μοναξιά του Βαν Γκογκ, η αδυναμία των συγχρόνων του, μετατρέπεται σήμερα σε ιλιγγιώδη ποσά. Θα έλεγε κανείς πως πληρώνεται σήμερα με χρήμα, μια εκτίμηση για το έργο του που έλειψε όσο ο ίδιος ζούσε.

Ίσως γιατί έχουν υπογραφεί με το πάθος και την πίκρα μιας ολοκληρωτής ζωής, τα έργα του —ελάχιστα, αν υπάρχουν ακόμα στο ελεύθερο εμπόριο— εξαγοράζουν με έναν αιώνα καθυστέρηση την αναγνώριση. Και δηλώνουν, παράλληλα, πως ο Βαν Γκογκ ίσως παραμένει ακόμα στην αφάνεια. Αφού μες στο συγκεκριμένο έργο του, μες στο υπέρογκο ποσό της πλειοδοσίας, μπορεί ακόμα να βρει κανείς αυτό το μείγμα της αξίας για τον συλλεκτή ενός μοναδικού αντικειμένου και συνακολουθα μιας αντιφατικής σχέσης με το εικαστικό και μεταφυσικό μήνυμά του.

Του Γ. ΑΚΟΚΑΛΙΔΗ

Σημειωματάριο ειδήσεων

● «Μάρτης γδάρτης...» τέλος! Μπήκαμε στην άνοιξη για τα καλά. Τέρμα οι χαμηλές θερμοκρασίες, οι αποκλεισμοί και τα χιόνια. Εκεί όμως που λέγαμε, μετά το θερμό «πολεμικό» τρίμηνο του περασμένου δεκαπενθήμερου, καιρός για εκδρομές, αφού και Πάσχα έρχεται, οι αυξήσεις μας προσεγείσαν. Άντε τώρα με 28% πάνω τα εισιτήρια της «Ολυμπιακής» να φεύγεις... και να σκέφτεσαι τον Μπιρδιμίρη της ΔΕΗ και τον Τόμπρα του ΟΤΕ...

● Είμαστε όμως αισιόδοξοι. Πού θα πάει θα 'ρθει το καλοκαίρι. «Από Μάρτη καλοκαίρι...» δε λέμε; Ε! τότε θα σας έχουμε και τις πιο παράξενες πληροφορίες για διακοπές. Συγκρατηθείτε λοιπόν

το Πάσχα για να περάσετε καλά το καλοκαίρι. Για τις επόμενες ημέρες οργανώστε επισκέψεις σε φίλους, σε βιβλιοπωλεία, πάτε κινηματογράφο ή θέατρο και σκεφθείτε τους συγγενείς και φίλους που έχετε στην επαρχία. Είπαμε συγκράτηση, αλλά όχι και να κάνουμε Πάσχα στην πόλη μας.

● Παρ' όλα αυτά όσοι αποφασίζετε να μείνετε μπορείτε να δείτε την τελευταία δουλειά της **Αλκμήνης Νικολαΐδου** που παρουσιάζεται μέχρι τις 15 Απριλίου στον εικαστικό χώρο «της ΕΡΗΣ» (Κλεομένους 4) και είναι σχέδια και λάδια με θέμα τη γυναικεία μορφή. Δύο γυναίκες εκθέτουν επίσης έργα τους στην γκαλερί «Κρεωνίδης» (Νίκης και Υπερείδου). Η **Άννα - Μαρία Σκλαβούνου** ζωγραφική και η **Άννα - Λίζα Διαμαντοπούλου** κεραμική - γλυπτική. Η έκθεση θα είναι ανοικτή μέχρι τις 25 Απριλίου.

● Μια άλλη έκθεση ζωγραφικής μέχρι τις 22 Απριλίου γίνεται στον Πειραιά. Ο εγκατεστημένος μόνιμα στη Ρώμη σουρρεαλιστής ζωγράφος **Ανδρέας Παπαγιαννάκης** παρουσιάζει την τελευταία του δουλειά στην Αίθουσα Τέχνης Πειραιά (Αλκιβιάδου 141) σε συνεργασία με το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο.

● Στο Πειραιά όμως για όσους αγαπούν το βιβλίο δημιουργήθηκε μια πενταόροφη **Υπεραγορά Βιβλίου**, από τον Ι.

Μποστάνογλου που ασχολείται με αγάπη και μεράκι χρόνια με το βιβλίο. Τα εγκαίνια έγιναν χθες και βρίσκεται στο δρόμο Νοταρά 75.

● Στη Θεσσαλονίκη ένα άλλο βιβλιοπωλείο ο **ΙΑΝΟΣ** οργανώνει μέχρι τις 20 Απριλίου μια έκθεση. Ο ζωγράφος **Δ. Γέρος** παρουσιάζει την τελευταία του δουλειά που περιλαμβάνει, λάδια, ακρυλικά ακουαρέλλα, και χαρακτικά.

● Στην αίθουσα Τέχνης «ΩΡΑ» στην Αθήνα ο γνωστός στους παλιούς, ζωγράφος και χαράκτης **Γιάννης Στεφανίδης**, εκθέτει την παλιά και την καινούργια του δουλειά σε τέσσερις ενότητες. Από το τέλος του πολέμου μέχρι σήμερα η δουλειά του Γ. Στεφανίδη παρουσιάστηκε μόνο σε τρεις ομαδικές εκθέσεις. Είναι μια ευκαιρία για τους νεότερους, αλλά και για όσους τον γνώριζαν από παλιά να επισκεφθούν την έκθεση που θα είναι ανοικτή μέχρι τις 30 Απριλίου.

● Ημερίδα με θέμα «η πυρηνική ενέργεια ένα χρόνο μετά το Τσερνομπίλ»

διοργανώνει αύριο 11 Απριλίου, στο αμφιθέατρο Σβώλου (Νομική Σχολή) το περιοδικό «Νέα Οικολογία» και η Αντιπυρηνική Επιτροπή των φίλων Νέας Οικολογίας.

Ομιλητές της πρωινής συνεδρίασης (10-14) θα είναι οι: **Μιχάλης Δικαΐακος, Σταύρος Θάνος, Γιάννης Κάππος** και της απογευματινής (16-20) οι **Θανάσης Γεράνιος, Γιώργος Ράλλης, Νίκος Χριστοδωράκης** και **Μιχάλης Μοδινός**.

● Μην ξεχνάτε τέλος ότι σε λίγο συμπληρώνεται ένας χρόνος από το **Τσερνομπίλ**.

Καθισχυασμένοι δεν πρέπει ποτέ να είμαστε, γιατί φάνηκε ότι μετά τις διαρροές που γίνονται —όχι μόνο στο Τσερνομπίλ— η ραδιενεργή μόλυνση δεν ελέγχεται. Για όσους ενδιαφέρονται περισσότερο ένα φυλλάδιο της **Επιστημονικής Ένωσης Εναλλακτικής Ενημέρωσης** που βασίζεται στη μετάφραση αντίστοιχου γερμανικού περιέχει πολλές, χρήσιμες και άγνωστες πληροφορίες για τη ραδιενέργεια.

Το μεγάλο βιβλιοπωλείο
της Θεσσαλονίκης

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
GALLERY
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΑΝΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. 277-004

ΤΟΥΛΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Έσβησε ήσυχα και εντελώς ξαφνικά η Τούλα Αποστολοπούλου τη Δευτέρα 6 Απριλίου.

Μέχρι πριν λίγες μέρες αντλούσαμε απ' αυτήν πολύτιμες πληροφορίες για την προσωπικότητα του Αλ. Παπαναστασίου και την εποχή του· πληροφορίες που ακούραστα και με ιδιαίτερη χαρά μας έδινε. Σκοπό της ζωής της είχε τάξει την ιστορική καταξίωση αυτού του μεγάλου πολιτικού και οραματιστή με τον οποίο τη συνδέει συγγενικός δεσμός: ήταν πρώτα ξαδέρφια· η μητέρα του Αλ. Παπαναστασίου και ο πατέρας της Τούλας Αποστολοπούλου ήταν αδελφία.

Ανθρώπος με καλλιέργεια και σπάνια ευγένεια ήξερε πώς να είναι διακριτική και παράλληλα κοινωνική. Δούλεψε για πολλά χρόνια στην Εθνική Τράπεζα σαν ιδιαίτερα γραμματέας: «Υπηρέτησα έξη διοικητές της Εθνικής», έλεγε χαριτολογώντας.

Στην κατοχή, εργάστηκε μέσα από μια ομάδα —μαζί με τον Εμμ. Μπενάκη, την Ιωάννα Τσάτσου κ.α.— υπό την αιγίδα της Αρχιεπισκοπής για την αποκατάσταση των οικογενειών φυλακισμένων και εκτελεσμένων αγωνιστών.

«λέξη» του αέρα

(φαστ φουντ μνημόσυνο στον Κ. Κουν)

Δεν είχε κλείσει καλά καλά τα μάτια του ο Κάρολος Κουν όταν το περιοδικό ή λέξη φιλοδόξησε να τον προπέμψει μ' ένα «αφιέρωμα» (διπλό τεύχος αρ. 62, «Φλεβάρης - Μάρτης '87»). Και βγήκε στη γύρα να μαζέψει, θαύσματα λόγου να τα κλείσει σε λέξη· να εκβιάσει τον πόνο και τη μνήμη, να εκμεταλλευτεί ίσα ίσα τον πόνο, για να αντλήσει απ' τη μνήμη, τι; Μια σελίδα, μια προτασούλα, μισή ανάμνηση, ένα δάκρυ: το σπαραγμό των παιδιών και των φίλων του Κάρου Κουν —πλάι σε λυγμούς κοσμικούς, στο αμφίβολο πένθος και το όψιμο εγκώμιο ανθρώπων που μια ζωή πολεμούσαν το έργο του.

Λέξη κοράκι πάνω απ' το σκηνώμα του Κάρου Κουν, φωτογράφος που πουλά πρωτοσέλιδη

Ακούραστη, με μια ζωντάνια που σε ξάφνιαζε για την ηλικία της (γεννήθηκε το 1899 στην Τρίπολη) εύρισκε πάντα τον τρόπο να σε κερδίσει στην υπόθεσή της που ήταν η ανάδειξη του έργου του Αλέξανδρου Παπαναστασίου.

Το 1986, ήταν γι' αυτή μια καλή χρονιά, αφού πενήντα χρόνια από το θάνατο του εξαδέλφου της είδε να γίνονται τόσες εκδηλώσεις γι' αυτόν:

- Έκθεση με τίτλο «Αναφορά στον Αλεξ. Παπαναστασίου», στο ίδιο το σπίτι του στην Εκάλη, που οργάνωσε το Μορφωτικό Ινστιτούτο της ΑΤΕ.

- Συμπόσιο που οργάνωσε η Πάντειος με θέμα τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου.

- Ομιλίες στο Ινστιτούτο Γκαίτε και ομιλητές τον Μ. Πλωρίτη, τον Σπ. Παπασηληπόπουλο, τον Αλ. Ρήγο, και τον Φ. Βεγλερή.

- Μια ευρεία δημοσιότητα στον Τύπο που η πιο πρόσφατη ήταν το προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ στην προετοιμασία του οποίου είχε αποφασιστικά συμβάλει και όπου φιλοξενήθηκε και ένα δικό της άρθρο. Ήταν κι αυτό μια από τις χαρές που κέρδισε.

Η φετινή Άνοιξη στάθηκε μοιραία για την Αρχοντούλα Αποστολοπούλου —δεν πρόφτασε να συμμετέχει και σε άλλα γεγονότα· χαρές γι' αυτήν: μια σειρά εκδόσεων για το έργο του Αλέξανδρου Παπαναστασίου που ετοιμάζονται αυτόν τον καιρό και στα οποία είχε η ίδια αποφασιστικά βοηθήσει, δεν πρόφτασε να φυλλομετρήσει.

Όσοι τη γνώρισαν και συνεργάστηκαν μαζί της θα κρατήσουν ζωντανή τη μνήμη της ακάματης και ευγενικής φίλης.

την γκριμάτσα του πόνου· και πιο πολύ: ταξιδέτης, σκηνοθέτης του πόνου, προαγωγός της συμμετοχής στο πένθος: «Τον οβολό σας, τον πόνο σας», και «εδώ, στο φακό! το πουλάκι!». Τελεάρχης σε μνημόσυνο φαστ φουντ, να προλάβει να θάψει, να προλάβει να κλάψει, και να στήσει τραπέζακι στα κόλλυβα πλάι, στα σαράντα, να πουλήσει —το δάκρυ των άλλων. Το δάκρυ που δεν το αποτύπωσε μόνο, παρά το ζητιάνεψε ή και το εκβίασε, αναλόγως. Να καλύψει με λόγια τη σιωπή, λέξη μία κι ωστόσο να φλυαρεί, να φλυαρεί και να λέει, την ώρα που τηρείται ενός λεπτού σιγή, την ώρα της ελάχιστης περισυλλογής, λέξη ογκώδης κι ωστόσο τις περισσότερες φορές κενή, να κηδεύει αναρθρα τον έναρθρο Κάρολο Κουν, που το όραμά του το έκανε Λόγο, για να πάει να στηθεί στο πλευρό του, σηκωμένη στον ποδών της τις μύτες, μια λέξη. Γ.Η.Χ.

ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΚΑΛΙΟΡΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ II — ΓΛΩΣΣΙΚΑ

Δέκα δοκίμια
για τη νεοελληνική γλώσσα

Έξωφυλλο: Σ. ΣΟΡΟΓΚΑ

1. Προλογικό ύστερόγραφο: α) κίνδυνος και «κινδυνολογία»· β) τό αδιέξοδο στην εκπαίδευση· γ) δοκιμακή πολεμική και «μάχη έντυπώσεων»· δ) «αριστοκράτες» και «πληβειοκράτες»· ε) «έξουσιαστές» και «άντιεξουσιαστές»· στ) ή εποχή της «μικρομεσαιοκρατίας»· ζ) Έκπαίδευση, εξισωτισμός και δικαιοσύνη.
(Άπάντηση σε Άλ. Σιδέρη, Γ. Άράγη, Ά. Γκότοβο, Ά. Φραγκουδάκη, Ά. Βουγιούκα κ.ά.)
2. Γλώσσα και λαϊκισμός
3. Δευτερολογία για τό γλωσσικό
(Άπάντηση σε Θ. Βέικο, Έ. Κριαρά, Γ. Άράγη, Σ. Ράμφο κ.ά.)
4. Παρέμβαση σε μιá τηλεοπτική συζήτηση
(Άπάντηση σε Έ. Κριαρά και Έ. Σπυρ' πουλο)
5. Τά ψευτοδιλήμματα της μονομέρειας
(Άπάντηση σε Β. Φόρη)
6. Ό γλωσσικός άφελλνισμός
(Πέραν του μισοξενισμού και τ' ιποτελεία)
7. Γλωσσικός άφελλνισμός - διαστάσεις και προοπτικές (Άπάντηση σε Ν. Βάντσια)
8. Πρό- μιá πληβειακή ά τίληψη της γλώσσας;
(Άπάντηση σε Ά. Καστρινάκη)
9. Έξι κείμενα για τη νεοελληνική γλώσσα:
α. Για μιá εύρύχωρη δημοτική· β) Μεικτ' και άμιγής· γ) Έ ιδεολογία μιás καταλήξεως· δ) Τά τρία παράδοξα· ε) Τό μείζον και τό έλασσον (Άπάντηση σε Δ. Τομπαΐδη)· στ) Τό βάρος μιás ά ουσίας (Άπάντηση σε Φ. Βώρη, Ά. Βουγιούκα, Δ. Πλατανίτη)
10. Ίριδισμοί της νεοελληνικής:
α) Πολλαπλότητα της μοναδικότητας· β) έκφραστικότητα της πολυμορφίας.
Σελ. 392

ΕΞΑΝΤΑΣ 1986

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:
Θέατρο και βιβλίο

Πλάκα • Βύρωνος 9 — τηλ. 32.22.294

Χρήστος Ζαζόπουλος

Θέατρο η Εκπαίδευση

ΤΡΙΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΑ

Οι Εισαγωγικές

Η Αποχή

Μαθητικά στιγμιότυπα

Θεσσαλονίκη 1986

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Τ.Θ. 25 085 - 100 26 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 88.32.493 - 82.24.635

Η γανόδιον

ΑΘΗΝΑ ΑΝΟΙΞΗ 1987

ΑΡΙΣΤΗΣ ΧΙΟΝΗΣ: 'Ιστορίες μιας εποχής που κέρσισε χωρίς κατέ να έχει χάσει' BASIL BUNTING: 'Τρία σπινάρια (Γαλλία)' Άννης Σπύρου ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΗΣ: 'Περί ελευσένος (Μεταφράση σε στίχο: Γιάννης Παπαδόπουλος)' ΝΑΤΑΣΑ ΚΕΙΜΕΤΗ: 'Το κρασάκι' ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ: 'Μήνηση Νέου Σαλόνι' Αλέξη ή γυναικα. Πίσω από μιαν αυλαία, Δέ θα 'χα μπειν τίποτα. Τα σπινάρια σου ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Γάλλος Λαρεντίνος' ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ: 'Μονόλογος. Το μέλο της έδρας θ' το είδα μιλώντας' ΜΕΤΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ Σενόφον 'Αθηνάος, Χαράλαμπος Α. Τριανταφυλλίδης, Μάρκος Δάκος' Άλκος Παπαδόπουλος: 'ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ' Ποιήματα από συλλογές το 1986. 'Ανθολογούνται: Τ. Γαλάτης, Γ. Καρανίλης, Α. Μιχαήλ, Γ. Μπαχίης, Β. Τσιπής ΕΝ ΠΑΡΟΔΩ: Βιολογικός και σόφια. Γράφουν: Γ. ΠΑΤΙΑΝΣ, Κ. ΠΑΛΗΝΗΣ, Τ. ΠΑΥΛΟΣΤΑΘΗΣ, Χ. Σ. ΒΡΟΝΤΟΣ για το θέατρο: Ν. Χελιδάκη, Μ. Κουμουντάς, Μ. Καρανίλης, Μ. Αλβέρ, Α. Στίνας.

2

Κυκλοφορεί
ο 23ος
ΤΟΜΟΣ
του ΑΝΤΙ

«Πλατούν»

Μια συγκλονιστική
μαρτυρία για
τον πόλεμο
του Βιετνάμ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ:
Όλιβερ Στόουν
ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΜΕΡΟΣ:
Τομ Μπέρντσερ, Κέβιν
Ντίλτον, Τσάρλι Σιν,
Ουίλιαμ Νταφού

Ο Μπέρντσερ (κέντρο) στο ρόλο του ψυχοπαθούς λοχία Μπαρνς.

Ο Όλιβερ Στόουν, ο σκηνοθέτης της βραβευμένης με 4 Όσκαρ ταινίας «Πλατούν» (το απόσπασμα), είναι ένας βετεράνος του πολέμου του Βιετνάμ. Κατατάχτηκε στο στρατό το 1967 κι έφυγε αμέσως για το μέτωπο, κάπου στα σύνορα της Καμπότζης. Έμεινε περίπου 15 μήνες, τραυματίστηκε δύο φορές και παρασημοφορήθηκε. Επιστρέφοντας στην Αμερική ήθελε να μιλήσει για την εμπειρία του, «θέλει να πει την αλήθεια όπως τη βίωσε, πριν παραμορφωθεί ή ξεχαστεί». Το 1976 έχει τελειώσει το σενάριο της ταινίας, όμως η πρότασή του απορρίπτεται από όλες τις μεγάλες εταιρείες του Χόλιγουντ. Είναι ακόμα η περίοδος που η ανοιχτή πληγή του Βιετνάμ δεν έχει πολιτογραφηθεί ως θέμα από την επίσημη κινηματογραφία των ΗΠΑ. Οι ταινίες που γυρίζονται τότε μόνον έμμεσα αναφέρονται στον πόλεμο, μέσα από τους ήρωες που έχουν υπηρετήσει στο Βιετνάμ κι επιστρέφουν είτε καταρακωμένοι και απροσάρμοστοι είτε ψυχοπαθείς δολοφόνοι.

Ο Όλιβερ Στόουν θα πρέπει να περιμένει 10 χρόνια πριν κατορθώσει να βρει χρηματοδότη για το «Πλατούν». Ενδιάμεσως, έχουν γυριστεί δύο σημαντικές ταινίες, ο «Ελαφοκυνήγος» του Μάικλ Τσιμίνο (1979) και το «Αποκάλυψη Τώρα» του Φ.Φ. Κόπολα (1979), που από διαφορετικές σκοπιές προσεγγίζουν τη σκοτεινή πλευρά της ιδίας της Αμερικής. Και στις δύο ταινίες, το θέμα δεν είναι ποτέ ο εχθρός ή η πολιτική ανάλυση του «βρώμικου» πολέμου. Είναι πάντα η διαβρωτική επίδραση του πολέμου στη συνείδηση των Αμερικανών. Ο πόλεμος εδώ είναι η καταλυτική εμπειρία που ελευθερώνει είτε την κατάφαση στο ένστικτο του θανάτου, είτε την αποδοχή και την κατάφαση του απόλυτου κα-

κού. Ο ρομαντισμός του Τσιμίνο και η μεταφυσική του Κόπολα συνοδεύονται από μια σειρά ταινιών που έχουν ως θέμα τη χαμένη αθωότητα των αμερικανών εφήβων και την ένοχη συνείδηση ενός ολόκληρου έθνους.

Η πρώτη τετραετία του Ρέγκαν και οι αφελείς αλλά κάποτε αποτελεσματικές, απόπειρες ανάκτησης της πίστης στην εικόνα της Αμερικής, ακολουθούνται από την επιθετικότητα της «ράμπο-μανίας» και την αναβίωση της στρατηγικής της «αναδιπλώσης» (roll back) του κομμουνισμού μέσω των νέων διαστημικών όπλων. Ο «Πόλεμος των Άστρων» και ο «Ράμπο» είναι ίσως οι αδιάψευστοι μάρτυρες της απλοϊκής και εντέλει αισιόδοξης πίστης στην αποστολή της Αμερικής που ο μοναδικός ανυποψίαστος οπαδός της ήταν ο ίδιος ο πρόεδρος Ρέγκαν.

Με το «Πλατούν» ανοίγει μια τρίτη περίοδος. Τη θέση της ενοχής και της επιθετικότητας καταλαμβάνει πλέον η βιωματική όψη αυτού του πολέμου που στοιχειώνει εδώ και δύο δεκαετίες το ασυνείδητο των Αμερικανών. Το ενδιαφέρον της ταινίας δεν βρίσκεται ούτε στο κοινότοπο πλέον θέμα της χαμένης αθωότητας, ούτε στην αφελή μεταφυσική της μάχης του καλού και του κακού που σύμφωνα με την πάγια παράδοση του είδους εκπροσωπούνται από τους δύο δεύτερους ρόλους της ταινίας: τον ήρωα σαδιστή Μπαντζ και τον απογοητευμένο και κυνικό ανθρωπιστή Ελάις. Το πραγματικό ενδιαφέρον της ταινίας έγκειται στην αμεσότητα και την αυθεντικότητα της εμπειρίας που ξετυλίγεται ταυτόχρονα με την πορεία του νεοσύλλεκτου μέσα στο σκοτεινό τοπίο της ζούγκλας.

Η ανάπτυξη της ταινίας ακολουθεί τα στρώματα των βιωμάτων αλλά και τις εικόνες που σωρεύονται διαδοχικά στη συνείδηση του ήρωα. Το τοπίο της ζούγκλας φορτίζεται σταδιακά, σχεδόν τυχαία, με όλα εκείνα τα

στοιχεία που συναποτελούν τη φρίκη της: τα έντομα, τις παγίδες, τα φίδια, τα πτώματα των σκοτωμένων, το σκοτάδι, τις φευγαλίες φιγούρες του εχθρού που φωτίζονται για μια στιγμή κι ύστερα χάνονται πάλι, το φόβο και την αγωνία που τρώει τα σωθικά.

Ίσως μια από τις καλύτερες σκηνές της ταινίας είναι εκείνη της πρώτης επαφής με τον εχθρό. Ο ήρωας ξυπνάει ξαφνικά και σαν μέσα σε εφιάλτη διακρίνει τις φιγούρες των βιετναμέζων που πλησιάζουν. Μένει κυριολεκτικά άναυδος, ανίκανος να κουνήσει και με δέος —σαν μαγεμένος από το θέαμα— παρακολουθεί στρατιώτες δίχως πρόσωπα να κινούνται σωπηλά.

Αυτή την ανείπωτη αγωνία, αυτή τη στιγμή της διάλυσης του εγώ που παρακολουθεί σχεδόν με θρόνη την απορρόφησή του από το θανατηφόρο θέαμα, αυτή την έκλειψη της αυτοσυντήρησης που είναι η πρώτη εμπειρία του πολέμου, θα επιχειρήσουν να την ξεορκίσουν όταν πια θα συναντήσουν τα τρομαγμένα πρόσωπα των βιετναμέζων χωρικών. Η απόπειρα του ομαδικού μακελειού και η ασυγκράτητη βία μοιάζει σαν την πρώτη πράξη επιβίωσης. Από εκεί και πέρα, το μόνο που μετράει είναι η επιβίωση. Μέσα στο εφιαλτικό και νοσηρό τοπίο της ζούγκλας δεν υπάρχει μέτωπο, δεν υπάρχει καν «αποστολή», υπάρχει ο διάχυτος τρόμος του σκοταδιού, της ριπής που κομματιάσει το διπλανό, η φρίκη.

Είναι αυτή η εμπειρία του φόβου-θάρρους η δειλία είναι και οι δύο όψεις του φόβου λέει ο Στόουν που διαστρέφει, διαβρώνει, σαπίζει την ψυχή, οδηγεί στο αλληλοφάγωμα, η οποία αποτελεί και το πραγματικό θέμα της ταινίας. Κι ίσως το μεγαλύτερο προσόν της είναι πως ο θεατής, που είναι πάντα ένας επιζών, μετέχει αυτής της αυθεντικής εμπειρίας της φρίκης και του φόβου του πολέμου.

ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΛ

Γράμμα μέσα σ' ένα μπουκάλι

Γ.Σ.

1 Με την ευκαιρία, αγαπητέ μου συνάδελφε κι εσύ θαλασσοπόρε —ή και ψαρά— της 15ης Πανελληνίας Έκθεσης Βιβλίου που γίνεται τώρα (ή, για να'μαι πιο ειλικρινής —εξαιτίας μιας φράσης που ψιθυρίστηκε πιο πέρα απ' το προσκεφάλι μου, ώστε να μην την ακούσω «Ω, είναι φώνιο»), σου γράφω την ακόλουθη ιστορία.

Νομίζω πως όλα άρχισαν από την προειδοποίηση του Τσερνομπίλ, η οποία έγινε προς το τέλος του τρέχοντος αιώνας, εγκαινιάζοντας μια νέα εποχή, εκείνη που ονομάστηκε του Νέου Λιμού. Τουλάχιστον από το Μ. Σάββατο εκείνο φωτίστηκε το δικό μου μυαλό κι άρχισε να δίνει στα γεγονότα μια και μόνη αδιαφιλονίκητη ερμηνεία, (ενώ ως τότε κι απ' την μέρα που γεννήθηκα, έδινά τόσες πολλές, ώστε δεν έδινά καμιά —γι' αυτό και τώρα, επιτέλους, αναπαύεται ήσυχα το κεφάλι μου στο προσκεφάλι μου). Π.χ. αποφαινομαι τώρα με βεβαιότητα για το νόημα (ή το μήνυμα) των εκλογών, για την «συγκεκαλυμμένη» πρόθεση της τάδε δικτατορίας, για το σκοπό μιας οποιασδήποτε διαδήλωσης, για το ζητούμενο μιας απεργίας ή μιας εξέγερσης και για το ύπουλο - ύπουλο είναι το αίτημα της τρομοκρατίας! Ακόμα και το παραμικρό έγκλημα από την άλλη μεριά, που έχει (τάχατες) εντελώς προσωπικά κίνητρα, για μένα έχει βαθύτατα κίνητρα (που δεν τα ξέρει βέβαια ο ίδιος ο φονιάς). Ούτε κι αυτό λοιπόν μου ταράζει τον ύπνο της βεβαιότητας, ο οποίος (εντός παρενθέσεως) οφείλεται, λέει ο ψυχίατρος στα ηρεμιστικά του φάρμακα.

Τέλοσπάντων, για να κάνουμε αρχή στο Τσερνομπίλ, να πρώτα πρώτα μια είδηση που έφτασε στα αυτιά μου από τη Μελβούρνη της Αυστραλίας: «Ο γνωστός πίνακας του Πικάσο «η κλαιούσα γυναίκα» εκκλήπη από την Βικτωριανή Εθνική Πινακοθήκη. Την ευθύνη ανέλαβε μια άγνωστη ως τώρα οργάνωση με την επωνυμία «Ταξιαρχία Φιλοτέχνων Τρομοκρατών» η οποία απειλεί ότι θα καταστρέψει τον πίνακα, αν δεν αυξηθούν οι δαπάνες για την τέχνη.

Την ίδια μέρα που το έμαθα αυτό, έγινε το εξής περιστατικό στη συνοικία μου. Ένας καλοντυμένος κύριος, μετρίου αναστήματος, ψυχοπαθής, στεκότανε πλάι σε ένα βυτιοφόρο που έφερε το όνομα «ο Φαταούλας» και παρακολουθούσε τις εργασίες της Εταιρίας Εκκενώσεως Βόθρων. Η βρώμα —χρειάζεται να το πω;— ήταν τόσο εμπράγματο, ώστε ακόμα και οι επιβάτες στα λεωφορεία της Κεντρικής Λεωφόρου την έπιαναν στον αέρα του εσωτερικού χώρου και συνακόλουθα βέβαια ένοιωθαν μέσα στην ψυχή τους κάτι σαν «συναισθηματική αποσύνθεση» που εκφράζεται ποικιλότροπα: τόσο με την επίρριψη ευθυνών, όσο ταυτόχρονα και μ' αισθήματα ενοχής. Πόσο μάλλον εδώ...

Δυστυχώς ο κύριος δεν είχε ακόμη εννοήσει το Μεγαλείο της ζωής, όπως ο ήρωάς μου στα «Γουρούνια» Ηλίας Χριστόπουλος. Αυτόν και το σχύλο του (τον οποίον έβγαζε για περίπατο στον καθαρό αέρα!) τους συνεπήρε η βρώμα τόσο απότρομα —με την παρελκόμενη, πρέπει να ξαναπω, αγριότητα— ώστε ήταν πολύ φυσικό να ρωτήσουν αμέσως τους εργάτες «αν είχαν άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού». Ο ένας εργάτης ήταν εντελώς ανειδίκευτος και ρωτάει τον άλλον: «Τι λένε αυτοί;». Ο άλλος, απασχολημένος, με τις σωλήνες, απάντησε γρήγορα ότι για μια τέτοια δουλειά δε χρειάζεται άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού, αλλά πριν τελειώσει, συνειδητοποίησε το παράλογο της ερώτησης: «Δεν είμαστε καλά» θαύμασε και γέλασε. «Ω ΕΙΝΑΙ ΨΩΝΙΟ» συνδιαλέχτηκε με τον εντελώς ανειδίκευτο. Και κατέληξε με μια χειρονομία: «Πάρε το σχύλο σου και τραβήξου πιο πέρα».

Ο ψυχοπαθής κύριος, καταλαβαίνοντας ότι ο διάλογος αποκλείεται, κατέφυγε στον εσωτερικό μονόλογο, (δηλαδή στη φιλονικία —που κάποια άλλη φορά θα την αναπτύξω, αν μου περισσέψει χαρτί). Πάντως από τις έντονες ερωταποκρίσεις έβγαλε το συμπέρασμα πως ναι, ΚΑΙ γι' αυτή τη δουλειά χρειάζεται άδεια πρωτίστως (υπογραμμισμένο) απ' το Υπουργείο Πολιτισμού. Κι αν όχι από αυτό, τουλάχιστον: ΟΛΟΙ ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΠΕΡΝΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ... Το καταπληκτικό είναι ότι αυτό αποδείχτηκε πριν ακόμα διατυπωθεί, από την απολίτιστη (ιδού η λέξη!) συμπεριφορά του εντελώς ανειδίκευτου και του άλλου: ήταν και οι δύο σαν να μιλούσαν και να έσπρωχναν σχύλους.

Αυτή ήταν η πρώτη παράγραφος.

2 Εκείνες τις μέρες αισθανόμουν αριστα στην υγεία μου εγώ, και δεν ήθελα να ξέρω ούτε μ' ενδιέφερε η γνώμη των άλλων για το ίδιο ζήτημα. Έτσι λοιπόν με βρήκε η Μεγάλη Βδομάδα του Τσερνομπίλ. Την Κυριακή του Πάσχα στο χωριό, τρώγαμε ψητό αρνάκι με διάφορες σαλάτες, ενώ ήδη από τη Μ. Πέμπτη η ραδιενέργεια απλωνόταν στην Ευρώπη. Δεν είχα μεθύσει ούτε είχα άλλες (κατά τη γνώμη μου βέβαια) ψυχολογικές περιπλοκές, όταν μου μίλησε στο τηλέφωνο ο εκδότης μου. Συνωμοτικά και ανήσυχα μου περιγράφει την κατάσταση στην ελληνική πρωτεύουσα και μου θύμισε τι γίνεται σε παρόμοιες περιπτώσεις: ο λαός, φοβούμενος μήπως μείνει χωρίς τροφή, πέφτει σαν λυσσασμένος στα μαγαζιά και δεν αφήνει τίποτα. Έγινε ο εξής διάλογος. Μου λέει: «Από Δευτέρα προβλέπεται πανικός στα βιβλιοπωλεία»!

«Δυστυχώς, κάτι τέτοιο το περιμένουμε», του απαντώ. «Την ξέρω την υστερία του λαού για πνευματική τροφή. Η Πολιτεία όμως φαντάζομαι θα έχει λάβει τα μέτρα της, ε;».

«Για την ώρα υπάρχει επάρκεια στην αγορά. Οι μεγαλύτεροι όμως έχουν αρχίσει να κρύβουν το χαρτί».

Δεν μπόρεσα να συγκρατήσω ένα επιφώνημα: «Αμάν»!

«Και τι θα γίνουμε χωρίς χαρτί»;

«Έδωσα αμέσως εντολή στη φωτοσύνθεση για δύο χιλιάδες αντίτυπα από κάθε βιβλίο σου. Συμφωνείς»;

Έκανα ένα όρθιο υπολογισμό: έντεκα τίτλοι, από δύο χιλιάδες αντίτυπα, ισον διακόσιες χιλιάδες αντίτυπα — αμερικάνικο μπεστ-σέλερ δηλαδή! Αυτός όμως τελείωσε με την ακόλουθη φράση: Η κατάσταση διαγράφεται ζοφερή...

3 Έκλεισα το τηλέφωνο και κλείνοντας τα μάτια μου έφερα στο νου μου

εικόνες από παρόμοιες θεομηνίες του παρελθόντος, φυσικές ή άλλες. Όλοι κάτι έχουμε γνωρίσει από την υστερία —και την αγοραστική μανία— που δημιουργεί και μόνο η φήμη σεισμού, καταποντισμού, λιμού και δικτατορίας. Να φανταστείς π.χ. ότι το 1981 είχε γίνει σεισμός 7 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ κι αυτό το πράγμα θεωρήθηκε από το λαό προσεισμός! (Τι περιμένουμε δηλαδή την επόμενη νύχτα;). Σε μια εποχή λοιπόν που —ενδεικτικώς— το φωμί είχε 10 δρχ. το κιλό (κι ένα λογοτεχνικό περιοδικό 5) πολλοί έκαναν φώνια 200 χιλ. δραχμών και άνω! Ένας εφοπλιστής εφόρμησε με μια φάλαγγα ιππικού και άδειασε ένα τριώροφο σούπερ-μάρκετ. Με το τελευταίο φορτηγό ο λογαριασμός του έφτασε στα 2 εκατομμύρια...

Με δύο λόγια, σε όλα τα μαγαζιά τροφίμων είχε πέσει τότε ακρίδα, παρ' όλες τις εκκλήσεις των αρχών για ψυχραιμία και ότι «δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας, διότι υπάρχει επάρκεια τροφίμων», υπάρχει επάρκεια τροφίμων... Αλλά μέσα σε λίγες ώρες, όλα τα ράφια είχαν αδειάσει από το κάθε τι. Όσοι λ.χ. μέσα στη σύγχυσή τους και στην τύφλωση του πανικού είχαν βρεθεί μπρος στα ράφια με τα απορρυπαντικά αρπάξανε αποκλειστικώς και μόνο απορρυπαντικά —ή το πολύ και διάφορα σαπουνία— ενώ σε άλλους έτυχαν αποκλειστικώς και μόνο μουστάρδες. Πολλοί ήταν αυτοί που γυρίζοντας στην κουζίνα τους με το φορτίο για να κάνουν την κουμπάνια, διαπίστωναν με έκπληξη ότι είχαν αρπάξει κονσέρβες σκύλων, τη στιγμή κατά την οποία δεν είχαν ούτε σκύλο ούτε γάτα. Κ.τ.λ. κ.τ.λ...

Αυτά γίνονται κάθε φορά. Τώρα όμως η συμφορά είναι πάγκόσμια και πολύ φοβάμαι ότι ολόκληρη η Ευρώπη, μπροστά στην απειλή του λιμού, θα μετατραπεί σε ζούγκλα.

4 Και πράγματι τώρα θα δώσω, όσο καλύτερα μπορώ, την εικόνα του Νέου Λιμού, ιδωμένη από τη βραχονησίδα μου.

Κανένας, από την Ουκρανία ως το Μαρόκο, δεν είχε προβλέψει ότι παρόμοια καταστροφή θα είχε τόσο φοβερές επιπτώσεις, κατά κύριο λόγο στις βιβλιοθήκες και στα βιβλιοπωλεία.

Τα πρώτα χρούσματα μεγάλης ζήτησης και υψηλών ανατιμήσεων άρχισαν από την αυγή της Δευτέρας, ή ακριβέστερα, τη νύχτα του Πάσχα προς τη Δευτέρα, όπου σημειώθηκαν και οι πρώτες διαρρήξεις. Το Υπουργείο (εμπορίου νομίζω;) έσπευσε να κοινοποιήσει την πρώτη του απόφαση: «Σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις (Ν.

Δ. 1213/72 και άρθρο 405 του Ποιν. Κώδικα) σε συνδυασμό με την υπ' αριθμόν 481/52 απόφαση του Αρείου Πάγου και το κοινό αίσθημα που επιβάλλει την πάταξη της αισχροκέρειας σε περιόδους έντονης ζήτησης βασικών προϊόντων πνευματικής διατροφής, εντέλεστε όπως αφαιρείτε, κατά την μετασφραγισμένη περίοδο τρέχοντος αιώνα, την άδεια οποιουδήποτε πωλά βιβλίο ή έντυπο (εκδότης, βιβλιοπώλης, ποιητής, συγγραφέας κ.λ.) λιανικώς σε τιμή μεγαλύτερη —ανά τυπογραφικό— της τιμής του κιλού ντομάτας...».

Ωστόσο πολύ γρήγορα η αγοραστική μανία του Κοινού μετατράπηκε σε λεηλασία και πριν κλείσει η πρώτη μ.Τ. βδομάδα, η ελληνική πρωτεύουσα παρουσίαζε όψη εμπόλεμης χώρας. Αξίζει και τώρα πάλι να σημειωθεί ότι δεν «ετίθετο» θέμα επάρκειας: τα αποθέματα που υπήρχαν σε όλες τις βιβλιοθήκες της χώρας εκάλυπταν τις ανάγκες του Λαού τουλάχιστον για ένα έτος: Και μόνη η Βιβλιοθήκη της Δημαρχίας είναι ικανή να συντηρήσει ολόκληρο το λεκανοπέδιο της Αττικής σε δεκαήμερη σιτοδεία. Επιπλέον όμως, ακόμα και χωρίς να λάβει κανείς υπόψη του τις μεγάλες παρακαταθήκες, είναι γνωστό παγκοσμίως για την Ελλάδα ότι σε ένα νομό λ.χ. 50 χιλ. κατοίκων αντιστοιχούν 45 χιλιάδες ποιητές.

Τελospάντων στη χειρότερη περίπτωση διανομής του βιβλίου με δελτίο, θα μπορούσε (γιατί όχι;) να καθιερωθεί διαταγή ορισμένη μέρα της εβδομάδος (ενδεχόμενο που «κατά δημοσιογραφικές πληροφορίες» συζητήθηκε στο Υπουργ. Συμβούλιο) χωρίς κανένα κίνδυνο στην πνευματική υγεία του λαού. (Ίσα ίσα που η διαταγή κάνει καλό κι ούτε χάθηκε δα ο κόσμος αν δε διαβάσει και μια μέρα ο Έλληνας! Αναφέρονται περιπτώσεις ανθρώπων που δεν άνοιξαν ποτέ τους βιβλίο κι όμως δεν έπαθαν κανενός είδους αβιταμίνωση...).

Η σχετική ανακοίνωση έλεγε: Προς το παρόν, τόσο τα αποθέματα που υπάρχουν, όσο και τα υπό εκτύπωση βιβλία, θεωρούνται υπεραρκετά για την κάλυψη της ζήτησης στις επόμενες μέρες. Και μολονότι η Ελλάς είναι η μοναδική ευρωπαϊκή χώρα που στερείται Εθνικής Βιβλιογραφίας —διότι δεν της χρειάζεται— εντούτοις σύμφωνα με τα εκδοτικά στοιχεία, η λογοτεχνική παραγωγή αντιστοιχεί από 5 ως 10 βιβλία για κάθε εργάσιμη μέρα. Και είναι βέβαιο ότι η παραγωγή αυτή δεν πρόκειται να μειωθεί σε οποιαδήποτε κρίση. Συνεπώς οι μαζικές αγορές βιβλίων δεν έχουν νόημα και συνιστάται στο κοινό ψυχραιμία. Ας ληφθεί υπόψη ότι ένα βιβλίο 10 τυπογραφικών καταναλώνεται —με

στοιχειώδη ευσυνειδησία και άνευ βουλίας— κατά μέσο όρο σε 5 μέρες. Ο οποιοσδήποτε αναλφάβητος μπορεί να κάνει επ' αυτού τους υπολογισμούς του και να βγάλει τα συμπεράσματά του»...

Παρ' όλες όμως αυτές και πολλές άλλες διαβεβαιώσεις, τις πρώτες κιόλας μέρες μ.Τ. στα ράφια δεν έμεινε ούτε κόμικς! Ο νόμος της επιλογής λειτούργησε ασθενώς τις πρωινές ώρες. Τότε, στην κυριολεξία, εξαφανίστηκαν τα ποιήματα και τα μυθιστορήματα, ακόμα κι εκείνα που η κριτική ονόμαζε «πατάτες» ή «πιλάφια». Κατόπιν όμως δεν έμπαινε θέμα επιλογής. Άρπαζε κανείς ό,τι έβρισκε μπροστά του καθώς η λυσσαλέα πείνα (ακριβώς ειπείν ο φόβος της στέρησης των Γραμμάτων) άσφραφε στα μάτια του. Ναι, δεν έμεινε τίποτα. Ακόμα και από τα κιτρινισμένα υψηλά ράφια, ξετινάχτηκε ο κουρινιαχτός. Να φανταστείς, αν είναι δυνατόν βρέθηκε καθαρίστρια να κουβαλάει ως κόρη οφθαλμού 5 αντίτυπα από την «Προέλευση του ράσου στην Ορθόδοξη Εκκλησία» και οικοδόμος να έχει στην αγκαλιά του την «Γορτυνιακή Δικηγορική» μαζί με την «Τυμβωρυχία επί Αυγούστου Καίσαρος»!

Άντρες, γυναίκες, γέροι, παιδιά, κυκλοφορούσαν στους δρόμους με στοίβες βιβλία, γυρεύοντας ταξί να τα μεταφέρουν. Και βέβαια οι ουρές ήταν ατέλειωτες μπροστά στα βιβλιοπωλεία ή τέλος πάντων, όπου υπήρχε η διάδοση ότι θα πουληθούν έντυπα. Ο τρόμος μήπως τελειώσουν, έκανε τον κόσμο να παραφέρεται και να συμπλέκεται: άγρια —πολλά σοβαρά επεισόδια σημειώθηκαν». Η επέμβαση της Αστυνομίας είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργείται μεγαλύτερη σύγχυση, συνωστισμός και κυκλοφοριακό χάος. Περιττό να φανταστείς (ή να ονειρευτείς) κάτι τέτοιο. Όμως και οι εφημερίδες και τα περιοδικά ξεσκίστηκαν αντάμα με τους εφημεριδοπώλες και τα περίπτερα. Εξόν από τις πόλεις (έλεγαν οι ειδήσεις) πολλές διαρρήξεις έγιναν επίσης σε ορεινές βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία. Υπολογίζεται η καταστροφή σε τέτοια έκταση, λείει, ώστε για πολλά χρόνια στα βουνά δεν θα βρίσκεις βιβλίο! Όσο για την Αθήνα, θυελλώδης ήταν η υπόθεση στη Βιβλιοθήκη της Βουλής. Εκεί, σε λιγότερο από μια ώρα, τα ράφια είχαν αδειάσει, κι ώσπου να καταφτάσουν τα μηχανοκίνητα η μεγάλη αίθουσα παρουσίαζε όψη βομβαρδισμού. Τραγικό είναι να ονειρεύεσαι διαλόγους όπως αυτούς: «Άσε κάτω την εγκυκλοπαίδεια ρε!». «Δε σφάξαν». «Εγώ την έπιασα πρώτος». «Έχω μικρά παιδιά». «Και τα δικά μου τι θ' απογίνουν»; 'Η: «Η μά- να μου πεθαίνει, δεν τη λυπάσαι»; «Κι η

δικιά μου έχει να διαβάσει από την περασμένη Δευτέρα...» και πάει λέγοντας, ενώ το επίμαχο βιβλίο στο τέλος γίνεται σαν βιβλίο στη θύελλα. Γι' αυτό είναι πολύ συγκινητικό να βλέπεις εξαθλιωμένους ανθρώπους να κατεβαίνουν μπουσουλίστα τα σκαλιά, μαζεύοντας από κάτω, τα απομεινάρια —έστω και ξεσκισμένα κομμάτια τυπωμένο χαρτί εδώ και εκεί— και να τα χώνουν στον κόρφο τους, όπως άλλοτε τις σταφίδες. Κανένας από τη γενιά μου δεν ξέχασε την Κατοχή. Μερικοί τέτοιοι, άνθρωποι θλιβερά ναυάγια της ζωής, ωχρά λιμοκτονούντα πρόσωπα, «εθεάθησαν» λέει, πίσω από τα κάγκελα του Ο.Τ.Ε. να κοιτάνε μέσα τις στοίβες απ' τους τηλεφωνικούς καταλόγους, με ανείπωτη λαιμαργία και πίκρα. Στα μάτια τους ζωγραφίζεται η εμποδισμένη ορμή του διψασμένου που κοιτάει τη θάλασσα: «Δεν πίνεται, δυστυχώς...» (Πράγματι, στον τηλεφωνικό κατάλογο τι να διαβάσεις;).

Σε κάθε τέτοια οργή του Θεού, βγαίνουν από τα λαγούμια τους οι καιροσκόποι —τώρα αιμοδιψείς κερδοσκόποι. Πιο πολύ τώρα που για πρώτη φορά από Κοσμογονίας, κινδύνεψε από τους ανθρώπους η Γη. Η αισχροκέρδεια παρατηρήθηκε ιδιαιτέρως στα μαγαζιά που πουλούσαν βιβλία με το κιλό, αφού ως γνωστόν, ευκολότερη είναι η λαθροχειρία στο ζύγι παρά στην αριθμηση. Ελλειποβαρή πακέτα πουλήθηκαν ή πεντάκιλα πακέτα με βιβλία χαμηλής διαλογής, ενίοτε σκέτα σκουπίδια. Από μια άποψη φτάνει στα όρια του καμικιού: πάει

κάποιος ν' αγοράσει λ.χ. ένα κιλό στίχους ομοιοκατάληκτους, και γυρίζοντας σπίτι του βρίσκει καθαρό βάρος 100 γραμμαρίων, γιατί απλούστατα ήταν παραγεμισμένοι με στρατσόχαρτο!

Και τα λοιπά, και τα λοιπά...

Ήδη, θα το κατάλαβες ότι εγώ όλο αυτό τον καιρό εξακολούθησα να παραμένω αποκομμένος στη βραχονησίδα μου. Μπονάτσα στο πέλαγος, ως εκεί που πιάνει το μάτι μου. Και μέσα σε αυτήν την ησυχία της θάλασσας «άκουσα πάλι» τον εκδότη μου στο τηλέφωνο να μου λέει ότι τα βιβλία μου έγιναν ανάρπαστα! Η σκηνή μάλιστα που μου αφηγήθηκε —και που τη βλέπω τώρα σαν κατακλείδα στην περιγραφή μου— μοιάζει πολύ με το όραμα της πολύχρονης μοναξιάς μου: Κάποια στιγμή, λέει, εμφανίστηκε ο Βαγγέλης, ο υπάλληλος, φορτωμένος βιβλία για να γεμίσει τα ράφια που είχαν αδειάσει. Αμέσως περικυκλώθηκε από τους πειναλέους καταναλωτές που τα άρπαζαν κυριολεκτικά από τα χέρια του και έτρεχαν αλαλάζοντας προς την έξοδο, σαν να είχαν διασώσει την τιμή τους μαζί με τον επιούσιον! Ποτέ ο ελληνικός λαός δεν έδειξε τέτοια μανία για το βιβλίο...

Τις επόμενες μέρες ένωσα επιδείνωση της υγείας μου (χάλια), ενώ η γνώμη των άλλων για το ίδιο ζήτημα ήταν και πάλι εντελώς διαφορετική: «Τον βλέπω πολύ καλύτερα. Πάχυνε και το χρώμα του έστρωσε». «Ναι. Επιτέλους προσγειώθηκε στην πραγματικότητα»...

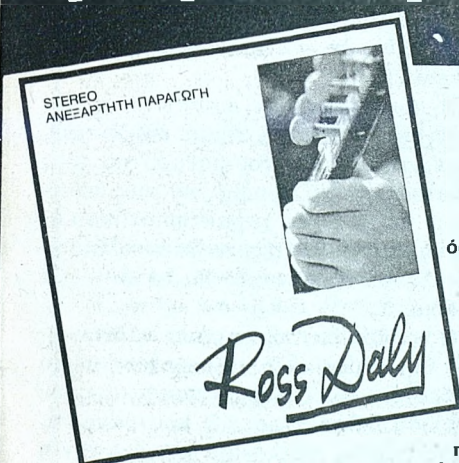
Το πράγμα εξηγείται, αν θυμηθείς τα λόγια του συχωρεμένου του Μπουαλώ: «Δεν έχει καμιά υποχρέωση η πραγματικότητα να μοιάζει στη ζωή». Για πρώτη φορά είδα κι εγώ ότι αυτά τα δύο είναι δύο πράγματα διαφορετικά, και να η απόδειξη:

Ένα βραδάκι επέστρεφα σπίτι μου και συναντήθηκα στο ασανσέρ με τον συγκατοικο της πολυκατοικίας κύριο Γ... καθηγητή της Ιστορίας και διαιτητή ποδοσφαίρου. Μόλις με βλέπει, μου λέει με το ύφος ανθρώπου που αναγγέλλει ωραία είδηση: «Α κύριε Καλιότσο: η γυναίκα μου διάβασε το τελευταίο σας βιβλίο, Το Συμπόσιο». «Α μπράβο.» λέω κι εγώ καθώς ήρθαν στο νου μου οι παραπάνω σκηνές του Νέου Λιμού. Θα έχεις παρατηρήσει βέβαια πως κοιτάζουνε αμήχανα τα πόδια οι συνταξιούδες, καθώς ανεβαίνει το ασανσέρ στους ψηλούς ορόφους. Αυτός όχι: με λαμπερά μάτια με κοιτάζε κατά πρόσωπο, πιθανώς περιμένοντας να πάρει τα συχαρίκια. Μα εγώ σώπαινα. Στάση στον 5ο. Βγαίνοντας μου αναγγέλλει, πάλι με το ίδιο ύφος: «Και να σκεφτείς ήταν το πρώτο βιβλίο που διάβασε στη ζωή της». Κρατάω λίγο την πόρτα ανοιχτή, ίσα για να τον ρωτήσω τι δουλειά κάνει η γυναίκα του και μου είπε «καθηγήτρια της φιλολογίας».

Παντελής Καλιότσος

Πετάω τώρα το μπουκάλι στη θάλασσα
και σου εύχομαι, περιμένοντας:
Καλή ψαριά...

μιά μουσική πρόταση

ΤΑ ΝΕΑ 5-2-87
Β. ΑΓΓΕΛΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Ρος Ντέιλι προσπαθεί με τη μουσική του να καταργήσει όσο περισσότερα σύνορα μπορεί. Παίζει ο ίδιος λαούτο, λύρα, πολίτικη, ούτι, ταμπουρά, αλλά και τάμπλα, νταϊρέ, ραμπάμπα, σαράγκι. Παίζει συνθέσεις, δικές του, άλλες ενός παλιού Πολίτη λαουτιέρη, παραδοσιακά κρητικά, αυτοσχεδιασμούς - μιά μουσική πανδαισία, που δεν περιγράφεται με λέξεις. Ακούστε μόνο το Β' κομμάτι της Α' πλευράς και θα καταλάβετε περί τίνας πρόκειται.

Μαγεία

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΣΣΕΤΕΣ

ΔΙΑΝΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: POP ELEVEN ΠΙΝΔΑΡΟΥ 38 - 7230680 - 7226542

Στη σειρά
«ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ»
κυκλοφορούν:

ΘΡΗΝΟΣ (Γιάννη Σπανδωνή)

ΓΡΑΙΚΟΙ (Γιάννη Σπανδωνή)

ΠΡΟΣ ΑΓΝΩΣΤΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ (Γιάννη Σπανδωνή)

Ο ΕΤΡΟΥΣΚΟΣ (Μίκα Βάλταρι)

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΙΗΝ (Χάουαρντ Φαστ)

Η ΜΑΣΚΑ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ (Μαίρης Ραινώ)

*

Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΘΗ
Κολοκοτρώνη 15 - 1ος όροφος
Τηλ.: 3234270 - 3231781
105 62 ΑΘΗΝΑ

Σύνδεση κοινωνίας - σχολείου

του Ολύμπιου Δαφέρμου

Το σημερινό σχολείο με τις αγκυλώσεις του παρελθόντος στέκεται ανήμπορο μπροστά στις ταχύτατες αλλαγές του κοινωνικού γίγνεσθαι. Η πολύπλοκη πραγματικότητα ελάχιστα αντιστοιχίζεται στη σχολική πράξη και ζωή. Το σχολείο του αυταρχισμού, της απόλυτης αλήθειας, του εγκυκλοπαιδισμού της στατικότητας και του κατατεμαχισμού της γνώσης, βρίσκεται σε ολόπλευρη κρίση. Αδυνατεί να προετοιμάσει τους μαθητές του για τη ζωή. Αδυνατεί να τους πείσει για τη γνώση που τους παρέχει. Δεν μπορεί πια να τους διαμορφώσει «κατά το δοκούν» κρατώντας τους μακριά από την κοινωνία. Στην εξωσχολι-

κή τους ζωή και σύγχρονες γνώσεις παίρνουν (μέσα μαζικής ενημέρωσης, ειδικά περιοδικά, καθημερινή χρησιμοποίηση των τεχνολογικών επιτευγμάτων κ.ά.) και επηρεάζουν και επηρεάζονται από την κοινωνία. Το μοντέλο του καθηγητή - αυθεντία και η διδασκαλία «καθ' έδρας» δεν περνούν πια και η αποτελεσματικότητά τους αμφισβητείται έντονα. Το σχολείο - γκέτο έχει εξαντλήσει τα όριά του.

Το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία δεν έρχεται ως πολιτικό αίτημα μόνο, αλλά και ως μοναδική διέξοδος στην καθολική του κρίση.

Η εμπειρία από το Πολυκλαδικό Λύκειο του Ρεθύμνου

Ομάδα μαθητριών αναπτύσσει τους προβληματισμούς για τις έρευνες του σχολείου.

Στον τόπο μας έχουν γίνει, τα τελευταία χρόνια ενδιαφέρουσες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση. Μια από αυτές ήταν και εκείνη του Πολυκλαδικού Λυκείου Ρεθύμνου. Ήταν ένα από τα τρία σχολεία, μαζί με τα ΕΠΛ Φιλαδέλφειας και Βέροιας, που επιλέχτηκαν για ένα τέτοιο πειραματισμό.

Πριν περάσουμε στη συγκεκριμένη εμπειρία θα πρέπει να αναφερθεί ότι το θετικό εκπαιδευτικό κλίμα, που διαμορφώθηκε στο νέο θεσμό των Πολυκλαδικών Λυκείων, ευνοούσε τέτοιες προσπάθειες, γιατί, και το πιο, ανήσυχο εκπαιδευτικό προσωπικό συγκέντρωσαν και την πλήρη, σχεδόν, αποδοχή των μαθητών και των γονιών είχαν. Έτσι οι σχέσεις μαθητών - καθηγητών και σχολείου ήταν πολύ καλύτερες των συνηθών, πράγμα που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία τέτοιων πειραματισμών.

Η πρώτη εργασία σύνδεσης σχολείου - κοινωνίας στο ΕΠΛ Ρεθύμνου έγινε την πρώτη χρονιά (1984-85) λειτουργίας του νέου σχολείου, πριν υπάρξει η οποιαδήποτε βοήθεια από την πλευρά του υπουργείου. Η εργασία, αυτή που είχε τίτλο «Η ρύπανση στο Ρέθυμνο» και οι μαθητές —τριάντα περίπου— ερευνήσαν τόσο επί τόπου τις διάφορες μορφές ρύπανσης, όσο και θεωρητικά το όλο ζήτημα, θεωρήθηκε πρωτοποριακή. Τυπώθηκε σε βιβλιαράκι, αφού πρώτα παρουσιάστηκε δημόσια, και απασχόλησε τόσο τον τοπικό Τύπο όσο και τον αθηναϊκό (Κυριακάτικα ΝΕΑ, Νέα Οικολογία, Οικολογική Εφημερίδα).

Η όλη προσπάθεια δεν πέρασε βέβαια χωρίς συγκρούσεις και διαφωνίες μέσα από το σώμα των καθηγητών του σχολείου, ωστόσο η επιτυχία της δημιουργήσε θετικό κλίμα, για ανάλογες μελλοντικές πρωτοβουλίες. Πράγματι την

επόμενη χρονιά, όπου και η αρμόδια ομάδα σύνδεσης σχολείου - κοινωνίας του υπουργείου Παιδείας, βοήθησε ιδιαίτερα σημαντικά, συγκροτήθηκαν αρκετές ομάδες μαθητών, μετά από σχετικά συμμετοχικές διαδικασίες. Αυτές οι ομάδες ήταν:

- Έρευνας για την παλιά πόλη του Ρεθύμνου.

- Έρευνας για τον τρόπο ζωής του Ρεθιμνιώτη πριν 50 χρόνια και, σήμερα, στους τομείς φάρμακο, διατροφή, παιχνίδι.

- Χορευτικός όμιλος και έρευνας για τους κρητικούς χορούς.

- Έρευνας για τις επιπτώσεις από τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και εκμάθησης του προγραμματισμού τους.

- Έρευνας για τα προβλήματα των νέων στο Ρέθυμνο.

- Έρευνας για τις επιπτώσεις από την τουριστική ανάπτυξη του Ρεθύμνου.

- Τα αίτια της ρύπανσης στο Ρέθυμνο (συνέχεια της έρευνας για τη «ρύπανση στο Ρέθυμνο»).

- Έρευνας για την πνευματική ρύπανση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όλες αυτές οι εργασίες, εκτός του χορευτικού ομίλου, ήταν καθαρά ερευνητικές, χωρίς να έχουν το στοιχείο της επέμβασης στο κοινωνικό, ή φυσικό περιβάλλον.

Οι πέντε πρώτες ομάδες ολοκλήρωσαν την έρευνά τους και την παρουσίασαν —εκτός εκείνης για τα προβλήματα των νέων— στο Δημαρχείο της Πόλης. Οι επόμενες δύο δεν την ολοκλήρωσαν και η τελευταία δεν ξεκίνησε καθόλου. Όλες οι έρευνες έγιναν στον ελεύθερο χρόνο των μαθητών και των καθηγητών. Η μόνη εργασία που χρησιμοποίησε και κάποιες ώρες του μαθήματος της ιστορίας και της τέχνης —μέσα στα πλαίσια του οποίου έγινε— ήταν εκείνη για την Παλιά Πόλη.

Η συμμετοχή των μαθητών και των καθηγητών, ήταν καθαρά εθελοντική, χωρίς τα κίνητρα του βαθμού για τους πρώτους και της αμοιβής για τους δεύτερους. Οι εργασίες χαρακτηρίστηκαν από καλές ως άριστες, το δε συνολικό αποτέλεσμα εκπληκτικό για τα ελληνικά δεδομένα.

Ο τρόπος λειτουργίας των ομάδων ήταν δημοκρατικότατος σε σχέση με το καθεστώς που συνηθώς επικρατεί στην αίθουσα διδασκαλίας. Ο προγραμματισμός γινόταν συλλογικά και δινόταν η δυνατότητα αυτενέργειας στους μαθητές. Οι συζητήσεις στις ομάδες δεν είχαν τίποτα το κοινό με την ιεροεξεταστική σχέση που επικρατεί στην πλειοψηφία των σχολείων.

Η έλλειψη προκαθορισμένης ύλης, σχολικού βιβλίου, βαθμού, και επιβαλλομένης πειθαρχίας δημιούργησε μια

Στο τέλος της δεύτερης χρονιάς έγινε συζήτηση μερικών μαθητών, από αυτούς που πήραν μέρος στις έρευνες, με δυο καθηγητές τους για τις εμπειρίες που αποκόμισαν. Όλοι οι μαθητές τοποθετήθηκαν θετικότερα απέναντι στο νέο αυτό τρόπο μάθησης. Τον θεωρήσαν ευχάριστο, γιατί η γνώση δεν προσφέρε-

Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζουν και οι απόψεις των καθηγητών που πήραν μέρος σ' αυτό το πρόγραμμα. Τόσο σε μια συζήτηση μεταξύ τους όσο και στο

«Μόνο ετσι πιστεύουμε ότι η ωραία αυτή προσπάθεια που ξεκίνησε σε εθελοντική βάση θα συνεχιστεί, ώστε να γίνει πιο εποικοδομητική και ευχάριστη και όχι να καταντά καταπίεση και να στηρίζεται στον "πατριωτισμό" λίγων μόνο συναδέλφων».

Έτσι όπως διαμορφώνεται η κατάσταση πολύ σύντομα και τούτη η προσπάθεια θα γίνει μια νοσταλγική ανάμνηση, τώρα που όλοι μιλούν ακόμα και για τον προωθημένο θεσμό της εναλλασσόμενης εκπαίδευσης...

Διπλὸν πείχας: 672. 15N)

Επιμέλεια Χριστίνα Ντουνιά

Εξ αφορμής...

Δ. Βασιλειάδης, *Ψηφίδες του νεοελληνικού μύθου*, εκδόσεις «Γνώση», Αθήνα 1986.

Α. Κατσαπάρα - Φανουρίου, *Μικρό χρονικό για μια χώρα πηλού*, Βιβλιοπωλείο «Εστίας», Αθήνα 1986.

Η ενσκόληση με τις εκδηλώσεις του λαϊκού πολιτισμού—στην περίπτωση μας με τη λαϊκή τέχνη και αρχιτεκτονική—στην Ελλάδα είναι ένας από τους τελευταίους (αν όχι ο τελευταίος) τομείς που απόμειναν να καλλιεργούνται με φανατισμό και αυταπάρνηση στο πείσμα οποιασδήποτε «προόδου» έχει γίνει, αν όχι στον τόπο μας, τουλάχιστον στην εξορκισμένη Δύση. Αυτοδίδακτοι και τυφλοί τοπικιστές, όχι μόνο εκμεταλλευόμαστε το λαϊκό πολιτισμό ιδεολογικά (για να αποδείξουμε ανύπαρκτες πια ταυτότητες και συνέχειες) αλλά και πρακτικά (για να εξαντλήσουμε ό,τι έχει απομείνει «προς διάθεσιν»). Ακόμα και αν υπάρχουν εξαιρέσεις στον κανόνα, αυτό δεν αλλάζει σε τίποτα τη γενικότερη κατάσταση.

Σε μιας τέτοιας μορφής κοινωνικό φαινόμενο, η μάθηση και η προώθηση της γνώσης προχωρά με τον «παραδοσιακό» τρόπο (που τόσο διεξοδικά μελέτησε ο Γ. Κιουρτσάκης): οι νεώτεροι μαθαίνουν από τους γηραιότερους μέσα σε ένα ερμητικά κλειστό σύστημα. Η έλλειψη μιας θεωρητικής κατάρτησης πάνω στα σχετικά θέματα (απαραίτητες βάσεις για μια «επιστημονική» προσέγγιση) αναπαράγει τις συνθήκες μέσα στην παραδοσιακή κοινωνία, όπου τα κοινά βιώματα, η ομοιογένεια κτλ. αποτελούν τη βάση για τη μετάδοση (και τη συμμετοχή) στις εκδηλώσεις της κοινής κουλτούρας. Με άλλα λόγια έχουμε να κάνουμε με ένα φαινόμενο καθυστέρησης. Αν σε αυτό προσθέσουμε ότι η ενσκόληση με αυτούς τους τομείς είναι αφύσικα διογκωμένη και μάλιστα σε βάρος της μελέτης του παρόντος, αρχίζουμε να διακρίνουμε τις ανησυχαστικές διαστάσεις που έχει πάρει αυτή η πηγαία παραγωγή μηχανισμών φυγής.

Τα παραπάνω όμως δεν είναι καν διασκεδαστικά ή αθώα παιχνίδια ενός τοπικιστικού πνεύματος που παραχαράζει την όλη παράδοση για να κολακέψει ανθητικές ή άλλες (καλύτερα να μην επεκταθούμε εδώ) ανησυχίες. Αποτελεί τη νέα παράδοση που αρχίζει από ένα σημείο και ύστερα να λειτουργεί διαβρωτικά. Γιατί μας υποχρεώνει να βλέπουμε με τα δικά της αποκλειστικά μάτια και το παρόν (που απορρίπτει) και το παρελθόν (που εξωραϊζεται εξοργιστικά). Δεν πάνε οι 5-10 «επαίοντες» να ξελαρυγιάζονται μέσα στα σεμινάρια και στις περισσότερες εκδόσεις «για τους λίγους».

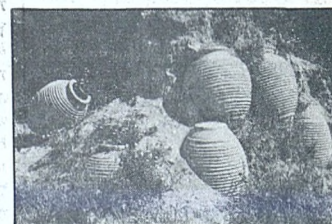
Ο πολύς κόσμος, αυτός που «δίνει τον τόνο» στη συζήτηση για την «εθνική» μας παράδοση αγρόν αγοράζει. Η παράδοσή του είναι η Γκόλφω και κατ'επέκταση, οι επικολυρικές εκδόσεις με τα μελίσματα, νοσταλγικά κείμενα, ίδια και πανομοιότυπα εδώ και τουλάχιστον 40 χρόνια. Κοινωνικό αίτημα ή μόδα, δεν έχει σημασία ακόμα και αν ξέραμε να τα ξεχωρίσουμε. Το ζήτημα είναι ότι τώρα τελευταία έχει καταντήσει θεσμός.

Κάποιοι πρέπει να φταίνε για αυτή την κατάσταση, και κάποιοι θα πρέπει να χρεωθούν το κόστος όλου αυτού του απερίγραπτου φαινομένου πάνω στο σύνολο. Γιατί δεν μπορούμε επάπειρον να τα φορτώνουμε όλα στην «άτιμη κοινωνία» και στην «ανωριμότητά» της—αρκετά κράτησε το παραμύθι που τόσους βόλεψε. Καιρός λοιπόν να ποια-

στούν οι ευθύνες. Και αυτές δείχνουν προς τη μεριά όλων εκείνων, ειδικών ή ερασιτεχνών, που συστηματικά προώθησαν ένα προσωπικό ύψος έκφρασης που ερωτοτροπούσε καταστροφικά με την ηθογραφία. Για σκεφθείτε το καλά: η ηθογραφία στην ελληνική λογοτεχνία περιορίζεται χρονικά γύρω στις αρχές του αιώνα. Ενώ η ηθογραφία γύρω από τη λαϊκή τέχνη ανθεί και λουλουδίζει από το 1925 ως τα σήμερα απτόητη, δίπλα στις πολυεθνικές και τις κατακτήσεις του διαστήματος. Δεν είναι να απορεί κανείς:

Όπως είπαμε όμως, το πρόβλημα οξύνεται αν σκεφτούμε πόσο «περιορισμένη» είναι η ελληνική αγορά (σε έκταση - εμβέλεια, δυνατότητα ανανέωσης). Κάτω από άλλες συνθήκες, θα χαμογελούσαμε και θα προσπερνούσαμε. Τι πειράζει αν ο Α ή ο Β κάνει το κέφι του—μακάρι να έβρισκε ο καθένας κάτι να παίζει και να τον κρατά ευτυχισμένο. Αλλά τώρα δεν παίρνει άλλο η υπόθεση: η παραχάραξη της παράδοσης έχει φτάσει πια στο κόκκαλο. Ήδη κυκλοφορούν, και θα κυκλοφορήσουν στο άμεσο μέλλον, δείγματα γραφής από νεώτερους που μαθήτευσαν κοντά στους μεγάλους δασκάλους του είδους. Όταν όλα επιτρέπονται (και φυσικά δεν μιλάμε μόνο για βιβλία) και λείπει ο κοινωνικός έλεγχος, ποιος θα κρίνει τι πρέπει ή δεν πρέπει να δημοσιευτεί; Δημοκρατία δεν έχουμε;

Από πείρα ξέρουμε ότι πάντα θα υπάρχει ενθουσιώδης κοινό που θα κινείται ανάμεσα σε καταναλωτικούς μηχανισμούς (π.χ. μπουτίκ, ταβέρνες) που ακούνε σε όλα τα είδη σκευής του παραδοσιακού πολιτισμού. Λες και ότι αρκεί ακόμα και η απλή αναφορά στη γλώσσα αυτού του «χαμένου παράδεισου» για να τραβήξει πελατεία. Με τα βιβλία όμως τι γίνεται; Επιτέλους, ποιο είναι το κοινό αυτών των εκδόσεων; Πόσοι ανάμεσα στους δηλωμένους 30.000 Έλληνες που ξέρουν ανάγνωση; Πόσοι ανάμεσα σε εκείνους που καταναλώνουν ο,τιδήποτε θυμίζει θυμάρι και αφρογάλανο κύμα; Έστω υπανάπτυκτοι και αποπροσανατολισμένοι, δεν έχουν δικαίωμα άραγε σε κάτι καλύτερο από αυτό που τους προσφέρεται έτσι άφθονα; Ποιος απέδειξε ότι δε «σηκώνουν» τίποτε καλύτερο και τότε δοκιμάστηκε η «αντοχή» τους; Και από ποιον περιμένουμε να αναλάβει τη «διαδικασία επιμόρφωσης» των μαζών, για τις οποίες υποτίθεται ότι όλοι σύσσωμοι κοβόμαστε; Αν εμείς οι υπεύθυνοι (γιατί είμαστε τελικά υπεύθυνοι) έχουμε αποδεχτεί ότι δεν τους αξίζει τίποτε παραπάνω, τότε αλλάζει το πράγμα—έτσι δεν είναι κ. Μηλιώκα; Θα προτιμούσα όμως να βγει κάποιος και να το πει ανοιχτά, να ξέρουμε που πάμε!

Τελειώνω με μια απαραίτητη διευκρίνιση. Οι δύο εκδόσεις που αναφέρθηκαν στην αρχή του κειμένου πρόσφεραν μόνο το ερέθισμα για τις παραπάνω σκέψεις. Όσα γράφονται εδώ αναφέρονται σε ολόκληρο κλάδο της ελληνικής εκδοτικής δραστηριότητας, που πιστεύουμε ότι παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά, άρα μπορεί να αντιμετωπιστεί συνολικά ως «είδος». Και ένα από αυτά τα κοινά χαρακτηριστικά είναι ότι υπάρχει άφθονο ταλέντο, ευαισθησία και όρεξη για δουλειά στον κλάδο για να πηγαίνουν έτσι χαμένα, αναξιοποίητα. Δεν είναι κρίμα να αφήσουμε στους επόμενους, που δεν θα αξιωθούν να δουν αυτά που καταγράφουμε, ένα τόσο άνισο και αντιφατικό χρονικό του παραδοσιακού πολιτισμού μας;

Δημ. Φιλιππίδης

ΔΟΚΙΜΙΟ

MICHAEL APPLE

Ιδεολογία και αναλυτικά προγράμματα

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 334

Είναι το πρώτο βιβλίο μιας νέας σειράς με τίτλο «Εκπαίδευση και κοινωνία» που δημιουργήσαν οι εκδόσεις «Παρατηρητής». Υπεύθυνος της σειράς είναι ο Σπ. Ράσης, λέκτορας της παιδαγωγικής στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ο συγγραφέας αυτού του βιβλίου, εκπαιδευτικός με πολύχρονη πείρα —είναι καθηγητής Αναλυτικών προγραμμάτων και Διδακτικής, στο πανεπιστήμιο του Ουισκόνσιν— έχει γράψει αρκετά βιβλία που αναφέρονται στη γενική ιδεολογία της εκπαίδευσης, την άμεση εκπαίδευση και τα δικαιώματα των μαθητών. Σ' αυτό το βιβλίο εξετάζει κυρίως τους θεσμούς, που αναπαράγουν, τα κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά πρότυπα της κοινωνίας, τον ιδεολογικό ρόλο που παίζουν οι σχολικές γνώσεις, καθώς και την ιστορική εξέλιξη και τη φύση των αναλυτικών προγραμμάτων κάθε κρατικής παιδείας. Τη μετάφραση έκανε ο Τάσος Δαρβέρης.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΠΑΣ

Παράλληλα νεοελληνικά ποιήματα

Εκδ. Γλάρος, Αθήνα 1987, σελ. 172

Ο φιλόλογος Κ. Παππάς ερευνά σε αυτό το βιβλίο την καταγωγή κλασικών νεοελληνικών ποιημάτων και ιδεών. Αφορμή και ερέθισμα για την έρευνα αυτή είναι η Σεφερική υπόθεση ότι «δεν υπάρχει παρθενόγεννηση στην ποίηση». Ποιητές σαν τον Καβάφη ή τον Βάρναλη δανείστηκαν ιδέες; Προϋπήρξαν ποιήματα, έστω σαν ιδέες, σαν την «Ιθάκη» με τον ίδιο ή παρόμοιο φιλοσοφικό στοχασμό;

Ο συγγραφέας με κύριο εργαλείο τη συγκριτική φιλολογία και στηριγμένος σε φιλολογικές εργασίες των Δημαρά, Μαραντίτη, Σαββίδη και άλλων δούλεψε με στόχο να βρεθεί που αναμνύονται οι ποιητές, που επαναλαμβάνεται ο ποιητικός λόγος και το ποιητικό όραμα, ποιοι είναι οι κοινοί θεματικοί άξονες στη νεοελληνική ποίηση και ποιοι οι κρίκοι στην εξέλιξή της. Η μελέτη του Κ. Παππά είναι ένας σημαντικός οδηγός στη διδακτική λειτουργία και αποτελεί ένα ερέθισμα για παραπέρα διαπιστώσεις και έρευνα.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Κ. ΜΑΓΛΙΒΕΡΑΣ

Κοινωνική Επικοινωνία

(Εγχειρίδιο Δημοσίων Σχέσεων)

Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1987, σελ. 388

Πρόκειται για την έβδομη έκδοση του έργου του Δ. Κ. Μαγ-

κλιβέρα «Κοινωνική Επικοινωνία» (εγχειρίδιο Δημοσίων Σχέσεων). Η έκδοση είναι συμπληρωμένη με νέα θέματα όπως π.χ. η διαφήμιση και η προπαγάνδα. Στο βιβλίο διερευνάται η Κοινωνική Επικοινωνία, που αποτελεί θεμελιώδη κλάδο της κοινωνιολογίας.

Ένα χρήσιμο βιβλίο όχι μόνο για διδακτικές ανάγκες, αλλά και για όποιον αναγνώστη ενδιαφέρει για το φαινόμενο των «Δημοσίων Σχέσεων».

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΚΟΝΤΟΜΙΧΗΣ

Τα γεωργικά της Λευκάδας

Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1986, σελ. 245

Ένα θαυμάσιο βιβλίο: Ο Π. Κοντομίχης παρουσιάζει με συστηματική επάρκεια, παραστατικότητα, σαφήνεια και γλαφυρότητα τις παραδοσιακές καλλιεργητικές πρακτικές της πατρίδας του Λευκάδας. Όσοι ενδιαφέρονται για την «προβιομηχανική» γεωργία (είτε ειδικευμένοι ερευνητές, είτε φιλομαθείς, είτε νοσταλγοί του παρελθόντος) θα αντλήσουν από την εμπειρισταμένη εργασία πολύτιμα στοιχεία για τις τεχνικές παραγωγής και επεξεργασίας των δημητριακών των αμπελιών, και της ελιάς κυρίως —αλλά και για τα όσπρια, το λινάρι, τη σταφίδα και τα κηποπερίβολα. Σκίτσα και φωτογραφίες κάνουν τις περιγραφές εναργέστερες και το κείμενο συνεχώς το πλουτίζουν παραθέματα από έγγραφα, παροιμίες, εκφράσεις, ή παραδείγματα που διασφαλίζουν τις απόψεις του συγγραφέα. Τα ποσοτικά στοιχεία δεν λείπουν, θα ευχόταν κανείς να είναι ακόμη περισσότερα. Οπωσδήποτε πρόκειται για βιβλίο που και ο ειδικός θα μελετήσει με προσοχή αλλά και ο απλός αναγνώστης θα το απολαύσει. Ο Π. Κοντομίχης ακολουθεί με συνέπεια και προχωρεί ακόμη παραπέρα το δρόμο που άνοιξε ο Λουκόπουλος με τα «Γεωργικά της Ρούμελης». Ελπίζουμε πως θα υπάρξουν κι άλλοι συνεχιστές αυτής της λαογραφικής παράδοσης που διερευνά τον συνήθως παραμελημένο «υλικό βίο», των αγροτικών κοινωνιών: συνεχιστές όχι μόνο ως προς τη θεματική αλλά και ως προς την ευσυνειδησία και την κοπιώδη έρευνα που προϊόν της αποτελούν τα *Γεωργικά της Λευκάδας*.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΚΡΥΝΙΩΤΗ

Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919

ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Εκδ. Δωδώνη, 1986, σελ. 312

Η μελέτη αυτή εντάσσεται στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος του «Ιδρύματος Ερευνών για το παιδί» με τίτλο «Αντιλήψεις για το παιδί και στάσεις απέναντί σ' αυτό της ελληνικής κοινωνίας από την επανάσταση ως σήμερα». Το πρώτο

στάδιο των ερευνών αυτών περιλαμβάνει την περίοδο ως το 1922. Στην εργασία αυτή της κοινωνιολόγου Δήμητρας Μακρυνιώτη περιγράφεται με επιμέλεια και πρωτότυπο τρόπο η διαδικασία της κοινωνικοποίησης του παιδιού όπως αυτή επιχειρείται με τα αναγνωστικά βιβλία του Δημοτικού Σχολείου. Αποκαλύπτονται οι αντιλήψεις της κοινωνίας, οι κράτους και των εκπαιδευτικών για τους στόχους και τις μεθόδους διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

Η συγγραφέας διαιρεί το βιβλίο της σε τρία μέρη.

Στο πρώτο απασχολείται γενικά για την ιστορική εξέλιξη της παιδικής ηλικίας και με το ρόλο της βιομηχανικής επανάστασης στην οριοθέτηση της παιδικής ηλικίας.

Στο δεύτερο και τρίτο μέρος αναλύει το περιεχόμενο των αναγνωστικών του δημοτικού κατά την υπό εξέταση περίοδο και καταλήγει σε συμπεράσματα για τους τρόπους αντιμετώπισης και κοινωνικοποίησης του παιδιού. Οι παρατηρήσεις της συγγραφέως που αποκαλύπτουν πτυχές της κυρίαρχης τότε ιδεολογίας και το πλήθος των αντιπροσώπων αποσπασμάτων από τα αναγνωστικά που ερευνηθήκαν κάνουν την εργασία αυτή αξιοπρόσεκτη.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΙΡΗΝΗ ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗ

Ομόκεντροι κύκλοι

Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1986, σελ. 52

Ποιήματα της Ειρήνης Σπανουδάκη πρωτοδημοσιεύθηκαν στο περιοδικό «Κύματα» που εξέδιδαν Έλληνες φοιτητές στη γαλλική πρωτεύουσα. Στο βιβλίο αυτό περιλαμβάνονται ποιήματα που έχουν γραφεί από το 1978 μέχρι το 1985.

«Ένα κανελί σκυλί / γυρίζει και σέρνεται / σε τσιμεντένια χωράφια/. Μ' ακολουθεί / ως τα τζάμια του θανάτου / και σκέφτομαι / να πάρω από πίσω / το βλέμμα του».

ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΑΡΜΠΕΡΗ

Οραματιστές της μοναξιάς

Εκδ. Αστάρτη, Αθήνα 1986, σελ. 46

Η πρώτη ποιητική συλλογή της Ιωάννας Μπαρμπέρη.

«Κάθε μεγαλοχολική κίνηση είναι / η μετουσίωση κάθε ύπαρξης/. Η χαμένη ώρα εκφράζεται με / αναμονή ή εκδίκληση/. Μη μου μιλάς για λάθος.../. Είναι η πληγή που ζει μαζί μου».

Β. Κ. ΜΑΡΓΑΡΑΣ

Ποιήματα (1965-1985)

Εκδ. Ηριδανός, Αθήνα 1986, σελ. 90

«Θα κλείσω τα μάτια μου να ελευθερωθώ/. Αυτός ο κόσμος με τυφλώνει/. Πέρα από μπρος μου και μου κλείνει τις πόρτες της /

δημιουργίας/. Θα σφραγίσω τις φρικτές διεξόδους/. Στου νου το κράτος θα φτεροκοπήσω/. Θα δω/.

ΘΑΝ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδίοι σώμασι

Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1986, σελ. 52

«...Το δοξάρι του σώματός σου/. Επάνω στην ηχώ των κυμάτων της θάλασσας/. Ξεχωρίζω τις ουλές των δακρύων σου/. Στις διαδρομές της μνήμης/. Ουσιάζω το καλοκαίρι...».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΕΡΙΔΗΣ

Μνήμες και ιστορίες από την Αιγύπτο

Εκδόσεις «Τα τετράδια του Ρήγα», Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 192

Ελληνοκύριος της διασποράς, αδελφός του ποιητή Θοδόση Περιδή, αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης στην Αίγυπτο των χρόνων 1941-1944, ο Γ. Π γνώρισε και ζυμώθηκε με όλα τα δεινά του ελληνισμού που εξιστορεί στην καταγραφή των αναμνήσεών του. Στο βιβλίο του περιγράφονται η ζωή των μικροαστών Ελλήνων της παροικίας, η γνωριμία του με το Στρατή Τσίρκα, οι φιλολογικές συντροφίες της Αλεξάνδρειας και του Καΐρου κι οι αναζητήσεις τους, ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, η πολιτική των Άγγλων, όπως εκφράστηκε στην Αίγυπτο και στη Μέση Ανατολή γενικότερα προς τον Έλληνα και τους ντόπιους την περίοδο 1940-1945 κι άλλα της εποχής γεγονότα και περιστατικά.

IRON MAIDEN

Η ζωή και τα τραγούδια τους

Μετ. Θόδωρος Ρωμανός

Εκδ. «Μπαρμπουνάκης», Θεσσαλονίκη 1987, σελ. 128

Στη σειρά «Μουσική Βιβλιοθήκη» αυτή τη φορά παρουσιάζεται το μουσικό συγκρότημα IRON MAIDEN, με στοιχεία για την ιστορία του συγκροτήματος, τη δημιουργία του θρύλου και τη μεγάλη δημοσιότητα που γνώρισαν καθώς και δισκογραφία και άλμπουμ. Καταχωρούνται επίσης τα τραγούδια τους στα αγγλικά και ελληνικά.

Σύγχρονοι Αμερικανοί Ποιητές

Επιλογή, μετάφραση:

Σ. Σκαρτσής

Εκδ. «Καστανιώτης», Αθήνα 1987, σελ. 172

Η σύγχρονη αμερικάνικη ποίηση αναπτύχθηκε μέσα σε κοσμογονικές μεταβολές και χωρίς την ισχυρή παράδοση που θα τη βοηθούσε να διαμορφωθεί σε μια στέρεη γλώσσα μέσα στην έκρηξη της ζωής που ζούσε. Η τεχνολογία και η άνεση της ζωής συνταιριάστηκαν σ' ένα πολιτισμό με ανεξάντλητες πιθανότητες προοπτικές που όμως δεν είχε ρίζα.

Στη μικρή αυτή ανθολόγηση παρουσιάζονται κυρίαρχες μορφές της σύγχρονης αμερικάνικης

ποίησης, με ενδεικτική αφηρητή
λίγους παλιότερους ποιητές.

ΠΑΙΔΙΚΑ

ΤΖΑΝ ΠΑΟΛΟ ΤΣΕΖΕΡΑΝΙ

Τα ταξίδια του Κουκ
Εκδόσεις Άμμος, Αθήνα 1987,
σελ. 38

Ο συγγραφέας του βιβλίου αυτού Τζαν Πάολο Τσεζεράνι έχει δουλέψει συστηματικά για να παρουσιάσει «Τα ταξίδια του Κουκ» στα παιδιά, χωρίς όμως ανακρίβειες και με μια επιμέλεια παραδειγματική. Ο εικονογράφος Πιέρο Βεντούρα, αποδίδει με ευαισθησία χρωματική τις λεπτομέρειες αυτής της ενδιαφέρουσας ταξιδιωτικής εμπειρίας. Πρόκειται για τα τρία ταξίδια του Κουκ: Από το Πλύμουθ στη Μαδέρα, το Ρίο ντε Τζανέιρο, τη Γη του Πυρός, την Ταϊτή.

Η εξαιρετική εισαγωγή στην ανάπτυξη του γεωγραφικού ενδιαφέροντος των νεαρών αναγνωστών αυτού του βιβλίου, συνδυάζεται με εθνολογικές όσο γεωφυσικές λεπτομέρειες, που διευρύνουν αυτό το ενδιαφέρον και παραινούν τη ροπή προς νέα γνώση. Η σειρά των ταξιδιών που είναι αφιερωμένη στους μεγάλους ποντοπόρους μας έχει δώσει ήδη και άλλα εξαιρετικά δείγματα όπως «Το ταξίδι του Μάρκο Πόλο» και «Το ταξίδι του Κολόμβου». Χωρίς αμφιβολία όμως, η συνέχιση της σειράς με «Τα ταξίδια του Κουκ» διευρύνει το γνωστικό πεδίο, μιας και ο Κουκ ήταν ο μεγαλύτερος εξερευνητής του Νοτίου Ημισφαιρίου και μας έδωσε θαυμάσιες πληροφορίες για τον Ειρηνικό Ωκεανό, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, καθώς και για την Ανταρκτική.

Η ηρωική περίοδος των μεγάλων ποντοπόρων έχει βέβαια περάσει, αλλά το «μυθικό» στοιχείο που αναδεικνύεται μέσα από τα «πραγματικά» τους ταξίδια παραμένει ακόμη ερεθιστικό και γοητευτικό.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΔΗΜ. ΣΤΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Οι ακόλαστοι
(ρεαλιστικές βιογραφίες)
Εκδ. «Φιλιππότη», Αθήνα 1986,
σελ. 167)

ΑΡΙΣΤ. ΜΗΤΣΑΚΟΥ

Ημιτέλης ιερός μύθος
(μυθιστόρημα)
Εκδ. Διογένης, Αθήνα 1986,
σελ. 163

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο συγγραφέας φοβάται το θάνατο
(πεζογραφήματα)
Εκδ. Ρίγα, Αθήνα 1986, σελ. 89

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Δώσε λουλούδια στους επαναστάτες που απέτυχαν
(ποίηση και ρεπορτάζ)
Εκδ. Κατάνας, Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 159

ΚΩΣΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥΤΣΟΥ

Στροφόμενες
(ποίηση)
Εκδοση του συγγραφέα, Αθήνα,
σελ. 32

ΕΛΛΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

Αρμύρα (γ' έκδοση)
Εκδ. Νουβέλα 87, σελ. 223

ΠΑΝΟΥ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗ

Ο Ιδαλγός της Χαλκίδας
μελέτη
Εκδ. Εταιρία Ελληνικού βιβλίου,
Αθήνα 1986, σελ. 99

ΚΩΣΤΑ ΣΑΡΔΕΛΗ

Διηγήματα
Εκδοση του συγγραφέα,
Αθήνα 1986, σελ. 167

Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΗΜΟ Ραζοκός, Νεο-Δημοκρατικός κτλ.
(πολιτικός σχολιασμός)
Εκδ. «Ροές», Αθήνα 1987,
σελ. 231

ΒΑΣΑΣ ΣΟΛΩΜΟΥ ΞΑΝΘΑΚΗ

Ο γάμος
(νουβέλα)
Εκδ. «Ερμής», Αθήνα 1986,
σελ. 93

Δ. Μ. ΚΟΥΜΑΔΩΡΑΚΗ

Ως ελαιόκαμπος...
(μυθιστόρημα)
Εκδ. «Σμυρνωτάκης», Αθήνα
1986, σελ. 171

ΚΩΣΤΑ ΛΙΑΚΑΚΟΥ

Ο διπλάνος ένοικος
Εκδ. «Νεφέλη», Αθήνα 1986,
σελ. 98

ΑΝΝΑΣ ΣΚΟΥΦΑ - ΜΑΝΩΛΟ-ΠΟΥΛΟΥ

Στοχασμός σε έξι ενότητες
(ποίηση)
Εκδ. «Φιλιππότη», Αθήνα 1986,
σελ. 61

ΘΑΝ. ΚΩΣΤΑΒΑΡΑ

Τα ερωτικά
(ποίηση)
Εκδ. «Ζώδιο», Αθήνα 1986,
σελ. 50

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΝΤΟΥΦΕΞΗΣ

Παράλληλοι καθρέπτες
(ποίηματα)
Εκδ. Δωδώνη, Αθήνα - Γιάννινα,
1985 σελ. 64

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΝΤΕΛΙΚΟΣ

Η ενέδρα
(αντιστασιακά διηγήματα)
Εκδ. Μνήμη, Αθήνα, 1986 σελ. 128

ΤΑΣΣΟΣ ΜΠΛΕΤΑΣ

Το διεθνές περιβάλλον και η ελληνική εξωτερική πολιτική
Αθήνα 1986, σελ. 36

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ

Το χρονικό ενός αγώνα
τόμοι α' (ε' έκδοση) και β' (γ' έκδοση)
Εκδ. «Γνώση», Αθήνα 1986, σελ. 544 και 528

Η Άλκηστις Σουλογιάννη
γράφει για το βιβλίο του
Κώστα Γ. Παπαγεωργίου,
«Κάτω στον ύπνο», Κέδρος
1986, σελ. 60.

Ο ύπνος είναι ένας χώρος εξαιρετικά ρευστός, όπου κυριαρχεί η έννοια του μύθου και η σύμπτωση του παρόντος και του παρελθόντος χρόνου. Αναγκαία εξ αρχής η αποστασιοποίηση από το αντικείμενο, αναγκαία και η απόρριψη των άλλων (Σαρτρ, η κόλαση είναι οι άλλοι), και έτσι η πορεία είναι αβίαστη, όπως ακριβώς όταν ο δρόμος κατηγοριάζει προς το ποτάμι.

Καταστρέφεται η δυναμική αυτογνωσία, οι πρόνοιες επιβάλλουν τη γηρασμένη όσο και εφιαλτικά τρυφερή παρουσία τους, το κυρίαρχο στοιχείο είναι το νερό όπου διαλύονται οι εφιάλτες των αισθήσεων και υπερσχύουν τα δεδομένα του εσωτερικού υποκειμενικού εγώ.

Και έτσι, ο χώρος του ύπνου καταγράφεται ως ο πραγματικός κόσμος. Το καθεστώς της παιδικής ηλικίας αναδύεται ως το μόνο ειλικρινές καθ' ότι απλό και μονοδιάστατο. Όταν η κατεδάφιση του παλιού σπιτιού (διάβαζε: η βιολογική ή η κοινωνική μεταλλαγή των υποκειμενικών καταστάσεων) γίνει συνείδηση ερμιάς, τότε μόνη καταφυγή είναι η μητέρα, και ο κορμός του δέντρου στο δάσος (πρβλ. εντελώς πρόχειρα πλην ενδεικτικά, Β. Ζίγχα, Οι Γάμοι, με αφορμή την πρόσφατη παράσταση στη Νέα Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου). Ακόμα και αυτή η συνύπαρξη των νεκρών (όλοι κρύβουμε νεκρούς στον ύπνο μας) ορίζεται ως υποσυνείδητη παρηγοριά — ο θάνατος γίνεται κατοικίδιο ζώο, καθώς μέσα στο όνειρο περνά χρόνος πολύς για να τον ζήσουμε ολομόναχοι. Η γλώσσα του ονείρου είναι ο λόγος του σωματός που συντελεί ώστε η ύπαρξη να οδεύει καμιά φορά προς την αυτογνωσία της.

Το βιβλίο του Κ. Γ. Παπαγεωργίου Κάτω στον ύπνο, αποτελείται από 34 στάσεις, αριθμημένες με ελληνικούς αριθμούς (Α' - ΛΔ'), από τις οποίες η τελευταία έχει χαρακτήρα εσωτερικής ανα-

δίπλωσης. Το στίγμα του λόγου έτσι όπως θα εξελιχθεί στη συνέχεια, προοιωνίζει εισαγωγή εκτός αριθμησης, συμπυκνωμένη σε τρεις αράδες - στίχους.

Ενώ ο τίτλος, Κάτω στον ύπνο, όσο και να είναι οι πρώτες λέξεις της στάσης Α' «Κάτω στον ύπνο μου κυλάει ένα ποτάμι αργά», προδικάζει πάνω απ' όλα τη συνειδητή - συναισθηματική επίσκεψη προς τον βυθό του εγώ που παραμένει αδιατάραχος μόνο στο χώρο του ύπνου.

Έχουμε εδώ πρωτίστως την ενδιαφέρουσα θέση της υπαρξιακής απορίας (η λέξη με την έννοια των αναπάντητων ερωτημάτων αλλά και της ομολογουμένης αδυναμίας του εγώ), έτσι όπως διαδίδεται με πλήρη ελευθερία βούλησης, μέσα στα πεπερασμένα όρια ενός ονείρου. Οπότε επανερχόμαστε στην αρχική διαπίστωση: ο χώρος του ύπνου είναι ο πραγματικός (καθότι ελεύθερος) κόσμος.

Εκείνο όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία στο βιβλίο, είναι το ύφος που διατυπώνει εδώ για πρώτη φορά ο Κ. Γ. Παπαγεωργίου, έχοντας εγκαταλείψει την (έστω προχωρημένη) τεχνική (αλλά και θεματική) των προηγουμένων συλλογών του: Ποιήματα (1966), Συλλογή (1970), Επί πυγμή καθίσαι (1972), Ιχνογραφία (1975), Το οικογενειακό δέντρο (1978), ακόμα και Το σκοτωμένο αίμα (1982).

Στην εναλλασσόμενη κατά στίχους και συνεχή παράταξη γραφή, ο λόγος συχνότατα μένει μετέωρος, το περιεχόμενο των δευτερευουσών προτάσεων αποκτά αυτονομία αφήνοντας στη στροφή συνδέσμους και αναφορικά. Η επιλογή και η τοποθέτηση των λέξεων είναι προφανές αποτέλεσμα εξαιρετικά λεπτής διεργασίας, ενώ ορισμένα δηώδη ή λαϊκά ένθετα παρεισφύρησαν από επιτηδευμένη διάθεση. Στο όλο υφολογικό αποτέλεσμα συμβάλλει αρκετά και η χρήση του πολυτονικού ορθογραφικού συστήματος. Οι αποδελτιωμένες πρώτες φράσεις των 34 στάσεων αναπληρώνουν την παραδοσιακή διάταξη των περιεχομένων. Ο δε πίνακας στο εξώφυλλο (χωρίς τίτλο, 1974 περίπου) είναι του ζωγράφου Στάθη Κούρτη.

ΖΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΟΛΥ

ΕΡΤΣ

ΑΘΗΝΑ 1987

Μονοτονικό, ξιπάσματα και παλαιότερα κείμενα

του Εμμ. Κριαρά

Δεν έω την πρόθεση να συζητήσω στο σύνολό της την απάντηση που έδωσε ο συνάδελφος κ. Δ. Λουκάτος («Αντί» της 17ης Ιανουαρίου 1987) στις κρίσεις μου («Αντί» 2ας Ιανουαρίου) για το θέμα του μονοτονικού, που το ανακίνησε με άρθρο του παλαιότερα δημοσιευμένο στο περιοδικό τούτο. Ο καθένας θα παραμείνει με τις απόψεις του, που τις υπερασπίζεται κατά τον τρόπο του. Τούτο μόνο θα σχολιάσω. Τη μεταρρύθμιση του μονοτονικού την ονομάζει ο κ. Λουκάτος «αιφνίδια». Μα δεν ξέρει την ιστορία του μονοτονικού και πόσοι λόγοι στον περασμένο αιώνα και στο δικό μας πρότειναν την εφαρμογή του; Δεν έχει υπόψη του, αν όχι τίποτε άλλο, τουλάχιστο την εκτενέστατη και παλαιότατη (από το 1913 δημοσιευμένη) μελέτη του Μανόλη Τριανταφυλλίδη με τίτλο «Η ορθογραφία μας» ('Απαντα Ζ', σελ. 3 155); Εκεί εκτενέστατος γίνεται λόγος για την ανάγκη και άλλων ορθογραφικών απλοποιήσεων και της τονικής μεταρρύθμισης.

Γράφει ακόμη ότι τον «εξένισε» η «μεσοστρατίς» (από τον Ε' τόμο του Λεξικού μου) «απογύμνωση» των κειμένων από τους παραδοσιακούς τόνους. Πρέπει να απαντήσω στον έμμεσο αυτόν έλεγχο, γιατί αναφέρεται σε ζήτημα επιστημονικής τακτικής: ζήτημα στο οποίο δε νομίζω ότι βλέπει σωστά τα πράγματα ο κ. Λουκάτος. Νόμιζε, φαίνεται, ότι κάτι που είχα εφαρμόσει στους τέσσερις πρώτους τόμους του Λεξικού μου (εφαρμοζα το πολυτονικό) δεν μπορούσα να το αλλάξω, όταν πείστηκα ότι ήρθε η ώρα να εφαρμόσω κάτι που το επέστενα εδώ και δεκαετίες: να το εφαρμόσω μάλιστα σε περίοδο όπου είχα αρχίσει εντονότερα να αναμειγνύομαι στα θέματα της καθιέρωσης και της δημοτικής γλώσσας και του μονοτονικού συστήματος. Είχα τότε χρέος να είμαι απόλυτα συνεπής με τις συχνά διακηρυσσόμενες σχετικές απόψεις μου. Ο κ. Λουκάτος παρακολουθεί βέβαια τα πνευματικά μας θέματα και δεν έπρεπε καθόλου να «ξαφνιαστεί». Αν πάλι νομίζει ότι υπάρχει ανακολουθία σχετικά με την χρησιμοποίηση του μονοτονικού στους παλαιότερους τόμους και την κατάργησή του από τον πέμπτο τόμο, επιθυμώ να του δηλώσω ότι σε ένα έργο που για να ολοκληρωθεί χρειάζεται αρκετές δεκαετίες δεν είναι «παράνομο» να βελτιώνεται η τακτική που ακολουθείται ως προς ορισμένα θέματα από τόμο σε τόμο ακόμη και να παρέχονται στους τόμους που ακολουθούν βελτιώσεις και προσθήκες σε όσα έχουν δει τη δημοσιότητα σε προηγούμενους τόμους.

Δεν έχει ίσως υπόψη του τι σημειώνει ο Γάλλος γλωσσολόγος Paul Imbs προλογίζοντας τον πρώτο τόμο του πολυτίμου «Θησαυρού της γαλλικής γλώσσας. Λεξικού της γλώσσας του 19ου και του 20ου αιώνα (1789-1960)», που εκδίδεται στο Nancy. «Δεν γίνεται, γράφει ο Imbs να σχεδιαστούν όλα εκ των προτέρων προκειμένου για εγχείρημα κάποιας μεγαλύτερης έκτασης: επομένως οι βελτιώσεις κατά την πορεία του έργου αποτελούν τμήμα της βασικής του δεοντολογίας: αυστηρότητα δεν είναι η αδικαιολόγητη εμμονή: στατικό ακριβώς είναι εκείνο που δεν έχει καθόλου ζωή, που δεν έχει καθόλου δική του ζωή» (μετάφραση δική μου). Θέλω να πιστεώω ότι ο κ. Λουκάτος είναι βέβαιος ότι τα μεσαιωνικά δημόδη κείμενα δεν έπαθαν τίποτε από την απαλλαγή τους από τον άχρηστο και γι' αυτά πολυτονισμό. Παρατηρούσα στα προλεγόμενα του Ζ' τόμου του Λεξικού μου (σελ. 15): «Όπως είναι γνωστό, άλλα από τα κείμενα της λεγόμενης μεσαιωνικής δημόδους γραμματείας της τελευταίας περιόδου, που δικαιολογημένα χαρακτηρίζεται και πρωτονεοελληνική,

είναι συνταγμένα σε λίγο-πολύ δημοτικίζουσα γλώσσα, άλλα σε καθαρότερη δημοτική, που πολύ πλησιάζει τη σύγχρονη μας δημοτική.

Όμως υπάρχουν και άλλα κείμενα που χρησιμοποιούν ανάμεικτο γλωσσικό ιδίωμα, που θα μπορούσε εξαιρετα να το απορρίψει και η αρχαϊστική και η δημοτικίζουσα γλωσσική μορφή. Με άλλα λόγια στα παραθέματα του Λεξικού βρισκόμαστε κάθε στιγμή στην ανάγκη κοντά στις καθαρά δημοτικές (που μπορεί να συμπίπτουν με τις αρχαίες) να καταγράφουμε και λέξεις (ή τύπους) αποκλειστικά αρχαίες, όπως *γέγονεν, ου(κ), κατατμηθέν, τοσούτον, εις, ανειλημμένος, εργαστικός, εστία*. Θα έπρεπε άραγε οι αποκλειστικά αρχαίες αυτές λέξεις να καταχωριστούν με τον παραδοσιακό τονισμό και οι νεοελληνικές με τον απλοποιημένο; Δεν θα ήταν αυτό χτυπητή αντίθεση, που θα υπογραμμίζονταν ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι ορισμένες αρχαίες λέξεις, ή και τύποι ακόμη, χρησιμοποιούνται ή θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου για (κείμενα που μας ενδιαφέρουν και στη νέα μας γλώσσα, όπως *άνθρωπος, εχθρός, ημέρα, ζητώ, ουρανός, σώμα, γλώσσα, δύο, εορτή, ενδέκατος, αμφοτέροι, ευπρεπώς*, κλπ.; Και καθώς η γλώσσα πολλών παραθεμάτων είναι ιδιότροπα μεικτή, στην ίδια φράση, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν διαφορετικά τονικά συστήματα. Ούτε θα μπορούσε να φανταστεί κανείς ότι τονική απλοποίηση επιβάλλεται να εφαρμοστεί μόνο στα εντελώς σύγχρονα νεοελληνικά κείμενα και όχι και στα κατά λίγους αιώνες παλαιότερα: τον «Ερωτόκριτο», τα ιπποτικά μυθιστορήματα, τον «Πρόδρομο», κλπ. Το συμπέρασμά μου λοιπόν είναι ότι πολύ καλά έκαμα να εφαρμόσω το μονοτονικό στο Λεξικό μου, έστω και μόνο από τον πέμπτο τόμο του (1977).

Τώρα σχετικά με τις αντιρρήσεις μερικών λογίων σήμερα για το μονοτονικό δεν ξεχνώ όσα σωστά έγραφε ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης ('Απαντα Ζ', σελ. 53) με αφορμή τους πνευματικούς αγώνες: ότι συχνά σε αυτούς «τα επιχειρήματα δε βγαίνουν από τα ίδια τα πράγματα, μα τα βρίσκουμε για να δικαιολογήσουμε τη θέση που από ιδιοσυγκρασία και ψυχολογία ατομική μοιραία και άθελα παίρνομε στον αγώνα». Ακόμη με καθησυχάζει η παρατήρηση του Τριανταφυλλίδη που σα να ήξερε τη σημερινή γλωσσική μας ταλαιπωρία έγραφε (αυτ. σ. 55): «η κάποια ακαταστασία που θα φέρει η μεταβατική εποχή της αλλαγής θα είναι πρόσκαιρη και χωρίς καμιά σημασία όταν αντιπροσέχεται μόνο από τον κανονισμό της. Πίστουμε παράλληλα ότι και το ζήτημα του κανονισμού της ορθογραφίας είναι «ζήτημα πολιτισμού» και ότι «τ' ορθογραφικό ζήτημα θα λυθεί μόνο παράλληλα και μαζί με τη βαθμιαία μεταβολή στις ιδέες της νεοελληνικής κοινωνίας». Όσο κι αν πολύ προχωρήσαμε από τότε που έγραφε τα παραπάνω ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης, έχομε ακόμη πολύ περιθώριο για να προωθήσουμε τα πνευματικά μας ζητήματα.

Τώρα σχετικά με τους φιλόλογους που δέχονται το μονοτονικό σύστημα γνώμη μου είναι ότι οφείλουν να το εφαρμόζουν και εκδίδοντας μεσαιωνικά δημόδη ή δημοτικίζοντα κείμενα ή και παραθέτοντας μόνο αποσπάσματα από αυτά. Βέβαια για το πώς θα τονίζονται τα αρχαία κείμενα που διδασκονται στο λύκειο πρέπει να το συζητήσουν οι αρμόδιοι στα γλωσσικά κλασικοί φιλόλογοι και οι παιδαγωγοί. Το πώς εξάλλου θα εκδίδονται οι καθαρά φιλολογικές, οι κριτικές εκδόσεις των αρχαίων ελληνικών κειμένων είναι έργο και ευθύνη ακριβώς εκείνων που ετοιμάζουν την κριτική τους έκδοση. Αυτοί έχουν τη βαρύνουσα για το θέμα γνώμη.

Τα αντισταθμιστικά οφέλη

Στο προηγούμενο τεύχος, σσ. 52-55, δημοσιεύσαμε την εκτενή επιστολή του υφυπουργού Εθνικής Αμύνης κ. Θ. Σταθή αλλά και τη δική μας επίσης εκτενή απάντηση, που αφορούσε το μέρος εκείνο της επιστολής του κ. υφυπουργού το σχε-

τικό με το σκανδάλο για τα κηροζινοφυρα. Βέβαια, με τη σειρά των δημοσιευμάτων μας έχουμε θίξει πληθός θεμάτων για τα οποία δεν τυχάμε κάποιου σχολίου ή απάντησης από τους αρμοδίους: η αποσιώπηση περιλαμβάνεται στις τεχνικές της παραπληροφόρησης.

Ο υφυπουργός κ. Στάθης κατα πληροφωρίες του περιοδικού έχει ενοχληθεί για την επιμονή αναμείξει από μέρους μας, του ονόματός του, στη διαχείριση των συγκεκριμένων υποθέσεων. Καθ' ημάς, ο κ. υφυπουργός άσχετα από το αν είναι σε γνώση όλων των διαδικασιών και των ενεργειών των υφισταμένων του — πολιτι-

κού ή στρατιωτικού προσωπικού — έχει τελικά την πολιτική ευθύνη για όλες αυτές τις ενέργειες, στο βαθμό που κρίνονται ατυχείς ή εσφαλμένες.

Με την έννοια αυτή, το ANTI θα συνεχίσει να ασκεί έλεγχο συνολικά στην διοίκηση· πρόβλημα της διοίκησης είναι να επιμερίξει τις τυχόν υπάρχουσες ευθύνες.

Στο σημερινό τεύχος — διατηρώντας τις επικυλαξείς μας για όλα τα υπόλοιπα θέματα — ο συνεργάτης μας Βασίλης Ζήσης απαντά στο μέρος της επιστολής του υφυπουργού που αφορά τα αντισταθμιστικά οφέλη:

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΜΑΣ ΒΑΣΙΛΗ ΖΗΣΗ:

Μας καταλογίζει ο κ. υφυπουργός αρνηση για υπεύθυνη ενημέρωση, ενώ αντίθετα και το τμήμα αυτό της επιστολής του είναι χαρακτηριστικό δείγμα παραπληροφόρησης, συγκάλυψης και προσπάθειας για συναγωγή από τον μέσο αναγνώστη τελείως λαθεμένων εντυπώσεων για το τι έγινε στον τομέα των αντισταθμιστικών οφελών. Τα Α/Ο παρουσιάστηκαν στο παρελθόν σαν δέλεαρ στην εκποίηση του εθνικού μας πλούτου για άχρηστες ενίοτε δαπάνες εθνικής άμυνας.

Ελπίζουμε ακόμη ότι η παραπάνω αντιμετώπιση δεν είναι συνειδητή από μέρους του κ. υφυπουργού, αλλά δεν μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο για τα στελέχη που χειρίζονται τα σημαντικά αυτά θέματα, των οποίων την κάλυψη μεταθέτουν στους ώμους του κ. Θ. Σταθή.

Πριν απαντήσουμε αναλυτικά στις θέσεις της επιστολής του κ. υφυπουργού είναι σκόπιμο να τονίσουμε τρία πράγματα:

- Στο άρθρο μας κάναμε αποκλειστικά και μόνο σταχυολόγηση έγκυρων δημοσιευμάτων του Τύπου και με συγκεκριμένες παραπομπές φαίνεται όμως ότι μεμονωμένα αυτά τα δημοσιεύματα δεν ενόχλησαν τα αρμόδια «στελέχη».

- Η απάντηση του κ. υφυπουργού δεν αναφέρεται στην ουσία των ερωτημάτων μας. Τι ποσοστό συμφωνιών αντισταθμιστικών οφελών έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα; Ποιοι τομείς αυτοδυναμίας σε ολοκληρωμένα συστήματα αναπτύχθηκαν μέσω offsets ή και χωρίς αυτά κτλ.;

- Αναφέρεται μόνο τι θα γίνει στην έκταση του εφικτού σε επικείμενες προμήθειες! Και μόνον αυτό. Τα αντισταθμιστικά της «αγοράς του αιώνα» ή Νέου Μαχητικού Αεροπλάνου (N.M.A.), αναφέρεται ότι τα διαπραγματεύθηκε το ΥΠΕΘΟ σε συνεργασία με το ΥΕΘΑ (συγκλονιστική πράγματι ενημέρωση), και έτερον ουδέν. Αυτά τα αντισταθμιστικά, που δεν τα είδαμε ακόμα, μαζί με αυτά του επόμενου (;) πενταετούς προγράμματος, θα είναι λεία πολύ μεγάλη. Αυτές οι διακηρύξεις προφανώς απευθύνονται σε αφελείς. Και να ο λόγος: Όλοι οι προκάτοχοι του κ. Στάθη, επί 5 χρόνια μας πιπιλίζουν για τους κρουνοίς τεχνολογίας που θα άνοιγαν, για τις θέσεις εργασίας που δεν θα προλαβαίναμε να καλύπτουμε, για νέες τεχνολογίες του 2.000 σε όλο το φάσμα της οικονομίας και δεν συμμαζεύεται. Τα ίδια ακριβώς αναφέρονται τώρα για το επόμενο εξοπλιστικό πρόγραμμα, και μας τα λένε πάλι οι ίδιοι που

μας τα λένε τρία χρόνια πριν σε εισηγήσεις του (Κοντοδιός και Μαρινάκης), τους οποίους ο υφυπουργός κ. Στάθης εκτιμά και καλύπτει, θεωρώντας την προσφορά τους ουσιαστική. Ο κ. Στάθης υπόσχεται ότι θ' αρχίσουν να φαίνονται τα ευεργετικά αποτελέσματα των Α/Ο στη βιομηχανία σε δύο χρόνια. Λένε μήπως το ίδιο και οι εκπρόσωποι της βιομηχανίας; Υπάρχει έστω και στοιχειώδης ανάλυση γι' αυτό; Αφού μέχρι σήμερα υπάρχει σχεδόν μηδενική ροή τέτοιων «αντισταθμίσεων», ασκείται ναι ή όχι παραπληροφόρηση από τον ΥΦΕΘΑ;

Αλλά πιο συγκεκριμένα ας αναφερθούμε στα πέντε σημεία της επιστολής του υφυπουργού, που δημοσιεύτηκε στο περασμένο ANTI (τχ. 342, σ. 52-53).

Στην 1η παράγραφο της επιστολής αναφέρονται όσα και εμείς γράψαμε στο άρθρο μας, με ένα συγκλονιστικό παράδειγμα για μη ύπαρξη δεσμεύσεων, που δεν το περιμέναμε ομολογουμένως. Την υπογραφή δηλ. από τη χούντα, το Μάιο του 1974, της σύμβασης για τα MIRAGE F-1. Αλλά εμείς θα σας υπενθυμίσουμε και την επόμενη μεγάλη αγορά αεροπλάνων —στη μεταχουντική περίοδο— με κατ' ερμείαν διαπραγμάτευση με εταιρεία: Την αγορά FANTOM, F-4 το 1977, χωρίς το παραμικρό offset, επίσης. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, χουντικά και μεταχουντικά, τα δύο στελέχη σας (Μαρινάκης -Κοντοδιός) που εκτιμάτε προσωπικά, πού βρίσκονταν, και τι εισηγήσεις ή τουλάχιστον ανησυχίες διατύπωσαν;

Στη 2η παράγραφο γίνεται αναφορά «στην αγορά του αιώνα». Επιτέλους, αναφέρεται ότι τα αντισταθμιστικά πήραν συγκεκριμένη μορφή. Ποια όμως; Εμείς πάντως γράψαμε στο άρθρο μας ότι οι ποινικές ρήτρες που καθορίσατε σύμφωνα με ενδιαφερόμενους φορείς ήταν αστείες, λ.χ. για τα MIRAGE 4,2% (ενώ μαθαίνουμε τώρα ότι η σύμβαση της Ν.Δ. με την CONTRAVES προέβλεπε ρήτρα πληρωμής 15% της αξίας τους σε περίπτωση μη υλοποίησής τους), ότι τα αποτελέσματα είναι απογοητευτικά κτλ. Πώς είναι δυνατόν κ. υφυπουργέ, τώρα που υπογράψαμε τις συμβάσεις να υποχρεώνουμε τους ξένους να μας δώσουν αντιστάθμιση, χωρίς ουσιαστική συμβατική δεσμευση; Χωρίς το πακέτο πληρωμών, λ.χ. να είναι ανάλογο της υλοποίησης των οποίων συμφωνηθέντων offsets; Μήπως η όλη αυτή μεθόδευση είναι πιθανόν στημένη και όχι απλώς δεν «αξιοποιήθηκε» η πείρα του παρελθόντος αλλά αντίθετα υποβαθμίστηκε;

Γιατί αν ζητάμε κάτι, χωρίς να διασφαλίζουμε την υλοποίησή του, κάνουμε απλώς ευχολόγιο όπως οι ασαφείς όροι, των χουντικών διαπραγματευτών του παραδείγματός σας. Επιπλέον, αν όλα αυτά (όπως λ.χ. η διασφάλιση) έχουν εντοπισθεί στο άμεσο παρελθόν από τον καθ' ύλη αρμόδιο που είναι η ΥΠΟΒΙ, έχουν τεθεί επανειλημμένα αλλά δεν υλοποιούνται από τα «στελέχη» σας, όλα αυτά μαζί αποτελούν τους λόγους που μας κάνουν να υποψιαζόμαστε ότι η όλη μεθόδευση των αντισταθμιστικών συμβάσεων είναι «στημένη». Και θεωρούμε ότι πρέπει να συμφωνήσουμε στο ότι τα «ξένα μονοπώλια» και οι εδώ πράκτορές τους, έχουν λόγους να «στήνονται» αυτές οι συμβάσεις, όταν μάλιστα οι λόγοι αυτοί αφορούν επιστροφές μισού περίπου τρισεκατομμυρίου δρχ., όπως αναφέρεται στην επιστολή του υφυπουργού.

Αναφέρεται ακόμα στην ίδια παράγραφο, ότι αποτυπώθηκαν οι ανάγκες του ΥΕΘΑ σε τεχνολογίες μέχρι το 2.000 Εδώ δεν θα γελάσουμε, αλλά θα ρωτήσουμε: τι γίνεται με τις τεχνολογίες του περασμένου αιώνα;

- Κύριε υφυπουργέ, η Ελλάδα του 1933 έφτιαχνε σε σειρά παραγωγής στο Κρατικό Εργοστάσιο Αεροπλάνων, τα P.Z.L. τα οποία το 1982 τα αγοράζει, τα ίδια, από την Πολωνία.

Η αεροπορία της περασμένης 10ετίας έφτιαχνε πολύ περισσότερα ανταλλακτικά από αυτά που φτιαχνει σήμερα. Ποιος εισηγείται τις τεχνολογίες του 2.000, ο κ. Μαρινάκης, που οι ειδικές σπουδές του συνοοργανώσε σε 6 μήνες μεταγυμνασιακή φοίτηση σε σχολή εφέδρων, ή ο κ. Κοντοδιός, που ψαχούλεψε αεροπλάνο για λιγότερο χρόνο από ό,τι έφεδρος λοχίας; Τι έχει φτιαχτεί αξιόλογο κ. υφυπουργέ, μέσω offsets ή χωρίς αυτά, για το οποίο σεις ή οι προκάτοχοί σας μπορείτε να είστε περήφανοι; Αναφέρεται ότι το μελλοντικό πενταετές πρόγραμμα μαζί με την «αγορά του αιώνα» «πιάνει» τα 600 δις δρχ. Απ' αυτό βγαίνει το συμπέρασμα ότι αν αφαιρέσουμε τα 420 δις (περίπου 3 δις \$) που αφορούν σε αεροπλάνα, τα υπόλοιπα 180 δις θα καλύψουν μελλοντικά το πενταετές πρόγραμμα εξοπλισμών. Δηλώνεται μόνο τι θα γίνει με το πενταετές πρόγραμμα, που καλύπτει το 30% των εξοπλισμών. Με το 70% του προγράμματος που είναι η «αγορά του αιώνα» τι έγινε; Ποιες τεχνολογίες του 2.000 πήραμε ή θα πάρουμε; Και για να μην βασανίζουμε το αναγνωστικό κοινό με τις α-

διαλογος-διαλογος-διαλογος-διαλογος

ΑΠΟΤΙΚΑ

● Από τον πρόεδρο της ΓΕΣΑΣΕ κ. Βασίλη Ζαρκινό πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Κύριε Διευθυντή

Στο περιοδικό σας «ΑΝΤΙ» στο φύλλο της 13ης Μάρτης 1987, ο δημοσιογράφος Βαγγέλης Γιαχνης, στο άρθρο του με τίτλο «από τη μάχη του τελάρου στην ομάδα Μπαλτατζή», ασχολείται με την πανελλήνια συνδιάσκεψη αγροτικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ, που έγινε στο στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στις 7 και 8 Μάρτη όπου συμμετείχα και εγώ σαν μέλος και στέλεχος του ΠΑΣΟΚ που έχω την τιμή να ανήκω.

Πέρα από τις λαθεμένες εκτιμήσεις και κρίσεις του κ. Γιαχνή στα όσα είπαν ο Πρόεδρος του κινήματος Ανδρέας Παπανδρέου και το μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου Γιώργος Γεννηματάς αλλά και οι σ. Γαϊτανίδης, Παϊπουτλίδης περί Μπαλτατζή κλπ.

Στο άρθρο αυτό ο κ. Γιαχνης αναφέρεται στο πρόσωπό μου.

Και ειλικρινά λυπάμαι για τα όσα γράφει και είναι βέβαιο ότι έπεσε θύμα του πληροφοριοδότη του κοινώς «χαφιέ» για μένα, εξυπηρετώντας ίσως άθελά του συμφέροντα και σκοπιμότητες που είχε στόχο ο πληροφοριοδότης και να πληρώσει ορισμένα χροσώπα.

Κατ' αρχήν δεν αισθάνομαι ότι απολογούμαι αλλά το κάνω για να αποκαταστήσω την αλήθεια.

Αναφέρει ο κ. Γιαχνης ότι το ΠΑΣΟΚ έχει χάσει πλέον την πλειοψηφία στη ΓΕΣΑΣΕ αφού εγώ όπως γράφει συμπλέω σε όλα τα θέματα με το ΚΚΕ. Ανήκω στο ΠΑΣΟΚ από το 1974 δεν έπαυα να αγωνίζομαι και θα αγωνίζομαι για το ΠΑΣΟΚ και την αλλαγή. Αν αποχωρούσα από το ΠΑΣΟΚ θα είχα το θάρρος να το πω. Το αν συμπλέω κ. Διευθυντά με την παράταξη του ΚΚΕ στη ΓΕΣΑΣΕ παρακαλώ τον κ. Γιαχνή να έρθει να διαβάσει τα πρακτικά όπου φαίνεται ξεκάθαρα ότι όλες σχεδόν οι αποφάσεις είναι ομόφωνες ή κατά πλειοψηφία όπου σε καμία δεν διαφοροποιήθηκα από τους συναδέλφους της παράταξης μου. Φαίνεται όμως επειδή η ΓΕΣΑΣΕ άρχισε μια έντονη δραστηριότητα σε όλα τα επίπεδα στον ελληνικό χώρο, αλλά και Διεθνή και ΕΟΚ όπου γίναμε μέλη και συμμετέχουμε στην COPA, πείραξε τον πληροφοριοδότη του κ. Γιαχνή όπως και οι συναινετικές αποφάσεις της ΓΕΣΑΣΕ και γι' αυτό προσπάθησε να δημιουργήσει πρόβλημα στη λειτουργία και συνεργασία αυτή.

Όσο για το χαρακτηρισμό μου σαν παρομιωδή αντικομμουνιστή έχω να πω ότι ποτέ δεν υπήρξα αντικομμουνιστής. Η δράση μου, η ιστορία της οικογένειάς μου είναι γνωστή. Κατάγομαι από τη Ματαράγκα Καρδίτσας και προκαλώ τον κ. Γιαχνή να έρθει και να ρωτήσει και αν διαπιστώσει ότι έχει δίκιο για όσα γράφει για μένα, ευχαρίστως να ζητήσω συγνώμη.

Όσο για τον πληροφοριοδότη του κ. Γιαχνή, που για μένα και τους συναδέλφους είναι γνωστός έχω να του πω πως έχω πολλά ράμματα για τη γούνα του τόσο εγώ όσο και οι συναδέλφοί μου που τον έχουν καταλάβει τι ρόλο παίζει.

Είμαι στρατιώτης του ΠΑΣΟΚ και στο λαϊκό κίνημα και δεν έχω να φοβηθώ τίποτα ενώ αντίθετα ο κύριος αυτός έχει πολύ μαύρη ιστορία στο λαϊκό κίνημα.

Αυτά για την αλήθεια και αρκετά σας κούρασα.

Ευχαριστώ.

Ζαρκινός Βασίλης
Πρόεδρος ΓΕΣΑΣΕ

● Ο συνεργάτης μας Βαγγ. Γιαχνης, απαντά:

Είναι προς τιμήν σας κ. Ζαρκινέ, που είχατε την ευαισθησία (την ο-

ποία σημειώσατε δεν την είχαν οι άλλοι συναδέλφοί σας που κατονομάζονται στο ίδιο άρθρο) να στείλετε κάποια απάντηση. Η ευαισθησία σας όμως εκδηλώθηκε μόνο στο σημείο που «θίγει» την προσωπική σας ευθεία. Εμείς θα περιμέναμε —και υποθέτουμε και οι αναγνώστες μας— από ένα τόσο κορυφαίο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ που κατέχει, εκτός από το πόστο του προέδρου της ΓΕΣΑΣΕ και αυτό του μέλους του Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ, ν' ανασκευάσει τα όσα καταμαρτυρήσαμε για τις «θερμές επαφές» της παράταξής του με την πασιγνωστή στον αγροτικό κόσμο «ομάδα Μπαλτατζή». Προτιμήσατε όμως να σκιαμαχήσετε μ' ένα φάντασμα (με τον «πληροφοριοδότη μου -χαφιέ») που δεν έχετε όμως να θάρρος να κατονομάσετε, παρά το γεγονός ότι «έχει πολύ μαύρη ιστορία στο λαϊκό κίνημα». Γιατί κ. Ζαρκινέ; Μήπως αυτός ο κύριος για τον οποίο εσείς και οι συναδέλφοί σας έχετε «πολλά ράμματα για τη γούνα του» ανήκει στην παράταξη σας; Αλλά και στην περίπτωση σας (τις σχέσεις σας δηλαδή με το ΚΚΕ) παρά την προσπάθειά σας, δεν καταφέρατε ν' αποδείξετε την ανακρίβεια των διατυπώσεών μου. Αντίθετα επιβεβαιώσατε όσα αναφέρω.

σοσιαλιστική δεύρια και πραξη

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΣΤΙΝ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΣΤΙΝ

- 21η Σύνοδος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ
- Νέα κοινωνική ατμόσφαιρα στην ΕΣΣΔ
- Για μια νέα Αριστερά στην Ευρώπη
του Γιάννη ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ
- Σοσιαλιστικός Μετασχηματισμός Η περίπτωση της Ελλάδας
του Κώστα ΛΑΜΠΟΥ
- Η σημερινή διεθνής συγκυρία. Φόβοι και ελπίδες
του Περικλή ΝΕΑΡΧΟΥ
- Η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ
του Αποστόλη ΓΕΡΟΝΤΑ
- Πόλεμοι κατά τη διάρκεια της Ειρήνης
του Δημήτρη ΔΑΟΥΛΑ
- Στρατιωτικά καθεστώτα στα υπανάπτυκτα κράτη (1960 - 1980)
του Γιάννη ΠΑΝΟΥΣΗ
- Προοπτικές της ελληνικής οικονομίας για το 1987
του Στέφη ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΟΥ

Συνέντευξη
Καρλόλου Παπαδόπουλου
στον Γ. Παπαδάτο
και

Κυκλοφορεί το 1ο τεύχος '87

ΠΑΝ. Ε. ΚΟΥΜΕΝΤΑΚΗΣ
Δρ. Φυσικής Αφάρμακου Ιατρικής
Υγιεινιστής

Θ. ΡΕΣΒΑΝΗ - ΚΟΥΜΕΝΤΑΚΗ
Γιατρός - Υγιεινιστής

η σωστή διατροφή μπορεί
να σώσει τη ζωή σας

ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Κρλοκοτρώνη 15 (1ος όροφος) Τηλ. 3234270 - 3231781

συμπληρώνοντας ότι η «σύμπληψη» γίνεται και με τη σύμφωνη γνώμη των ομοϊδεατών σας. Είναι γνωστό δε ότι το ΚΚΕ—πριν από την περιεργή έκφραση του κ. Φλωράκη για «κάποιες περιέργες απεργίες»—κρατούσε σκληρή στάση, σ' όλη την έκταση του μετώπου, στην αντιπαράθεσή του με την κυβερνητική πολιτική. Μοναδική εξαίρεση αποτελούσε η ΓΕΣΑΣΕ. Γιατί; Ποιος υποχώρησε απέναντι σε ποιον;

Τέλος κ. Ζαρκινέ, όλα αυτά καθώς και για το ότι γίνετε γνωστός για τις αντικΚΕ κορώνες σας (πριν αναρριχηθείτε στην προεδρία της ΓΕΣΑΣΕ) είναι πάρα πολλοί εκείνοι που προθυμοποιούνται (και μέσα από τις γραμμές της παράταξής σας) να τα πιστοποιήσουν, γι' αυτό είναι άσκοπο ν' αναλώνετε τις δυνάμεις σας στη χαφιεδολογία και στο «κυνήγι μαγισών». Το δημοκρατικό ήθος εξάλλου που επικαλείσθε, επιβάλλει ν' απαντούμε στην κριτική με επιχειρήματα και επί της ουσίας και όχι με πομφόλυγες λαϊκισμού.

Βαγγέλης Γιαχινής

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

● Από το Σύνδεσμο Καθηγητών Γαλλικής Μέσης Εκπαίδευσης πήραμε το παρακάτω γράμμα -σχόλιο για την πολιτική που ακολουθεί το υπουργείο Παιδείας στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών.

Στους φετινούς διορισμούς καθηγητών Μ.Ε., το Σεπτέμβριο του '86 δεν υπήρξε ούτε ένας διορισμός καθηγητών γαλλικής, γεγονός που δεν συμβαδίζει κατ' αρχήν με την αύξηση κατά 80 των εισακτέων στη γαλλική φιλολογία.

Μετά από άκαρπη προσπάθεια να συναντήσουμε τον υπουργό Παιδείας κ. Τρίτση, θεωρούμε αναγκαίο να παρατηρήσουμε τα εξής:

Τα τελευταία χρόνια ο κλάδος των καθηγητών Γαλλικής βρίσκεται «υπό διωγμών» κάτω από το σύνθημα που πρόβαλε ο πρώην υφυπουργός Παιδείας κ. Μωραλής «Τα αγγλικά είναι επιλογή του λαού». Από το 1981 μέχρι το 1984 διορίστηκαν συνολικά 1.258 καθηγητές αγγλικής και 652 γαλλικής, το 1985 διορίστηκαν 105 αγγλικής και 29 γαλλικής. Το 1986 103 αγγλικής και κανείς γαλλικής. Η κατάσταση αυτή δεν πλήττει μόνο τους 3.000 περίπου αδιόριστους καθηγητές γαλλικής, αλλά και τους ήδη διορισμένους μιας και το φαινόμενο αυτό σημαίνει κατάργηση της γαλλικής στη Μέση Εκπαίδευση, άρα υποαπασχόληση, ετεροαπασχόληση κτλ.

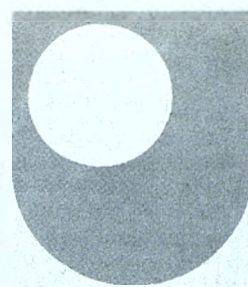
Θεωρούμε το σύνθημα αποπροσανατολιστικό και λαθεμένο. Η μόνη επιλογή που υπάρχει στη μέση εκπαίδευση είναι στις Δέσμες της Γ' Λυκείου και δεν αφορά σε συγκεκριμένα μαθήματα, αλλά σύνολο μαθημάτων. Μήπως η επιλογή δεν είναι του λαού αλλά είναι η πολιτική επι-

λογή της κυβέρνησης; Ή μήπως αγνοείται η προεκλογική ακόμα υπόσχεση της κυβέρνησης στο «Συμβόλαιο με το Λαό» περί διγλωσσίας ή το στόχο για εισαγωγή «ξένων γλωσσών» στα Δημοτικά του Νόμου 1566 για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

Εμείς δεν αρνούμαστε την πραγματικότητα της κυριαρχίας των αγγλικών. Θέλουμε όμως να επισημάνουμε τα ακόλουθα από την ελληνική πραγματικότητα: οι περισσότεροι Έλληνες γονείς, οδηγούν τα παιδιά τους από τα 10 ή και λιγότερα χρόνια τους στα φροντιστήρια αγγλικών. Έτσι ένα μεγάλο μέρος των μαθητών όταν φτάσει στην Α' Γυμνασίου γνωρίζει ήδη αρκετά περισσότερα απ' όσα του παρέχονται. Συνεχίζει δε το φροντιστήριο μέχρις ότου αποκτήσει τα δύο βασικά διπλώματα. Είναι φυσικό, λόγω της ανάγκης μεγάλων βαθμών—ειδικά στο Λύκειο—οι μαθητές να προτιμούν τα σχολεία όπου διδάσκεται η αγγλική μιας κι εκεί θα μπορούν ξεκούραστα να έχουν μεγάλους βαθμούς. Η βαθμολογία που χαρακτηρίζει την ελληνική Παιδεία είναι φαινόμενο που μόνο παιδαγωγικό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί. Βεβαίως αφορά σ' όλα τα μαθήματα, αλλά προκαλεί ιδιαίτερα προβλήματα στα ξενόγλωσσα, διότι οι μαθητές έχουν δικαίωμα να μετεγγραφούν σε άλλο σχολείο όπου διδάσκεται διαφορετική γλώσσα. Αυτή η δυνατότητα τους επιτρέπει αυτόματα να θεωρούνται αδιδακτοί, άρα και μη βαθμολογούμενοι.

Η Ελλάδα, αν και λόγω της μη διεθνικότητας της ελληνικής γλώσσας έχει ανάγκη εκμάθησης ξένων γλωσσών, είναι η μόνη χώρα της ΕΟΚ όπου διδάσκεται μόνο μία γλώσσα και όπου το ξενόγλωσσο αυτό μάθημα είναι υποβαθμισμένο σε σχέση με τα υπόλοιπα μαθήματα, παρ' όλο που η ξένη γλώσσα είναι το πρώτο εφόδιο του πολίτη των 18 χρόνων σε οποιονδήποτε τομέα κι αν διαλέξει να σταδιοδρομήσει. Ωστόσο το υπουργείο, όχι μόνο δεν αυξάνει τις ώρες των ξενόγλωσσων μαθημάτων και δε θεσπίζει δύο υποχρεωτικές ξένες γλώσσες, αλλά περικόπτει ώρες διδασκαλίας διότι δεν επαρκούν οι καθηγητές (της γαλλικής τουλάχιστον), δεν συμπληρώνει τις κενές οργανικές θέσεις, δεν διορίζει κανένα καθηγητή γαλλικής, παρά μόνο 12 σε δυσπρόσιτες περιοχές. Μήπως αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά, των δυσπρόσιτων περιοχών—εκεί όπου δεν υπάρχει ούτε μισό φροντιστήριο αγγλικών—διάλεξαν τα γαλλικά σαν πρώτη αναγκαία γλώσσα;

Η περικοπή δαπανών για την Παιδεία σε μια χώρα ιδιαίτερα τουριστική, γιατί να πλήττει ειδικά τους καθηγητές γαλλικής; Μήπως η ανάγκη των τουριστικών μας περιοχών περιορίζεται μόνο στ' αγγλικά; Για ποιους λόγους έχει αποκλειστεί η γαλλική από την τεχνική εκπαίδευση;

Η μεγαλύτερη εκπαιδευτική επανάσταση του αιώνα μας

THE OPEN UNIVERSITY ΤΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τι είναι το Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Αγγλίας (The Open University) έχει αναγνωριστεί διεθνώς ως η μεγαλύτερη εκπαιδευτική επανάσταση του αιώνα μας. Πρόκειται για ένα πρωτοποριακό πείραμα στο χώρο της Ανώτατης Παιδείας που εφαρμόζεται με απόλυτη επιτυχία για περισσότερα από δεκαπέντε χρόνια και που έδωσε υλική υπόσταση στο δημοκρατικό ιδεώδες μιας παιδείας προσιτής σε όλους. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο είναι ένα Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, ισότιμο σε κύρος με τα άλλα αγγλικά πανεπιστήμια, που παρέχει στους εργαζόμενους τη δυνατότητα να ακολουθήσουν πανεπιστημιακές σπουδές με αλληλογραφία και με παράλληλη παρακολούθηση ειδικών εκπαιδευτικών εκπομπών στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση. Σήμερα έχει 70.000 φοιτητές κάθε ηλικίας, απ' όλες τις περιοχές της χώρας, που μπορούν να αποκτήσουν πτυχία όλων των βαθμίδων της ανώτατης εκπαίδευσης και σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους.

Με την ελληνική έκδοση των έργων του Α.Π. δεν φιλοδοξούμε να πλησιάσουμε το αγγλικό θαύμα—ένα εγχείρημα που μόνο η πολιτεία μπορεί να αποτολμήσει—αλλά θα προσπαθήσουμε με μια υπεύθυνη και προσεκτική επιλογή βιβλίων να πετύχουμε τους πιο κάτω στόχους:

- να εμπλουτίσουμε την ισχνή Βιβλιογραφία πανεπιστημιακών βοηθημάτων και, γενικότερα, συστηματικών έργων και βιβλίων υποδομής.
- να προσφέρουμε στους σπουδαστές, φοιτητές και επιστήμονες τα πιο χρήσιμα και απαραίτητα βοηθήματα,
- να δώσουμε στο ευρύ κοινό βιβλία εκλαϊκευμένης επιστημονικής γνώσης, αναγκαίας στο σύγχρονο άνθρωπο.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

☐ Η κακοποίηση του παιδιού	☐ Γλώσσα και λογοτεχνία
☐ Μάθηση και εκπαίδευση 1	☐ Εξέλιξη των μαθηματικών εννοιών
☐ Μάθηση και εκπαίδευση 2	☐ Εισαγωγή στην ανάλυση
☐ Παιδιά με προβλήματα στη μάθηση—Ειδική εκπαίδευση	☐ Εφαρμοσμένη ανάλυση
☐ Κίνητρα για μάθηση	☐ Ενέργεια. Φως: Κύματα ή σωματίδια
☐ Νοημοσύνη και δημιουργικότητα	☐ Κβαντική θεωρία. Κβαντική θεωρία του ατόμου
☐ Η πόλη του μέλλοντος	☐ Φυσική επιλογή. Γενετική και ποικιλότητα
☐ Κοινωνικές ομάδες και άτομα	☐ Ιστορία της Γης
☐ Κοινωνική ιστορία της αρχαίας Αθήνας	☐ Σεισμικά κύματα και το εσωτερικό της Γης. Η Γη ως μαγνήτης
☐ Άνθρωπος και περιβάλλον 1	☐ Μέτρηση του ηλιακού συστήματος
☐ Άνθρωπος και περιβάλλον 2	☐ Εισαγωγή στην ιστορία
☐ Φρόνιμο και ψυχανάλυση	
☐ Εισαγωγή στη μουσική	

ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
Π. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΟΣ Α.Ε.
ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 17-19 ΤΗΛ. 3633.738 ΑΘΗΝΑ

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Πού βασίζεται η πολιτική απόφαση της κυβέρνησης ότι «τα αγγλικά είναι επιλογή του λαού»; Ποιος γονιός δεν θα 'θελε να μην πληρώνει το ετήσιο χαράτσι των φροντιστηρίων σε εγγραφές, διδασκεία, εξέταστρα σε ειδικές εξετάσεις για προδιπλώματα και διπλώματα και να μαθαίνουν τα παιδιά του σωστά 2 και 3 γλώσσες στα σχολεία, μέσα στη δημοσία εκπαίδευση; Γιατί να μην ενταχθούν στο Λύκειο εξετάσεις γλώσσας που θα δίνουν πιστοποιητικό γνώσης, το οποίο θα αναγνωρίζεται όπως και το απολυτήριο από τις Δημόσιες υπηρεσίες;

Επειδή πιστεύουμε ότι η Μέση Εκπαίδευση δεν υπάρχει για να τροφοδοτεί τα φροντιστήρια, ελπίζουμε πάντα σε μία δικαιότερη λύση των προβλημάτων μας.

ΟΙ ΟΠΛΙΤΕΣ ΣΕΤΟΥΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΣ

● Από οπλίτες πενταετούς υποχρεώσεως:

Τα σοβαρότερα θέματα που μας απασχολούν είναι:

Α) Ο αριθμός των υπηρεσιών μας.

Κάνουμε 20 υπηρεσίες τον μήνα (όσες και οι έφεδροι). Αν σε αυτές προσθέσουμε τις διάφορες ασκήσεις, επιφυλακές, επιθεωρήσεις νυχτερινές εκπαιδεύσεις, το αποτέλεσμα αριθμητικά είναι απελπιστικό.

Β) Η συμπεριφορά των αξιωματικών που μας αντιμετωπίζουν σαν φαντάρους και φροντίζουν να μας κάνουν τη ζωή ακόμα πιο

δύσκολη με ποινές.

Η πολιτεία δεν φρόντισε να μας κατοχυρώσει αλλά έκανε τη θέση μας ακόμα πιο δύσκολη με τις εγκύκλιους που στάλθηκαν κατά καιρούς.

Τα σημεία που μας απογοήτευσαν είναι:

α) Το μεγαλύτερο ποσοστό οπλιτών πενταετούς υποχρεώσεως στάλθηκε στα τεθωρακισμένα, δεν υπήρξε δηλαδή ο ίδιος καταμερισμός ατόμων σε όλα τα όπλα.

Και μόνο το γεγονός αυτό μας έχει φέρει σε πολλή δύσκολη θέση αφού στις μονάδες τεθωρακισμένων υπάρχει η αναλογία ένας φαντάρος - τρεις βαθμοφόροι. Οι αγγαρείες των φαντάρων πολλαπλασιάστηκαν και εμείς επιφορτιστήκαμε με την υπηρεσία της σκοπιάς είμαστε δηλαδή όλοι δυσσαρεστημένοι και εμείς και οι φαντάροι.

β) Η έκδοση των ειδικών διακριτικών: το διακριτικό που μας έδωσε να φοράμε είναι το σήμα του έφεδρου αξιωματικού μέσα στο πλαίσιο του μόνιμου υπαξιωματικού σήμα που κατά την κρίση μας δηλώνει την ιδιότητά του: ΠΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΦΑΝΤΑΡΟΥ γ) Μας ονόμασαν ο.π.υ. (οπλίτες πενταετούς υποχρεώσεως) μια κατηγορία που δεν υπάρχει πουθενά γραμμένη στους στρατιωτικούς κανονισμούς αφού ως τώρα υπήρχαν στον στρατό οι τρεις κατηγορίες μόνιμων, εφέδρων και εθελοντών υπαξιωματικών.

Παραποίηση των εθελοντών υπήρξε ο θεσμός των οπλιτών πεν-

ταετούς υποχρεώσεως και δεν ξεχνούν να μας υπενθυμίζουν ότι είμαστε κατώτεροι και από τους εθελοντές ομοιοβάθμους μας όταν απειλησμένα αναζητούμε στα χαρτιά τα δικαιώματά μας. δ) Οι στολές μας είναι αυτές των φαντάρων.

Οι αδελφές μας τα δύο πρώτα χρόνια είναι αυτές που δικαιούται ένας φαντάρος, και όχι οι αδελφές των μόνιμων.

Όμως το πιο μελανό σημείο στην όλη ιστορία είναι το γεγονός ότι δεν μπορούμε να παραιτηθούμε από τον στρατό, με άλλα λόγια νιώθουμε φυλακισμένοι. Να διεκδικήσουμε τα δικαιώματά μας δεν μπορούμε αφού ο στρατιωτικός είναι ο μοναδικός δημόσιος υπάλληλος στον οποίο απαγορεύεται η στάση εργασίας, η απεργία και ο συνδικαλισμός. Θα παρακαλέσουμε λοιπόν τους αρμόδιους α) να γίνουν αποδεκτές οι παραιτήσεις μας και να αποστρατευόμαστε συμπληρώνοντας μια υπεύθυνη δήλωση του νόμου 105 όπως γινόταν τις πρώτες ημέρες της κατατάξεώς μας. β) Να μεριμνήσουν για την επίλυση των προβλημάτων μας. Πιστεύουμε ότι οι αρμόδιοι διαβάζοντας τις απόψεις μας θα ενδιαφερθούν επιτέλους για τις τύχες μας. Τα όσα εκθέτουμε παραπάνω επισφραγίζει και η τελευταία εγκύκλιος που ήρθε στην ταξιαρχία πριν λίγες ημέρες.

Οι ο.π.υ. της 22 ταξιαρχίας 31 και 32 ΕΜΑ τεθωρακισμένων Θεσσαλονίκης.

αντί

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με το νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ:
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 7.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνι: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνι: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 150

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

Στουρνάρα 16, Αθήνα
τηλ. 36.36.061

Εκδόσεις: **ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ**

«Όταν το τελευταίο δένδρο καεί, ο τελευταίος ποταμός ρυπανθεί και πεθάνει το τελευταίο ψάρι, τότε ο άνθρωπος θα διαπιστώσει πως δεν μπορεί να τραφεί με χρήματα!».

ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΡΑΚΗ Η ΠΟΛΥΧΡΩΜΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

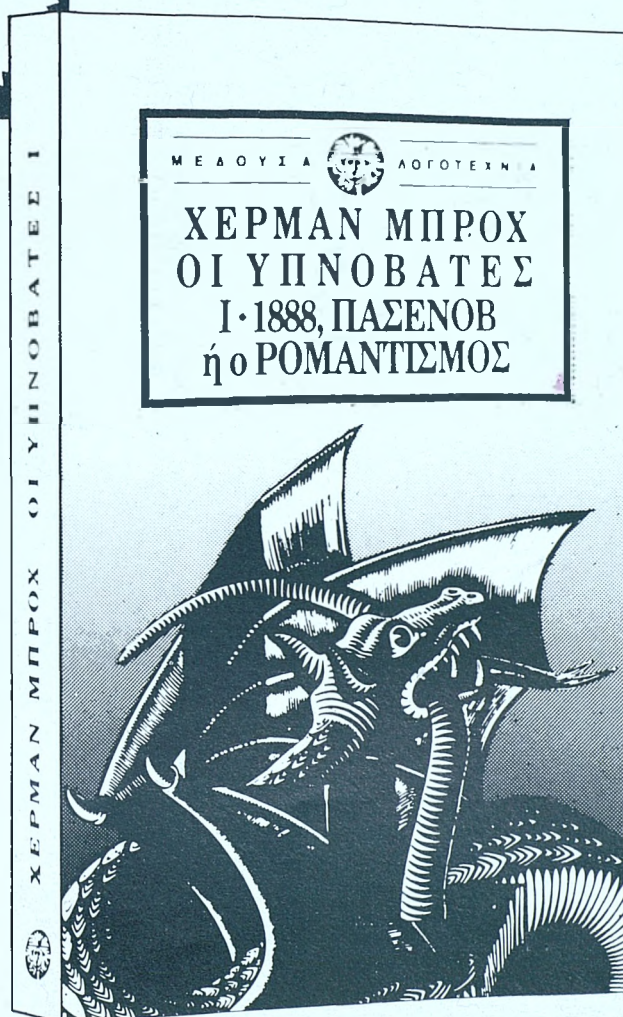

«...μυθιστόρημα που εξελίσσεται σ' ένα νησί τη στιγμή της μετεξέλιξης του από τον παραδοσιακό τρόπο ζωής στο σύγχρονο».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΡΟΝΤΖΗ

Η σειρά Μέδουσα Λογοτεχνία παρουσιάζει:

ΠΡΩΤΗ
ΕΜΦΑΝΙΣΗ
ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

«...ένα τολμηρό σε σύλληψη και εκπληκτικά πρωτότυπο ως προς την εκτέλεση έργο, που αναπόφευκτα συναρπάζει με τη μαγεία του τον αναγνώστη.»

Thomas Mann

«...η απόπειρα ενός σοβαρού στοχαστή να επισημάνει συμβολικά την αρρώστια της εποχής μας. Μια ματιά στο χάος, που εμπεριέχει τα σπέρματα της δημιουργίας μιας καινούργιας ανθρωπότητας.»

Hermann Hesse

«Βρισκόμαστε στα όρια της έκφρασης... άψογη δεξιότητα.»

Aldous Huxley

«Ο Μπροχ είναι ο μεγαλύτερος μυθιστοριογράφος που παρουσιάστηκε στο χώρο της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας μετά τον Τζούζ.»

George Steiner

«Οι Υπνοβάτες είναι ένα από τα λίγα πραγματικά πρωτότυπα και βαθυστόχαστα μυθιστορήματα του αιώνα μας.»

Sir Stephen Spender

«...αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της παράδοσης του σύγχρονου Ευρωπαϊκού μυθιστορήματος.»

Milan Kundera

ΑΛΥΣΑΝΔΡΑΤΟΣ - ΠΙΤΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.

ΣΟΛΩΝΟΣ 114, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3645822

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

ΠΟΙΗΣΗ

Γιάννης Ρίτσος

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Πέτρος Αμπατζόγλου

ΤΙ ΘΕΛΕΙ Η ΚΥΡΙΑ ΦΡΙΜΑΝ

Ο άνθρωπος ανήκει στα θηλαστικά. Δηλαδή στην κατηγορία των ζώων που θηλάζουν. Δηλαδή στα θηλυκά. Είναι λοιπόν εκπρόσωπός μας η κυρία Φρίμαν; Η κυρία Φρίμαν που σχεδιάζει τη ζωή, αλλά δεν την ονειρεύεται· που θέλει να κάνει έρωτα χωρίς περιορισμούς, ελεύθερα όπως τρως παγωτό κατακαλόκαιρο ντάλα μεσημέρι· που θεωρεί το θάνατο σαν ένα αναγκαστικό ταξίδι, με σίγουρη όμως επιστροφή. Αυτά και άλλα μας λέει ο συγγραφέας ένα καλοκαίρι κοντά στη θάλασσα μ' ένα μπουκάλι ούζο και αναρωτιέται τι θέλει επιτέλους η κυρία Φρίμαν.

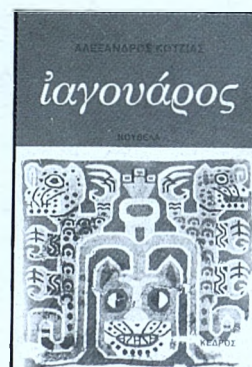
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

Τάσος Λειβαδίτης

Αλέξανδρος Κοτζιάς ΙΑΓΟΥΑΡΟΣ

Μια ιστορία εξωφρενική. Ο συγγραφέας όμως ευελπιστεί πως όσοι τη διαβάσουν θ' αναγνωρίσουν κάτι απ' όσα αναγνώρισε ο ίδιος γράφοντάς την.

Γιώργος Συμπάρδης ΜΕΝΤΙΟΥΜ

Μια νέα γυναίκα από τη Βοιωτία έρχεται στην Αθήνα στο μέσο του καλοκαιριού, όταν οι περισσότεροι κάτοικοί της την εγκαταλείπουν. Θα περάσει μερικές μέρες σε μια λαϊκή συνοικία, στο σπίτι της μικρότερης αδελφής της, που περιμένει παιδί, και θα ερωτευτεί ένα νεαρό φοιτητή της ιατρικής. Ανάμεσα στους φίλους του θα γνωρίσει μια γυναίκα μέντιουμ. Το «μέντιουμ» του τίτλου, όμως, είναι αυτή η ίδια. Η δύναμη που πιστεύει ότι έχει θα τη βοηθήσει, άραγε, να αντιμετωπίσει τα εμπόδια που θα βρει μπροστά της;

ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΑ ΟΝΕΙΡΑ